

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A.

S. O. U.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1936:38

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

RÖRANDE

JAKTLAGSTIFTNINGSFRÅGOR

I

FÖRSLAG TILL LAG OM RÄTT TILL JAKT SAMT
JAKTSTADGA ÄVEN SOM ANDRA DÄRMED
SAMMANHÄNGANDE FÖRFATTNINGAR

Avgivet den 30 september 1936

S T O C K H O L M

1 9 3 6

Statens offentliga utredningar 1936

Kronologisk förteckning

1. Betänkanden 1 rörande serafimerlasarettets ekonomi samt 2 rörande lasarettets ställning och verksamhet. Hægström. 187 s. E.
2. Förslag till konvention mellan Sverige och Schweiz om erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar m. m. Norstedt. 55 s. U.
3. Betänkande med förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjölk. Marcus. 68 s. Jo.
4. Betänkande med förslag till lag om behandling av förbrytare, hemfallna åt alkoholmissbruk, m. m. Marcus. 56 s. Ju.
5. Betänkande med förslag angående revision av lagstiftningen rörande tillverkning, beskattning och försäljning av maltdrycker. Marcus. 397 s. Fi.
6. Utredning med förslag rörande bidrag åt barn till ånkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. Beckman. 93 s. S.
7. Socialiseringsproblemet. Allmänna synpunkter. Tiden. viij, 99 s. Fi.
8. Ur socialiserings »europiska» idékrets. Tiden. viij, 210 s. Fi.
9. Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunionen. 1. Tiden. iv, 206 s. Fi.
10. Statligt kaffemonopol. Marcus. 192 s. Fi.
11. Förslag till psalmbok för svenska kyrkan. Uppsala, Almqvist & Wiksell. 58*, 319 s. E.
12. Betänkande angående förlösningvården och barnmorskväsendet samt förebyggande mödra- och barnavård. Norstedt. 120 s. S.
13. Betänkande angående familjebeskattningen. Marcus. 147 s. Fi.
14. Betänkande angående dels plannässigt sparande och dels statliga bosättningslån. Norstedt. 55 s. S.
15. Betänkande angående moderskapspenning och mödrahjälp. Norstedt. 78 s. S.
16. Utredning rörande förhållandet mellan land- och sjötrafikmedel. Hægström. 183 s. K.
17. Förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen m. m. Norstedt. viij, 418 s. Ju.
18. Undersökningar rörande det samlade skattetrycket i Sverige och utlandet. Marcus. viij, 308 s. Fi.
19. Betänkande med förslag till lagstiftning angående skyddsskogar m. m. Marcus. 172 s. 1 karta. Jo.
20. Betänkande med förslag i anledning av verkställd granskning av 1932 års trafikutredningsförslag till förordning angående allmän automobiltrafik. Hægström. 54 s. K.
21. Arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1935. Marcus. 274 s. 1 karta. S.
22. Den svenska sjöfartsnärings. Statistisk-ekonomisk undersökning. Norstedt. 111 s. H.
23. Betänkande angående åtgärder för avhjälpande av de inom vissa delar av Norrbottens läns lappmark yppade missförhållanden samt rörande de kostnader som därav kunde förämlas m. m. Luleå, Länstryckeriet. 318 s. 1 bilaga. S.
24. Betänkande med förslag till lag om internationella rättsförhållanden rörande arv, testamente och bo utredning m. m. Norstedt. 62 s. Ju.
25. Betänkande med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker m. m. Marcus. 163 s. Fi.
26. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till revision av lagstiftningen angående avstyckning m. m. Marcus. 79 s. Jo.
27. Angående kontrollen över elektriska starkströmsanläggningar. Hægström. 185 s. H.
28. Kyrkogodset i Skåne, Halland och Blekinge under dansk tid. Marcus. xxxj, 405 s. E.
29. Betänkande om socialstyrelsens organisation. Beckman. 151 s. S.
30. Betänkande med förslag till lagstiftning angående skogar å städer och enskilda tillhöriga flygsandsfält i Hallands län. Marcus. 108 s. Jo.
31. Betänkande med utredning och förslag angående åtgärder för särskild undervisning och utbildning av psykiskt efterblivna i barn- och ungdomsåren. Hægström. 164 s. E.
32. Svensk arbetslöshetspolitik åren 1914—1935. Norstedt. 122 s. S.
33. Förslag till vissa ändringar i kungl. byggnadsstyrelsens normalförslag till gatukostnadsbestämmelser enligt 49 § stadsplanelagen. Marcus. 7 s. K.
34. Utredning rörande de svenska universitets- och högskolestudenternas sociala och ekonomiska förhållanden. Av S. Wicksell och T. Larsson. Bilaga till betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. Lund, Ohlsson. ij, 381 s. E.
35. Promemoria angående ändring av bestämmelserna rörande kommunernas underställningsfria lånerätt. Marcus. 38 s. Fi.
36. Psalmbok för svenska kyrkan. Förslag avgivet den 29 febr. 1936, överarbetat av inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga. Uppsala, Almqvist & Wiksell. xxiv, 98 s. E.
37. Utredning angående revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten. Norstedt. 58 s. Ju.
38. Betänkande med förslag rörande jaktlagstiftningsfrågor. 1. Förslag till lag om rätt till jakt samt jaktstadga ävensom andra därmed sammanhängande författningar. Marcus. 202 s. Jo.

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1936:38

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

RÖRANDE

JAKTLAGSTIFTNINGSFRÅGOR

I

FÖRSLAG TILL LAG OM RÄTT TILL JAKT SAMT
JAKTSTADGA ÄVEN SOM ANDRA DÄRMED
SAMMANHÄNGANDE FÖRFATTNINGAR

Avgivet den 30 september 1936

STOCKHOLM 1936
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

367686

STATIONERY AND PRINTING

100, NASSAU ST. N.Y.C.

BRANDER, M.D. TOWN

1880

STATIONERY AND PRINTING

FOR THE SALE OF THE

STATIONERY AND PRINTING

STATIONERY AND PRINTING

STATIONERY AND PRINTING

STATIONERY AND PRINTING

STATIONERY AND PRINTING

1880

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet	5
I betänkandet använda förkortningar.....	10
Författningsförslag.	
Förslag till <i>lag om rätt till jakt</i>	13
» » kungörelse om ändrad lydelse av 12 § i kungörelsen den 14 juni 1929 (nr 170) angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m.	25
» » lag om ändrad lydelse av 7 och 8 §§ i 1 kap. av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 sid. 1) om nyttjanderätt till fast egendom.....	26
» » <i>jaktstadga</i>	27
» » kungörelse om ändrad lydelse av § 26 i giftstadgan den 7 december 1906 (nr 114)	57
» » lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 25 juni 1909 (nr 56 sid. 7) angående nationalparker	58
» » kungörelse angående ändrad lydelse av 7 § i reglementet den 22 december 1911 (nr 156) rörande nationalparkernas förvaltning.....	59
Motiv.	
<i>Allmän översikt</i>	63
Inledning.....	63
Frågan om minimiareal för rätten att självständigt idka jakt	65
Bildande av jaktområden.....	66
Jaktservitut	67
Jakten i skärgårdar och på öppna havet.....	69
Bekämpande av viltskador.....	71
Jaktarrende m. m.	73
Jaktmetoder och jaktredskap.....	76
Fridlysning och jakttider.....	78
Straffbestämmelser	82
Åtalsregler och bötesfördelning	85
Jaktvårdsarbetets ledning.....	87
De lokala jaktvårdsorganen.....	90
Det centrala jaktvårdsorganet.....	92

	Sid.
Jaktvårdsorganens arbetsuppgifter	95
Behovet av medel för jaktvårdsändamål	96
Sättet för medelanskaffningen	101
Sammanfattning	106
<i>Förslaget till lag om rätt till jakt .....</i>	<i>107</i>
<i>Förslaget till jaktstadga .....</i>	<i>138</i>

Bilagor.

Bilaga A. Förteckning över till utredningsmannen överlämnade framställningar i jaktlagstiftningsfrågor, anmärkta i statsrådsprotokollet den 30 december 1932	195
Bilaga B. Förteckning över till utredningsmannen överlämnade framställningar i jaktlagstiftningsfrågor, anmärkta i statsrådsprotokollet den 1 februari 1935	197
Bilaga C. Förteckning över framställningar i jaktlagstiftningsfrågor vilka till utredningsmannen överlämnats efter den 1 februari 1935	199
Bilaga D. Beräkning av inflytande jaktvårdsavgifter och dessas fördelning ..	202

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet.

Vid 1931 års riksdag väcktes i andra kammaren två motioner, den ena, nr 46, av herr Björn Holmgren vilken hemställde, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета förslag till ordnande av jaktvårdsarbetet i landet och i samband därmed till införande av bestämmelser om erläggande av en jaktvårdsavgift som villkor för rätt att idka jakt — allt i huvudsaklig överensstämmelse med ett av domänstyrelsen den 31 januari 1925 avgivet yttrande över en av Svenska jägareförbundet gjord framställning om lagstiftning i ämnet — ävensom förelägga riksdagen de av dessa förslag som för sitt genomförande erfordrade riksdagens medverkan, samt den andra, nr 302, av herr P. J. Edberg vilken med instämmande av herr L. M. Petersson i Broaryd hemställde, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning i frågan om reformering av jaktlagstiftningen samt för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen kunde föranleda.

I utlåtande, nr 78, över motionerna sade sig jordbruksutskottet dela motionärernas uppfattning, att förhållandena på jaktens och jaktvårdens område inom vårt land icke vore tillfredsställande. Särskilt betänklig syntes den tillbakagång av villebrådsstammen som under senare år allt hastigare ägde rum. Sedan lång tid tillbaka hade också framställts krav på åtgärder för åvägabringandet av en bättre ordning på detta område. Svårigheten att vinna enighet rörande sådana åtgärder hade emellertid orsakat, att de många framställningar och förslag som efter hand framkommit dittills icke lett till nämnvärda resultat. Även utskottet hade kommit till den uppfattningen, att lösningen av dessa spörsmål icke längre borde undanskjutas. Med hänsyn

till det läge vari frågan då befann sig torde riksdagen böra göra hänvändelse därom till Kungl. Maj:t. Utskottet ansåg sig emellertid icke — på sätt i motionen II:46 avsågs — böra för det dåvarande taga närmare ståndpunkt till innehållet i den reviderade jaktlagstiftning som utskottet ansåg böra komma till stånd. Under återopande av det anförda hemställde utskottet, att riksdagen i anledning av motionerna II: 46 och II: 302 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета förslag till ny jaktlagstiftning och de övriga åtgärder som kunde vara påkallade för jaktens och jaktvårdens ordnande samt för riksdagen framlägga dessa förslag.

Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen, som därefter i skrivelse den 30 maj 1931, nr 294, hos Kungl. Maj:t gjorde den av utskottet föreslagna anhållan.

Den 30 december 1932 anmäldes inför Kungl. Maj:t av chefen för jordbruksdepartementet statsrådet Sköld dels ifrågavarande riksdagsskrivelse dels ock åtskilliga från enskilt håll gjorda framställningar rörande jaktfrågan. Departementschefen anförde härefter, att såsom av det anförda framginge föreläge, förutom den omförmälda riksdagsskrivelsen, ett stort antal framställningar om revision av jaktlagstiftningen i skilda hänseenden. Dessa framställningar avsågo olika specialfrågor, medan riksdagsskrivelsen utan angivande av särskilda riktlinjer åsyftade en allmän översyn av hithörande bestämmelser. Med hänsyn till vad sålunda förekommit borde föreliggande jaktfrågor göras till föremål för övervägande i ett sammanhang. Den utredning i ämnet som departementschefen sålunda ville förorda syntes böra göras i huvudsak förutsättningslös samt omfatta samtliga de spörsmål som på sätt av det anförda framginge blivit väckta. Emellertid ansågo sig departementschefen böra i ett hänseende uppdraga vissa riktlinjer för utredningsarbetets bedrivande. Han sade sig därmed åsyfta den i en av de motioner, som föranledde riksdagsskrivelsen, omhandlade frågan om införande av avgifter för rätt att idka jakt. Nämda fråga vore av gammalt datum. Sedan densamma vid flera tillfällen tidigare varit föremål för överväganden, hade 1916 års jaktlagstiftningssakkunniga i sitt 1922 avgivna betänkande framlagt förslag till förordning angående jaktvårdsavgifter, jaktkort och jaktpass. Till detta förslag anslöte sig i viss mån ett sedermera genom Svenska jägareförbundet framlagt förslag i frågan, det s. k. Helleforsförslaget. Vidare borde erinras därom, att då för 1927 års riksdag framlades vissa andra av 1916 års sakkunniga förberedda frågor, det tillkännagavs, att departementschefen för det dåvarande icke ärnade upptaga frågan om jaktvårdsavgifter. Med hänsyn härtill och till de betänkligheter som otvivelaktigt mötte mot ett allmänt skatteläggande av rätten att jaga kunde ifrågasättas, huruvida anledning föreläge att ånyo upptaga denna fråga till utredning. Departementschefen sade sig emellertid anse, att frågan på det sätt borde göras till föremål för ny prövning, att närmare undersökning företoges rörande de utgiftsändamål på jaktens område vartill bidrag om allmänna medel skäligen kunde ifrågakomma. Skulle det, sedan behovet av dylika

understöd i detalj utrönt, visa sig, att härför erforderliga medel icke lämpligen kunde åvägbringas på annat sätt, torde utredningen böra utsträckas att avse frågan om de behövliga medlens anskaffande genom uttagande av jaktavgift i sådan form som i görligaste mån lämnade den enskilde jordägarens jakträtt oförkränt. Departementschefen anförde vidare, att för utredningens verkställande biträde av särskild sakkunnig torde erfordras och att den sakkunnige borde bedriva sitt arbete under omedelbart inseende av departementschefen.

Med anledning av vad sålunda förekommit uppdrog Kungl. Maj:t åt generaldirektören S. Ribbing att, i enlighet med de av departementschefen uppdragna riktlinjerna, inom jordbruksdepartementet biträda med utredning och upprättande av förslag beträffande jaktlagstiftningsfrågor.

Den 1 februari 1935 anmälde departementschefen inför Kungl. Maj:t, dels att efter den 30 december 1932 ett stort antal skrivelser och framställningar rörande jaktfrågan inkommit, vilka samtliga skrivelser och framställningar jämte däröver avgivna utlåtanden överlämnats till generaldirektören Ribbing för att tagas i övervägande vid fullgörande av det honom anförtrodda uppdraget, dels ock att generaldirektören Ribbing den 12 december 1934 avlidit utan att hava slutfört uppdraget i fråga. Härefter anförde departementschefen, att med hänsyn till angelägenheten av att arbetet med ifrågavarande utredning bringades till slut syntes ny utredningsman böra utses. Det torde böra åligga denne att fullfölja utredningen enligt samma riktlinjer som tidigare angivits. Utredningen borde sålunda omfatta samtliga spörsmål vilka hänskjutits till den förre utredningsmannen och utredningen borde bedrivas obunden av andra direktiv än de i samband med förordnandet för denne meddelade. Utredningsmannen syntes böra beredas tillfälle att under arbetets gång överlägga med representanter för de intressen som av ifrågavarande spörsmål berördes. Ett antal sakkunniga personer borde därför utses för att i den omfattning utredningsmannen funne erforderligt med honom deltaga i utredningsarbetet. Sagda arbete borde vara avslutat i sådan tid, att förslag i ämnet kunde underställas 1936 års riksdag.

Med bifall till av departementschefen gjord hemställan bemyndigade härefter Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla dels en utredningsman för att, i enlighet med angivna riktlinjer, verkställa utredning och avgiva förslag beträffande jaktlagstiftningsfrågor, dels ock ytterligare högst fem personer att, på kallelse av utredningsmannen, i egenskap av sakkunniga med honom deltaga i överläggningar i ämnet.

Jämlikt detta bemyndigande tillkallades undertecknad, då hovrättsråd i Göta hovrätt, såsom utredningsman för verkställande av utredning rörande jaktlagstiftningsfrågor från och med den 19 februari 1935, varjämte godsägaren friherre Carl Bennet å Vasatorp, professorn vid Skogshögskolan Gustaf Lundberg, redaktören sedermera statssekreteraren Bernhard Näsgård samt ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren Nils Olsson i Rödningberg anmodades att såsom sakkunniga med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet.

Under utredningsmannens sysslande med uppdraget hava till honom för att tagas i övervägande vid fullgörandet av detsamma överlämnats ytterligare ett stort antal skrivelser och framställningar jämte däröver avgivna utlåtanden.

Yttranden ha av utredningsmannen avgivits över framställningar dels av domänstyrelsen i fråga om rätt för kronan att vid försäljning av ägoområden i vissa fall genom å desamma lagda servitut förbehålla sig jakträtten och dels av länsstyrelsen i Västerbottens län om bemyndigande att låta döda visst antal björnar. Utredningsmannen har därjämte deltagit i det förberedande arbetet å åtskilliga andra ärenden, bland vilka särskilt må nämnas dels tillämpningen av lagen den 15 juni 1935 om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin, dels ock en av Hellefors bruks aktiebolag gjord ansökning om tillstånd att å bolaget tillhörigt fastighetskomplex få under angiven tid innevarande år nedlägga visst antal älgar inbegripet årskalvar.

Resor ha av utredningsmannen företagits för att studera skånska och norrländska jaktförhållanden samt frågan om björnens fridlysning och därmed sammanhängande spörsmål.

De sakkunniga hava på kallelse av utredningsmannen sammanträtt tio gånger och antalet överläggningsdagar har utgjort tjugutvå.

Sedan utredningen numera med nedan angivna undantag slutförts, får utredningsmannen härmed vördsamt avgiva betänkande med förslag rörande jaktlagstiftningsfrågor, del 1, som innefattar följande författningsförslag, nämligen

- 1) förslag till lag om rätt till jakt;
- 2) förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 12 § i kungörelsen den 14 juni 1929 (nr 170) angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m.;
- 3) förslag till lag om ändrad lydelse av 7 och 8 §§ i 1 kap. av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 sid. 1) om nyttjanderätt till fast egendom;
- 4) förslag till jaktstadga;
- 5) förslag till kungörelse om ändrad lydelse av § 26 i giftstadgan den 7 december 1906 (nr 114);
- 6) förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 25 juni 1909 (nr 56 sid. 7) angående nationalparker; samt
- 7) förslag till kungörelse angående ändrad lydelse av 7 § i reglementet den 22 december 1911 (nr 156) rörande nationalparkernas förvaltning.

De sålunda i betänkandet innefattade författningsförslagen hava av de sakkunniga enhälligt biträtts.

Betänkandet innehåller därjämte motiv till författningsförslagen.

Förteckning över ovan omförmälda, till utredningsmannen överlämnade skrivelser och framställningar hava i form av bilagor fogats till betänkandet, som därutöver innehåller jämväl ännu en bilaga.

Följande till jaktlagstiftningen hörande spörsmål äro ännu beroende på utredning, nämligen frågorna om

- a) obligatorisk ansvarsförsäkring vid jakt;

- b) ändrade bestämmelser angående älgskadefonden;
- c) skyddsåtgärder mot skada av hare å fruktträd;
- d) lämpligaste sättet att bekämpa vildkaninen, i den mån denna fråga icke besvarats genom det nu avgivna betänkandet;
- e) ändring i vissa delar av gällande kungörelse angående grunder för tillgodogörande av kronans jakträtt;
- f) tillstånd att till riket införa och här utplantera bisamråtta; samt
- g) tillfälliga fridlysningstider för en del djurslag.

I samtliga dessa frågor, av vilka de flesta varit föremål för förberedande utredning, kommer utredningsmannen att framdeles avgiva förslag.

Stockholm den 30 september 1936.

GUSTAF ADOLF BOUVENG

I betänkandet använda förkortningar.

1864 JS = Kungl. Maj:ts förnyade nådiga jaktstadga den 21 oktober 1864.

1912 JL = Lagen den 8 november 1912 om rätt till jakt.

1912 JS = Kungl. Maj:ts nådiga jaktstadga den 8 november 1912.

1927 JS = Kungl. stadgan den 25 november 1927 om jakt och fridlysning av vissa djurslag (jaktstadga).

1898 års sakkunniga = de jämlikt nådigt bemyndigande den 14 januari 1898 för vidtagande av revision av då gällande jaktstadga av chefen för finansdepartementet tillkallade kommitterade.

1898 års förslag = det av nämnda kommitterade den 12 maj 1898 avgivna förslaget till lag om rätt till jakt samt till jaktstadga och andra därmed sammanhängande författningar.

1908 års sakkunniga = de jämlikt nådigt bemyndigande den 6 augusti 1908 inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga för fullständig revision av då gällande jaktstadga m. m.

1909 års förslag = det av sistnämnda sakkunniga den 23 december 1909 avgivna förslaget rörande revision av jaktlagstiftningen.

1916 års sakkunniga = de jämlikt nådigt bemyndiganden den 1 oktober 1915 och den 3 juli 1916 inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning av vissa jaktlagstiftningsfrågor.

1919 års förslag = det av sistnämnda sakkunniga den 27 augusti 1919 avgivna förslag till vissa ändringar i bestämmelserna rörande jakt och fågelskydd, del I: Jakt- och fångstmedel.

1922 års förslag = det av samma sakkunniga den 15 maj 1922 avgivna förslag till vissa ändringar i bestämmelserna rörande jakt- och fågelskydd, del II: Ändringar i jaktlagen, fridlysningsbestämmelser m. m.

FK = Riksdagens första kammare.

AK = » andra »

NJA = Nytt juridiskt arkiv, grundat av G. B. A. Holm, utgivet av Axel Edelstam, Rudolf Eklund och Axel Afzelius, Avd. I. Tidskrift för lagskipning.

NJA II: Nytt juridiskt arkiv, Avd. II. Tidskrift för lagstiftning m. m.

Finlands jaktlag = Jaktlag, given i Helsingfors den 6 april 1934.

Norska jaktlagen = Lov angående jakt och fangst av 20 mai 1899 med endringslover av 14 mai 1902 og 3 mars 1932.

Danska jaktlagen = Lov om Jagten den 28. april 1931.

Tyska riks jaktlagen = Reichsjagdgesetz vom 3. juli 1934.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

FÖRETAGNINGSFÖRSÄL

1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920

1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930

1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940

1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950

1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960

Förslag
till
Lag om rätt till jakt.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Den som har rätt till jakt äger att med de undantag och inskränkningar som äro stadgade i denna lag eller annan författning å det område jakträtten omfattar utan intrång av annan jaga samt döda eller fånga vilda däggdjur eller fåglar samt deras ungar ävensom tillägna sig sådana fåglars bon och ägg.

Jakt må icke bedrivas så, att villebrådsstammens fortvaro därigenom äventyras. Jakträttsinnehavaren åligger förty att genom ändamålsenlig och efter tillgången på villebråd lämpad avjagning ävensom, där så ske kan, genom åtgärder för villebrådets skydd och förkovran sörja för bevarandet av ett artrikt och livskraftigt villebrådsbestånd (jaktvård).

Jaktvården skall städse bedrivas under hänsynstagande till jordbrukets och skogsskötselns ävensom andra näringars intressen.

2 §.

Jakträtt tillkomme, där ej annorledes i denna lag stadgas, en var jordägare å honom tillhörigt område.

3 §.

Å öppna havet ävensom i skärgård på klippor och skär som ej höra till visst hemman tillkomme jakträtten kronan, dock vare ej hinder för den bofasta kustbefolkningen att där idka den jakt efter säl eller sjöfågel som nämnda befolkning av ålder bedrivit såsom näringsfång.

4 §.

Å häradsallmänning tillgodogöres jakträtten i enlighet med vad i lagen om häradsallmänningar är stadgat om tillgodogörande av delägarers rätt i sådan allmänning.

5 §.

Å sockenallmänning, byaskog eller annan dylik samfällighet må delägarna, där de ej annorledes åsämjas, allenast för egna behov utöva jakträtt.

Äro om allmänningens eller samfällighetens förvaltning särskilda föreskrifter gällande, äga delägarna i enlighet därmed fatta beslut om jakträtrens tillgodogörande för gemensam räkning. I andra fall må bestämmelse om jakträtten träffas efter ty i lagen om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter är stadgat.

Avgärda by have jakträtt allenast å sina ägor inom hank och stör.

6 §.

1 mom. Den som äger väg have icke jakträtt därå, med mindre han äger mark därintill.

Den som äger marken å bägge sidor om väg have, ändock han icke äger vägen, jakträtt därå.

Går väg i gränsen mellan skilda ägares mark och äger ingen av dem vägen, å den väg have var och en av dem jakträtt.

2 mom. Ägare av järnväg, spårväg eller kanalverk må ej idka jakt å mark som av sådan anläggning upptages, med mindre han erhållit tillstånd av den som innehar jakträtten å intilliggande mark eller fråga är om åtgärder som må erfordras för trafikanläggningens skyddande mot av villebråd orsakad skada.

7 §.

Å mark vilken såsom tvistig blivit ställd under förbud må icke någon av de tvistande utan överenskommelse jaga.

8 §.

1 mom. Boställshavare, kronohemmans åbo och, inom de sex nordligaste länen, innehavare av kronotorp, skogstorp eller odlingslägenhet å kronomark samt den som med nyttjanderätt innehar å sådan mark upplåtet kolonat ävensom innehavare av fjällägenhet ovan odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens län äge jakträtt å fastighetens ägor. Innehavare av nu nämnd fastighet må dock icke utan särskilt bemyndigande för fastigheten tala i frågor rörande bildande av jaktområde varom i 17 § sägs; och skall den innehavare av kronotorp, skogstorp, odlingslägenhet, kolonat och fjällägenhet i övrigt medgivna jakträtten icke innefatta rätt till jakt efter älg.

2 mom. Är i annat fall än i 1 mom. avses mark för jordbruk mot lega eller annorledes å någon upplåten, äge brukaren, där ej annat avtalas, nyttja den jakt, som till marken hör; dock vare beträffande sådan brukares rätt att för fastigheten tala i frågor rörande bildande av i 17 § omförmält jaktområde lag som i 1 mom. här ovan sägs.

9 §.

Är genom urminnes hävd eller genom särskilt stadgande, avtal, dom eller skattläggning eller på annat lagligt sätt än här ovan sägs bestämt om någons rätt till jakt, vare det gällande.

10 §.

Om rätt till jakt å område som är till nationalpark avsatt ävensom beträffande svenska och norska lappars rätt till jakt i vissa delar av riket gälla vad särskilt är stadgat.

11 §.

1 mom. Uppehåller sig under tid, då marken är snöbetäckt, varg eller järv veterligen i trakten, äge en var företaga jakt å sådant djur även å annans jaktområde samt tillvarataga och behålla de djur av nämnda slag han därvid faller.

Enhanda rätt att jaga samt döda eller fånga ävensom behålla varg eller järv have ock den som tillfälligtvis eller vid lya påträffar sådant djur.

Har vid jakt varom i detta moment förmäles varg eller järv blivit dödad eller fångad, åligge det den jagande att, så snart ske kan, därom underrätta jakträttsinnehavaren.

2 mom. Påträffar någon tillfälligtvis, evar det vara må, sälhund, då må han djuret fälla och behålla.

12 §.

1 mom. Inkommer varg, järv, räva, grävling, iller, mård, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, berguv, duvhök, sparvhök, korp, kråka, råka, kaja, skata, nötskrika eller gråsparv i gård eller trädgård, have den som där bor eller trädgården innehar så ock deras folk rätt att döda och behålla djuret, ändock att jakträtten där tillkommer annan.

Likaledes må björn, lo eller örn som inkommer i gård eller trädgård av nämnda personer dödas.

2 mom. Har jämlikt av Konungen utfärdade bestämmelser rätt tillagts jakträttsinnehavare att utan hinder av stadgat förbud döda vissa fridlysta fåglar, då sådant erfordras till förekommande av avsevärd skada i trädgård, eller att, oberoende av stadgad fridlysning, avlägsna eller förstöra sådana fågelbon som blivit byggda i eller på byggnad eller i gård och därigenom förorsaka olägenhet eller skada ävensom i dylika bon varande ägg, skall enahanda rätt tillkomma jämväl de i *1 mom.* omförmälda personer i fråga om där avsedd gård eller trädgård.

13 §.

1 mom. Den som under idkande av lovlig jakt sårar villebråd så, att det faller å annans jaktområde inom ett hundra meter från gränsen av den jagandes jaktområde, må tillvarataga och behålla villebrådet. Är det älg, hjort eller rådjur, må den jagande dock ej från stället bortföra djuret utan i närvaro av två ojäviga vittnen och vare han dessutom pliktig att sist å andra dagen, sedan djuret fälldes, om förhållandet underrätta jakträttsinnehavaren eller den som jorden innehar eller någon av deras folk. Försummar den jagande något härav, varde ansedd såsom den där olovligt jagat å annans jaktområde.

2 mom. Har i annat fall än i 1 mom. avses älg, hjort eller rådjur, som sårats vid jakt, tagit sin tillflykt till annans jaktområde, vare den jagande pliktig att om förhållandet skyndsamt underrätta jakträttsinnehavaren eller den som jorden innehar eller någon av deras folk.

14 §.

Utan särskilt tillstånd av den som jorden innehar må jakträttsinnehavare icke söka efter vilt eller eljest idka jakt i gård eller trädgård.

Vad i första stycket stadgas skall ock, såvitt avser tiden från och med den 1 maj till dess grödan är avmejad äga tillämpning beträffande åker som är besädd med säd eller gräs; dock att jakt som äger rum i enlighet med vad i 25 § stadgas må företagas jämväl å dylik åker, då länsstyrelsen finner sådant för det i samma paragraf omförmälda ändamål nödvändigt.

15 §.

1 mom. Dödar eller fångar man björn, lo eller örn eller anträffas sådant djur dött eller tager man ägg eller bo av örn, tillfalle djur, ägg och bo kronan, oberoende av vem jakträtten å ifrågavarande mark tillkommer, där ej Konungen annorledes förordnar.

2 mom. Beträffande rätten till fallvilt av annat djur än björn, lo och örn, om vilka i 1 mom. är stadgat, gälle följande:

Älg, hjort, vildren, rådjur och bäver vilka anträffas såsom fallvilt under tid, då sådant djur är fridlyst, tillfalle kronan.

I övrigt tillkomme rätten till fallvilt jakträttsinnehavaren.

16 §.

Avtal varigenom jakträtt åt någon upplåtes annorledes än i samband med markens upplåtande till brukande skall upprättas skriftligen. Å sålunda upplåten jakträtt skall, där ej det fall är fråga varom i 17 § 1 mom. andra stycket sägs, i övrigt tillämpas vad i allmänhet finnes stadgat angående nyttjanderätt till fast egendom; och må sådan jakträtt icke utan upplåtarens eller hans rättsinnehavares samtycke å annan överlåtas.

17 §.

1 mom. Sluta ägare av särskilda fastigheter, vilkas ägor bilda ett sammanhängande område, i sådan egenskap avtal om huru jakten å området må utövas och viltvården handhavas, skall å vad avtalet innehåller om jaktens utövande och om skyldighet för ägare att å sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning för viltvårdens tillgodoseende tillämpas vad i allmänhet stadgas om servitut; dock vare sådant avtal om bildande av jaktområde ej bindande utöver femtio år från det avtalet slöts.

Vad i allmänhet stadgas om servitut gälle ock, där ifråga om rätten till jakt å en fastighet avtal träffas till förmån för ägaren av annan fastighet

i denna hans egenskap, med den inskränkning likväl att vad i första stycket föreskrives angående längsta tid för där omförmälda avtals giltighet skall äga motsvarande tillämpning beträffande avtal, varigenom jakträtten i sin helhet upplåtes till sådan fastighetsägare.

2 mom. Ändock att samtliga fastighetsägare icke äro ense, må beslut om bildande av jaktområde med rättsverkan ifråga om i området ingående ägor, som i 1 mom. första stycket sägs, vinna giltighet, såframt området härtill finnes lämpligt och de vilka biträda beslutet härom utgöra minst två tredjedelar av de fastighetsägare och tillika äga minst två tredjedelar av den mark, varom fråga är. Ej må dock ägare av mark som i avseende å storlek, läge, form och övrig beskaffenhet finnes lämpligen kunna bestå såsom eget jaktområde mot sitt bestridande tvingas ansluta sig till jaktområde varom ovan sägs.

Beslut varom i detta moment är fråga må ej träda i tillämpning, förrän det fastställts av länsstyrelsen.

3 mom. Uppkommer, på sätt i 2 mom. sägs, fråga om bildande av jaktområde och vill ägare av fastighet vars ägor gränsa till området, att ägorna skola anslutas till detsamma, vare han berättigad få frågan härom prövad i den ordning som om bildande av jaktområde är föreskriven.

4 mom. Om sättet för de i 2 och 3 mom. omförmälda frågors handläggning och avgörande äge Konungen förordna.

18 §.

1 mom. Angående skyldighet för den som idkar jakt med skjutvapen att innehava gällande ansvarsförsäkring är särskilt stadgat.

2 mom. Den som vill utöva jakt å annan mark än den han äger eller till vilken han har i 8 § omförmäld brukningsrätt vare därjämte pliktig erlægga jaktvårdsavgift.

Till bevis om att den jagande fullgjort vad honom enligt första stycket åligger skall han vid jakten medföra ett för honom personligen utfärdat jaktkort; och vare han pliktig att vid anfordran uppvisa kortet för förvaltande och bevakande personal vid domänverket, föreståndare och lärare vid statens skogsskolor, vederbörande kronobetjänt, särskilt förordnad polisman ävensom innehavare av marken eller den eljest där har jakträtt.

3 mom. Från skyldighet att erlægga jaktvårdsavgift äro befriade:

- Konungen och medlemmar av det kungliga huset;
- chefen för Konungens hovjägeristat i avseende å jakt som av honom på Konungens uppdrag utövas å kronans områden;
- personal vid domänverket samt lärare och elever vid skogshögskolan och skogsläroverken i avseende å jakt som enligt gällande bestämmelser av dem i deras nämnda egenskap utövas å kronans områden;
- svensk eller norsk lapp vid utövning av den jakträtt som enligt vad särskilt är stadgat må tillkomma honom i vissa delar av riket;
- i trakterna ovan odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens län

samt skyddskogsgränsen i Jämtlands län bofast person vid jakt efter skogsfågel och ripa samt varg och järv;

utländsk undersåte som enligt 19 § i denna lag är skyldig utlösa jaktpass.

I övrigt äge bestämmelserna om jaktvårdsavgift icke tillämplighet i fråga om

den i 12 § medgivna rätt att döda i nämnda lagrum uppräknade djur som inkommit i gård eller trädgård, eller

den rätt att utan hinder av stadgat förbud i trädgård, anläggning för fruktodling eller plantskola fälla hare eller att döda fridlysta fåglar, då sådant erfordras till förekommande av avsevärd skadegörelse i trädgård, som enligt denna lag eller av Konungen utfärdade bestämmelser må vara medgiven.

4 mom. Av influtna jaktvårdsavgifter skall bildas en fond (jaktvårdsfonden) vilken efter Konungens bestämmande må användas till främjande av jaktvården inom riket. För sådant ändamål må ock användas de övriga medel som enligt vad därom må vara i varje fall särskilt stadgat skola tillföras nämnda fond.

5 mom. Konungen äger bestämma jaktvårdsavgifts belopp samt den ordning i vilken uppbörd, redovisning och fördelning av dylika avgifter ävensom utfärdande av jaktkort skall äga rum.

19 §.

Utländsk undersåte må icke inom riket idka jakt, med mindre han är försedd med för honom personligen utfärdat jaktpass; dock vare sådan undersåte berättigad att å fastighet, som han med Konungens tillstånd eller genom bodelning, arv eller testamente förvärvat, jaga utan att innehava jaktpass. Sådant vare ej heller erforderligt för främmande makts beskickning eller för norsk lapp vid utövning av honom enligt vad särskilt är stadgat tillkommande jakträtt.

Jaktpass, som utfärdas i den ordning och mot den avgift till jaktvårdsfonden Konungen bestämmer, skall av den jagande vid jakten medföras samt av honom vid anfordran uppvisas för de i 18 § 2 mom. andra stycket omförmälda personer.

20 §.

Ej må någon utan lov skrämma eller mota ej heller genom anstalter för utfodring eller annorledes locka villebråd från annans jaktområde; dock vare ej hinder för den som jorden innehar att därifrån bortskrämma eller bortdriva villebråd, i den mån sådant erfordras för avvärjande av skada eller olägenhet.

Bulvan för fågelskytte ävensom redskap för fångande av levande nyttigt vilt må ej utan lov uppsättas närmare annans jaktområde än två hundra meter.

Jakt med drivande hund må ej äga rum å område som är av sådan be-

skaffenhet, att drevet måste antagas komma att huvudsakligen framgå över annans jaktområde. Sker det i uppenbart syfte att åtkomma villebråd från sistsagda område, vare ansett som om olovlig jakt ägt rum.

21 §.

Med skjutvapen eller fångstredskap må icke någon utan tillstånd av jakt-rättsinnehavaren färdas över annans jaktområde annorstädes än å till allmänt begagnande upplåten väg, med mindre av omständigheterna framgår att det sker i lovliga ärenden och hund, om sådan medföres, hålles kopp-lad.

22 §.

Lös hund må ej medtagas eller insläppas i annans hägnade jaktpark el-ler djurgård; sker det vare hunden förverkad.

23 §.

Löper hund lös i mark, där villebråd finnes, äge jakträttsinnehavaren eller hans folk rättighet att upptaga hunden. Det åligger den som sålun-da upptagit hund att därom ofördröjligen tillsäga hundens ägare eller inne-havare eller, därest denne ej är känd eller icke kan träffas, låta kungöra i tidning inom orten. Den som vill återfå upptagen hund löse den med tio kronor eller, där inom ett år före upptagandet av samma person inne-havd hund blivit hos samma jakträttsinnehavare löst, med tjugu kronor jämte ersättning för varje gång för hundens föda och övriga kostnader. Har ej ägaren eller innehavaren utlöst hunden inom åtta dagar efter er-hållen tillsägelse om upptagandet eller inom trettio dagar från det kungö-relsen därom blivit införd i tidningen, vare hunden förverkad. Vill jakt-rättsinnehavaren hellre taga lösen, vare hundens ägare eller innehavare skyl-dig att sådan enligt förut angivna grunder utgiva, därest talan därom in-stämmes inom trettio dagar från det hunden varit att anse såsom förverkad.

Jagar eller ofredar löslöpande hund villebråd, vare hundens ägare eller innehavare skyldig ersätta jakträttsinnehavaren skada som därigenom må anses hava skett å villebrådsbeståndet.

Låter hund varom i andra stycket sägs sig icke upptagas och äro omstän-digheterna sådana att antagas måste, att hundens löslöpande beror på äga-rens eller innehavarens vårdslöshet, må under tiden från och med den 1 mars till och med den 20 augusti jakträttsinnehavaren eller hans folk döda hunden; göra dock om dödandet ofördröjligen anmälan till vederbörande polismyndighet.

24 §.

Katt som anträffas utanför gård eller trädgård må av jakträttsinnehavaren eller hans folk saklöst dödas.

25 §.

Orsakas någonstädes till följd av viss villebrådsarts utveckling avsevärd skada å gröda, skog eller plantering och kan skadan icke genom rimliga åtgärder från markinnehavarens sida förebyggas, må jakträttsinnehavaren föreläggas att å det område vidtaga åtgärder för villebrådsstammens nedbringande. Underlåter jakträttsinnehavaren att ställa sig givet föreläggande till efter rättelse, skall förordnas, att jakt å området skall genom därtill särskilt utsedda personer äga rum i ändamål att åstadkomma erforderlig minskning av villebrådsstammen.

Villebråd som genom jakträttsinnehavarens försorg fälles eller fångas vid jakt varom i första stycket sägs tillfalle honom. Villebråd som fälles eller fångas vid jakt, företagen efter i samma stycke omförmålt förordnande och å tid, då jakt efter sådant villebråd är i allmänhet tillåten, tillfalle även jakträttsinnehavaren, därest han gäldar med jakten förenade kostnader. Vill han det ej eller skedde jakten under stadgad fridlysningstid, skall med villebrådet förfaras på sätt Konungen förordnar. Konungen bestämme ock angående ordningen för meddelande av föreläggande eller förordnande som i första stycket avses.

26 §.

Vid jakt å område som av annan innehaves vare jakträttsinnehavaren skyldig ersätta all skada som å mark, hägnad eller annan egendom förorsakas vare sig av honom själv eller annan vilken han givit lov att jaga eller av de vid jakten använda biträden eller hundar.

27 §.

1 mom. Jagar någon olovligen å annans jaktområde, dömes till dagsböter.

Har han därvid fällt, sårat, påskjutit eller fångat älg, hjort, vildren, rådjur, bäver, björn eller lo eller har jakten bedrivits vanemässigt eller i större omfattning eller har vid jakten, i strid mot vad därom finns stadgat, använts motorfordon, motorbåt, maskindrivet fartyg eller bogserad farkost, vare straffet lägst tjugu dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Ägde jakten rum inom annans hägnade jaktmark, djurgård, fågeldamm, fasaneri eller hargård dömes den jagande till fängelse eller vid synnerligen förmildrande omständigheter till dagsböter, dock ej under tjugu.

2 mom. Innefattar olovlig jakt varom i 1 eller 2 mom. förmåles tillika överträdelse av de angående jaktvårdsavgift och jaktpass meddelade föreskrifter, varde särskilt ansvar enligt 31 § i denna lag jämväl ådömt.

3 mom. Har i fall varom i denna paragraf är fråga jaktkort eller jaktpass för den jagande utfärdats, vare det förbrutet.

28 §.

1 mom. Såsom för olovlig jakt efter ty i 27 § för där avsedda fall stadgas straffes den som

olovligen utövar jakt efter älg varom i 8 § 1 mom. sägs eller å annans jaktområde eller eljest olovligen tillvaratager fallvilt eller, där björn, lo eller örn dödas eller fångas, olovligen tillägnar sig djuret.

2 mom. Ägare av fastighet, som ingår i jaktområde varom i 17 § förmäles, eller å sådant område eljest jaktberättigad person som överträder de angående jaktutövningen å området gällande bestämmelserna, straffes med dagsböter.

29 §.

Fälles någon till ansvar jämlikt 27 eller 28 §§, vare villebråd eller fallvilt som han olovligen dödat, fångat, tillägnat sig eller tillvaratagit eller, därest det icke kan tillrättaskaffas eller undergått förskämning, dess värde förverkat.

Var det annat villebråd än björn, lo eller örn och skedde jakten med användande av tillåtet jakt- eller fångstredskap och under tid, då jakt efter sådant villebråd är tillåten, eller var fallviltet sådant som enligt bestämmelserna i 15 § tillkommer jakträttsinnehavaren, tillfalle det förverkade denne eller i fall varom i 28 § 2 mom. förmäles övriga å jaktområdet jaktberättigade personer.

Med björn, lo eller örn som är förverkad så ock med annat förverkat villebråd, som dödates eller fångats medelst annat jakt- eller fångstredskap eller under annan tid än i andra stycket sägs, ävensom med annat än där omförmält förverkat fallvilt förfares på sätt i 36 § stadgas.

30 §.

1 mom. Anträffas å bar gärning någon som olovligt jagar å annans jaktområde, må jakträttsinnehavaren eller den som jorden innehar ävensom deras folk av den jagande taga, utom förverkat jaktbyte, jämväl bössa, annan jaktredskap och hundar till vedermäle och pant samt behålla det, till dess han rätt för sig bjuder.

Å område där jakträtt tillkommer kronan ävensom å de till lapparnas utslutande begagnande anvisade områden have förvaltande och bevakande personal vid domänverket ävensom föreståndare och lärare vid statens skogsskolor samt allmän åklagare enahanda rätt.

Har den som blivit dömd till ansvar för olovlig jakt å annans jaktområde inom två år därefter ånyo gjort sig skyldig till sådan förseelse, vare bössa, annan jaktredskap och hundar förbrutna; och skall därmed förfaras på sätt i 36 § föreskrives.

Vad i detta moment är stadgat om den som olovligt jagar å annans jaktområde gälle ock i fråga om den som å bar gärning anträffas under utövning av verksamhet, som enligt 13 § 1 mom. är att anse såsom olovlig jakt eller för vilken han enligt 28 § 1 mom. skall straffas såsom för olovlig jakt; och skola, där fråga är om olovligt tillvaratagande av sådant fallvilt som jämlikt bestämmelserna i 15 § tillkommer kronan eller olovligt tillägnande av

björn, lo eller örn, de i andra stycket här ovan omnämnda personer äga att utöva där avsedd rätt jämväl å område, där jakträtten tillkommer annan än kronan.

2 mom. Sätter i något av de fall varom i 1 mom. sägs den jagande sig till motvärn mot den som vill honom från gärningen hindra eller av honom taga åter vad han åtkommit eller ock fråntaga honom det som till vedermäle av gärningen må kvarhållas, dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år.

31 §.

Idkar någon som enligt bestämmelserna i 18 eller 19 § är skyldig att erlægga jaktvårdsavgift eller utlösa jaktpass jakt utan att hava fullgjort vad sålunda åligger honom, straffes med böter från och med tio till och med tre hundra kronor och vare dessutom pliktig erlægga högsta jaktvårdsavgift eller avgift för jaktpass, avseende helt år.

För berörda avgifters erläggande svare, lika med den skyldige, jämväl den som till honom upplåtit jakträtt eller tillåtit honom i jakten deltaga med rätt likväl att av den skyldige söka åter vad som sålunda erlagts.

För underlåtenhet att vid jakt medföra gällande jaktkort eller jaktpass eller vägran att på anmodan av den det vederbör framvisa detsamma vare straffet böter från och med fem till och med tre hundra kronor.

32 §.

Uraktlåter någon i fall som i 13 § 2 mom. avses att fullgöra där stadgad underrättelseplikt straffes med dagsböter, där ej förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

Bryter någon mot vad i 14 § är föreskrivet, böte från och med fem till och med tre hundra kronor.

Överträder någon förbud som i 20 § första eller andra stycket eller 21 § är stadgat och är ej förseelsen att anse såsom olovlig jakt å annans jaktområde, straffes med böter från och med tio till och med tre hundra kronor. Var det i fall som avses i 20 § första stycket älg, hjort eller rådjur som skrämades, motades eller lockades, må böterna ej sättas lägre än femtio kronor.

33 §.

Den som gör sig skyldig till förbrytelse varom i 27 §, 28 §, 30 § 2 mom. eller 32 § tredje stycket förmäles, vare ock pliktig att jämlikt de grunder som angivas i 6 kap. strafflagen ersätta skada som genom hans förfarande må vara förorsakad.

34 §.

Förbrytelser mot denna lag vilka blott förnärma enskild persons rätt må åtalas av allmän åklagare, där brottet av målsägande till åtal angives.

Såsom målsägande enligt denna lag skall jämväl anses den som marken äger eller jämlikt 8 § å samsamma har jakträtt, även i det fall jakträtten där upplåtits åt annan, så ock ifråga om allmänning eller samfällighet, varom i 5 § förmäles, delägare i allmänningen eller samfälligheten samt beträffande jaktområde, varom i 17 § sägs, ägare av i området ingående mark eller å området eljest jaktberättigad person.

Innefatta föreskrifter rörande förvaltningen av allmänning, samfällighet eller jaktområde tillika bestämmelse enligt vilken rätten att beivra intrång i jakträtten eller överträdelser ifråga om jaktutövningen skall tillkomma viss person, vare sådan bestämmelse gällande.

Sker intrång i kronans, menighets eller allmän inrättnings rätt eller överträdelse av de angående jaktkort och jaktpass meddelade föreskrifter, äge förvaltande och bevakande personal vid domänverket ävensom föreståndare och lärare vid statens skogsskolor jämte allmän åklagare att därom föra talan.

35 §.

Vad i 17 kap. 11 § rättegångsbalken förordnas om dem som rättens eller Konungens befallningshavandes bud och ärenden gå, gälle ock om de här ovan i 34 § omförmälda, vid domänverket och skogsläroverken anställda personer i mål som avses i samma paragraf.

36 §.

1 mom. Av böter som enligt denna lag ådömas ävensom av behållna försäljningssumman av förverkat villebråd eller fallvilt varom i 29 § tredje stycket sägs eller av belopp som jämlikt första stycket i sagda paragraf utgives i stället för dylik egendom tillfalle en tredjedel jaktvårdsfonden. Lika del skall ställas å landet till länsstyrelsens, i Stockholm till överståthållarämbetets samt i annan stad till magistratens förfogande för att, i enlighet med föreskrifter som Konungen utfärdar användas till uppmuntran av polismän som ådagalagt synnerligt nit vid beivrandet av överträdelser av jaktförfattningarna. Återstoden tillfalle kronan.

Efter enahanda grund skall fördelas vad som må finnas i behåll av försäljningssumman för egendom som jämlikt bestämmelserna i 30 § 1 mom. tredje stycket är förbruten, sedan panthavare njutit sin panträtt enligt samma paragraf tillgodo.

2 mom. I beslag taget djur som är underkastat förskämning må, sedan syn och värdering av två ojäviga män hållits, av beslagaren på lämpligt sätt försäljas.

Annan förverkad eller förbruten egendom som i denna paragraf avses skall försäljas å offentlig auktion; dock att, där förbrutet redskap är sådant som icke må till jakt eller fångst användas, med detsamma skall förfaras på sätt Konungen bestämmer.

37 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1937, dock att dels vad lagen innehåller om skyldighet att för rätten att utöva jakt hava erlagt jaktvårdsavgift ej skall tillämpas förrän från och med den 1 maj 1938, dels ock bestämmelserna i 25 § icke skola utgöra hinder att till och med den 31 mars 1939 vid bekämpande av vildkanin tillämpa lagen den 15 juni 1935 om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin; skolande sistnämnda lag upphöra att gälla från och med den 1 april 1939.

Genom denna lag upphävas i övrigt
lagen den 8 november 1912 om rätt till jakt,
24 kap. 12 och 13 §§ strafflagen,
24 kap. 15 och 16 §§ strafflagen i vad dessa lagrum hava avseende å olovlig jakt,
så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot denna lags bestämmelser.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av 12 § i kungörelsen den 14 juni 1929 (nr 170) angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m.

Härigenom förordnas, att 12 § i kungörelsen den 14 juni 1929 angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m. skall i nedanintagna del erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Angående kronotorparens jakträtt å kronotorpet stadgas i lagen om rätt till jakt.

Domänstyrelsen — — — kronopark.

Denna kungörelse skall träda i kraft den 1 juli 19 .

Förslag
till
**lag om ändrad lydelse av 7 och 8 §§ i 1 kap. av lagen
den 14 juni 1907 (nr 36 sid. 1)¹ om nyttjanderätt till
fast egendom.**

Härigenom förordnas, att 7 och 8 §§ i 1 kap. av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom skola i nedanintagna delar erhålla följande ändrade lydelse:

7 §.

Vad här ovan eller eljest i lag finnes i allmänhet stadgat angående nyttjanderätt till fast egendom skall jämväl tillämpas i fråga om rättighet, som fastighets ägare åt annan upplåter att å fastigheten avverka skog eller att där taga torv, ler, grus, sten eller annat, som icke är att hänföra till fastighetens vanliga avkastning, eller att fiska; dock att, där upplåtelsen avser allenast eller huvudsakligen rätt att annorledes än till husbehov avverka skog, längsta tid för rättighetens bestånd är fem år.

8 §.

Vad i — — — kronan.

Ej heller — — — begravningsplats.

Om nyttjanderätt — — — vägrätt.

Angående upplåtelse av jakträtt stadgas i lagen om rätt till jakt.

—————
Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 19 .
—————

¹ Senaste lydelse av 8 § se 1930: 142.

Förslag
till
Jaktstadga.

Härigenom förordnas som följer:

Jaktvårdsarbetet.

Om jaktvårdsföreningar.

1 §.

Arbetet för främjande av jaktvården skall handhavas av jaktvårdsföreningar med verksamhetsområde, sammansättning och befogenheter varom nedan förmäles.

Centralt organ för rikets jaktvårdsföreningar är Svenska jägareförbundet.

En var som förvärvar medlemskap i jaktvårdsförening blir därmed medlem av Svenska jägareförbundet.

2 §.

Jaktvårdsföreningarnas och Svenska jägareförbundets stadgar skola fastställas, de förra av vederbörande länsstyrelse och de senare av Konungen. Stadgarna må icke innehålla bestämmelse, stridande mot vad i 3—16 §§ här nedan föreskrives.

3 §.

Jaktvårdsförenings verksamhetsområde utgöres av visst län. Angränsande län med likartade natur- och jaktliga förhållanden må dock hänföras till samma jaktvårdsförening samt län i vilka finnas mer än ett hushållnings-sällskap eller landsting uppdelas på motsvarande antal jaktvårdsföreningar; och skall Stockholms stads område tillhöra den inom Stockholms län verk-samma jaktvårdsföreningen.

4 §.

Medlemskap i jaktvårdsförening må, efter därom gjord anmälan, förvärvas av svensk medborgare som

a) erlagt jaktvårdsavgift för det jaktår varom fråga är eller eljest enligt vad därom stadgas i lagen om rätt till jakt är berättigad att under samma tid idka jakt, eller

b) eljest hyser intresse för jaktvård och naturskydd.

Enahanda möjlighet att förvärva medlemskap i jaktvårdsförening have

ock utländsk undersåte, vilken med Konungens tillstånd eller genom bodelning, arv eller testamente här i riket förvärvat fast egendom.

Medlemskap vinnes av person, som erlagt jaktvårdsavgift för socken eller län, i den jaktvårdsförening inom vars verksamhetsområde för honom utfärdat jaktkort är gällande samt av annan person i jaktvårdsförening inom vars verksamhetsområde han är bosatt; dock att den som äger fastighet, varå han ej är bosatt, eller disponerar jaktmark å annan ort än boningsorten må inträda som medlem i jaktvårdsföreningen i den ort där fastigheten eller jaktmarken är belägen.

Vidkommande medlem varom ovan under a) förmåles bestämme föreningen om och till vilket belopp årsavgift, som dock ej må överstiga två kronor, skall av honom erläggas. Annan medlem vare skyldig erlägga årsavgift till belopp motsvarande lägst den för rätten att inom visst län idka jakt bestämda jaktvårdsavgiften.

5 §.

Jaktvårdsförenings beslutanderätt skall, i den mån den ej tillkommer föreningens styrelse, utövas av medlemmarna å föreningssammanträde (jaktvårdsstämma).

En var å jaktvårdsstämma närvarande medlem som fullgjort vad honom åligger enligt 4 § sista stycket eller med stöd därav fattat föreningsbeslut äge en röst. Medlem må icke överlåta sin rösträtt å annan medlem. Ledamot av styrelsen må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd för vilken han är ansvarig eller i val av revisor.

6 §.

Ledningen av och den omedelbara tillsynen över jaktvårdsarbetet inom jaktvårdsförenings verksamhetsområde handhaves av föreningens styrelse (jaktvårdsstyrelsen).

Denna skall bestå av sex i jaktvård och naturskydd kunniga personer av vilka en, tillika ordförande, utses av länsstyrelsen, en av landstinget och en av hushållningssällskapet. Övriga ledamöter väljas å ordinarie jaktvårdsstämma varom i 9 § förmåles. För varje styrelseledamot skall på enahanda sätt utses en suppleant. Styrelseledamöter och suppleanter, som skola vara medlemmar av föreningen, utses för en tid av högst tre år.

Sammanfaller icke jaktvårdsföreningens verksamhetsområde med länet, bestämme Konungen den ordning i vilken länsstyrelse, landsting och hushållningssällskap skola utse styrelseledamöter.

Jaktvårdsstyrelsen är beslutför när minst fyra ledamöter eller suppleanter, därav två av länsstyrelsen eller ovannämnda korporationer utsedda, äro närvarande.

Jaktvårdsstyrelsen utser, inom eller utom styrelsen, sekreterare, som tillika skall vara jaktvårdskonsulent, ävensom medelsförvaltare. Där så finnes lämpligt må till innehavare av nämnda befattningar utses en och samma person.

7 §.

På jaktvårdsstyrelsen ankomme i synnerhet att

a) med uppmärksamhet följa villebrådsstammarnas såväl kvantitativa som kvalitativa utveckling inom verksamhetsområdet och framlägga de förslag som av denna utveckling kunna föranledas;

b) förvalta de medel ur jaktvårdsfonden som för jaktvårdsföreningens verksamhet kunna bli tillgängliga ävensom föreningens övriga tillgångar;

c) öva tillsyn över att jakten utövas och jaktvården bedrivs enligt de riktlinjer som angivas i lagen om rätt till jakt samt under iakttagande av i nämnda lag, denna stadga eller annan författning meddelade föreskrifter till villebrådets skydd och förkovran ävensom till hindrande av intrång i andra näringars intressen;

d) verka för att ägare av intill varandra gränsande fastigheter sammanluta sina ägor till jaktområden varom i 17 § 1 mom. i lagen om rätt till jakt stadgas ävensom biträda vid utformandet av i nämnda lagrum omförmälda avtal;

e) på sätt nedan i 17—21 §§ stadgas fullgöra vad på jaktvårdsstyrelsen ankommer vid handläggning av ärenden angående bildande av jaktområden varom i 17 § 2 och 3 mom. i lagen om rätt till jakt stadgas;

f) i övrigt tillhandagå jakträttsinnehavare med råd och anvisningar rörande jaktens utövande samt därigenom ävensom genom beviljande av medel till skyddsanordningar, utfodring, inplantering av vilt och dylikt direkt bidra till främjandet av en allmännare rationell jaktvård;

g) tillhandahålla länsstyrelsen och andra myndigheter yttranden och upplysningar i jaktliga frågor; samt

h) verka för åvägabringande av tillförlitlig jaktstatistik.

8 §.

Jaktvårdsförenings räkenskaper och jaktvårdsstyrelsens förvaltning skola granskas av tre revisorer, av vilka en utses av länsstyrelsen och de båda övriga väljas å ordinarie jaktvårdsstämma. För en var av revisorerna skall finnas en på enahanda sätt utsedd suppleant. Revisorer och suppleanter utses för en tid av högst tre år.

Vad i 6 § 3 stycket för visst fall stadgas angående styrelseledamöter gälle ock i fråga om utseende av revisorer.

Senast den 1 mars varje år skall jaktvårdsstyrelsen till revisorerna överlämna de för det sistförflutna året förda räkenskaperna jämte en samma tidrymd avseende berättelse över förvaltningen, särskilt i vad denna angått de jämlikt 7 § b), d), e) och g) jaktvårdsstyrelsen åvilande förpliktelser.

I revisionsberättelsen skall ansvarsfrihet för jaktvårdsstyrelsen till- eller avstyrkas. Finner den av länsstyrelsen utsedde revisorn skäl föreligga till anmärkning beträffande av jaktvårdsstyrelsen vidtagen åtgärd som äger samband med användandet av medel från jaktvårdsfonden göre anmälan härom till länsstyrelsen som har att, efter jaktvårdsstyrelsens hörande, in-

sända anmälan jämte eget yttrande till Konungen. Finner Konungen ansvarsfrihet icke böra beviljas jaktvårdsstyrelse, förordnar Konungen om vidtagande av därav påkallade åtgärder. I övrigt tillkomme beviljande eller vägrande av ansvarsfrihet ordinarie jaktvårdsstämma.

9 §.

Ordinarie jaktvårdsstämma skall årligen hållas före den 15 april.

Å sådan stämma skall till behandling förekomma, förutom de i 4 § sista stycket, 6 § andra stycket och 8 § omförmälda ärenden ävensom vad jaktvårdsföreningens stadgar därutöver må i sådant avseende föreskriva, val av ombud vid Svenska jägareförbundets förbundsstämma samt de förslag och redogörelser till föreningen som kunna föränledas av de jaktvårdsstyrelsen jämlikt 7 § a), c), f) och h) tillkommande åligganden.

Extra jaktvårdsstämma skall hållas, därest beslut därom fattas vid ordinarie stämma eller jaktvårdsstyrelsen finner extra stämma behövlig.

Senast fjorton dagar efter hållen jaktvårdsstämma skall protokoll över denna jämte styrelse- och revisionsberättelserna insändas till centralstyrelsen för Svenska jägareförbundet.

10 §.

Svenska jägareförbundet har till uppgift

att med uppmärksamhet följa utvecklingen av jakthushållningen inom riket samt öva tillsyn över att jaktvårdsföreningarna så bedriva sin verksamhet, att landets anspråk på god och ändamålsenlig jaktvård tillgodoses, ävensom göra de framställningar och framlägga de förslag som härav kunna föränledas;

att genom en för varje fall lämpad upplysningsverksamhet öka kännedomen om lagar och författningar på jaktens och naturskyddets områden, sprida kunskap om olika djurslags levnadsbetingelser samt behov av vård och skydd, motarbeta användandet av förödande och plågsamma jaktmetoder samt verka för ökad förståelse överhuvud för människans förpliktelser mot den levande naturen;

att avgiva yttranden och verkställa utredningar i ärenden som av Konungen eller myndigheter för sådant ändamål till förbundet överlämnas;

att förvalta de medel ur jaktvårdsfonden som enligt vad nedan stadgas ställas till förbundets förfogande ävensom förbundets övriga tillgångar; samt

att upprätta en hela riket omfattande jaktstatistik.

11 §.

Svenska jägareförbundet företrädes av en centralstyrelse.

Förbundets beslutanderätt skall, i den mån den ej tillkommer centralstyrelsen, utövas av förbundsstämman.

Rösträtt å förbundsstämma tillkommer, förutom ledamöterna i centralstyrelsen och jaktinspektören, allenast jaktvårdsföreningarna genom de av

dem jämlikt 9 § utsedda ombuden. En var av de sålunda röstberättigade äger en röst. Äro flera ombud för en förening närvarande, fördelas föreningens rösträtt lika mellan dem. Ledamot av centralstyrelsen eller jaktinspektören må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för åtgärd för vilken han är ansvarig eller i val av revisor.

12 §.

Centralstyrelsen tillkommer att verksamt befordra de i 10 § här ovan angivna ävensom jämlikt förbundets stadgar detsamma i övrigt tillkommande uppgifter samt att å förbundets vägnar handlägga och avgöra sådana frågor som ej anses böra hänskjutas till förbundsstämman.

Centralstyrelsen åligger att å den i 15 § omförmälda förbundsstämman framlägga berättelse angående dels styrelsens förvaltning under det föregående räkenskapsåret, dels ock företeelserna på jakthushållningens område under det tilländalupna jaktåret.

13 §.

Centralstyrelsen skall bestå av nio ledamöter, utsedda för en tid av högst tre år. För varje ledamot skall finnas en suppleant.

Tre ledamöter jämte suppleanter utses av Konungen. Förslag å en av dessa ledamöter jämte suppleant för honom skall avgivas av vetenskapsakademien samt å en ledamot med suppleant av domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen gemensamt.

Övriga ledamöter och suppleanter väljas av förbundsstämman på sätt i 15 § stadgas.

Centralstyrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Till sekreterare, vilken benämnes jaktinspektör och i sådan egenskap skall hava att verkställa centralstyrelsens beslut ävensom omedelbart utöva den uppsikt över jaktvårdsföreningarna som enligt 10 § tillkommer Svenska jägareförbundet, äger centralstyrelsen utse person inom eller utom styrelsen. Jaktinspektören vare skyldig att, därest centralstyrelsen fattar beslut stridande mot hans uppfattning, låta till protokollet anteckna sin skiljaktiga mening. Jaktinspektören utses för en tid av tre år.

Valet av ordförande och jaktinspektör skall stadfästas av Konungen.

Centralstyrelsen är beslutför då minst fem ledamöter äro tillstädes.

14 §.

Svenska jägareförbundets räkenskaper och centralstyrelsens förvaltning skola granskas av två revisorer, vilka jämte två suppleanter utses av ordinarie förbundsstämma för en tid av högst tre år.

Senast den 31 mars varje år skall centralstyrelsen till revisorerna överlämna de för det sistförflutna året förda räkenskaperna jämte en kortfattad redogörelse för centralstyrelsens ekonomiska förvaltning under samma tidrymd.

Ett exemplar av revisionsberättelsen, i vilken ansvarsfrihet för centralstyrelsen skall till- eller avstyrkas, skall av revisorerna ingivas till Konungen. Finner Konungen skäl föreligga till anmärkning beträffande av centralstyrelsen vidtagen disposition av medel från jaktvårdsfonden, förordnar Konungen om vidtagande av därav påkallade åtgärder. I övrigt tillkomme beviljande eller vägrande av ansvarsfrihet ordinarie förbundsstämma.

15 §.

Ordinarie förbundsstämma skall årligen hållas före den 1 juni.

Å sådan stämma skall förekomma, förutom vad Svenska jägareförbundets stadgar i sådant avseende må föreskriva, följande ärenden:

a) de val av ledamöter i centralstyrelsen och revisorer ävensom suppleanter för dem vartill bestämmelserna i 13 och 14 §§ föranleda.

I fråga om valet av centralstyrelse må i förbundets stadgar intagas föreskrift därom att, till vinnande av allsidig representation i centralstyrelsen av olika delar av riket, ombuden för jaktvårdsföreningarna skola för utseende av visst antal styrelseledamöter, högst fem, vara indelade i grupper, vilka hava att utse en var en ledamot i centralstyrelsen jämte suppleant för denne;

b) centralstyrelsens i 12 § omförmälda berättelse, revisorernas berättelse ävensom frågan om beviljande av ansvarsfrihet för centralstyrelsens förvaltning;

c) framställningar och förslag i ämnet, tillhörande Svenska jägareförbundets verksamhetsområde, vilka till förbundsstämman hänskjutits av centralstyrelsen, jaktvårdsföreningar ävensom enskilda personer.

Extra förbundsstämma hålles efter beslut av ordinarie stämman eller centralstyrelsen.

Senast en vecka efter hållen förbundsstämma skall protokoll över denna insändas till Konungen.

16 §.

Ledamöterna i såväl jaktvårdsstyrelse som centralstyrelsen äro gemensamt ansvariga för de medel en var styrelse har under sin förvaltning. De äro jämte styrelsernas tjänstemän i utövningen av sina befattningar underkastade det ansvar och den påföljd som i allmän lag stadgas om statens tjänstemän.

Ledamöter i jaktvårdsstyrelse och centralstyrelsen, de i 8 och 14 §§ omförmälda revisorer samt jaktvårdsförenings ombud vid Svenska jägareförbundets förbundsstämma skola för varje sammanträde ävensom för de resor som av deras berörda uppdrag föranledas av jaktvårdsfondens medel erhålla ersättning enligt klass II C i gällande resereglemente, dock att sådan ersättning icke må utgå till flera än tre ombud för varje jaktvårdsförening. Nu nämnd person som bor å ort, där sammanträdet hålles, åtnjuter dagtraktamente med nio kronor för varje sammanträdesdag.

Angående särskilt arvode till jaktvårdskonsulent och jaktinspektören ävensom till jaktvårdsstyrelsen och centralstyrelsens övriga tjänstemän äge en var styrelse besluta.

Om bildande av jaktområden.

17 §.

Väckes förslag om bildande av jaktområde varom i 17 § 2 mom. i lagen om rätt till jakt förmåles skola de fastighetsägare vilka biträda förslaget göra anmälan härom till jaktvårdsstyrelsen. Vid anmälan skall fogas uppgift å de fastigheter förslagsställarna anse böra anslutas till jaktområdet, fastigheternas storlek, läge och övriga beskaffenhet, fastighetsägarnas namn och adress samt den inställning till förslaget dessa veterligen intaga ävensom redogörelse för de grunder rörande jaktens utövande och viltvårdens handhavande å området vilka enligt förslagsställarnas mening böra bliva gällande.

18 §.

1 mom. Har anmälan varom i 17 § sägs inkommit till jaktvårdsstyrelsen och finnes det sannolikt, att det förslagna jaktområdet är för det avsedda ändamålet lämpligt ävensom att övriga förutsättningar för bildande av sådant område föreligga, ankomme det på jaktvårdskonsulenten att kalla samtliga av förslaget berörda fastighetsägare att sammanträda för frågans vidare behandling. Finnes att för jaktområdets ändamålsenliga nyttjande det samma bör omfatta fastighet som ej avses med anmälan, varde jämväl ägaren av sådan fastighet kallad till sammanträdet.

2 mom. Kallelse till sammanträdet skall minst fjorton dagar före detsamma i rekommenderat brev avsändas till en var fastighetsägare ävensom införas i tidning i orten. Jaktvårdskonsulenten skall ock om sammanträdet lämna uppgift till länsstyrelsen, som har att låta kungörelse därom införas i länskungörelserna.

Finnes saken angå fastighet tillhörig kronan eller allmän inrättning, varde ombud till bevakande av kronans eller inrättningens rätt utsedd av länsstyrelsen eller annan därtill behörig myndighet; och give i sistnämnda fall länsstyrelsen sådan myndighet underrättelse om saken så tidigt, att ombudet kan tillstädeskomma vid sammanträdet.

3 mom. Jaktvårdskonsulenten åligger att på grundval av den ingivna anmälan och med beaktande av vad i övrigt i ärendet förekommit uppgöra förslag att å sammanträdet framläggas dels ifråga om vilka fastigheter eller delar av sådana som lämpligen böra ingå i jaktområdet, dels ock angående de grunder för jaktutövningen och viltvården å området som i betraktande av, bland annat, detsammans beskaffenhet, antalet delägare samt vilttillgången å de särskilda fastigheterna kunna finnas lämpliga. I sistnämnda avseende bör tillses, att å de olika fastigheterna ej göres större intrång än som ett ändamålsenligt utövande av jaktvården å området oundgängligen kräver.

19 §.

1 mom. Vid sammanträdet skall uppgöras förteckning över de fastigheter, som enligt det av jaktvårdskonsulenten upprättade, i 18 § 3 mom. lär ovan omförmälda förslaget avses skola ingå i jaktområdet, med angivande för varje fastighet av ägare och areal. Råder ovisshet om arealen hos viss fastighet eller fastighetsdel, må densamma i förteckningen upptagas till den storlek, vartill jaktvårdskonsulenten, efter de närvarandes hörande, finner den böra uppskattas. Förteckningen skall sedan tjäna som röstlängd.

2 mom. Därest vid sammanträdet ägare av fastighet, om vars anslutning till jaktområdet förut ej varit fråga, med åberopande av 17 § 3 mom. i lagen om rätt till jakt begär, att fastigheten eller del därav skall anslutas till området, varde frågan härom hänskjuten till övriga fastighetsägares prövning. Medgives sådan anslutning av minst två tredjedelar av de i röstlängden upptagna fastighetsägarna och äga dessa tillika minst två tredjedelar av den där upptagna marken, skall den ifrågavarande fastigheten införas i längden på sätt i 1 mom. är stadgat.

3 mom. Sedan härefter föredragits jaktvårdskonsulentens ovan omförmälda förslag och däri vidtagits de jämkningar vartill det som vid sammanträdet förekommit kan föranleda, skall förslaget hänskjutas till omröstning. Ändock att ägare av fastighet icke är närvarande, varde, därest han undertecknat den anmälan varom i 17 § här ovan sägs, ansett som om han röstat för antagande av förslaget.

Biträdes förslaget av ägare av fastigheter till det antal och med den markareal varom i 17 § 2 mom. i lagen om rätt till jakt är stadgat, förklare jaktvårdskonsulenten jaktområdet bildat och sammanträdet avslutat. I annat fall anses frågan om bildande av jaktområde förfallen.

4 mom. Förklaras jaktområde bildat skall ock tillkännagivas, att om någon anser sig befogad till påminnelser beträffande frågan om jaktområdets bildande eller i fråga om beslutade grunder för jaktutövningen och viltvården å detsamma, sådana påminnelser skola vara länsstyrelsen tillhanda senast tjugu dagar efter sammanträdets avslutande.

Jaktvårdskonsulenten åligger att så snart ske kan och sist inom den i nästföregående stycke stadgade tid till länsstyrelsen insända det vid sammanträdet förda protokollet jämte övriga saken berörande handlingar.

20 §.

1 mom. Sedan den i 19 § 4 mom. första stycket angivna tid för påminnelser avgivande gått till ända, företage länsstyrelsen saken till avgörande.

Hava påminnelser inkommit eller finner länsstyrelsen saken ändock icke kunna i befintligt skick avgöras, äge länsstyrelsen anmoda jaktvårdsstyrelsen att verkställa den utredning, som ytterligare må vara erforderlig.

Beslutet om jaktområdes bildande varde av länsstyrelsen fastställt om med hänsyn till de ifrågavarande fastigheternas gränser och beskaffenhet samt för-

hållandena i övrigt sådant område finnes böra inrättas. Ifråga om vid sammanträdet beslutade grunder för jaktutövningen och viltvården å jaktområdet äge länsstyrelsen, ändock att påminnelser icke avgivits, vidtaga de jämkningar som till skyddande av enskild rätt eller befordrande av större ändamålsenlighet finnas erforderliga.

Om länsstyrelsens beslut skall kungörelse införas i länskungörelserna och tidning i orten.

2 mom. Uppkommer fråga om ändring i de fastställda grunderna för jaktutövningen och viltvården å jaktområdet må sådan ändring genomföras, därest beslutet härom biträdes av delägare i området till det antal och med den markareal varom i 17 § 2 mom. i lagen om rätt till jakt sägs; och skall ifråga om rätten att bringa beslut i sådan fråga under länsstyrelsens prövning samt länsstyrelsens handläggning av ärendet i tillämpliga delar gälla vad om beslut om jaktområdes bildande är stadgat.

Förmenar någon eljest att på grund av väsentligt ändrade förhållanden ändring är erforderlig ifråga om jaktområdes omfattning eller grunderna för jaktutövningen och viltvården å detsamma, äge han underställa frågan härom länsstyrelsens prövning.

3 mom. Mot länsstyrelsens beslut i frågor som i denna paragraf avses må talan fullföljas hos Konungen genom besvär, vilka skola till jordbruksdepartementet ingivas före klockan tolv å sextionde dagen från den dag då beslutet i ortstidningen infördes.

21 §.

Kostnader som på grund av stadgandena i 17—20 §§ här ovan föranledas av jaktvårdskonsulentens befattning med ifrågavarande ärenden, kungörelser och dylikt skola bestridas av jaktvårdsstyrelsen.

Om jaktvårdsfonden.

22 §.

1 mom. Jaktvårdsfonden om vilken stadgas i lagen om rätt till jakt skall förvaltas av statskontoret.

2 mom. Av de årligen till fonden inflytande medel skall å en var jaktvårdsförening uppföras

1) jaktvårdsavgifter som avse jakt allenast inom föreningens verksamhetsområde;

2) jaktvårdsavgifter som avse jakt inom riket i dess helhet och som erlagts av person som antingen är medlem av föreningen eller bosatt inom dess verksamhetsområde;

3) avgifter för jaktpass, utfärdade av länsstyrelsen i det län till vilket föreningens verksamhetsområde hör; samt

4) de bötesandelar och övriga medel som jämlikt 36 § i lagen om rätt till jakt och 62 § i denna stadga eller vad därom eljest finnes stadgat skola till-

falla jaktvårdsfonden och vilka hänföra sig till föreningens verksamhetsområde.

Är visst län uppdelat på flera än en jaktvårdsförening, bestämme Konungen huru de för jakt inom länet erlagda jaktvårdsavgifterna ävensom avgifterna för jaktpass skola fördelas på de olika föreningarna.

3 mom. De på sätt i 2 mom. här ovan är stadgat å jaktvårdsförening uppförda medlen skola fördelas sålunda, att av desamma

a) fem procent tillfalla kronan till bestridande av de med uppbörden ävensom utfärdandet av jaktkort förenade kostnaderna,

b) fem procent stå till Konungens förfogande för att användas till jakt- och naturvårdande ändamål av allmänt intresse,

c) femton procent utbetalas till Svenska jägareförbundet för dess verksamhet,

d) tio procent avsättas för att av Konungen, efter förslag av Svenska jägareförbundet, användas till utjämning av sådan brist i jaktvårdsföreningsstat som må föranledas av att de medel som, på sätt nedan under e) föreskrives, skola till föreningen överlämnas icke förslå till bestridande av de kostnader som för uppehållande av föreningens verksamhet oundgängligen erfordras, samt

e) återstoden eller sextiofem procent överlämnas till jaktvårdsföreningen.

Vad av de under c)—e) här ovan omförmälda medel icke under verksamhetsåret förbrukas skall återlevereras till jaktvårdsfonden; och må sålunda uppkommen behållning av fonden av Konungen användas till de under b) här ovan angivna ändamål.

Befinnes i fråga om jaktvårdsförening vilkens verksamhetsområde omfattar större stad, att de här ovan i 2 mom. under 2) omförmälda, till föreningen influtna medel väsentligt överstiga vad som i betraktande av antalet av dem som inom föreningens område bedriva jakt borde vara att påräkna, må Svenska jägareförbundet hos Konungen föreslå sådan ändring av den ovan i detta moment stadgade fördelningen av ifrågavarande förening tillgodoförda medel, att mindre andel än under e) sägs ställes till föreningens eget förfogande; och skola medel, som i ty fall jämlikt Konungens förordnande icke varda till föreningen överlämnade användas för ändamål som under b), c) och d) omförmäles.

23 §.

1 mom. Jaktvårdsavgift uppbäres och jaktkort utfärdas å landet av landsfiskalen, i Stockholm av överståthållarämbetet och i annan stad av stadsfiskalen.

Den som vill utlösa jaktkort vare skyldig att därvid uppgiva fullständigt namn, födelseort och hemvist.

Jaktvårdsavgift erlägges för helt jaktår eller del därav med

för jakt inom viss kommun	tre	kronor,
» » » visst län	åtta	» ,
» » » riket i dess helhet	tjugutre	» .

Jaktåret omfattar tiden från och med den 1 maj till och med den 30 april.

2 mom. Jaktpass för utländsk undersåte meddelas av i 1 mom. omförmälda myndigheter efter skriftlig ansökan och gäller för riket i dess helhet.

Ansökan om erhållande av jaktpass skall innehålla ej mindre sökandens nationalitet, fullständiga namn, födelseår, yrke eller titel samt hemvist än även uppgift å den tidrymd för vilken passet begäres ävensom, där så ske kan, å den eller de orter inom riket, där sökanden ämnar idka jakt.

Jaktpass meddelas för helt jaktår eller del därav mot en avgift av ett-hundra kronor; dock att den som ämnar idka jakt allenast under visst antal, högst fem, på varandra följande dagar må erhålla jaktpass, gällande för sådan tidrymd, mot en avgift av tjugufem kronor.

3 mom. Angående formulär till jaktkort och jaktpass ävensom uppbörd och redovisning av jaktvårdsavgifter samt avgifter för jaktpass är särskilt stadgat.

Om jakt till förhindrande av viltskador.

24 §.

Förmenar någon att av villebråd förorsakas sådan skadegörelse varom förmäles i 25 § i lagen om rätt till jakt äge han därom göra anmälan till länsstyrelsen.

Har sådan anmälan inkommit, uppdrage länsstyrelsen åt jaktvårdsstyrelsen att avgiva det utlåtande vartill av jaktvårdsstyrelsen företagen utredning kan föranleda; skolande, därest jaktvårdsstyrelsen finner anmälan befogad, utlåtandet innefatta fullständigt förslag till åtgärder till förhindrande så vitt möjligt av ytterligare skadegörelse.

Finnes för nyssnämnda ändamål nödigt, att villebrådsstammen nedbringas, förelägge länsstyrelsen jakträttsinnehavaren att företaga härav påkallad åtgärd. Sådant föreläggande må dock ej meddelas, med mindre jakträttsinnehavaren erhållit tillfälle yttra sig i saken. Vill jakträttsinnehavaren hellre vidtaga annan åtgärd som länsstyrelsen kan finna tillfyllest, må detta ej förvägras honom; och skall i ty fall länsstyrelsens beslut innefatta föreläggande om sådan åtgärds vidtagande. Länsstyrelsen äge ock uppdraga åt lämplig person att öva tillsyn över, att jakträttsinnehavaren fullgör vad honom sålunda blivit förelagt.

25 §.

Underlåter jakträttsinnehavaren att ställa sig givet föreläggande till efterrättelse, förordne länsstyrelsen en eller flera lämpliga personer att å ifrågasvarande område anställa jakt i ändamål att åstadkomma erforderlig minskning av villebrådsstammen. Förordnandet bör innehålla den plan för jaktens verkställande som länsstyrelsen finner böra i huvudsak följas. Därest för vinnande av angivet ändamål finnes nödigt, att jakten äger rum å tid, då villebrådsart varom är fråga eljest är fridlyst, eller å mark som jämlikt 14 § andra stycket i lagen om rätt till jakt i allmänhet icke må vid jakt be-

trädas, vare det jämväl i förordnandet angivet. Förordnandet skall vid jakten medföras.

Förordnad jägare åligger att meddela länsstyrelsen om resultatet av jakten och vad under denna i övrigt förekommit. Sådan jägare må av länsstyrelsen kunna tillerkännas ersättning för havda kostnader ävensom skäligt arvode.

26 §.

Villebråd som fälles eller fångas vid jakt varom i nästföregående paragraf förmäles skall, där det ej efter ty i 25 § i lagen om rätt till jakt stadgas tillfaller jakträttsinnehavaren, av länsstyrelsen omhändertagas och på lämpligt sätt försäljas. Av behållna försäljningssumman skall gäldas de med jakten förenade kostnaderna. Överstiga dessa vad sålunda influtit, varde bristen täckt av jaktvårdsstyrelsen med medel ur jaktvårdsfonden. Uppstår överskott, skall detta tillföras jaktvårdsfonden.

27 §.

Mot länsstyrelsens beslut varom i 24—26 §§ här ovan förmäles må talan icke föras.

Jaktutövning och viltskydd.

Om jaktens utövande.

28 §.

Jakt må ej så bedrivas, att villebrådet tillfogas onödigt lidande.

29 §.

Jakt efter älg, hjort eller rådjur må ej idkas under annan tid av dygnet än från och med en timme före solens uppgång till och med en timme efter dess nedgång.

Vad i nästföregående stycke stadgas angående jakt efter älg, hjort och rådjur skall såvitt angår Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län gälla jakt jämväl efter annat villebråd, dock vare det även där tillåtet att hava de i 33—35 §§ omförmälda fångstmedel utestående dygnet om.

30 §.

Jakt må icke utövas med gift, spjut eller pil, ej heller med grop, stock, sax, snara, limspö, flak, fälla, giller eller annat fångstredskap, varmed djur kunna dödas eller lemlästas, såframt ej annat framgår av bestämmelserna i 33—35 §§ eller fråga är om jakt efter varg eller järv medelst förföljande, i vilket fall spjut må användas.

Bur eller nät må ej användas till fångande av enligt 41 § fridlysta fåglar, och må ej heller fångst av sjöfågel ske med användande av nät eller så kallade andkojor.

31 §.

Skjutvapen må icke gillrat användas som jaktmedel.

Å skjutvapen må icke anbringas ljuddämpare.

Vid jakt efter älg, hjort eller rådjur må nyttjas allenast gevär som i avseende å kalibern, kulans utgångshastighet och övriga för träffverkan avgörande egenskaper är av beskaffenhet att utgöra för jakt å dylikt djur lämpligt vapen.

Vid jakt efter älg och hjort må ej heller nyttjas hagelammunition eller ammunition med helmantlad kula.

Gevär av tio millimeter eller mindre kaliber och tillika av modell, huvudsakligen avsedd för krigsbruk, må icke nyttjas vid jakt. Oberoende av detta förbud må användas *dels* svenska arméns gevär av system Remington, 1867/1889 års modell och åtta millimeter kaliber vid jakt i allmänhet, *dels ock* övriga militärgevär vid jakt å öppna havet efter säl ävensom, dock endast efter tillstånd av länsstyrelsen, å kalvfjällen ovan odlingsgränsen i Norrbottens och Västerbottens län samt skyddsskogsgränsen i Jämtlands län vid jakt efter varg, då sådant djur veterligen uppehåller sig i trakten.

Hagelgevär av större kaliber än tolv eller automatgevär för hagelladdning må icke användas vid jakt.

32 §.

1 mom. Fångstmedel varom förmåles i 33, 34 eller 35 § och vilket är farligt för människor eller husdjur må icke utsättas närmare farväg eller annans boningshus än två hundra meter och ej heller av någon begagnas utan tillstånd av markens innehavare samt den vilken jakträtten där eljest må tillkomma.

2 mom. Å samfälld mark eller å mark som, utan att vara samfälld, är till gemensamt mulbete upplåten må under tiden från och med den 1 juni till och med den 30 september sådant fångstmedel som i 1 mom. avses icke utsättas eller, om det dessförinnan blivit utsatt, kvarlämnas, med mindre alla delägarna eller alla som där bruka mulbete givit lov därtill samt fångstmedlet är med fällda träd eller annat stängsel så omgärdat, att kreatur därför avhållas; och må å samfälld mark förgiftat lockbete ej heller under annan tid av året begagnas såsom fångstmedel utan samtycke av alla delägarna.

3 mom. Fångst med sax av annat djur än säl må företagas endast av den som erhållit särskilt tillstånd därtill.

Sådant tillstånd meddelas, efter prövning av förekommande omständigheter, av länsstyrelsen tillsvidare för viss tid, ej överstigande ett år. I resolution om meddelat tillstånd skall intagas erinran om de enligt denna

stadga gällande bestämmelser för fångstmedlets användande, varjämte skola angivas den eller de djurarter för vilka saxen är avsedd och den plats, där saxen må utsättas; ägande länsstyrelsen, där så finnes erforderligt, föreskriva särskilda villkor för tillståndets tillgodonjutande. Om meddelat tillstånd och villkoren därför skall länsstyrelsen underrätta vederbörande polismyndighet och jaktvårdsstyrelse.

Den som vill begagna sig av erhållet tillstånd att med sax fånga varg eller järv vare skyldig att låta kungörelse därom med uppgift å platsen, där det skall ske, införas i tidning inom orten. Nyttjas sax längre tid fortfarande å samma ställe, skall kungörandet förnyas en gång var tredje månad.

4 mom. Angående skyldighet för den som för dödande av djur vill bruka gift att i vissa fall söka länsstyrelsens tillstånd, därom stadgas i giftstadgan.

I 3 mom. 3 stycket stadgad kungörelseskyldighet skall ock åvila den som utanför hus eller gård vill utlägga förgiftat lockbete; och åligge det honom att, innan sådant lockbete utlägges, anmäla förhållandet hos vederbörande polismyndighet och därvid styrka, att kungörelse i föreskriven ordning ägt rum.

5 mom. De i 33—35 §§ omförmälda fångstmedel skola, då den jakt för vilken de varit använda är avslutad, intagas eller oskadliggöras.

33 §.

Gift må användas i avsikt att döda varg och järv samt kråka och skata ävensom skadliga smågnagare såsom sorkar, råttor och möss.

34 §.

Sax må användas för fångande av *dels* varg, järv och säl samt, vid vatten där fiskodling bedrives, utter, *dels* räv samt hermelin och andra smärre pälsbärande djur inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Väster-norrlands län, *dels* ock duvhök och sparvhök vid hönseri, fasaneri, fågeldamm, hargård eller dylik anläggning.

Sax med tandade skalmar må brukas allenast för fångande av varg, järv eller säl. Vid sälfångst med sax skall denna vara gillrad under vattenytan. Sax för fångande av hermelin och ovannämnda smärre djur skall utsättas så, att fara för att djur, i fråga om vilka användande av sax är förbjuden, skola fångas i densamma i görligaste mån undvikas. För fångst av i första stycket omförmälda rovfåglar må allenast användas sax med bete eller bulvan.

Gillrad sax skall dagligen vittjas.

35 §.

Snaror för fångande av smärre vilt må användas i Norrbottens och Västerbottens län ovan odlingsgränsen samt Jämtlands län ovan skyddsskogsgränsen, dock ej under tid då hare eller skogsfågel är fridlyst.

Fällor, flak eller andra dylika giller vari djur kunna dödas eller lem-lästas må användas, utom i hus eller gård, till fångst av hermelin och andra smärre pälsbärande djur.

För fångande av levande djur må med det i 30 § andra stycket stadgade undantag användas burar och fällor så inrättade, att det fångade djuret ej tager skada. Dylikt fångstredskap skall dagligen vittjas.

36 §.

Jakt vid bloss eller annat lyse vare förbjuden.

Skytte för levande uv eller uvbulvan må bedrivas allenast för dödande av duvhök och sparvhök samt kråka och skata.

37 §.

1 mom. Jakt från motorfordon vare förbjuden och må ej heller eljest vid jakt dylikt fordon så användas, att genom detsamma villebrådets uppmärksamhet avledes från den jagande.

2 mom. Från motorbåt, vare sig med inbyggd eller löstagbar motor, eller annat maskindrivet fartyg ävensom från bogserad farkost vare all jakt förbjuden; dock skall vad sålunda stadgats icke utgöra hinder för den vid Bottniska vikens och Östersjöns kuster bofasta befolkningen att vid den jakt efter säl eller sjöfågel som nämnda befolkning av ålder bedrivit såsom näringsfång under tiden från och med den 1 oktober till och med den 10 maj nyttja omförmälda fartygsslag.

38 §.

Hund skall från och med den 1 mars till och med den 20 augusti hållas under sådan vård, att den förhindras löpa lös i mark där villebråd finnes.

Utan hinder av vad sålunda stadgats må dock hund som är under föräres kontroll av jakträttsinnehavaren eller dennes folk brukas för jaktvårdsändamål.

Under den i första stycket stadgade tid må ock hund begagnas till jakt *dels* efter björn, varg och järv, där något av dessa djur bevisligen uppehåller sig i trakten, *dels* vid lya eller gryt för utdrivande av däri befintlig varg, järv, räv, grävling eller vildkanin, samt *dels* vid stränder av sjö eller vattendrag och å kärrmark från och med den dag, då enligt gällande bestämmelser jakt efter gräsand är tillåten å ifrågavarande ort.

För jakt varom i 47 § 2 mom. förmäles må icke brukas hund.

39 §.

1 mom. Är enligt denna stadga eller annan författning å viss ort jakt efter däggdjurs- eller fågelart under någon tid förbjuden, må belöning, avseende att uppmuntra till förföljelse, icke där utfästas för dödande eller fångande av däggdjur eller fåglar, tillhörande samma art, eller för tagande eller förstöran-

de av dylik fågels ägg eller bon, med mindre länsstyrelsen därtill lämnat tillstånd.

Belöning som nyss sagts och lovligen utfästs må ej utbetalas, såvida icke dödat djur eller del därav eller ägg eller bo granskats av särskilt förordnad sakkunnig person samt djur, ägg eller bo därvid befunnits tillhöra art som avses med utfästelsen. Dylikt förordnande meddelas av länsstyrelsen.

2 mom. Den som dödar djur av nedannämnda slag erhåller av allmänna medel i belöning:

för varg	100 kronor,
» järv	20 »

För unge av dessa djur som dödates före den 1 september erhålles hälften av det för fullvuxet djur av samma slag bestämda beloppet.

Vill någon erhålla sådan belöning, uppvisar huden av djuret för landsfiskal eller ordförande i kommunalnämnd och tage hans intyg vilket utan lösen utfärdas, att djuret dödates inom riket samt att i vartdera av djurets öron blivit i hans närvaro utstansat hål av minst 5 millimeters genomskärning, och have sedan rätt att hos närmaste kronouppbördsman eller länsstyrelse uppbära den utfästa belöningen.

I avseende på utbetalning av sådan belöning äger intyg som av föreståndaren för naturhistoriska riksmuseets vertebratavdelning eller föreståndare för zoologiskt museum vid rikets universitet eller högskolor meddelas därom, att till musei samlingar i ostympat skick avlämnats varg eller järv, enahanda kraft och verkan som enligt nästföregående stycke tillkommer där omförmälda intyg om att sådant djurs öron blivit i vederbörandes närvaro märkta.

Beträffande belöning åt den som dödar säl gäller vad i sådant avseende särskilt föreskrives.

3 mom. Belöning som i 1 mom. avses eller intyg varom förmäles i 2 mom. må ej utbetalas eller utfärdas, med mindre det göres antagligt, att det eller de djur varom fråga är lovligen åtkommits medelst tillåtet jaktmedel.

Har någon för av honom dödat eller fångat djur eller taget eller förstört ägg eller bo utfått belöning varom i denna paragraf sägs, och fälles han sedermera till ansvar för att vid den jakt hava överträtt i lagen om rätt till jakt, denna stadga eller författning till naturens skyddande givna bestämmelser, skall han jämväl förpliktas återgälda vad han sålunda uppburit.

Om fridlysningsstider.

40 §.

1 mom. Å kronans mark må björn, lo, mård, utter, örn, berguv och falk icke under någon tid av året jagas, dödas eller fångas.

2 mom. Finnes björn eller lo förorsaka avsevärd skada å tamdjur eller har stammen av björn eller lo nått sådan utveckling, att befolkningen därav även eljest lider synnerligt obehag, må Konungen uppdraga åt länsstyrelsen att i

samråd med överjägmästaren, utan hinder av det i 1 mom. stadgade förbud, anställa jakt av ifrågavarande djur i ändamål att förebygga vidare skadegörelse eller åvägbringa minskning av stammen.

Är skadegörelse varom i första stycket sägs att hänföra till visst djur eller har björn eller lo anfallit människa, må tillstånd att även annorledes än i nödvärn döda eller fånga djuret meddelas av länsstyrelsen eller vederbörande jägmästare.

41 §.

1 mom. Följande fåglar må icke under någon tid av året jagas, dödas eller fångas, nämligen sommargylling, blåkråka, härfågel, kungsfiskare, glada, brun kärrhök, blå kärrhök, mindre kärrhök, skärfläcka, lunnefågel, vit stork, svart stork samt rördrom.

2 mom. Fåglar som icke beröras av i 40 §, 41 § 1 mom. eller 42 § stadgad fridlysning må under tiden från och med den 1 mars till och med den 31 augusti icke någonstädes jagas, dödas eller fångas, dock att detta förbud icke gäller följande fåglar, nämligen duvhök, sparvhök, korp, kråka, skata, kaja, råka, nötskrika, gråsparv, pilfink, sothöna, skarv (ålkråka), gråtrut, havstrut, lom och skäggdopping.

42 §.

1 mom. För nedan upptagna slag av djur gälla följande fridlysningstider, nämligen för

Älg: hela året; dock att jakt efter älg må i nedannämnda delar av riket äga rum under visst antal på varandra följande dagar, vilka årligen av Konungen bestämmas, nämligen

i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län under högst sex dagar i september månad;

i övriga delar av riket under högst sex dagar i oktober månad.

Årskalv efter älg vare dock fridlyst under hela året.

Kronhjort: hela året, dock att i de län, där fast stam av kronhjort förefinnes, jakt efter kronhjort skall vara tillåten under samma tid som jakten efter älg.

Dovhjort: från och med den 1 december till och med den 15 september.

Rådjur: i Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län hela året med undantag av tiden från och med den 25 till och med den 31 oktober;

i övriga delar av riket från och med den 1 januari till och med den 31 augusti.

Angående utsträckning i vissa fall av tiden för jakt efter älg, kronhjort och rådjur stadgas i 44 §.

Vildren: hela året.

Fjällräv: hela året med undantag av februari månad.

Vanlig räva: i Norrbottens och Västerbottens län ovan odlingsgränsen från och med den 1 mars till och med den 31 oktober.

Ekorre: i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län

samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län från och med den 1 mars till och med den 31 oktober.

Bäver: hela året.

Hare: i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län från och med den 1 mars till och med den 31 augusti;

i Gotlands, Blekinge, Hallands samt Göteborgs och Bohus län från och med den 16 februari till och med den 15 september;

i Kristianstads och Malmöhus län från och med den 1 januari till och med den 15 september;

i övriga delar av riket från och med den 16 februari till och med den 31 augusti.

Järpe, tjäder, orre och ripa: i Norrbottens och Västerbottens län ovan odlingsgränsen, i Jämtlands län ovan skyddsskogsgränsen samt i Särna och Idre socknar av Kopparbergs län från och med den 1 mars till och med den 20 augusti;

i övriga delar av Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt i Västernorrlands län från och med den 1 januari till och med den 31 augusti;

i Gävleborgs län, övriga delar av Kopparbergs län samt Värmlands län från och med den 16 oktober till och med den 31 augusti, dock att i dessa delar av riket jakt efter *tjädertupp* och *orrupp* skall vara tillåten jämväl under december månad;

i övriga delar av riket från och med den 16 september till och med den 20 augusti, dock att även där jakt efter *tjädertupp* och *orrupp* skall vara tillåten under december månad.

Moripa: hela året.

Rapphöns och *vaktel*: i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län från och med den 1 oktober till och med den 15 september;

i Gävleborgs län, övriga delar av Kopparbergs län samt Värmlands län från och med den 16 oktober till och med den 15 september;

i Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands samt Göteborgs och Bohus län från och med den 16 november till och med den 15 september;

i övriga delar av riket från och med den 1 november till och med den 15 september;

Fasan: i Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län från och med den 1 februari till och med den 15 oktober;

i övriga delar av riket från och med den 1 januari till och med den 15 oktober;

Ringduva och *skogs-(blå-)duva*: från och med den 1 januari till och med den 31 juli;

Morkulla: i Norrbottens och Västerbottens län nedom odlingsgränsen, i Jämtlands län nedom skyddsskogsgränsen, i Gävleborgs län, i Kopparbergs län med undantag av Särna och Idre socknar samt i Värmlands län från och med den 1 januari till och med den 31 augusti;

i övriga delar av riket från och med den 1 januari till och med den 20 augusti.

Ängsknarr (kornknarr): hela året.

Svan: hela året.

Grågås, sädgås och *fjällgås*: från och med den 1 mars till och med den 31 augusti.

Gräsand, skedand, bläsand, stjärtand, snatterand, kricka, årta, gravand, alla slag *beckasiner, roska, strandkata, tofsvipa, brockfåglar (ljungpipare, alvargremla), fjällpipare*, alla slag *strandpipare, storspov* och *småspov, rödbena, svartnäppa, skogsnäppa, grönbent näppa, gluttsnäppa, drillsnäppa, brushane*, alla slags *småsnäppor* samt *simsnäppor*: i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län från och med den 16 november till och med den 10 augusti;

i övriga delar av riket från och med den 16 november till och med den 31 juli.

Ejder: i Bottniska viken från finska gränsen till Västernorrlands läns södra gräns från och med den 1 januari till och med den 30 april samt från och med den 11 maj till och med den 15 september;

i Bottniska viken i övrigt, Östersjön samt Öresund till Kullens spets från och med den 1 januari till och med den 31 mars samt från och med den 21 april till och med den 15 september;

Vid rikets västra kust från Kullens spets till norska gränsen från och med den 1 februari till och med den 30 november.

Bergand, knipa, vigg, brunand, sjöorre, svärta och *alfågel* samt *storskrake* och *småskrake*: i Bottniska viken från finska gränsen till Västernorrlands läns södra gräns från och med den 1 januari till och med den 30 april samt från och med den 11 maj till och med den 31 augusti;

i Bottniska viken i övrigt, Östersjön samt Öresund till Kullens spets från och med den 1 januari till och med den 31 mars samt från och med den 21 april till och med den 31 augusti;

Vid rikets västra kust från Kullens spets till norska gränsen från och med den 1 februari till och med den 30 november;

vid vatten inne i landet från och med den 16 november till och med den dag, då fridlysningstiden för gräsand å ifrågavarande ort utgår,

dock att i Gotlands län jakt efter *alfågel* må äga rum jämväl under januari månad.

Tordmule, sillgrissla och *tobisgrissla*: från och med den 21 april till och med den 31 augusti.

2 mom. Har å område där ordnad jaktvård bedrivs i 1 mom. omförd villbrådsart nått den utveckling, att stammen får anses tåla större beskattning än som med den i nämnda moment för sådan art bestämda fridlysningstiden kan beräknas äga rum, må länsstyrelsen kunna för dylikt område medgiva utsträckt jakttid; dock att beträffande älg, kronhjort och rådjur skall därutinnan gälla vad i 44 § stadgas.

3 mom. Om fridlysning av val, så ock angående tillfälliga fridlysnings-tider för vissa djurslag samt om skydd för djurlivet å vissa platser gäller vad särskilt stadgas.

43 §.

Under tid, då jakt efter fågel av viss art är förbjuden, vare det jämväl förbjudet att taga eller förstöra sådan fågels ägg och bo.

44 §.

1 mom. Förfogar jakträttsinnehavare över mark av den storlek och beskaffenhet, att densamma efter förhållandena i orten kan anses medgiva tillfredsställande vård av älgbeståndet, eller utgöres jaktområde varom i 17 § i lagen om rätt till jakt förmäles av sådan mark som nu är sagd, må tillstånd kunna meddelas de å den mark jaktberättigade att under särskild jakttid där fälla det antal älgar som med hänsyn till stammens storlek och omständigheterna i övrigt finnes skäligt. Ej må det förhållande, att å ifrågavarande ort älg är i allmänhet helt fridlyst, utgöra hinder för meddelande av tillstånd varom nyss sagts; och må i tillståndet inbegripas rätt att fälla jämväl årskalv.

Därest å jaktområde eller annan i första stycket avsedd mark finnes fast stam av kronhjort eller rådjur, skall vad i samma stycke stadgas i fråga om älg i tillämpliga delar gälla beträffande jakt å sistnämnda båda djurarter.

2 mom. Rätt till jakt varom i 1 mom. stadgas må, såframt ej särskilda omständigheter annat föranleda, icke meddelas för längre tid än i fråga om älg en månad, kronhjort två månader samt rådjur fyra månader, skolande nämnda tider omfatta den tid under vilken i allmänhet jakt efter dessa djurslag må vara i orten tillåten. I fråga om rätten till jakt efter älg må, när skäl därtill äro, tiden för densamma fördelas å flera perioder med iakttagande likväl av att till samma period skall hänföras hela tiden för den allmänna jakten efter nämnda djurslag.

3 mom. Tillstånd som avses i 1 mom. meddelas, utom i fall varom nedan i andra stycket sägs, av länsstyrelsen i det län, där marken eller större delen därav är belägen. Ansökan om dylikt tillstånd skall göras sist en månad före den dag, då enligt ansökningen tiden för jakten är avsedd att börja. Vid ansökningen skall fogas beskrivning över marken jämte tillförlitlig utredning rörande den ungefärliga tillgången å ifrågavarande djur inom densamma.

I avseende å mark varå gällande grunder för tillgodogörande av kronans jakträtt äga tillämpning meddelas tillstånd till särskild jakttid enligt denna paragraf av domänstyrelsen i samband med att upplåtelse sker av rätt till jakt efter djur av nu avsedd art å den mark varom fråga är.

4 mom. Angående skyldighet för den som fäller älg eller erhåller i denna paragraf omförmält tillstånd att fälla sådant djur att gälda viss avgift är särskilt stadgat.

Särskilda bestämmelser angående fridlysta djurslag.

45 §.

1 mom. Därest å någon trakt djurart som där är helt fridlyst orsakar avsevärd skadegörelse eller är i högre grad till hinder för andra djurarters utveckling, må, där icke sådant fall är förhanden varom förmäles i 40 § 2 mom., jakträttsinnehavaren erhålla Konungens tillstånd att, till undanröjande av oförmäld olägenhet, döda det antal djur som för sådant ändamål prövas oundgängligen nödigt.

Är skadegörelse varom i första stycket sägs att tillskriva visst djur, må tillstånd att döda eller fånga detsamma meddelas av länsstyrelsen.

2 mom. Orsakas skadegörelse eller hinder varom i 1 mom. sägs av fåglar, tillhörande enligt 41 § 2 mom. fridlysta arter, eller av storskrake eller småskrake, må, i andra fall än de i 1 mom. avsedda, länsstyrelsen medgiva tillstånd att inom visst område döda fåglar av ifrågavarande slag, även då sådant eljest är förbjudet. Dylikt tillstånd skall avse viss begränsad tid, ej överstigande ett år.

Visar sig visst djur, tillhörande någon av de enligt 42 § 1 mom. fridlysta däggdjursarter, farligt för människors säkerhet, må länsstyrelsen, ändock att det är under fridlysningstiden, föranstalta om dess dödande.

3 mom. I fråga om jakt som enligt vad därom i lagen om rätt till jakt är stadgat efter föreläggande eller förordnande äger rum i ändamål att å visst område åstadkomma minskning av villebrådsstammen, må länsstyrelsen medgiva undantag från de i 42 § 1 mom. stadgade fridlysningstider.

46 §.

I hägnad jaktpark eller djurgård må den som där äger jakträtt alla tider av året jaga villebråd som genom hägnaden hålles instängt.

47 §.

1 mom. Den som på område därå han äger jakträtt utsätter holk eller vidtager annan anordning för beredande av boplats åt storskrake eller småskrake må för eget behov skatta holken eller boplatsen på därstädes av sådan fågel lagda ägg.

2 mom. I trädgård, anläggning för fruktodling eller plantskola, där färska harskador kunna påvisas å träden, må hare av jakträttsinnehavaren fällas under tiden från och med den 1 januari till och med den 31 mars, även om jakt efter hare då eljest icke är tillåten.

3 mom. Det i 41 § 2 mom. stadgade förbud må icke utgöra hinder för jakträttsinnehavaren att döda enligt samma författningsrum fridlysta fåglar, då sådant erfordras för att förekomma avsevärd skada i trädgårdar eller å planterade eller sådda fält.

4 mom. Utan hinder av stadgad fridlysning vare det jakträttsinnehava-

ren tillåtet att avlägsna eller förstöra sådana fågelbon, som blivt byggda i eller på byggnad eller i gård och därigenom förorsaka olägenhet eller skada, ävensom i dylika bon varande ägg.

48 §.

1 mom. Under den tid, då viss djurart är fridlyst, vare det förbjudet att till salu utbjuda, sälja, köpa, emottaga eller från ort till annan forsla sådant djur. Vad sålunda stadgats gälle jämväl ägg och bon av fridlysta fåglar under fridlysningstiden; och må ej heller under nämnda tid sådana ägg och bon till riket införas.

Utan hinder av i första stycket stadgat förbud må handel med samt emottagande och forslande av matnyttigt villebråd äga rum, därest villebrådet är försett med fastställt märke utvisande att det dödats å lovlig tid eller införts från utrikes ort. Såsom olovligt forslande vare ifråga om här i riket dödat matnyttigt villebråd ej ansett, att i de sex nordligaste länen under åtta dagar och i övriga delar av riket under fyra dagar efter inträdet av fridlysningstid föra villebrådet från jaktplatsen till ort, där dess förseende med omförmält märke kan äga rum. Vad i detta stycke stadgats skall ock äga tillämpning ifråga om skinn av andra djur än de i 5 mom. avsedda.

Äro fridlysningstiderna olika för särskilda delar av riket, skall ifråga om tillämpning å viss ort av förbud som i detta moment är stadgat den å samma ort gällande fridlysningstid vara bestämmande.

2 mom. Vad i 1 mom. stadgats gäller icke

levande djur som bevisligen lovligen fångats eller införts från utlandet;

djur som innehavas med stöd av 50 §;

djur som enligt lagen om rätt till jakt eller denna stadga eller annan författning förverkats, ej heller djur som fälles eller fångas vid jakt varom i 25 § i lagen om rätt till jakt förmäles eller villebråd som avses i 46 §; dock att i dessa fall vid djuret skall vara fäst av kronobetjänt eller förvaltande eller bevakande personal vid domänverket utfärdat bevis att detsamma förverkats eller åtkommits vid sådan jakt som nyss nämnts eller intyg om platsen där djuret fällts;

konsvererat kött eller till förtäring avsedd anrättning av villebråd.

3 mom. Sjöfågel som fastnat och dödats i nät må icke till salu utbjudas, säljas, köpas eller från ort till annan forslas; ej heller må hare som fällts på grund av medgivandet i 47 § 2 mom. eller fåglar som dödats under omständigheter som i 45 § 2 mom. första stycket eller 47 § 3 mom. avses bortföras till annan ort eller utbjudas till salu.

4 mom. Matnyttigt fågelvilt må icke under någon tid av året i plockat skick till salu utbjudas, säljas, köpas, emottagas eller från ort till annan forslas, med mindre huvud, hals, ben och fötter med tillhörande fjäderbeklädnad äro fastsittande vid kroppen; och må, där fråga är om fågelvilt vara jämväl bestämmelserna i 1 mom. äro tillämpliga, där omförmält märke icke avlägsnas, förrän anrättning av fågel skall ske.

5 mom. Införes till riket skinn av djur som härstädes är helt fridlyst eller

som jämlikt lagen om rätt till jakt skall tillfalla kronan, skall skinnet, till bevis om att det införts från utrikes ort, vid införseln försees med märke varom i 49 § sägs.

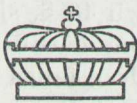
Med enahanda märke skall även försees icke blott skinn av i första stycket avsett djur som av kronan ställes till enskildas förfogande eller anträffas såsom fallvilt, utan även skinn av sådant djur som hålles i djurgård eller pälsfarm och dödas av ägaren.

Utän att skinn av någon av i detta moment avsedda djurarter är försett med märke som ovan sägs må det icke inom riket beredas eller i annat än färdigt skick till salu utbjudas, säljas, köpas, emottagas eller från ort till annan forslas.

6 mom. En var som driver handel med levande djur, matnyttigt villebråd, skinnbärande inhemska djur samt skinn av dylika djur ävensom så kallade naturalier såsom uppstoppade djur, bon och ägg eller mottager för uppstoppning avsedda djur vare skyldig hålla särskild förteckning över vad sålunda av honom inköpts eller mottagits. I sådan förteckning skall antecknas dagen för inköpet eller mottagandet, antalet djur, skinn, bon eller ägg av varje slag samt säljarens eller avlämnarens namn och hemvist. Avyttras djur, skinn, bo eller ägg till återförsäljare, vare jämväl dennes namn och hemvist antecknat. Förteckningen skall för granskning hållas polismyndighet eller jaktvårdsmyndighet tillhanda.

49 §.

1 mom. Märke varom förmäles i 48 § och som har till ändamål att utvisa, att djur eller skinn införts från utlandet, skall innehålla avbildning av en krona med ett i densamma infällt liggande I. Annat i 48 § avsett märke skall innehålla avbildning av en krona. Märkena vilka utföras enligt nedanstående mönster skola anbringas på sådant sätt, att deras olika delar tydligt framträda.

Vid märkning av skinn skall märket med därför avsedd tång intryckas i en med metalltråd genomdragen blyplomb vilken anbringas i en av fram-tassarna. Sådana skinn som i 48 § 1 mom. avses må dock till önskat antal sammanföras under en plomb.

Jämväl vid märkning av ostyckat större djur, såsom älg, hjort och rådjur, skall användas sådan blyplomb som nyss är sagt; och skall härvidlag en var av djurets fram- och bakdelar ävensom huden försees med särskilt märke.

I övriga fall intryckes märket med därtill avsedd stamp i hållbart lack, som å fågel bör anbringas å vänstra vingen.

2 mom. Den som vill hava här i riket dödat villebråd eller skinn av så-

dant villebråd märkt åligger att, där ej särskilda omständigheter annat för-
anleda, härför anlita närmast jaktplatsen boende förrättningsman. Sådan
är å landet landsfiskal eller särskild av länsstyrelsen förordnad person samt
i stad stadsfiskal eller av magistraten förordnad förrättningsman. Vid in-
försel av vilt eller skinn från utrikes ort åsättes märket före utlämnandet till
godsemottagaren av vid tullverket anställd person. Till försäljning avsett
villebråd som förvaras i kylhus eller annan lagringslokal skall, såvida det
icke förut behörigen märkts, sist å fjärde, beträffande de sex nordligaste lä-
nen sist å åttonde dagen efter fridlysningstidens inträde förse med märke
varom nu är fråga.

Kostnaden för märke och dess anbringande erlägges av den som begär
stämplingen eller vid införsel av vilt eller skinn från utrikes ort av gods-
emottagaren med fem öre för varje i blyplomb anbringat märke och med ett
öre för varje annat märke, där ej särskild överenskommelse träffas.

Det åligger länsstyrelsen som äger hos domänstyrelsen rekvirera erforder-
liga sigilltänger och -stampar att mot kvitto tillhandahålla förrättningsman
dessa redskap.

50 §.

1 mom. Om undantag i särskilt fall för vetenskapligt eller annat nyttigt
ändamål från de i 41 § 1 mom. och 42 § 1 mom. meddelade bestämmelserna
samt från föreskrifterna i 43 och 48 §§, i vad de angå i förstnämnda båda
författningsrum avsedda djur, må ansökan göras hos Konungen; dock att,
där fråga endast är om undantag för avelsändamål från föreskrift avseende
ägg av fridlyst fågelart, det skall ankomma på länsstyrelsen att upptaga
ärendet och däri meddela beslut, innefattande jämväl erforderliga kontroll-
föreskrifter.

2 mom. Lärare i naturvetenskapliga ämnen vid rikets högskolor, huvud-
lärare i biologi vid rikets allmänna läroverk och statsseminarier samt före-
ståndare för naturvetenskapliga museer och zoologiska trädgårdar i riket må,
utan hinder av bestämmelserna i 41 § 2 mom. och 43 §, själva eller genom
annan i natur- och jaktvård kunnig person som därtill av dem erhållit
skriftligt, för viss tid, högst ett år, gällande uppdrag fånga eller döda enligt
41 § 2 mom. fridlysta fåglar samt insamla dylika fåglars ägg och bon, dock
ej i större omfattning än som erfordras för verksamheten vid vederbörande
läroanstalt eller institution, för bedrivande av egna vetenskapliga forsk-
ningar eller för fullständigande av de vetenskapliga samlingar som äro under
deras vård.

Rätt som nu är sagd må av länsstyrelsen, när skäl därtill prövas föreligga,
kunna medgivas annan känd vetenskapsman. Erfordras i andra fall undan-
tag från bestämmelserna i 41 § 2 mom. eller 43 §, i vad sistnämnda paragraf
avser enligt 41 § 2 mom. fridlysta fåglar, må länsstyrelsen, efter hörande
av centralstyrelsen för Svenska jägareförbundet, lämna tillstånd därtill. Till-
stånd som i något av dessa fall lämnas skall avse länet eller del därav samt
viss tid, högst ett år.

I skrivelse varigenom meddelas i första stycket av detta moment omförmålt uppdrag samt i av länsstyrelsen enligt andra stycket lämnat tillståndsbevis skall angivas den eller de fågelarter samt det antal individer av varje art ävensom det antal ägg eller kullar av sådana samt bon som må fångas, dödas eller insamlas. Skrivelse och tillståndsbevis skola därjämte innehålla erinran, att uppdraget eller tillståndet avser allenast mark, varå den som erhållit detsamma innehar jakträtt eller eljest förvärvat rätt att fånga eller insamla ägg eller bon av ifrågakomna slag.

Den som erhållit uppdrag eller tillstånd varom nu är fråga skall, innan han begagnar sig av därmed förenad rätt, om uppdraget eller tillståndet göra anmälan till vederbörande polismyndighet och jaktvårdsstyrelse. Han skall ock under utövningen av den honom medgivna rätt vara skyldig medföra ifrågavarande skrivelse eller tillståndsbevis samt att vid anfordran uppvisa detsamma för polisman ävensom för enskild person, vars rätt må beröras av uppdraget eller tillståndet.

Det åligger den som idkat jakt varom i detta moment förmäles att så snart ske kan och sist före utgången av det år under vilket jakten bedrivits till länsstyrelsen ingiva förteckning över vad han vid jakten åtkommit.

51 §.

Anträffas under tid, då jakt efter älg, hjort, vildren, rådjur eller bäver är förbjuden, sådant villebråd så illa sårat eller eljest skadat, att det befinnes nödigt döda detsamma, tillfalle villebrådet kronan.

Annat djur, med undantag av björn, lo eller örn varom stadgas i lagen om rätt till jakt, som under för detsamma ej lovlig jakttid anträffas under omständigheter som nyss nämnts tillkomme jakträttsinnehavaren.

52 §.

Den som dödat eller fångat björn, lo eller örn vare pliktig att därom ofördröjligen underrätta vederbörande polismyndighet eller jägmästare.

Jordägare samt arrendator så ock jakträttsinnehavare som icke äger eller arrenderar den mark jakträtten omfattar have samma anmälningsplikt som nyss nämnts, därest de erhållit kännedom om att björn, lo eller örn eller, under tid då jakt efter älg, hjort, vildren, rådjur eller bäver är förbjuden, sådant djur påträffats dött på mark eller jaktområde som av dem äges eller nyttjas eller därest de själva där funnit dylikt fallvilt. Vad sålunda stadgas gälle jämväl, därest under tid, då jakt efter älg, hjort, vildren, rådjur eller bäver är förbjuden, sådant villebråd anträffas så illa sårat eller eljest skadat, att det befunnits nödigt döda detsamma.

Vid anmälan enligt denna paragraf utgår ersättning av jaktvårdsfondens medel för utgift som anmälaren haft att gälda för telegram, telefonsamtal och brev med allmänna posten samt för budsändning, där annat sätt för anmälan vidarebefordran icke kunnat användas.

Rörande omhändertagande för kronans räkning av villebråd som avses i denna paragraf gäller vad därom särskilt stadgas.

53 §.

1 mom. Varder i följd av angrepp av björn någon dödad eller sårad skall ersättning utgivas av statsverket, där ej den som skadan led genom sitt åtgörande framkallat angreppet.

2 mom. Förorsakas av björn, lo eller örn skada å tamdjur, skall skadan ersättas av statsverket, där ej densamma är att tillskriva uppenbar vårdslöshet vid djurens bevakning eller djuren utsläppts å område, där de icke må för betning inkomma.

Ansvarsbestämmelser.

54 §.

1 mom. Jagar, fångar eller dödar någon djur under tid, då djuret är fridlyst, eller tager han eller förstör ägg eller bo av fridlyst fågel straffes för olaga jakt med dagsböter.

Har vid olaga jakt älg, vildren, hjort, rådjur, bäver, björn eller lo dödat, sårats, påskjutits eller fångats, eller bedrives sådan jakt vanemässigt eller eljest i större omfattning, vare straffet fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, dagsböter ej under tjugu; dock att, där någon under eljest tillåten jakt efter älg dödar, sårar eller påskjuter årskalv, straffet för honom skall bestämmas till allenast böter från och med femtio till och med tre hundra kronor. Ägde den olaga jakten efter älg rum under skidlöpande, vare denna omständighet såsom försvårande ansedd.

Den som olovligen tillägnar sig älg, hjort, vildren, rådjur eller bäver, som under förbjuden tid anträffas under i 51 § omförmälda omständigheter, dömes till dagsböter, ej under tjugu, eller fängelse i högst sex månader.

Har någon som i fråga om älg, kronhjort eller rådjur jämlikt 44 § medgivits särskild jakttid fällt eller låtit falla flera djur av sådant slag än tillståndet avser, vare straffet böter från och med ett hundra till och med tre hundra kronor.

2 mom. Såsom för olaga jakt, efter ty i 1 mom. första eller andra styckena för där avsedda fall sägs, straffes den som mot stadgandet i 48 § 1 mom. till salu utbjuder, säljer, köper, emottager, från ort till annan forslar eller till riket inför fridlyst djur eller ägg eller bo av fridlyst fågel eller i samma moment avsedda skinn, så ock den som i strid mot vad i 48 § 5 mom. stadgas här i riket till salu utbjuder, säljer, köper, emottager, från ort till annan forslar eller bereder skinn av i sistnämnda moment avsedda djur.

3 mom. För den som bryter mot vad i 48 § 3 och 4 mom. stadgas eller som underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i 48 § 6 mom. vare straffet dagsböter.

55 §.

1 mom. Idkas jakt under tid av dygnet, då enligt 29 § sådant icke är tillåtet,

eller nyttjas enligt 30 § förbjudna jakt- och fångstredskap,
 eller åsidosätas i 32—35 §§ givna föreskrifter rörande användande i vissa
 fall av dylika jakt- och fångstredskap,
 eller brytes mot vad i 36 § stadgas,
 straffes den felande med dagsböter.

2 mom. Den som vid jakt efter älg, hjort och rådjur nyttjar gevär som
 finnes vara för sådan jakt uppenbart olämpligt straffes med dagsböter, där
 ej gärningen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.
 Ändock att straff jämlikt detta stycke icke kan den jagande ådömas äge
 länsstyrelsen, när skäl därtill äro, förbjuda honom att vidare använda vap-
 net vid jakt varom nu är fråga.

Bryter någon eljest mot i 31 § stadgat förbud dömes till dagsböter.

3 mom. Den som i strid mot vad i 37 § är stadgat vid jakt brukar i nämnda
 paragraf omförmälda transportmedel straffes med dagsböter, dock ej under
 tio.

Har vid jakt varom i första stycket sägs fridlyst villebråd fällts, sårats,
 påskjutits eller fångats, då skall till fängelse i högst ett år dömas.

4 mom. Löper hund lös i mark under sådana omständigheter som i 38 §
 första stycket avses, vare hundens ägare eller innehavare förfallen till böter
 från och med tio till och med tre hundra kronor. Sker det oftare må för
 varje gång böterna ej sättas lägre än tjugu kronor.

Begagnar någon eljest hund i strid mot vad i 38 § stadgas straffes med
 böter från och med tio till och med tre hundra kronor.

56 §.

Utbetalar någon belöning som utfästs i strid mot i 39 § meddelat förbud
 eller bryter någon vid utbetalande av belöning som i samma paragraf avses
 och lovligen utfästs mot där given föreskrift angående ordningen för sådan
 belönings utbetalande,

eller underlåter någon att ställa sig till efterrättelse föreskrift som med-
 delats i samband med beviljandet av undantag efter ty i 50 § 1 mom. sägs
 eller att fullgöra vad i 50 § 2 mom. de två sista styckena föreskrives,

eller försummar någon att göra anmälan varom i 52 § förmäles,
 böte från och med fem till och med tre hundra kronor.

57 §.

Fälles någon till ansvar jämlikt 54 § eller jämlikt 55 § för överträdelse av
 i 29, 36 eller 37 §§ stadgade förbud, vare djur, bo eller ägg som den dömde
 åtkommit eller innehaft förverkade.

Enahanda påföljd skall ock inträda, därest någon jämlikt 55 § eller eljest
 fälles till ansvar för nyttjande av i 30 och 31 §§ förbjudna jakt- och fångst-
 redskap eller för överträdelse av de i 32—35 §§ givna föreskrifter; och skola
 i sådant fall jämväl ifrågavarande jakt- och fångstredskap vara förverkade.

Finnes egendom som enligt vad ovan sägs skolat dömas förverkad icke i behåll eller har den undergått förskämning, skall den dömde förpliktas utgiva dess värde.

58 §.

Anträffar någon å bar gärning den som idkar jakt eller fångst som enligt denna stadga är förbjuden have rätt att till pant och vedermäle fråntaga honom, utom djur, ägg, bo samt jakt- och fångstredskap som efter vad i 57 § sägs äro förverkade, jämväl annat jakt- och fångstredskap ävensom hundar. Vill ej den som utövat nu nämnd rätt själv anställa åtal mot den jagande, vare han skyldig överlämna det i beslag tagna till vederbörande polismyndighet eller personal vid domänverket. Ej må den jagande återfå något av vad honom fråntagits, förrän han rätt för sig bjudit.

Har den som blivit dömd för förseelse varom i första stycket förmäles inom två år därefter ånyo gjort sig skyldig till sådan förseelse, vare jakt- och fångstredskap samt hundar förbrutna, där de icke jämlikt 57 § äro förverkade.

59 §.

Begår barn under femton år förseelse mot denna stadga, svare den vilken vården om barnet åligger för förseelsen, där det ej kan visas att den skett utan hans vetskap eller att han gjort vad på honom ankommit för att förekomma densamma.

Åtal m. m.

60 §.

Överträdelser av denna stadga eller på grund därav meddelade föreskrifter åtalas av allmän åklagare, ändå att angivelse därom ej skett.

Enahanda åtalsplikt åvilar förvaltande och bevakande personal vid domänverket samt föreståndare och lärare vid statens skogsskolor. Tullmyndighet så ock stationsbefäl vid statens järnvägar åligger att övervaka efterlevnaden av vad i 48 § 1 och 5 mom. är stadgat samt att, där förseelse som avses i dessa författningsrum finnes hava ägt rum, ofördröjligen anmäla förseelsen till åtal.

I övrigt vare en var berättigad åtala förseelser mot denna stadga.

Åtal anhängiggöres vid allmän domstol.

61 §.

1 mom. Vad i 17 kap. 11 § rättegångsbalken förordnas om dem som rätstens eller länsstyrelsens bud och ärenden gå gälle ock om de här ovan i 60 § omförmälda, vid skogsstaten, skogsläroverken, tullverket och statens järnvägar anställda personer i mål som avses i samma paragraf.

2 mom. Med polismyndighet avses i denna stadga å landet polischefen i

orten samt i stad polismästaren, där sådan finnes, men eljest stadsfiskalen eller, om denna är befriad från all befattning med polisväsendet, den som närmast under polischefen har inseende över polisväsendet.

62 §.

1 mom. Av böter som ådömas enligt denna stadga ävensom av behållna försäljningssumman av djur, ägg, bo eller annat som enligt 57 och 58 §§ är förverkat eller förbrutet eller av belopp som jämlikt 57 § tredje stycket utgives i stället för dylik egendom tillfalle en tredjedel jaktvårdsfonden. Lika del skall ställas å landet till länsstyrelsens, i Stockholm till överståthållar-ämbetets samt i annan stad till magistratens förfogande att i enlighet med föreskrifter som Konungen utfärdar användas till uppmuntran av polismän som ådagalagt synnerligt nit vid beivrandet av överträdelser av jaktförfattningarna. Återstoden tillfalle kronan.

2 mom. I beslag taget djur som är underkastat förskämning må, sedan syn och värdering av två ojäviga män hållits, av beslagaren på lämpligt sätt försäljas.

Annan förverkad eller förbruten egendom skall försäljas å offentlig auktion. Redskap vars användande till jakt eller fångst icke är tillåtet må likväl försäljas allenast för såvitt detsamma gjorts otjänligt att användas vid sådan jakt eller fångst; skolande, där detta lämpligen icke kan ske, med redskapet förfaras på sätt länsstyrelsen bestämmer.

63 §.

Beträffande nationalpark skola föreskrifterna i denna stadga icke äga tillämpning, i den mån särskilda bestämmelser äro stadgade för sådan park.

Denna stadga skall träda i kraft den 1 juli 1937.

Vid nämnda tidpunkt befintlig jaktvårdsförening vilkens verksamhetsområde omfattar ett eller flera län eller område för hushållningssällskap eller landsting liksom nuvarande Svenska jägareförbundet medgives dock uppskov till den 1 januari 1938 med prövning av frågan, huruvida föreningen eller förbundet skall ombildas i enlighet med de riktlinjer för dess sammansättning och arbetssätt som i den nya stadgan angivas. Hållandet av konstituerande jaktvårdsstämmor ävensom sådan förbundsstämma med Svenska jägarförbundet må därför uppskjutas till den 15 april respektive den 1 juni 1938; och skall förty vad stadgan innehåller om åligganden och befogenheter för jaktvårdsstyrelse, jaktvårdskonsulent, centralstyrelsen för Svenska jägareförbundet och jaktinspektören icke träda i tillämpning förrän sådan stämma hållits och jaktvårdsförenings, respektive Svenska jägareförbundets stadgar blivit i vederbörlig ordning fastställda.

Genom den nya stadgan upphäves stadgan den 25 november 1927 (nr 439) om jakt och fridlysning av vissa djurslag (jaktstadgan) med däri senare vidtagna ändringar och tillägg ävensom 1, 2 och 3 §§ samt 7 § första styc-

ket i förordningen den 18 juli 1931 med vissa bestämmelser angående jakt efter älg, så ock vad intill den 1 juli 1937 utfärdade särskilda författningar eljest innehålla stridande mot den nya stadgan.

Densamma skall däremot ej verka rubbning beträffande i resolutionen den 25 januari 1889 Karlsö jakt- och djurskyddsförenings aktiebolag medgiven rätt att å Stora Karlsö idka all slags jakt under alla tider av året; skolande i fråga om forsling eller försäljning av villebråd som fällts å Stora Karlsö gälla vad i 48 § 2 mom. i denna stadga är föreskrivet om villebråd som fällts i hägnad jaktpark eller djurgård.

Den nya stadgan skall ej heller verka rubbning i vad genom Kungl. Maj:ts brev till skogsstyrelsen den 12 februari 1869 och den 3 maj 1870 förordnats om skyldighet för länsstyrelsen i vissa av rikets län att söka åvägabringa överenskommelser om fridlysning av vissa skärgårdstrakter för skyddande av ejderfågeln och dess ägg eller uti de i dylika överenskommelser innefattade bestämmelser.

Den nya stadgan skall ej verka rubbning i vad genom Kungl. Maj:ts brev till skogsstyrelsen den 12 februari 1869 och den 3 maj 1870 förordnats om skyldighet för länsstyrelsen i vissa av rikets län att söka åvägabringa överenskommelser om fridlysning av vissa skärgårdstrakter för skyddande av ejderfågeln och dess ägg eller uti de i dylika överenskommelser innefattade bestämmelser.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av § 26 i giftstadgan den 7 december 1906 (nr 114).¹

Härigenom förordnas, att 26 § i giftstadgan den 7 december 1906 skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

§ 26.

1. Av strykninggift må till djurs dödande nyttjas allenast salpetersyrat stryknin och må sådant gift ej utläggas i avsikt att döda andra djur än varg och järv. Fosfor må användas allenast i ändamål att döda kråkor och skator samt skadliga smågnagare såsom sorkar, råttor och möss. Såväl salpetersyrat stryknin som fosfor samt beredning, innehållande något av dessa ämnen, må för djurs dödande brukas endast efter särskilt tillstånd och under iakttagande av därvid lämnade föreskrifter.

Tillstånd av — — — ett år.

Tillstånd att — — — avvägas.

I resolution — — — tillgodonjutande.

Om meddelat tillstånd och villkoren därför skall Konungens befallningshavaande underrätta vederbörande landsfiskal eller polismyndighet samt jaktvårdsstyrelse.

2. Cyanföreningar — — — tillstånd.

Om meddelande — — — stadgat.

_____

Den här kungörelse skall träda i kraft den 1 juli 19 .

_____

¹ Sernaste lydelse se 1929: 82.

Förslag
till
lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 25 juni 1909
(nr 56 sid. 7)¹ angående nationalparker.

Härigenom förordnas, att 2 § i lagen den 25 juni 1909 angående nationalparker skall erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Vad i 1 § stadgas skall ej leda till inskränkning i enskild rätt, som må vara uppkommen, då området avsättes till nationalpark, eller i de rättigheter till bete, skogsfång, jakt och fiske, som äro lapparna medgivna; dock att jakt efter björn, lo eller örn ej må äga rum. Ej heller vare lapparna förvägrat att medföra de för deras renhjordars bevakning nödiga hundar.

Förorsakas inom nationalparks område av björn, lo eller örn skada å renar, vilka där må föras på bete, och är skadan icke att tillskriva uppenbar vårdslöshet vid djurens bevakning, skall sådan skada ersättas av statsverket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 19

¹ Senaste lydelse se 1927: 435.

Förslag

till

kungörelse angående ändrad lydelse av 7 § i reglementet den 22 december 1911 (nr 156)¹ rörande nationalparkernas förvaltning.

Härigenom förordnas, att 7 § i reglementet den 22 december 1911 rörande nationalparkernas förvaltning skall erhålla följande ändrade lydelse:

7 §.

Befinnes inom nationalpark viss djurart hava nått en för naturlivets jämvikt störande utveckling, må vetenskapsakademien beträffande nämnda djurart medgiva rätt till jakt inom parken; dock att jakt efter björn, lo eller örn icke må äga rum utan Kungl. Maj:ts tillstånd.

För rätt till jakt, som sålunda medgives, må, där så prövas lämpligt, bestämmas skälig avgift.

Denna kungörelse skall träda i kraft den 1 juli 19 .

---

¹ Senaste lydelse se 1927: 438.

Förslag

III

22 december 1911 (nr 180) rörande nationalparkernas
förvaltning.

Herrn statsrådets förslag till § i lag om ändring av 7 § i lag om nationalparkernas förvaltning skall utställas till riksdagen den 22 december 1911.

§ 1

1. I de nationalparkar som utsetts till nationalpark för att skydda naturminnen eller som utsetts till nationalpark för att skydda naturhistoriska lämningar skall förvaltningsmyndigheten i de fall då det är nödvändigt för att skydda naturminnen eller naturhistoriska lämningar kunna förbjuda allmänheten att närma sig eller besöka de naturminnen eller naturhistoriska lämningarna. Detta förbud skall gälla såvitt avser de naturminnen eller naturhistoriska lämningarna som utsetts till nationalpark för att skydda naturminnen eller naturhistoriska lämningar. Förvaltningsmyndigheten skall kunna förbjuda allmänheten att närma sig eller besöka de naturminnen eller naturhistoriska lämningarna i de fall då det är nödvändigt för att skydda naturminnen eller naturhistoriska lämningar. Detta förbud skall gälla såvitt avser de naturminnen eller naturhistoriska lämningarna som utsetts till nationalpark för att skydda naturminnen eller naturhistoriska lämningar.

Denna knäpörte skall träda i kraft den 1 juli 1912.

M O T I V

VITOM

Allmän översikt.

Genom sitt geografiska läge och beskaffenheten av sina naturförhållanden är Sverige i hög grad ägnat att hysa en artrik, talrik och i anseende till individernas egenskaper god villebrådsstam. Inom stora delar av riket motsvarar dock villebrådsstammen ingalunda vad som sålunda kunde förväntas utan visar tvärtom tecken på fortgående utarmning. Bland de faktorer som medverka härtill torde följande vara de viktigaste: Den fortskridande uppodlingen av landet och framför allt intensifieringen av såväl jordbruk som skogsskötsel har mångenstädes berövat villebrådet de naturliga förutsättningarna för dess trivsel och möjlighet att livnära sig. Uppdelningen av jorden, vare sig denna utgjorts av krono- eller enskild jord, i smärre brukningsdelar har medfört minskning av antalet sådana områden, vilka hittills genom sin storlek varit ägnade att bereda villebrådet fred och skydd, samtidigt som intresset för jakt ökat inom alla samhällslager. Jakten har under årtionden på de flesta håll bedrivits ur synpunkten att komma över så mycket som möjligt utan tanke på stammens framtida bestånd. Svårigheten att upprätthålla effektiv bevakning i förening med alltför milda straffbestämmelser och dessas ännu mildare tillämpande har gjort överträdelser av de till villebrådets skydd givna bestämmelserna ofta praktiskt taget riskfria.

Ej endast för den enskilda jakträttsinnehavaren utan även för folket i dess helhet innebär emellertid förekomsten i naturen av ett artrikt och livskraftigt villebrådsbestånd en tillgång av såväl ideellt som materiellt värde. Insikten härom har ock på senare tid under inflytande av den från jaktvårdens och naturskyddets förespråkare förda upplysningsverksamheten börjat nå vidare spridning. Innan denna insikt blivit allmänt utbredd och innan dess praktiska tillämpande lett till önskad förbättring i fråga om villebrådstillgången återstår dock mycket arbete. För detta arbetes framgångsrika genomförande äro jaktvårdens och naturskyddets män i behov av även statsmakternas stöd. Ehuru lagstiftningen såsom sådan lika litet på det jaktliga som på andra områden förmår skapa eftersträfvade ändrade förhållanden, får det ej förbises, att en jaktlagstiftning, byggd på och klart angivande de önskemål i fråga om jaktvård och naturskydd, som den vill hava förverkligade, kan bliva av betydelse redan därigenom att den verkar opinionsbildande. Utformningen av föreliggande förslag har ock skett med beaktande härav.

Enighet torde råda därom, att jakträtten enligt svensk rätt är att betrakta såsom en beståndsdel av jordäganderätten. Från sådan utgångspunkt medför alltså jakträtten befogenhet för jordägaren eller den behörige innehavaren av dennes rätt att med andras uteslutande tillgodogöra sig å den ifrågasvarande marken befintligt villebråd. I likhet med övriga ur jordäganderätten härflytande befogenheter måste jakträtten jämväl anses medföra rätt för innehavaren att genom därför lämpade åtgärder öka avkastningen av jakten. Jakträtten bör emellertid också, liksom övriga nyss berörda befogenheter, kunna underkastas inskränkningar i allmänt eller enskilt intresse.

De inskränkningar i fråga om utövningen av jakträtten, som i lagstiftningsväg ålagts jakträttsinnehavaren i ändamål att därigenom skydda villebrådsstammen från utrotning, hava som känt är hittills i huvudsak bestått i fastställande av fridlysningstider. För dessas längd hava främst biologiska skäl varit avgörande, men samtidigt har man sökt att i möjligaste mån anpassa densamma efter de olika villebrådsarternas mer eller mindre talrika förekomst å skilda orter. Under tillåten tid har en jakträttsinnehavare däremot kunnat bedriva jakten helt efter gottfinnande, med påföljd att vid fridlysningstidens inträde vissa villebrådsarter ofta kunnat vara å stora arealer så gott som helt utrotade. Att dessa arealer ändock år från år visat sig hysa en i betraktande av den intensiva jakten ej alltför obetydlig villebrådsstam torde helt kunna tillskrivas en ständigt pågående utvandring av villebråd från befintliga jaktvårdade större områden.

Allteftersom känslan för människans förpliktelser mot den levande naturen vunnit insteg hos stora kretsar av folket — även detta ett resultat av ovannämnda upplysningsverksamhet — har ock den uppfattningen börjat tränga igenom, att den som idkar jakt har icke endast rätt att beskatta villebrådet utan även plikt att sörja för dettas skydd och fortbestånd. Ett sådant utvidgat jaktvårdsbegrepp innefattar i första hand skyldighet för den jagande att icke bedriva sin jakt så, att villebrådsstammens fortvaro äventyras. Längre än till ett dylikt, så att säga negativt handlande kan på grund av naturförhållandena den jagande i vissa delar av riket icke förpliktas. Men i trakter, där sådant låter sig göra, bör det, enligt samma uppfattning, jämväl åligga jakträttsinnehavaren att vara positivt verksam för att bereda villebrådet erforderligt skydd och möjlighet att fortleva.

Detta utvidgade jaktvårdsbegrepp ligger till grund för det nu framlagda förslaget och å detsamma har ock givits uttryck i det inledande stadgandet i förslaget till lag om rätt till jakt.

Det torde i detta sammanhang böra erinras om det ofta förbisedda faktum, att en rätt bedriven jaktvård i själva verket utgör ett betydelsefullt hjälpmedel då det gäller att förverkliga ett önskemål, som väl får anses hysas av naturskyddets talesmän, nämligen skapandet av ett art- och individrikare djurliv. Å den jaktvårdade marken bliver ju nämligen, till skillnad från annan mark, först och främst en talrik stam av i egentlig mening jaktbart villebråd sparad. Men jaktvårdarens arbete kommer även det övriga djurlivet tillgodo. Ty genom tillsynen över att djurarter med övervägande

skadliga egenskaper icke få ostört föröka sig — härvid kommer kanske främst i fråga sådana, vilkas talrika förekomst sammanhänger med den mänskliga odlingen, såsom kråkor, skator, katter med flera — bidrager jaktvårdaren till nyttiga och trevnad spridande djurarters skydd och förkovran. Dessa senare djurarter få även sina levnadsbetingelser underlättade genom åtskilliga åtgärder till det jaktbara villebrådets skydd, vilka ingå såsom moment i jaktvårdsarbetet, såsom underlåten buskröjning, skyddsplantering, foderväxtplantering och dylikt. Djurlivet i allmänhet blir därför å jaktvårdade områden mera rikt och omväxlande än å annan mark.

Av jakträttens förut anförda egenskap att utgöra en beståndsdel av jordäganderätten följer, att jakträtt tillkommer varje jordägare å honom tillhörigt område. I detta således bestående förhållande, åt vilket ju 1912 JL giver uttryck i sin första paragraf, avser förslaget icke att göra ändring i princip. Det torde visserligen vara obestriddigt, å ena sidan, att villebrådet för sin trivsel och förmåga att tillväxa i antal kräver en viss icke alltför ringa areal, olika för olika slag av vilt, samt å andra sidan, att för avsevärda delar av rikets jord brukningslotterna icke uppnå sådan storlek. För ägaren av en dylik lott ter det sig säkerligen verklighetsfrämmande att tala om jaktvård i vad form det vara må och framför allt lärer en frivillig begränsning i avskjutningen av omtanke om framtiden synas honom meningslös, ty han måste ju säga sig, att vad han icke skjuter av det villebråd som tillfälligt uppehåller sig på eller passerar över hans mark, sällan senare kommer honom själv tillgodo. Ett tillmötesgående av det många gånger framförda och av senaste mellaneuropeisk jaktlagstiftning ånyo aktualiserade kravet på innehav av viss minimiareal för rätten att självständigt idka jakt skulle därför stått i god överensstämmelse med det jaktvårdsbegrepp, som enligt vad ovan sagts ligger till grund för förslaget. Frånsett att emellertid bestämmelser om minimiareal skulle, på sätt yttrades av 1908 års sakkunniga¹, alltför mycket strida mot vårt folks vanor och föreställningssätt för att förslag om en lagstiftning i sådan riktning skulle med någon utsikt till framgång kunna göras, komme genomförandet av sådana bestämmelser att stöta på svårigheter av praktisk natur. Somliga djurslag kräva för att kunna trivas och tillfredsställa sitt näringsbehov stora areler, andra åtnöjas med relativt små sådana. Dessa arealer äro ej heller desamma på olika orter utan växla med naturförhållandena. Ägofigurernas likaledes av naturförhållandena betingade olika utseende i skilda landsändar komplicerar saken ytterligare. Ett skogsområde om 100 tunnland skulle till exempel i södra eller mellersta Sverige, där ju skifteslotterna i allmänhet äro väl arronderade, mycket väl kunna tänkas utgöra minimiareal, åtminstone för jakt efter småvilt, medan däremot i Norrland samma areal skulle befinnas helt otillräcklig, enär den kanske visade sig bestå av ett 5 kilometer långt och 100 meter brett område. Skulle man dock ovannämnda och andra svårigheter till trots besluta sig för bestämmelser om minimiareal, måste man samtidigt giva regler för

¹ 1909 års förslag: sid 35.

användningen i jaktligt avseende av den mark som ej uppginge till minimum. Bestämde man då, att marken skulle utarrenderas, vore det emellertid ej säkert, att det funnes någon som vore villig arrendera den. Alla dylika marker äro ej heller sådana, att man lämpligen kunde föreskriva deras anslutning till annat jaktområde. Det återstode då att stadga att — såsom numera gäller i Tyska riket — jakten å marken skall vila. En sådan anordning synes dock vara mindre lämplig, bland annat av det skäl, att frågan om rätt till ersättning för viltskador i allmänhet därigenom skulle aktualiseras.

Föranledes man således att, främst av hänsyn till nu anförda praktiska svårigheter, finna bestämmelser om minimiareal mindre lämpade att införlivas med jaktlagstiftningen, synes man dock böra undersöka, om icke något kan åtgöras för att i någon mån neutralisera de ogynnsamma verkningar i fråga om möjligheten att bedriva effektiv jaktvård, som mångenstädes äro förbundna med förekomsten av dessa små jaktområden. Det bör därvid ej förbises, att det icke endast är ur allmän jaktvårds- eller naturskyddssynpunkt, ej heller blott i innehavarnas av angränsande jaktområden intresse som en annan och bättre ordning härutinnan bör eftersträvas. Jämväl för ägarna av de små områdena skulle det givetvis innebära en fördel om deras jakträtt kunde göras mera fruktbärande.

Ett medel att nå nu avsedda mål utgör sammanslutningen av flera smärre fastigheters ägor till ett jaktområde med av delägarna antagna regler för jaktutövningen och viltvården å detsamma. 1912 JL giver ock i 9 § stadganden, avsedda att möjliggöra bildandet av dylika jaktområden genom frivilliga avtal.

Även om på senare tid den genom 1912 JL sålunda givna möjligheten att skapa jaktvårdade områden under intryck av det stegrade jaktvårdsintresset utnyttjats flitigare än vad som var fallet under det första decenniet efter lagens ikraftträdande, lärer det dock vara allmänt känt, att de flesta försök att bilda dylika områden strandat på en eller annan jordägares vägran att biträda avtalet. Förslag hava därför gång efter annan, även i riksdagen,¹ väckts om införande i lagstiftningen av sådana bestämmelser, som lämna möjlighet att genomföra ett beslut om bildande av jaktområde även mot en jordägare som ej vill finna sig i sådan inskränkning i sin frihet att jaga.

För utredningsmannen har det stått klart, att intet försök till nydaning av förhållandena på det jaktliga området kommer att fullt ut medföra åsyftad verkan, om det icke jämväl söker att i möjligaste mån avhjälpa de med jorduppdeleningen förenade olägenheterna i jaktvårdsavseende. I det nu föreliggande förslaget har därför upptagits bestämmelser som avse att möjliggöra för en på visst sätt bestämd majoritet av jordägare att få ett beslut om bildande av jaktområde genomfört (17 § i förslaget till lag om rätt till jakt samt 17—21 §§ i förslaget till jaktstadga). Förutom att genom ett dylikt sammanförande av de många små jaktområdena till större sådana med ordnad jaktvård ett par av de ovanberörda orsakerna till villebrådsstam-

¹ Se motion i AK 381/35.

mens minskning kunna förväntas bliva mångenstädes undanröjda, skall uppkomsten av dylika jaktområden helt visst bidra att utjämna det motsatsförhållande i uppfattningen i jaktliga frågor som nu ofta är rådande mellan innehavarna av större och mindre jaktmarker. Med nuvarande förhållanden kan det nämligen icke begäras, att den som allenast innehar ett mindre jordområde med kanske icke annan än tillfällig och då mycket obetydlig tillgång på villebråd skall se på frågorna om jaktutövning och viltvård med samma ögon som den som disponerar en stor och viltrik jaktmark. Får däremot den mindre jordinnehavaren tillfälle att, visserligen icke ensam, idka jakt å ett område, vars storlek och övriga beskaffenhet medger utövandet av ordnad jakt och bedrivandet av verklig viltvård, torde det vara att förutse, att han snart kommer att besjålas av de känslor av ansvar mot villebrådet och den levande naturen överhuvud, som utgör det bärande momentet i all jaktvård.

Det är emellertid icke alla smärre områden som äro så beskaffade eller belägna att de lämpligen kunna sammanslutas till jaktområden eller anslutas till befintliga dylika. För visst slag av mark, nämligen sådan som upptages av järnvägs-, spårvägs- eller kanalaneläggningar, har, på sätt framgår av 6 § 2 mom. i förslaget till lag om rätt till jakt, upptagits särskilda bestämmelser. I fråga om övriga nu avsedda områden lärer man få inskränka sig till att meddela bestämmelser, som avse att förebygga att genom jakten å desamma *illojalt* utnyttjas å omgivande mark bedriven jaktvård. Bestämmelser i sådant syfte finnas ju redan i 1912 JL, 15 §, och de hava, såsom framgår av 20 § i förslaget till lag om rätt till jakt, ytterligare utvidgats.

Vad i förevarande sammanhang ovan anförts har tagit sikte på nu bestående äganderättsförhållanden. Vid framtida jordförsäljningar finnes ju alltid den utvägen att råda bot på därigenom möjligen uppkommande olägenheter i jaktvårdshänseende att vid försäljningen träffa avtal om jakträtten å den försålda fastigheten. Så har ju ock hittills ofta pläгат ske i fråga om i enskild ägo varande jord. Att ett av säljaren gjort förbehåll, att jakträtten å den försålda fastigheten skall tillkomma honom i egenskap av ägare till annan fastighet, är att betrakta såsom ett servitutsavtal vilket i sådan egenskap kan intecknas synes visserligen utredningsmannen obestriddigt. Då emellertid vissa domstolar hyst tvekan i detta avseende, har uttrycklig bestämmelse därom intagits i förslaget till lag om rätt till jakt (17 § 1 mom. 2 stycket). Ett skiljande för all framtid av jakträtten från jordäganderätten lärer emellertid, såsom ock erfarenheten visat, kunna giva upphov till icke önskvärda konflikter. Det synes därför lämpligt att begränsa servitutskyddets omfattning i tiden, därvid i överensstämmelse med vad som nu gäller om tiden för de frivilliga jaktvårdsavtalens bestånd denna jämväl för servitutsavtalen föreslås satt till femtio år.

Vid försäljning av kronojord har, i enlighet med statsmakternas intentioner, däremot blott i särskilda undantagsfall förbehåll om jakträttens kvarblivande i kronans hand pläгат göras. Särskilt då det gällt inne i eller på

gränserna till en kronopark belägna torp och andra därmed jämförliga lägenheter har mångenstädes den köparen sålunda tillkommande jakträtten visat sig medföra skadliga verkningar främst för jaktvårdsarbetet å kronoparken men även i humanitært avseende. Det är i regel icke genom den av lägenhetsägaren själv bedrivna jakten, som skada i nu nämnda avseenden uppkommer, utan genom det skytte som å lägenheten idkas av sådana till vilka han upplåtit jakträtt. Dylika lägenheter utgöra nämligen synnerligen eftersökta objekt för jaktarrande särskilt med hänsyn till kronoparkernas relativt goda tillgång på älg och vid tiden för älgjakten formligen översvämmas marken av tillfällighetsskyttar som påskjuta varje djur inom synhåll, obekymrade om resultatet av skotten. Visserligen göres från domänpersonalens sida stora ansträngningar för att efteråt uppspåra och från vidare lidanden befria sålunda skadskjutna djur, men antalet älgar som trots dessa bemödanden få gå en långsam och kvalfull död till mötes är, efter vad erfarenheten visar, upprörande stort. Ingen jägare, han må vara än så skicklig skytt, kan väl helt undgå att då och då skadskjuta villebråd, som han ej kan uppspåra och döda, men det synes dock utredningsmannen föreligga en så pass stor skillnad mellan dylika fall och de ovan skildrade, att redan det humanitära intresset kräver att försök göras att härutinnan åvägabrinda ändrade förhållanden. En åtgärd, vilken, samtidigt som den lämnar självägarens fria förfoganderätt över marken i möjligaste mån oförkränt, helt säkert skulle bidra att avhjälpa nu avsedda missförhållanden, vore att vid försäljning av dylik lägenhet stadga det förbehåll beträffande lägenhetsägarens jakträtt, att jakt skall få bedrivas allenast av honom själv och hans familjemedlemmar samt att rätten att utarrendera jakten till annan än den som har jakträtten å kronoparken skall vara lägenhetsägaren betagen. För ett sådant i servitutsavtalets form gjort förbehåll synes emellertid icke förefinnas eljest gällande skäl för begränsning av tiden för servitutsskyddet. Häråt har ock givits uttryck i ovanberörda andra stycke av 17 § 1 mom. i förslaget till lag om rätt till jakt. Det nu anförda har närmast haft i sikte vissa med försäljningen av kronojord sammanhängande förhållanden. Även vid försäljning av smålotter från i enskild ägo varande större komplex synes emellertid det föreslagna sättet att lösa frågan om köparens jakträtt ägnat att, samtidigt som det lämnar skydd för säljarens jaktvårdsarbete, avlägsna den risk för slitningar i förhållandet mellan en mindre och en större jordägare, som den totala avsaknaden av jakträtt för ägaren av det mindre området lätt kan orsaka, särskilt vid uppkomsten av viltskador.

Vid den uppdelning av jord, som tillgår sålunda att en bestående större fastighet styckas i flera fastigheter på sådant sätt, att ingen av dessa kommer att i fråga om areal eller eljest framstå såsom huvudfastighet, kunna av lätt insedda skäl bestämmelser, som avse att tillförsäkra någon av delfastigheterna företräde i fråga om rätten till jakt å de övriga, icke ifrågakomma. Det är att förutse, att denna uppdelning av jorden, vilken ju såsom i det föregående framhållits får anses vara en av orsakerna till nedgången i villebråds-

stammen, kommer att fortgå, måhända i stegrat tempo. Ur jaktvårdssynpunkt skulle det då helt visst vara av värde, om vid styckningens företagande kunde i avseende å utövningen av jakträtten å de nybildade fastigheterna meddelas beslut om sådan gemenskap varom i 17 § i förslaget till lag om rätt till jakt förmåles. Enligt gällande lagstiftning kan emellertid vid jorddelningsförrättningar jaktservitut ej tillskapas. Det synes, i betraktande av det ovan anförda, utredningsmannen vara av betydelse, därest ändring härutinnan skulle kunna vinnas. Bestämmelser, åsyftande sådan ändring, tillhöra emellertid icke jaktlagstiftningens utan jorddelningslagstiftningens område. Med deras genomförande lärer ock lämpligen böra anstå till dess klarhet vunnits huru jaktlagstiftningens bestämmelser i avseende å bildandet av jaktområden komma att bliva slutligen utformade.

Den inledningsvis omtalade utarmningen av villebrådsstammen är givetvis icke lika framträdande i fråga om alla arter. Särskild uppmärksamhet har på senare år minskningen av, bland annat, sjöfågelsbeståndet i de yttre skärgårdarna tilldragit sig. Till en del torde visserligen denna minskning orsakas av annat än människans åtgöranden. Så ha till exempel de sig alltmer förökande kråkorna en säkerligen icke ringa skuld i att sjöfågelslivet vid rikets kuster visar en annan och fattigare bild än förr. Huvudorsaken härtill synes dock vara den å sjöfågeln bedrivna jakten, sådan denna kommit att utveckla sig väsentligen till följd av det sätt, varpå enligt gällande lag de jakträttsliga förhållandena i de yttre skärgårdarna och på öppna havet äro ordnade. Det är alltså icke i främsta rummet här fråga om den av skärgårdsbefolkningen i egentlig mening bedrivna jakten, ej heller om den jakt, som utövas av andra personer vilka till följd av mera varaktiga upplåtelser från sagda befolkning eller på grund av eget markinnehav hava jakt rätt på skär eller öar, ehuru det ej kan förnekas att särskilt hos mången jägare, tillhörande sistnämnda kategori, betydligt större omtanke om sjöfågelsbeståndet vore påkallad. I stället lärer nämnda minskning vara att tillskriva den karaktär av »alle mans land» som förlänats ifrågavarande områden genom vissa stadganden i 1912 JL, nämligen dels i 7 §, att i skärgård, på klippor och skär som ej höra till visst hemman, samt på öppna havet en var svensk man äger rätt att jaga, och dels i 13 §, att den som tillfälligtvis, evar det vara må, påträffar sälhund äger fälla och behålla djuret. Genom det förstnämnda stadgandet möjliggöres nämligen en invasion av tillfälliga eller rena okynnesskyttar vilka, utan att annat än i sällsynta fall vara i behov av det fällda villebrådet, framför allt om våren härja bland sjöfågeln samt därigenom och genom sin avsaknad av alla hänsyn till fridlysningstider och jaktvård över huvud jämväl bidra till att misskreditera sjöfågelsjakten i allmänhet. Det senare stadgandet åter medför, att de flesta försök att i skärgårdsområdena upprätthålla jaktbevakning bliva utan framgång. Väl torde den genom detta stadgande medgivna rätten att döda säl icke vara att fatta så, att därigenom ett beträdande av annans jaktområde i syfte att där uppleta och döda säl blivit envar medgivet, men erfarenheten visar

dock, att personer vilka påträffas å vatten eller skär, där jakten icke är fri, såsom orsak till sin därvaro uppgiva, att de ämna jaga säl; ett påstående som på grund av omständigheterna så gott som undantagslöst omöjliggör vidare ingripande.

Sälens kända egenskap att vara en svår skadegörare å fisket lärer nödvändiggöra ett bibehållande av rätten att döda och behålla *tillfälligtvis* påträffad säl.

Några skäl som motivera bibehållandet av rätten för varje svensk medborgare att jaga å öppna havet samt å de s. k. ödeskären lärer däremot knappast kunna anföras. För befolkningen i gemen saknar den där bedrivna jakten å sjöfågel så gott som all betydelse i försörjningshänseende. Ovan är anført hurusom denna jakt verkar förödande på sjöfågelsstammen. Därtill kommer att densamma ofta bedrives under former, som ur humanitär synpunkt måste betecknas såsom ytterligt motbjudande. Det synes därför utredningsmannen befogat, att det ifrågavarande stadgandet om fri jakt å omförmälda områden ersättes med bestämmelser, som äro ägnade att göra slut på rådande missförhållanden.

Härvidlag synas två möjligheter föreligga. Den ena är att fridlysa ifrågavarande områden. En fullständig fridlysning kommer emellertid att omöjliggöra de slag av jaktvårdande åtgärder, som betingas av nödvändigheten att skydda viss villebrådsart mot dess naturliga fiender eller att söka bibehålla jämvikten olika villebrådsarter emellan. Förut är antytt den roll kråkan spelar i fråga om sjöfågels minskning. Även en del sjöfågelsarter, till exempel vissa måsar, utgöra svåra fiender för de ur människans synpunkt värdefulla arterna. Vissa arter och vanligen de minst värdefulla visa förmåga att taga överhand och undantränga andra arter. Skall därför fridlysningen icke verka i riktning motsatt den som med densamma avsetts, måste den modifieras genom inrymmande av rätt att döda vissa, såsom mera skadliga ansedda fåglar. Därmed försvåras möjligheterna att kontrollera fridlysningens efterlevande i övrigt, särskilt om denna rätt skall vara en var tillåten. Därtill kommer en annan omständighet. Ehuru jakten å sjöfågel vid kusterna, såsom förut anförts, icke har någon betydelse för folkförsörjningen i stort, är den dock för den egentliga kustbefolkningen av värde såsom innebärande ett ingalunda föraktligt tillskott till en, åtminstone under vissa årtider, enformig och kanske även knapp diet. Av denna befolkning skulle därför ett totalförbud säkerligen mötas med ringa förståelse eller ovilja. Kustbefolkningens stöd i strävandena att befria skärgårdar och hav från okynneskyttar är emellertid nödvändigt. Det synes därför utredningsmannen som den andra möjligheten att ordna den ifrågavarande jakten borde vara att föredraga, nämligen att stadga, att jakträtten å öppna havet ävensom sådana i skärgård belägna klippor och skär, som ej tillhöra visst hemman, skall tillkomma kronan som väl lärer få anses vara ägare såväl till havsterritoriet som till ifrågavarande skär och klippor. Nämda befolknings intressen böra därvid såtillvida beaktas, som att å den *bofasta* kustbefolkningen medges rätt att där idka sådan jakt efter säl och sjöfågel som densamma

av *ålder* bedrivit såsom *näringsfång*. Ett stadgande av sådant innehåll har därför upptagits i förslaget till lag om rätt till jakt, 3 §. Nedan vid detaljbehandlingen av nämnda paragraf kommer närmare redogörelse att lämnas för vad som skall anses innefattas i den i kustbefolkningens intresse sålunda föreslagna undantagsbestämmelsen.

Från att i äldsta tider hava utgjort en av den dåtida befolkningens viktigare förvärvskällor har jakten, allt eftersom andra näringsgrenar uppkommit och utvecklats samtidigt som tillgången på villebråd minskat, kommit att spela en förhållandevis underordnad roll i det svenska folkhushållet och mången torde numera vilja tillskriva jakten värde allenast genom de tillfällen till rekreation och förströelse som den bereder sina utövare. Man förbiser därvid dock dels att i vissa delar av Norrland jakten är den huvudsakliga förvärvskälla, varigenom kontanter tillföres den enskilde, dels att genom sportjakten tillfällen till icke föraktliga biförtjänster uppkomma genom behovet av drevkarlar, bärare etc., dels slutligen att redan med nuvarande ringa villebrådstillgång och avsaknad av organisation, avseende att möjliggöra en planmässig avsättning av det dödade villebrådet, detta dock representerar ett betydande ekonomiskt värde. Att detta värde med ökad villebrådstillgång och ordnade avsättningsförhållanden skall komma att avsevärt stegras och att utbytet av jakten på så sätt ävensom genom ökade intäkter av jaktarrenden skall kunna bliva en ingalunda föraktlig biinkomst även för innehavare av mindre jaktområden synes emellertid utredningsmannen ställt utom tvivel.

Även om nu utvecklingen kommer att gå i den riktning, att jakten får ökad betydelse för folkhushållet, kommer den dock att vara en binäring och vid kollisioner mellan jakten och andra näringar, främst då jordbruket och skogsskötseln, måste jakten således vika. Ur den enskilde jakträttsinnehavaren-jordägarens synpunkt torde det visserligen kunna sägas, att han bör vara oförhindrad att sätta jakten före andra näringar, till exempel jordbruket, och att det förty bör vara hans ensak, om han å sin ägande mark vill tåla de skador å gröda, skog eller planteringar, som kunna bliva följden av ett till antalet högt uppdrivet villebrådsbestånd. Villebrådets egenskap att vara rörligt medför emellertid, att skadegörelsen sällan begränsas till de marker, varå detsamma uppdragits. Men hänsyn härtill måste varje jaktvårdare bedriva sitt arbete under tillbörligt hänsynstagande till nämnda näringars intressen. Uttrycklig erinran härom har fördenskull intagits i det inledande stadgandet i förslaget till lag om rätt till jakt.

Den möjligheten föreligger emellertid, att en villebrådsart av en eller annan anledning kommer att visa sig så skadegörande, att det till vidare skadors förebyggande bliver nödigt vidtaga särskilda åtgärder, till exempel att nedbringa stammen. Vildkaninens härjningar, framför allt i vissa delar av Skåne, och bisamrättans skadegörelse i Mellaneuropa utgöra här belysande exempel. Även andra djurarter, såsom älgen, haren och kråkan, kunna orsaka skador, som nödvändiggöra särskilda åtgärder.

Vildkaninplågan i Skåne och på Gotland föranledde tillkomsten av lagen den 15 juni 1935 om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin, varigenom möjlighet beretts i lagen närmare angivna personer att företaga jakt efter vildkanin även å annans jaktområde intill en viss gräns. Nämnda lag har varit i tillämpning allenast under mycket kort tid och man lär derför ännu icke kunna slutgiltigt yttra sig om, huruvida genom den av lagen tillskapade särskilda jakträtten i fråga om vildkanin ett nedbringande av kaninstammen skall kunna ske. Allt tyder emellertid på att så icke kommer att ske. Visserligen har vildkaninernas antal i hög grad nedgått. Detta i och för sig glädjande förhållande synes emellertid vara att i huvudsak tillskriva dels den åtminstone i vissa av de kaninhemsökta områdena förhållandevis stränga vintern 1935—1936, dels ock framför allt den intensiva jakt å vildkanin, som på senare tider bedrivits från större jakträttsinnehavares sida. Någon sådan jakt efter vildkanin, som i nämnda lag omförmäles, synes, vad särskilt Skåne beträffar, icke hava bedrivits i större omfattning, säkerligen beroende på att den tillåtna jaktformen allenast för verkligt sakkunniga jägare möjliggör egentligt resultat av jakten.

Det är ju möjligt, att den särskilda jakträtten å vildkanin skall under nämnda lags fortsatta tillämpning visa sig medföra bättre resultat. Utredningsmannen vågar dock betvivla detta. Kaninlagens bestämmelser torde i allt fall knappast kunna anses lämpade såsom förebild för stadganden, avseende att möjliggöra ingripande mot skadegörelse även av andra villebrådsarter. Då det synes eftersträvansvärt att uti ifrågavarande avseende erhålla enhetliga regler hava förslag till sådana utarbetats, på sätt framgår av 25 § i förslaget till lag om rätt till jakt och 24—27 §§ i förslaget till jaktstadga. Under förarbetena till kaninlagen framkom ett förslag angående den ordning enligt vilken åtgärder mot vildkaninerna skulle beslutas och utföras, innebärande att på länsstyrelsen borde ankomma att handlägga sådana ärenden, därvid länsstyrelsen i sista hand skulle äga att förordna vissa personer att anställa jakt å vildkanin. Att sistnämnda förslag icke kom att läggas till grund för lagstiftningen i ämnet torde ha berott på hysta farhågor, att den ifrågasatta anordningen skulle bliva alltför tungrodd och komplicerad samt icke lämna de av kaninerna hemsökta samma möjligheter att skydda sig mot dem som gaves enligt det förslag, varpå kaninlagen sedermera i allt väsentligt kom att byggas.¹

Sedan, på sätt framgår av den av delning av förslaget till jaktstadga som givits rubriken »Om jaktvårdsföreningar» samt nedan närmare utvecklas, genom tillkomsten av särskilda jaktvårdsstyrelser tillskapats organ, vilka genom sin sammansättning lära komma att uppfylla tänkbara anspråk på opartiskhet, sakkunskap och auktoritet och vilka skola hava till uppgift, bland annat, att, efter anmodan, verkställa utredningar och avgiva förslag i sådana jaktvårdsfrågor vilkas avgörande ankommer på länsstyrelserna, synes emellertid risken för tungroddhet och formalism vid behandlingen av frågor rörande viltskador vara undanröjd. Det synes vidare angeläget,

¹ Kungl. Maj:ts prop. nr 229/1935 sid. 20.

att de ingrepp i jakträttsinnehavarens förfoganderätt över sitt jaktområde som nödvändig göres av uppkommande onormala viltskador, vilka ofta icke kunna tillräknas honom såsom skuld, icke få företagas utan betryggande prövning av deras nödvändighet och icke heller av personer, om vilkas kvalifikationer eller lojalitet man i de flesta fall ingenting känner. Å andra sidan torde det få sägas vara lika angeläget, att skydd mot vidare skadegörelse verkligen beredes dem som drabbats av sådan. Dessa och i övrigt ovan anförda synpunkter hava föranlett att förslaget till stadganden i denna del byggts på en vidare utveckling av förutnämnda, allenast vildkaninens bekämpande avseende förslag. Då de föreslagna bestämmelserna äro avsedda att tillämpas å alla slag av viltskador, lär ett bibehållande av kaninlagen icke vara erforderligt sedan nämnda organ trätt i full funktion, varför i övergångsbestämmelserna dess upphävande från nämnda tidpunkt föreslås. Förslagets innehåll i denna del har vidare nödvändiggjort särskilt stadgande om rätten till det villebråd som fälles vid jakt varom nu är fråga.

Förut har i olika sammanhang berörts de i jaktvårdshänseende mindre goda verkningar, som äro förbundna med den av tillfällighetsjägare bedrivna jakten. Ett genomförande av de föreslagna bestämmelserna om jakträtten å öppna havet samt å de s. k. ödeskären torde bidra till att avhjälpa den av ett visst slag av tillfällighetsskytte orsakade skadegörelsen å det för sagda områden karakteristiska villebrådet. Av minst lika stor vikt synes det emellertid vara att söka i någon mån råda bot på den misshushållning med villebrådet i allmänhet som har sin grund i de tillfälliga jakträttsupplåtelseerna. Med den utveckling som kommunikationerna på landsbygden tack vare motorismen på senare tider undergått, hava möjligheterna för innevånare i städer och andra större samhällen att tillfälligtvis idka jakt även på förhållandevis stora avstånd från boningsorten i hög grad ökat. Härom är givetvis icke annat än gott att säga, under förutsättning likväl att jakten av dem utövas under hänsynstagande till vad jaktvården kräver. Erfarenheten visar emellertid att så vanligen icke sker. En sådan jägare, vilken för en, kanske ett par dagar förvärvat jakträtt å en jordägares mark, har i regel inget annat intresse än att på den sålunda bestämda tiden nedlägga så mycket villebråd som möjligt och varje tanke på att med hänsyn till stammens framtida bestånd begränsa avjagningen eller spara ur avelssynpunkt värdefulla djur är honom säkerligen främmande. Ett utödande av villebrådet blir därför följd. Härtill komma andra ogynnsamma verkningar. Med den ringa villebrådstillgång som är tillfinnandes i stora delar av landet sammanhänger, att den som vill utarrendera sin jakt i regel kan påräkna allenast en ganska låg arrendeavgift. En jaktarrendator måste nämligen räkna med, att den ringa villebrådstillgången tvingar till antingen sparsamhet vid avjagningen eller särskilda åtgärder för stammens vidmakthållande, därest icke marken inom kort tid skall ligga öde. Dyliga hänsyn behöva icke tagas av tillfällighetsjägarna och det har ock visat sig, att dessa

för sina jaktarrenden betala belopp, som vida överstiga vad normalt skulle kunna erhållas. I konkurrensen med tillfällighetsjägaren kommer därför den jaktvårdande jaktarrendatorn till korta och detta måste även ur allmän jaktvårdssynpunkt anses beklagligt, enär, jämsides med bildandet av förut omförmälda jaktområden, sammanförandet medelst arrendering av olika marker till jaktvårdade komplex är och säkert även i framtiden kommer att vara ett verksamt medel till villebrådstillgångens upphjälpande. Den ovannämnda av tillfällighetsjägarna genom den av dem bedrivna, av jaktvårdshänsyn ohämmade avjagningen orsakade skadan å villebrådsbeståndet drabbar väl främst de av dem disponerade markerna, men dess verkningar sträcka sig, till följd av villebrådets rörlighet, även till omkringliggande marker. Jämväl direkt åverkan å grannmarkernas villebrådsbestånd blir ofta en följd av ifrågavarande upplåtelser. Denna är väl icke alltid uppsåtlig utan snarare orsakad av obekantskap med äganderättsförhållandena, men risken för densamma tvingar i varje fall rågrannarna till kanske eljest onödigt jaktbevakning.

De nu skildrade allmänt kända verkningarna av de tillfälliga jakträttsupplåtelseerna hava föranlett en framställning till utredningsmannen från jaktvårdsintresserat allmogehåll om förslag till åtgärder i syfte att förhindra dylika upplåtelsers företagande och man har som ett medel därtill omnämnt stadgande om viss minimitid, förslagsvis ett år, för jaktarrende.

Vid första påseende synes en sådan bestämmelse ägnad att medföra avsedd verkan. Frågan är dock, om icke snart medel skulle utfinnas i syfte att kringgå densamma till exempel därigenom att arrendeförhållandet maskeras. Härtill kommer en annan och mera avgörande omständighet. Jaktvårdande åtgärder visa sina verkningar först efter några års förlopp. Vill man därför genom en reglering av tiderna för jaktarrendeavtalen fullt ut tillgodose jaktvårdsintresset, måste man alltså bestämma sig för en förhållandevis lång minimitid, troligen minst fem år.¹ Därigenom skulle dock kunna orsakas åtskillig olägenhet. Alla korttidsarrenden äro nämligen icke förenade med ovanberörda verkningar. Man kan till exempel taga det ingalunda ovanliga fallet att en jordägare, som driver verklig jaktvård, ett år är urståndsatt att själv utöva sin jakt och därför vill arrendera ut den. För en sådan jordägare, som med säkerhet kan förväntas att i arrendeavtalet inrycka till villebrådsstammens skyddande erforderliga bestämmelser, innebure det otvivelaktigt avsevärd olägenhet, om han skulle antingen nödgas utarrendera jakten för fem år eller helt avstå därifrån. En annan jordägare är kanske själv ej intresserad av älgjakt, ehuru han å sina marker har en god älgstam. Med en bestämmelse om minimitid skulle han vara urståndsatt att upplåta rätten att nedlägga ett bestämt antal älgar. Dessa och andra närliggande exempel lära giva vid handen, att ett sådant ingrepp i avtalsfriheten, som en bestämmelse om minsta tid för jaktarrende innebär, helst bör undvikas.

¹ Enligt tyska riksjaktlagen är minsta arrendetiden för jakt efter »Niederwild» nio samt för jakt efter »Hochwild» tolv år.

Däremot synes det utredningsmannen som kunna i flera avseenden fördelar uppnås, om man beträffande upplåtelser av jakträtt inför den beträffande jordbruksarrende numera gällande regeln om obligatorisk skriftlig form för avtalet.¹ Härigenom skulle nämligen kontrahenterna å ömse sidor erhålla tillfälle att på ett helt annat sätt än nu vanligen plägar ske genomtänka sina rättigheter och förpliktelser. Jordägaren kunde sålunda förväntas bland annat komma att mot varandra väga stundens fördel och risken att för framtiden få stå där med villebrådsfattiga marker, och den jagande bleve nödsakad att noggrannare sätta sig in i vad som, till exempel i fråga om jaktområdets omfattning, innefattades av upplåtelsen. Härtill kommer, i fråga om jaktarrendeavtalen i allmänhet, att lagens sanktionerande av det skriftliga avtalet skulle innebära stöd för jaktvårdsorganisationernas strävan att jämväl på detta område ernå tillbörligt hänsynstagande till jaktvårdens krav ävensom reda och ordning över huvud, och det är därutinnan att förutse, bland annat, att de ofta slitningar vållande frågorna om vilka jaktvårdsinrättningar det skall vara jaktarrendatorn tillåtet att hålla samt om de åtgärder, som åligga honom att vidtaga till förhindrande av viltskador, skulle ägnas större uppmärksamhet än vad nu är förhållandet.

Ett dylikt stadgande synes emellertid böra åtföljas av en bestämmelse om förbud för jaktarrendatorn att utan tillstånd överlåta jakträtten å annan. Huruvida sådant överlåtande f. n. är tillåtet synes ej fullt klart, i allt fall läser det kunna sägas, att en jordägare som utarrenderar sin jakt måste antagas fästa så stor vikt vid jaktarrendatorns personliga kvalifikationer, att ett ombyte av arrendator utan jordägarens hörande icke kan vara honom likgiltigt. Då därjämte jordägaren måste vara att betrakta som den primäre bäraren av jaktvårdsintresset bör han, teoretiskt sett, då han utarrenderar sin jakt, alltså hava förvissat sig om, att detta intresse finnes representerat hos den av honom utsedde jaktarrendatorn och han måste förty, därest under arrendetiden ett ombyte av arrendator blir nödigt, förutsättas vilja pröva om hos den nye arrendatorn finnes samma jaktvårdsintresse.

De nu avsedda stadgandena lära med hänsyn till sin speciella natur och det allmänna önskemålet att jaktförfattningarna så fullständigt som möjligt skola innehålla bestämmelserna om jakt och jaktvård icke böra införas i allmänna nyttjanderättslagen utan i lagen om rätt till jakt och i förslaget till denna återfinnas de i 16 §. Stadgandenas placering i lagen om rätt till jakt har nödvändiggjort viss ändring i 7 och 8 §§ i 1 kap. av allmänna nyttjanderättslagen. Härvid har icke kunnat undvikas en oformlighet, nämligen så till vida att i allmänna nyttjanderättslagen gives hänvisning till lagen om rätt till jakt, varefter sistnämnda lag hänvisar bland annat till allmänna nyttjanderättslagen.

I fråga om övriga mellan en jordägare och hans jaktarrendator bestående rättsförhållanden synas specialstadganden icke vara erforderliga. Genom analogier från lagstiftningen om jordbruksarrende samt genom praxis, sådan denna redan utvecklat sig och genom de föreslagna jaktvårdsorganens

¹ Jfr 1909 års förslag; sid. 2 och 50 ävensom Kungl. Maj:ts prop. nr 98/1912 sid. 14.

verksamhet kan förväntas komma att ytterligare vinna i stadga, torde erforderlig vägledning härutinnan erhållas.

Ehuru orsakerna till villebrådsstammens minskning främst äro att söka i förut omförmälda jakträttsliga förhållanden samt bristande jaktvård kunna dock åtskilliga vid jakten nyttjade metoder och redskap icke fränkännas betydelse såsom medverkande till nämnda minskning. Detta gäller särskilt metoder vilka möjliggöra ett massdödande eller redskap som besitta sådana egenskaper, att de beröva villebrådet varje chans att undkomma jägaren. Här som eljest gäller emellertid, att det icke är metoden såsom sådan eller redskapets tekniska fulländning i och för sig som medför fara för villebrådsstammens bestånd utan det sätt, varpå jägaren begagnar sig av detsamma. På frågan om en jaktmetods eller ett jaktredskaps tillåtlighet inverka dock även andra omständigheter. Härvid komma i första rummet i betraktande de skäl som ur humanitär synpunkt göra användandet av ett visst jaktredskap förkastligt, enär detsamma medför risk för djurplågeri. Nyttjandet vid jakt av metoder och medel som medföra fara för att människor, hemdjur eller annat villebråd skola komma till skada bör vidare, där det icke kan förbjudas, dock i möjligaste mån inskränkas. Slutligen måste det säges, att ur såväl allmän som enskild synpunkt redskap vilkas egenskaper göra dem ägnade att underlätta idkandet av illojal jakt böra vara förbjudna.

Det får emellertid ej förbises, att hänsynstagandet till vissa andra intressen av vital natur kan komma att medföra, att användandet av sådana jaktmedel, som eljest borde vara förbjudna, måste i viss utsträckning tolereras. Så till exempel skulle i de delar av riket, där jakten fortfarande utgör en betydande inkomstkälla för befolkningen, ett strängt fasthållande vid de humanitära synpunkterna komma att omöjliggöra för denna befolkning att med ekonomiskt utbyte idka jakt. Nödvändigheten att i fråga om djurarter med övervägande skadliga egenskaper hålla stammen nere medför även, att undantag måste göras från ett eljest ur humanitär synpunkt välgrundat förbud.

Nu anförda omständigheter hava varit vägledande vid utformningen av de särskilda stadgandena i den avdelning av förslaget till jaktstadga som bär rubriken »Om jaktens utövande». Vid prövningen av en jaktmetods eller ett jaktredskaps tillåtlighet har således frågan om ett förbud kan tänkas skada ett legitimt jaktintresse tillmätts stor betydelse, varvid dock vidkommande sådana metoder och redskap, vilkas olämplighet ur humanitär eller annan ovan anförd synpunkt kan sägas vara beroende av den känsla av ansvar eller grad av skicklighet, varmed desamma hanteras, risken för missbruk ansetts böra medföra förbud, även där det varit uppenbart, att desamma i en ansvarskännande och skicklig jägares hand icke medföra någon sådan olägenhet utan kanske rent av utgöra betydelsefulla hjälpmedel i jaktvårdarens arbete.

Genom ett lagfästande av de sålunda föreslagna stadgandena torde bru-

ket av här avsedda jaktmetoder och -redskap så småningom bringas att upphöra. Ett steg i riktningen mot en humanisering av jakten skulle alltså härigenom tagas. Av större betydelse är dock att den insikten blir allmän, att det är förkastligt att tillfoga vvillebrådet mer lidande än som tilläventyrs må vara förknippat med jakten som sådan. Även om man icke kan ansluta sig till den åtminstone bland icke-jägare gängse uppfattningen, att jämväl den så att säga normala jakten, vilken ändrar det jagade djurets liv med ett värilikt skott, innebär ett visst mått av djurplågeri bland annat genom de känslor av ångest eller dödsfruktan som förföljandet säges uppväcka hos djuret, måste man konstatera hurusom alltför ofta genom jägarens oskicklighet, likgiltighet eller brist på självbehärskning onödigt lidande tillfogas vvillebrådet. I syfte att inskräpa förpliktelsen för en var jägare att i möjligaste mån undvika allt plågande av vvillebrådet och alltså även sådant, som icke uppfyller rekvisiten på straffbart djurplågeri, har nyss omförmälda avdelning av förslaget till jaktstadga inletts med ett stadgande, 28 §, av sådant innehåll.¹

Man synes emellertid böra gå ännu ett steg. Den jagande må nämligen vara aldrig så mån om att vid jaktutövningen uppfylla humanitetens krav, fall skola ofta förekomma, då ett skadskjutet djur genom att gå in på annans jaktområde sätter jägaren ur stånd att göra slut på dess lidande. 1912 JL medger ju icke förföljande över eget jaktområdes gräns annat än i de särskilda, av 11 § reglerade fallen. Väl kan utövandet av den i sagda paragraf medgivna rätten mången gång medföra ett förkortande av fallet djurs döds-kamp, men lagrummets tillämplighetsområde torde täcka allenast en del av de fall, då en rätt att förfölja skulle vara av humanitära skäl motiverad. Sådana skäl hava icke heller varit den huvudsakliga grunden för lagrummets tillkomst.²

Att tillgodose de humanitära intressena på så sätt, att man för fall varom här är fråga skulle medgiva obegränsad förföljelse rätt in på annans jaktområde, torde icke böra ifrågakomma. Förhållandena skulle då återföras i det ur jaktvårdssynpunkt ogynnsamma läge de befunno sig före tillkomsten av 1912 JL. En ur alla synpunkter tillfredsställande lösning synes man emellertid uppnå, därest man på sätt ock skett i vissa utländska lagar,³ ålägger den som skadskjutit vvillebråd, som går in på annans jaktområde, skyldighet att därom underrätta innehavaren av sistnämnda område. De skäl som tidigare anförts mot en dylik underrättelseplikt synas ej heller bärande.⁴ Ehuru det icke är tilltalande att gradera djurs lidande efter deras storlek, lär det av praktiska skäl vara nödvändigt att begränsa underrättelseplikten till att avse allenast sårad älg, hjort eller rådjur. Man måste nämligen taga hänsyn till, bland annat, att avgörandet om ett djur verkligen är

¹ Jfr Finlands jaktlag, där liknande stadgande finnes intaget i § 46.

² 1898 års förslag: sid. 46; 1909 års förslag: sid. 51.

³ Se danska jaktlagen, § 12, och tyska riks jaktlagen, § 30.

⁴ 1909 års förslag: sid. 52.

sårat eller ej i fråga om de mindre arterna kan vara förenat med betydande svårigheter. Härtill kommer, att ett påskjutet mindre djur i regel icke förflyttar sig så långt, medan däremot ett sårat djur, tillhörande ovannämnda större arter, kan gå flera kilometer. I förslaget till lag om rätt till jakt har ett stadgande av nu omförmäلت innehåll som ett särskilt moment tillfogats det lagrum, som motsvarar 11 § i 1912 JL, nämligen 13 §. Att giva särskilda föreskrifter i fråga om den persons åligganden, som mottager nu avsedd underrättelse, synes däremot ej erforderligt. Det bör stå honom fritt att handla på sätt han själv finner lämpligast.

Det har ovan framhållits, hurusom lagstiftarens hittills huvudsakliga medel att skydda villebrådet från utrotning bestått i fastställande av fridlysningstider, vilkas längd anpassats efter, bland annat, de olika villebrådsarternas större eller mindre talrikhet å skilda orter, medan han åt jakträttsinnehavarens eget gottfinnande nödgats överlämna frågan om vad som därutöver må ha bort vidtagas för att säkerställa stammens vidmakthållande. I det föreliggande förslaget har därför, såsom av det förestående torde framgå, särskild vikt lagts vid de stadganden som avse att giva regler för jakträttsinnehavarens utövning av sina befogenheter i allmänhet, oberoende av gällande fridlysning. Även om dessa regler bliva allmänneligen strikt efterföljda, vilket alltså skulle innebära att varje jägare även vore jaktvårdare, kommer behovet av fridlysningstider, fastställda av offentlig myndighet, att kvarstå. Bestämmandet av den tid, som för en viss djurart skall vara att anse såsom lämpligaste fridlysningstid, påverkas nämligen av så många faktorer, framför allt av biologisk art, att avgörandet härav icke lämpligen kan överlämnas åt den enskilde. Härtill kommer att en villebrådsarts större eller mindre talrika förekomst ofta har sin orsak i andra förhållanden än de jaktliga. Man har slutligen att räkna med att icke alla fridlysningar äro betingade av att en djurart besitter egenskapen av att vara jaktbar eller i andra avseenden, till exempel för jordbruket, nyttig. Faunistiska intressen eller rena naturskyddssynpunkter kunna alltså motivera fridlysning av djurarter, som ur jaktvårdens eller näringarnas synpunkt äro indifferentia eller till och med övervägande skadliga. Jämte nu nämnda omständigheter, vilka ensamt för sig eller tillsammans inverka på frågan om den för djurart lämpligaste fridlysningstiden, bör enligt utredningsmannens förmenande i fråga om en del djurarter hänsyn även tagas till, att de hava värde som jaktbyte allenast under en kortare tid av året och att det därför i syfte att förbehålla detta värde åt dem, för vilka jakten å sådana djur innebär en inkomstkälla, kan bliva befogat att för desamma föreskriva viss fridlysning.

Såtillyvida bör emellertid den av en jakträttsinnehavare bedrivna jaktvården kunna premieras, att, därest han å sin mark uppdragit en villebrådsstam, som i talrikhet vida överträffar det för den trakten vanliga, han bör kunna av vederbörande myndighet dispenserast från iakttagande av den för orten gällande fridlysningstiden, vilken ju fastställts efter den genomsnittliga villebrådstillgången. Stadgande om rätt till sådan särskild jakttid har upptagits i förslaget till jaktstadga, 42 § 2 mom.

Enligt hittillsvarande och som det synes välgrundad praxis bör som regel jaktstadgan innehålla bestämmelserna om sådan fridlysning, för vilken ett mera stadigvarande behov kan anses förefinnas. Företagen granskning av de enligt 1927 JS med däri senare vidtagna ändringar gällande permanenta fridlysningstiderna, i vad dessa avse de i egentlig mening jaktbara djuren, upptagna under 1 § i 1927 JS, har givit vid handen, att dessa tider i stort sett såväl ur biologisk som annan synpunkt kunna anses väl avvägda. Vissa jämkningar hava dock vidtagits i syfte att giva hävd åt sådana fridlysnings-tider, som nu pläгат fastställas genom den årliga kungörelsen men beträffande vilka ett permanent behov visat sig föreligga, varjämte en del djurarter, av vilka de flesta en längre tid varit föremål för likaledes årlig återkommande fridlysning, upptagits i den paragraf, 42 §, i förslaget till jaktstadga, som motsvarar 1 § i 1927 JS.

Rörande de sålunda i denna del av förslaget upptagna fridlysningstiderna skall i förevarande sammanhang allenast närmare behandlas de för vissa simfåglar och morkullan föreslagna.

Som bekant har spörsmålet om beredande av utsträckt skydd åt de flytande fågelarterna på senaste tid varit föremål för förnyade internationella överläggningar. Frågan om den i de nordiska länderna, framför allt Sverige, Norge och Finland, bedrivna vårjakten å viss sjöfågel och morkulla har därvid kommit i förgrunden, nämligen såtillvida som ett bibehållande i dessa länder av denna jakt kan förväntas medföra, att sydligare länder, framför allt de med romansk befolkning, icke komma att gå med på att bereda de i sistnämnda länder övervintrande eller desamma genomflyttande fåglarna erforderligt skydd. Huruvida denna ståndpunkt vid en jämförelse mellan de relativt blygsamma proportionerna hos den nordiska vårjakten, som dock i huvudsak bedrivs å matnyttiga fågelarter, och det i de sydligare länderna praktiserade massdödandet av alla slags flyttfåglar, således även de som åtminstone här i Sverige sedan länge åtnjutit effektivt skydd, kommer att framstå såsom sakligt berättigad är en sak för sig. Från de principiella utgångspunkter varpå föreliggande förslag är uppbyggt finnes inget att erinra mot ett förbud mot vårjakten, såframt nämligen icke ett sådant förbud skulle kunna tänkas ytterligare försvåra vissa befolkningsgruppers ställning i försörjningshänseende. Tidigare har emellertid anförts, hurusom jakten å sjöfågel spelar en icke oväsentlig roll ur försörjningssynpunkt för vissa grupper av skärgårdsbefolkningen. Att, innan man vet vilken ståndpunkt i frågan om flyttfågelskyddet som kan komma att slutligen intagas i övervintrings- eller genomflyttningsländerna, här i riket genomföra ett förbud mot vårjakten å sjöfågel, varigenom man alltså skulle icke endast bereda en under strävsamma förhållanden levande befolkning avbräck i sina försörjningsmöjligheter utan även avhända sig ett i kampen för flyttfåglarnas skyddande värdefullt kompensationsobjekt, bör enligt utredningsmannens förmenande icke komma i fråga. Av sistnämnda skäl samt med hänsyn till svårigheten att draga den riktiga gränsen bör nu ej heller ett eljest tänkbart förbud mot sport- och nöjesjakt på sjöfågel under våren ifrågasättas.

Annorlunda ställer det sig i avseende å vårjakten å morkulla. Denna jakt måste nämligen betecknas såsom en uteslutande sport- eller nöjesjakt, den spelar ingen som helst roll i försörjningshänseende och dess berättigande är bland jaktvårdarna själva synnerligen omtvistat. Givetvis kan även ett bibehållande av rätten till denna form av jakt hava sitt värde som ett blivande kompensationsobjekt. Utredningsmannen håller dock före, att, därest man här i riket skulle vid en så genomgripande reform av de jaktliga förhållandena som den, vartill föreliggande förslag syftar, bibehålla en så allmänt kritiserad och ekonomiskt värdelös form av jakt som den ifrågavarande, en sådan åtgärd skulle väcka icke endast förvåning utan även sådant tvivel på vår goda vilja, att nyssnämnda värde skulle gå förlorat. I förslaget till fridlysningstider har därför morkullan kommit i åtnjutande av fullständig fridlysning under våren.

I fråga åter om de fridlysningsbestämmelser, som avse att från utrotning skydda djurarter, vilkas bibehållande motiveras av faunistiska intressen eller naturskyddssynpunkter, har utredningsmannen som ett första steg mot ökat skydd för vissa rovdjur och rovfåglar nämligen mård och utter ävensom samtliga falkarter föreslagit, att dessa djur skola å kronans mark åtnjuta samma skydd som enligt 1927 JS beredes björn, lo, örn och berguv. Den utredningsmannen anbefallda särskilda utredningen i den s. k. björnfrågan, för vilken utredning redogöres nedan under 40 § i förslaget till jaktstadga, har föranlett förslag dels till ändrade grunder i fråga om rätten att utfå ersättning för av björn ävensom lo förorsakad skadegörelse, dels ock till en helt ny ordning för den jakt å dylika djur, som kan bliva nödvändig för att hindra skadegörelse eller genom alltför stor ökning av stammen förorsakat obehag.

Då emellertid andra helt fridlysta djur än björn och lo kunna orsaka skada å villebrådsbeståndet i övrigt ävensom å tamdjur eller vara till hinder för andra djurarters utveckling, bör möjligheten att till förebyggande av vidare skada eller undanröjande av dylikt hinder få döda sådant djur icke vara helt utesluten, och har därför i förslaget till jaktstadga, 45 §, intagits bestämmelser om den ordning, enligt vilken dispens i detta avseende skall kunna erhållas.

Vidkommande jakten efter älg hava de bestämmelser, som avse att reglera rätten att under särskild jakttid idka sådan jakt, intagits i den föreslagna jaktstadgan (44 §). I sak bygger paragrafen på 1931 års förordning i ämnet, därvid dock en del ändringar hava föreslagits åsyftande att å bestämmelserna giva sådant innehåll, att deras tillämpande må bättre än hittills möjliggöra utövandet av rationell älgvård. I detta hänseende hade det varit önskvärt om förslaget kunnat gå längre och således såsom huvudregel föreskriva, att jakt efter älg icke må företagas annat än efter särskilt tillstånd. Den rationella älgvården kräver nämligen i högre grad än annan jaktvård att älgstammen icke blir föremål för större beskattning än som dess *naturliga* tillväxt medgiver. Uppskattningen av vad som därutinnan må vara tillåtligt blir emellertid i hög grad otillförlitligt, därest densamma, så-

som nu är fallet, kommer att avse allenast älgbeståndet å vissa jakträttsinnehavares marker, medan däremot å det stora flertalet marker avskjutningen bedrivs utan hänsyn till ovannämnda krav och därvid i allmänhet, åtminstone i de mellersta och södra delarna av landet, så intensivt, att det torde kunna sägas, att det är huvudsakligen tack vare kalvförbudet ävensom skeende invandring från älgvårdade marker, som stammen kunnat tåla nuvarande kraftiga, årligen stegrade beskattning. Innehavarna av älgvårdade marker måste därför vid beräklandet av det antal älgar, som där må kunna fällas, taga hänsyn till att de kvarvarande älgarna å deras marker skola vara tillräckliga icke endast för stammens vidmakthållande å de egna markerna utan även för älgbeståndets förnyande å kringliggande, icke älgvårdade områden. På så sätt torde älgstammens storlek på de älgvårdade markerna mångenstädes komma att överstiga vad som ur synpunkten av dessa markers eget behov är skäligt, ett förhållande som nog i viss mån bidrager till uppkomsten av de stora älgskadorna där. Vad som sålunda anförts rörande den s. k. fria älgjakten inverkan på den del av älgvårdarens arbete, som tager sikte på älgstammens vidmakthållande i kvantitativt avseende, lærer äga sin tillämplighet även i fråga om det lika betydelsefulla arbetet på höjandet av stammens kvalitet. Att den fria jakten dessutom på många håll bedrivs under former, som ur humanitär synpunkt måste betecknas såsom förkastliga, är tidigare berört. Nu anförda och övriga med älgjakten, sådan den nu i allmänhet utövas, förbundna olägenheter — såsom ytterligare exempel må nämnas svårigheten att till skäligt pris vinna avsättning för de stora mängder älgkött som under ett fåtal dagar tillföras marknaden — skulle säkerligen undanröjas, därest all älgjakt komme att regleras genom licensförfarande i huvudsaklig överensstämmelse med gällande och nu föreslagna grunder. Att utredningsmannen det oaktat icke ansett sig böra framlägga förslag i denna riktning beror på, dels att för mången jord- eller skogsägare det fällande av älg vartill den fria jakten erbjuder möjlighet är det enda sätt, varpå han har utsikt att få ersättning för av älgarna orsakad skada, dels ock att en sådan ordning icke är tänkbar, innan sammanslutningar av de många smärre jakträttsliga enheterna till större sådana med antagna regler för bland annat jaktutövningen mera allmänt kommit till stånd. Därest emellertid med blivande jaktlagstiftning införlivas regler, avsedda att underlätta sammanslutandet av närliggande marker till jaktområden, och den sålunda givna möjligheten att bilda jaktvårdade områden av för bedrivande av älgvård tillräcklig storlek också, såsom det torde vara anledning att förvänta, kommer att allmänt utnyttjas, lærer insikten om de fördelar, som en på licensförfarande byggd ordning för älgjakten utövande erbjuder icke endast ur specifik älgvårdssynpunkt utan även för själva jaktutövningen, snabbt bliva utbredd och det torde då icke föreligga hinder att ytterligare inskränka den nuvarande, icke endast ur jaktsynpunkt starkt kritiserade fria jakten efter älg.

Då en del av de synpunkter vilka motivera ett licensförfarande i fråga om älgjakten hava sin tillämplighet även beträffande jakten efter två andra

hjorddjur, nämligen kronhjort och rådjur, beträffande vilka även andra skäl tala för att särskild jakttid skall kunna medgivas, hava reglerna för den särskilda jakten efter älg föreslagits skola komma att i tillämpliga delar gälla även jakten efter kronhjort och rådjur.

Ehuru man i lagstiftningsväg väl lärer kunna förmedelst ett noggrant angivande av de skyldigheter och rättigheter som åvila, respektive tillkomma den som idkar jakt uppdraga de riktlinjer som enligt statsmakternas mening böra vara normerande i fråga om jaktutövning och viltskydd och därigenom skapa ett gynnsamt utgångsläge för det fortsatta arbetet på att åstadkomma ett allmänt eftersträvat bättre tillstånd på det jaktliga området, beror dock detta arbetes framgångsrika genomförande i hög grad på beskaffenheten och effektiviteten av de medel, vilka äro avsedda att tillgripas gentemot den, som åsidosätter statsmakternas sålunda tillkännagivna vilja.

Praktiskt taget fullständig enighet torde råda därom, att i nu gällande jaktlagstiftning ifrågavarande medel icke i ovannämnda avseenden motsvara de krav, som skäligen kunna ställas å desamma, och från skilda håll hava ock gjorts framställningar om ändrade bestraffnings-, förverkande- och åtalsregler i syfte att skapa ökad respekt för lagens bud ävensom större möjligheter att ingripa mot lagöverträdaren.

Olovlig jakt på annans mark och jakt på olaga tid hava under alla tider förekommit i större eller mindre omfattning. Den sålunda ådagalagda bristande respekten för annans jakträtt, respektive de av offentlig myndighet rörande jaktens utövande meddelade föreskrifter synes till en del hava bottnat i den uppfattningen, att villebrådet vore så att säga var mans tillhörighet och att således den enskilde jakträttsinnehavarens anspråk på att ensam få tillgodogöra sig å hans mark befintligt villebråd ävensom statsmakternas åtgärder att reglera jaktutövningen utgjorde ingrepp i en folket i gemen tillkommande rättighet. Att en sådan uppfattning är ur historisk synpunkt ohållbar lärer var ställt utom tvivel, och den synes också numera vara i stort sett övergiven. Spår av densamma påträffas dock alltjämt, bland annat i den allmänna benägenheten att overse med tjuvskyttarnas verksamhet. Denna benägenhet till overseende torde väl ock kunna förklaras av att tjuvskytten under gångna tider i regel icke haft karaktären av mera svårartad brottslighet. Frånsett de fall då verklig nöd frestat en person att angripa villebrådet å annans mark eller under fridlysningstid ävensom de fall då den olovliga jakten bedrivits huvudsakligen av okynne, i vilka ju de bakomliggande motiven förklara ett mildt bedömande av den brottsliga handlingen, har nämligen icke så sällan tjuvskyttens verksamhet mera präglats av en viss sportlig oförvägenhet och förslagenhet än av krass förvärvsanda, ett förhållande som bidragit till att över hans tilltag i ej så ringa mån sprida ett försonande skimmer.

I dessa äldre tiders mera idylliska förhållanden har under de senare årtiondena inträtt en radikal förändring, som i viss mån står i samband med tillkomsten under samma tid av allt fler jaktvårdade komplex. Genom den

å dessa förefintliga rika tillgången på vilt kan nämligen den olovliga jakten bedrivas i renodlat förvärvssyfte och det är påtagligt, att densamma giver sina utövare en icke föraktlig inkomst. Den mot efterräkningar tryggade avsättningen av sålunda åtkommet villebråd underlättas därjämte i hög grad av det tack vare bilismen förbättrade transportsystemet, som möjliggör tjuvskjutet villebråds saluförande på från fångstplatsen långt belägna orter. Medelst användande av bil kunna även tjuvjägarna utsträcka sina operationer på betydliga avstånd från boningsorten och som verksamheten oftast bedrivs nattetid, bliva utsikterna för jakträttsinnehavaren att ertappa dem ytterligt små. De nya, en viss organisation krävande metoderna för den illojala jakten har även medfört förändring i fråga om dess utövare, nämligen så tillvida att dessa numera ofta utgöras av individer med utpräglat asocial läggning, vilka genom sina metoder, sitt sätt att uppträda, den terror de utöva mot sin omgivning i syfte att hindra förebringandet av bevisning vid eventuell lagföring, sin likgiltighet för edens vikt etc. visa sig besitta en mentalitet som nära överensstämmer med spritsmugglarens. Att för sådana individer nu gällande påföljder av ett ertappande måste vara utan verkan vare sig som avskräcknings- eller som repressaliemedel synes uppenbart.

Även från en annan synpunkt synes kravet på en betydande skärpning av straffmaxima vid jaktförbrytelser vara motiverat. Genom lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål har möjligheten att anställa husrannsakan inskränkts till att avse brott, varå kan följa straffarbete eller fängelse. Med fullständig samstämmighet hava personer tillhörande skogsstaten, åklagareväsendet och lappväsendet vitsordat den ökade svårighet att i mål om jaktförbrytelser anskaffa erforderlig bevisning, som blivit en följd av nämnda stadgande. Drastiska berättelser om huru notoriska tjuvjägare sålunda undgått välförtjänt laga näpst hava delgivits utredningsmannen. Att lagen i fråga skulle få sådana verkningar, torde icke hava varit lagstiftarens mening. Då en ändring av lagen i syfte att från dess tillämplighetsområde undantaga just ifrågavarande kategori förbrytelser torde få anses utesluten, lär man, därest man vill möjliggöra att ett ingripande mot vissa mer kvalificerade former av illojal jakt skall ha utsikter till framgång, nödgas för dessa former stadga urbota bestraffning.

En dylik straffskärpning lär framstå såsom ännu mer befogad om man betänker, att i stora delar av landet det jaktbara villebrådet icke längre är en renodlad naturprodukt utan ett resultat av jakträttsinnehavarens jaktvårdande arbete. Även i de fall då detta arbete på grund av naturförhållandena måste inskränkas till allenast en självpåtagen begränsning av avskjutningen parad med ett skärpt efterhållande av vissa skadedjur, blir dock tillgången på vilt att betrakta som en följd av mänsklig produktiv verksamhet. Villebrådets egenskap att icke kunna vara föremål för besittning i juridisk mening medför visserligen, att det straffrättsliga skydd, varmed rätten till detsamma omgärdas, icke kan bliva av samma valör som skyddet för andra produkter av mänsklig verksamhet, men denna omständighet synes dock icke böra hindra,

att detta skydd gives den grad av effektivitet, som erfarenheten visar vara nödig.

Såväl i förslaget till lag om rätt till jakt som i förslaget till jaktstadga hava därför bestraffningsreglerna skärpts därefter, att urbota straff, fängelse, som regel skall kunna ådömas dels vid såväl olovlig som olaga jakt¹ å vissa mera värdefulla villebrådsarter, dels ock vid vissa kvalificerade former av dylika förbrytelser i allmänhet, samt att, då det gäller olaga jakt av här ifrågavarande slag, bötesstraff skall förekomma allenast då omständigheterna äro synnerligen mildrande. För en form av olaga jakt, nämligen sådan som äger rum med användande av vissa motor- eller maskindrivna transportmedel, har det funnits nödvändigt att göra fängelsestraffet till uteslutande bestraffningsmedel.

Även övriga straffbud i lagen om rätt till jakt och jaktstadgan hava föreslagits skola ändras i skärpande riktning, därvid som regel skärpningarna skett med avseende å straffens maxima. Ehuru den ovan gjorda karakteristiken av den nutida illojala jakten och dess utöfvare lära hava avseende å större antalet av de fall som komma under domstolarnas bedömande, får det nämligen icke förbises, att många överträdelser av gällande föreskrifter icke böttna i en sålunda skildrad brottslig vilja utan hava sin grund i oförstånd, tanklöshet eller okunnighet och det bör då också vara domstolarna möjligt att visa tillbörlig mildhet. I två avseenden, nämligen i fråga om fällande av årskalv av älg under eljest tillåten jakttid ävensom överskridande av i licens fastställt antal älgar, har kravet på billighet föranlett förslag om straffets utmätande icke i dagsböter utan i omedelbart ådömda böter.

Att såsom i nu gällande lagstiftning hava straffbestämmelserna, i vad dessa angå förbrytelser mot lagen om rätt till jakt, fördelade på allmänna strafflagen och jaktlagen måste betecknas såsom ur praktisk synpunkt mindre lämpligt. Även ur systematisk synpunkt kunna invändningar resas häremot.² Med hänsyn till den skärpning av straffet för olovlig jakt i allmänhet som skett i föreliggande förslag och de olika kvalifikationsgrunder varmed förslaget räknar kommer olovlig jakt att i bestraffningshänseende så avsevärt skilja sig från övriga i 24 kap. strafflagen upptagna brott, att densamma hänföra till specialstraffrätten synes motiverad. Härtill kommer att förslagens regler om förfarandet med förverkat villebråd och annan egendom samt om bötesfördelningen för sitt genomförande äro beroende av, att enhetliga regler bliva gällande på jaktlagstiftningens hela område, vilket icke blir förhållandet, därest allmänna strafflagens regler fortfarande skola tillämpas i en del fall. Det av utredningsmannen såsom normerande för utformningen av det föreliggande förslaget uppställda önskemålet, att reglerna om jaktrett och jaktutövning, vilka torde i alldeles särskild grad direkt angå gemene man, böra vara så lättillgängliga som möjligt och med hänsyn därtill koncen-

¹ Med *olaga jakt*, vilken term upptagits i förslaget till jaktstadga, förstås jakt å villebråd under tid då detsamma är fridlyst.

² Jfr yttrande av en ledamot av lagrådet under förarbetena till 1912 JL. — K. M:ts prop. nr 98/1912, sid. 39.

trerade å minsta möjliga antal författningar, verkar ock i riktning för ifrågavarande straffbuds införande i lagen om rätt till jakt. Så har ock skett i förslaget. Till de konsekvenser, som detta för med sig, exempelvis i fråga om rätten till skadestånd, återkommer utredningsmannen vid detaljmotiveringen.

De synpunkter i fråga om statsmakternas inställning till jaktvårdsproblemet, som enligt vad tidigare ovan anförts ligger till grund för det nu framlagda förslaget, hava ock föränlett upptagande i detsamma av ändrade åtalsregler. 1912 JL och 1927 JS föreskriva som bekant därutinnan såsom huvudregel, den förra att förbrytelser mot nämnda lag, vilka blott förnärma enskild persons rätt icke må åtalas av annan än målsägaren, och den senare, att överträdelser av stadgan, vilka blott förnärma enskild persons rätt och ej angå till allmänt gagn givna föreskrifter, må endast av målsägaren åtalas. Det är allmänt känt att dessa regler haft den verkan, att ingripande mot olovlig jakt å enskild person tillhörigt område i många, kanske det övervägande antalet fall ej kommer till stånd, när det i betraktande av de svårigheter den enskilde har att förebringa för fällande dom erforderlig bevisning mot en med den moderna teknikens hjälpmedel utrustad, inga hänsyn skyende tjuvägare anses innebära för stor risk att anhängiggöra ett åtal. En önskan att härutinnan skapa en gynnsammare ställning för jakträttsinnehavaren kan måhända icke ensam motivera en ändring av åtalsregeln i jaktlagen. Utgår man emellertid från, i likhet med föreliggande förslag, att förekomsten av ett rikare djurliv är ett allmänt intresse och att jaktvårdsarbetet är medlet att tillgodose detta intresse, synes ock brottsliga handlingar, som äro ägnade att äventyra resultatet av detta arbete, böra likställas med övriga brott som rikta sig mot allmänna intressen och sålunda kunna föranleda ingripande av polis- och åklagaremakten. Att taga steget fullt ut och stadga, att förbrytelser mot jaktlagen skola falla under allmänt åtal, synes dock icke lämpligt, ty mången gång torde det jämväl för de enskilda parterna innebära en fördel, att uppgörelse om ett fall av olovlig jakt kan ske under hand. I förslaget till lag om rätt till jakt har därför den huvudregeln upptagits, att allmän åklagare må åtala förbrytelser mot lagen, där brottet av målsägande till åtal angives. Vidkommande åter de i jaktstadgan givna föreskrifterna måste dessa samt och synnerligen anses tillkomna i allmänt intresse, och allmän åklagare således redan nu pliktig åtala överträdelser av desamma med undantag blott för de fall, då fråga är om överträdelser av stadgans bestämmelser vid olovlig jakt inom annans hägnade jaktpark eller djurgård. Därest den föreslagna åtalsregeln i lagen om rätt till jakt blir gällande, synes emellertid nämnda undantag få mycket liten räckvidd och då detsammans förekomst, såsom erfarenheten visar, givit anledning till missförstånd, lärer dess bibehållande i en blivande jaktstadga vara överflödigt, vadan huvudregeln i denna alltså bör vara, att överträdelser mot densamma skola åtalas av allmän åklagare, ändå att angivelse därom ej skett.

I fråga om fördelningen av för brott mot jaktförfattningarna utdömda böter gäller för närvarande, att, vare sig straff ådömts enligt strafflagen, jaktlagen eller jaktstadgan, böterna skola tillfalla kronan. Regeln att utdömda böter

skola tillfalla kronan står otvivelaktigt i överensstämmelse med under senare tider av lagstiftaren tillämpade grundsatser, och utredningsmannen skulle icke såsom skett hava för viss del av bötesbeloppen föreslagit en annan ordning, om icke bärande skäl synes honom tala därför.

Enligt det föreliggande förslaget skall, på sätt nedan närmare utvecklas, arbetet för främjande av jaktvården omhänderhavas av en särskild organisation. För att denna skall kunna bedriva sin verksamhet fordras betydande penningmedel. Dessa skola i huvudsak uppbringas därigenom att av vissa kategorier jägare uttages en särskild avgift, jaktvårdsavgift. Idkandet av olovlig jakt eller åsidosättande i övrigt av de bestämmelser som äro meddelade till jakträttsinnehavarens eller villebrådets skydd måste emellertid betraktas såsom ytterst innefattande ett angrepp på den å ifrågavarande mark bedrivna jaktvården och det torde ligga i öppen dag, att jaktvårdsarbetet genom sådana angrepp riskerar att förryckas eller kanske helt omöjliggöras. Då nu de jagande i den allmänna jaktvårdens intresse komma att belastas med avgifter för rätten att draga nytta av det av dem själva bedrivna jaktvårdsarbetet, synes konsekvens och billighet fordra, att den som illojalt utnyttjar nämnda jaktvårdsarbete också får lämna ett bidrag till den allmänna jaktvårdens främjande utöver det skadestånd han till äventyrs kan kännas skyldig utgiva till jakträttsinnehavaren. Därför har i de båda nu föreliggande författningsförslagen upptagits den regeln, att av ådömda böter en tredjedel skall tillfalla jaktvårdsfonden.

Enligt förslagen skall emellertid en annan tredjedel ställas till angivna myndigheters förfogande för att användas till uppmuntran av polismän som ådagalagt synnerligt nit vid beivrandet av överträdelser av jaktförfattningarna. Härom är följande att anföra. Enligt 1864 JS tillföll av böter, utdömda enligt stadgan, två tredjedelar åklagaren och en tredjedel kronan. I 1912 JS ändrades detta därhän, att i mål, där allmän åklagare fört talan, denne tillerkändes fortfarande samma andel, medan återstående tredjedel tillföll vederbörande kommun. Enligt 1912 JL har redan från dess ikraftträdande gällt ovan angivna regel, att böter tillfalla kronan. I och med tillkomsten av 1927 JS blev sistnämnda förhållande gällande även beträffande böter, utdömda enligt jaktstadgan. Emellertid hava tid efter annan röster höjts för en återgång till systemet med åklagareandel i böter och man har därvid framhållit, hurusom åklagarnas intresse att taga befattning med den oftast svåra och tidskrävande utredningen av ifrågavarande förbrytelser skulle stimuleras genom utsikten att få någon del av böterna. Även om nu detta är riktigt, bör det dock enligt utredningsmannens mening icke ifrågakomma att här göra ett undantag från den allmänna tendensen att avkoppla åklagaremaktens ekonomiska intressen från tjänsteutövningen. Å andra sidan kan man icke bortse ifrån, att utredningen av en jaktförbrytelse kräver både tid och sakkunskap och ofta måste äga rum under mycket påfrestande förhållanden, varför man måste förstå, att polismyndigheterna med hänsyn till sin redan förut stora arbetsbörda icke gärna se den ytterligare belastning, som en utvidgad åtalsskyldighet enligt föreliggande förslag måste medföra. Då, så-

som ovan konstaterats, en påfallande likhet förefinnes mellan de svårare jaktförbrytelserna och spritsmugglingen har det synts utredningsmannen ligga nära till hands, att jämväl beträffande jaktförbrytelserna tillskapa den möjlighet till viss uppmuntran av polispersonalen, som i fråga om förseelserna mot alkoholförfattningarna gäller genom föreskriften om att viss del av böterna får användas i ovan angivet syfte.

Den sålunda föreslagna fördelningsgrunden i fråga om ådömda böter har i de föreslagna författningarna av enahanda skäl utsträckt att gälla även fördelningen av värdet av villebråd eller annan egendom, som förklarats förverkat eller belopp, som skola utgivas i stället för vad som förverkats.

En lagstiftning som avser att främja jaktvården och som i sådant syfte så fullständigt som möjligt upptager regler för jaktutövning och viltvård kan, såsom inledningsvis framhållits, förväntas bliva av betydelse redan därigenom, att den underlättar skapandet av en opinion i av lagstiftaren önskad riktning. Den enskilde jaktutövaren får genom en sådan lagstiftning vägledning i fråga om de normer efter vilka han uti ifrågavarande hänseenden skall rätta sitt handlande, dock kanske i främsta rummet så, att han ur lagen kan inhämta vad som därutinnan icke är honom tillåtet. I fråga om av lagstiftaren åsyftade positiva åtgärder till jaktvårdens främjande kan visserligen en av jaktvårdsintresse besjälad jakträttsinnehavare, såsom ock erfarenheten visar, uträtta mycket av värde, men räckvidden härav måste dock bliva begränsad, bland annat beroende på, att hans initiativ icke når så synnerligen långt utöver hans eget jaktområdes gränser ävensom att han som regel saknar erforderlig överblick över förhållandena på det jaktliga området i allmänhet. Skola därför till jaktvårdens fromma givna föreskrifter få allmännelig betydelse, fordras att desamma omsättande i praktiken kommer att ske under medverkan och överinseende av personer med på området erforderlig sakkunskap, förmåga till initiativ och auktoritet. Kravet på förefintlighet av sagda kvalifikationer understrykes ytterligare, därest i betraktande tages, att arbetet med jaktvårdens främjande städse bör ske under hänsynstagande till att av densamma berörda näringars intressen ej trädas för nära. Att undersöka huru den sålunda erforderliga ledningen av jaktvårdsarbetet lämpligast bör vara organiserad och därom avgiva förslag har ock, i enlighet med de utredningsmannen lämnade direktiven, utgjort en betydelsefull del av hans uppdrag.

Det synes utredningsmannen som om man för organiserandet av nämnda ledning är hänvisad att välja mellan ettdera av två alternativ, nämligen antingen att anförtro ledningen av jaktvårdsarbetet åt statlig myndighet, som alltså måste tillskapas, eller att låta ledningen omhänderhavas av sammanslutningar av i stort sett enahanda karaktär som de nuvarande frivilliga jaktvårdsorganisationerna, därvid dock de maktpåliggande befogenheter, som enligt förslaget till jaktstadga skola tillkomma desamma, nödvändiggöra att åt offentlig myndighet inrymma visst inflytande i fråga om deras sammansättning m. m.

Tillvaron av en i jaktvårdsfrågor eminent sakkunnig myndighet torde möjliggöra att åt denna överlämna avgörandet av åtskilliga jaktvårdsärenden, som för närvarande måste belasta Kungl. Maj:t. För Kungl. Maj:t lär det ock innebära en ytterligare fördel att i frågor, som ändock måste av Kungl. Maj:t avgöras, hava omedelbar tillgång till sådan sakkunskap. Åtskilliga av de jaktvårdsärenden i vilka beslutanderätten nu tillkommer lokal myndighet torde till båtнад för deras sakkunniga avgörande kunna överflyttas till den centrala myndigheten. Härtill kommer att man genom att åt ett dylikt sakkunnigt statligt organ med förmåga att överblicka förhållandena anförtro ledningen av och tillsynen över jaktvårdsarbetet torde vinna, att denna blir utövad efter enhetliga, rationella principer samt under opartiskt hänsynstagande till alla av saken berörda intressen.

En dylik centralisering av ledningen av jaktvårdsarbetet synes dock medföra såväl organisatoriska som praktiska olägenheter. Att såsom exempelvis skett i Finland grunda jaktvårdsorganisationen på kommunvis bildade jaktvårdsföreningar med en statlig ämbetsman, jaktinspektören, såsom initiativtagare och övervakare, lär här i riket med dess storlek och av den växlande naturbeskaffenheten betingade olika jaktliga förhållanden ej vara görligt, bland annat därför, att den arbetsbörda som här komme att åvila denne ämbetsman skulle, även om han vore utrustad med fullständig kännedom om de olika lokala förhållandena, omöjliggöra ett något så när snabbt avgörande av de inom hans ämbetsutövning fallande mångskiftande ärendena. Flertalet jaktvårdsärenden kräva emellertid snabbhet i avgörandet. Vill man därför från början gardera sig mot ogynnsamt verkande försening i handläggningen av desamma, torde man bliva nödsakad uppdelade den ifrågavarande ledningen av jaktvårdsarbetet på flera personer, vilket med andra ord skulle innebära tillskapandet av ett nytt ämbetsverk. Detta synes man emellertid böra undvika. Visserligen kan tillkomsten av ett sådant ämbetsverk jämväl tänkas bidra till ett förverkligande av naturskyddsrelsens önskemål om statlig ledning av naturskyddet, enär det ju synes ligga nära tillhands att under ämbetsverkets förvaltning lägga icke endast jaktvårds- utan även naturskyddsärendena. De senare äro emellertid av synnerligen mångskiftande art och jaktvården utgör allenast en mindre detalj av desamma, varför det kan befaras, att vid ett sammanförande under en ledning av jaktvårdsarbetet och naturskyddsarbetet jaktvårdsintresset skall komma i andra hand. En viss divergens i uppfattningen om mål och medel torde vidare föreligga mellan naturskyddets talesmän och jaktvårdarna, såtillvida som de förra synas mera ensidigt lägga huvudvikten vid det negativt betonade skyddandet av naturen, medan för jaktvårdarna numera det väsentliga blivit att genom positiva åtgärder av varjehanda slag uppbygga, vårda och berika djurlivet. Även om man emellertid på den ena eller andra vägen lyckas ernå en tillfredsställande lösning i fråga om organisationen av jaktvårdsarbetets statliga ledning, måste man räkna med, att åtskilliga jaktvårdsärenden äro av den beskaffenhet, att deras handläggning och avgörande icke utan olägenhet kan anförtros annan än lokal myndig-

het. Då det givetvis är uteslutet att göra denna lokala myndighet, som väl fortfarande bör vara länsstyrelsen, till en underinstans av den centrala jaktvårdsmyndigheten, kommer även i fortsättningen jaktvårdsärendena att passera skilda vägar. Uppdragandet av gränserna mellan länsstyrelsernas och den centrala jaktvårdsmyndighetens kompetensområden torde även bliva förenat med svårigheter. Härtill kommer slutligen att en aldrig så väl organiserad och av nit för saken besjälad central jaktvårdsmyndighet dock ytterst för ett resultatrikt arbete är beroende av det enskilda initiativet. Att åt detta initiativ, som för närvarande är förkroppsligat i de frivilliga jaktvårdsföreningarna samt Svenska jägareförbundet, inrymma erforderligt inflytande i en organisation sådan som den ovan skisserade synes emellertid jämväl möta svårigheter.

Vad nu anförts har synts utredningsmannen giva vid handen, att jaktvårdsarbetets ställande under centraliserad statlig ledning, trots de fördelar som därav skulle vinnas, dock icke är den lämpligaste lösningen av frågan om jaktvårdsorganisationens utformning.

Att, i trots av ovan i olika sammanhang framhållna omständigheter i fråga om de jakträttsliga förhållandena och jaktutövningen vilka var för sig eller tillsammans menligt inverka på möjligheten att bedriva jaktvård och därigenom på villebrådstillgången, ändock många marker uppvisa en, särskilt i fråga om vissa arter, förhållandevis riklig villebrådsstam, att jaktvård bedrivs på så många områden som verkligen är fallet, samt att intresset för jaktvården är i ständigt stigande inom vida kretsar icke minst av den jordinnehavande befolkningen är i främsta rummet att tillskriva det av de frivilliga jaktvårdssammanslutningarna bedrivna målmedvetna och uppoffrande arbetet. I spetsen för detta arbete hava gått länsjaktvårdsföreningarna och dessas centrala sammanslutning, Svenska jägareförbundet. Måhända frestas man, särskilt vid en jämförelse med förhållandena i andra länder, att beteckna resultaten av detta arbete såsom skäligen blygsamma och väl må man i ett eller annat fall kunna tveka om, huruvida i arbetet använda metoder alltid varit odelat lyckliga, man må vid sådan kritik ej förglömma, att dessa föreningar endast förfogat över obetydliga penningmedel och att de därför för sin verksamhet varit hänvisade till frivilliga, praktiskt taget oavlönade krafter, vilka kanske icke haft förmågan att vinna gehör hos just de kretsar, som framför allt borde nås av jaktvårdspropagandan.

I betraktande av att snart sagt allt vad landet äger av erfarenhet och insikter i fråga om jaktvårdsarbetets bedrivande är samlat inom dessa frivilliga sammanslutningar, synes det utredningsmannen vara angeläget undersöka om icke de uppgifter, som enligt det föreliggande förslaget skola åvila jaktvårdsorganen skall kunna omhändertagas av de befintliga länsjaktvårdsföreningarna, respektive Svenska jägareförbundet, givetvis med de ändringar i fråga om dessas arbetssätt och sammansättningen av deras verkställande organ som betingas av dem tillagda ökade åligganden. Fördelen ur allmän synpunkt att kunna räkna med, att vid ikraftträdandet av en ny lagstiftning

de organ, som jämlikt denna lagstiftning äro avsedda att handhava utövningen av i desamma föreskriven verksamhet, äro i väsentliga delar färdigbildade, synes uppenbar. I de befintliga sammanslutningarnas eget intresse lärer ock kunna antagas ligga att få fortsätta sin hittillsvarande verksamhet och om detta då kan förutses komma att ske under former, vilka äro ägnade att leda till resultat som det av ovan anförda skäl hittills icke varit möjligt att nå, synes det jämväl för dessa sammanslutningar innebära uppenbar fördel att få uppgå i den nya organisationen.

Vad som ur ovanberörda synpunkter för närvarande torde kunna anmärkas mot sammansättningen av jaktvårdsföreningarnas styrelser är, att desamma väl ensidigt representera jägarintresset. Därest man, såsom i förslaget avses, på jaktvårdssammanslutnings styrelse vill lägga verkställandet av utredning i sådana frågor som till exempel bekämpandet av viltskador, lär emellertid bliva nödvändigt att åt styrelsen giva en sådan sammansättning, att bedömandet av en dylik fråga kommer att ske under tillbörligt hänsynstagande till andra än de extrema jägarsynpunkterna. Styrelsens auktoritet i allmänhet kommer självfallet att ökas, därest densamma inom sig innesluter representanter för olika av jaktvårdsarbetet berörda intressen. Vidkommande åter föreningarnas arbetssätt måste detta, därest man vill skapa garantier för att beslut skola kunna fattas med erforderlig snabbhet och oberoende av sådana tillfälligheter som åsikten hos den på en viss föreningsstämma närvarande majoriteten, rationaliseras i riktning mot att giva styrelsen ökat inflytande. Då enligt förslaget föreningarna skola komma att handhava betydande medel av i viss mån allmän karaktär, fordras ökat inflytande av det allmänna i fråga om kontrollen över dessa medels användande. Föreningsstyrelsernas karaktär av åtminstone halvofficiell institution synes slutligen kräva, att de i sitt handhavande av dem anförtrodda funktioner komma att vara underkastade samma ansvar som i allmänhet är stadgat beträffande funktionärer i motsvarande ställning.

Efter ett genomförande i fråga om länsjaktvårdsföreningarnas, respektive Svenska jägareförbundets organisation av de ändringar, som efter vad ovan anförts befunnits nödiga eller som med dem stå i sammanhang, synes det utredningsmannen, som om nämnda föreningar och förbund skola bliva väl skickade att övertaga utövningen av de befogenheter som enligt förslaget skola tillkomma jaktvårdssammanslutning. Dessa ändringar synas icke heller vara av den art, att de skola behöva hindra föreningarna och förbundet att godtaga desamma.

Den av utredningsmannen såsom lämplig befunna organisationen, vilken i mångt och mycket haft bestämmelserna om skogsvårdsstyrelse och skogsvårdsstyrelsernas centralförbund till förebild, skall alltså i sina huvuddrag få följande utseende.

Inom varje län skall verksamheten för främjande av jaktvården därstädes handhavas av en jaktvårdsförening. Då för närvarande de ovan såsom länsjaktvårdsföreningar betecknade föreningarnas verksamhetsområ-

den icke allestädes överensstämma med länsindelningen nämligen så, att Kristianstads och Malmöhus län äro förenade i Skånska jägaresällskapet, att för ett vart av Kalmar läns båda landstingsområden finnes en jaktvårdsförening, att Älvsborgs län är uppdelat på två jaktvårdsföreningar med respektive hushållningssällskaps område såsom verksamhetsområde samt att Stockholms stad tillhör samma jaktvårdsförening som Stockholms län, bör för att underlätta övergången den sålunda bestående ordningen åtminstone tillsvidare få vara gällande. I ändamål att nedbringa administrationskostnaderna bör dock enligt utredningsmannens mening en sammanslagning av de jaktvårdsföreningar som omfatta delar av samma län snarast äga rum.

Medlemskap i jaktvårdsförening skall vara frivilligt. Det kommer givetvis att ligga i en var förenings intresse att verka för så stor och allmän anslutning till föreningen som möjligt. Vissa regler som avse att förhindra konkurrens föreningarna emellan vid medlemsvärningen synes därvid erforderliga. Medlems rätt att deltaga i föreningens angelägenheter utövas å föreningssammanträde, åt vilket givits benämningen jaktvårdsstämma. Samtliga medlemmar hava därvid lika rätt. Jaktvårdsstämmans huvudsakliga befogenheter bli val av funktionärer och representanter ävensom handläggningen av frågor om ansvarsfrihet. Därutöver bör naturligen jaktvårdsstämman vara det centrala forum för överläggningar, upplysning och propaganda i jaktvårdsfrågor överhuvud.

Föreningens beslutanderätt skall i alla frågor, där sådan ej tillagts jaktvårdsstämman, tillkomma dess styrelse. I syfte att även till det yttre markera dennas befogenheter har för densamma föreslagits benämningen jaktvårdsstyrelse. För att jaktvårdsstyrelsen ej skall komma att lida av den tungroddhet, som brukar vara förenad med alltför månghövdade styrelser, har ledamotsantalet föreslagits skola begränsas till sex. Av dessa skall en, tillika ordförande, utses av länsstyrelsen, en av landstinget och en av hushållningssällskapet. Övriga ledamöter skola väljas av jaktvårdsstämman. Då alltför täta personombyten inom en styrelse som regel inverka oförmånligt på arbetsresultatet, hava ettårsmandat ansetts böra undvikas och mandatiden föreslagit till högst tre år. Intet hindrar naturligen att i jaktvårdsförenings stadgar intaga föreskrift om successiv förnyelse av styrelsen.

Jaktvårdsstyrelsens viktigaste funktionär är sekreteraren, vilken jämväl skall vara jaktvårdskonsulent, ävensom i de fall hans tid medger detta, kassaförvaltare. Åt jaktvårdskonsulenten torde styrelsen komma att uppdraga företaget av de utredningar, som kunna ankomma på styrelsen, han lärer jämte ordföranden komma att fungera som verkställande ledamot och enligt de föreslagna stadgandena om bildandet av jaktområden skall handläggningen av dessa grannlaga, sakkunskap och omdöme fordrande ärenden helt åvila konsulenten. Stor vikt kommer därför att ligga på, att till innehavare av nämnda befattning utses rätt person. Därför synes styrelsen i fråga om valet böra ha fria händer och således kunna utse sekreterare-konsulent såväl utom styrelsen som bland dess ledamöter. I den mån konsulentens åligganden icke framgå av jaktstadgan, bör det ankomma på en var jaktvårdssty-

relse att för konsumenten fastställa den instruktion, vartill de inom varje för- enings verksamhetsområde rådande särskilda förhållandena kan föranleda. Den olikhet i arbetsbördan olika konsulenter emellan, som torde bli en följd av de skilda länens växlande storlek och olika jaktliga förhållanden, medför enligt utredningsmannens mening också, att bestämmelser om konsulentens avlöning och anställningsförhållanden i övrigt, särskilt i frågan huruvida han bör vara heltidsanställd eller ej, icke kunna på förhand givas, utan bör varje jaktvårdsstyrelse därutinnan hava frihet att handla på sätt den finner om- ständigheterna föranleda.

Då enligt utredningsmannens förslag icke oväsentliga medel ur den före- slagna jaktvårdsfonden skola ställas till jaktvårdsföreningarnas förfogande för att av jaktvårdsstyrelserna användas för uppehållande av deras verksam- het och för jaktvårdsändamål över huvud, blir det nödvändigt, att åt det all- männa bereda erforderligt inflytande vid granskningen av styrelsernas för- valtning av nämnda medel. För sådant ändamål skall länsstyrelsen hava att utse en revisor, vilken skall hava exklusiv befogenhet i fråga om anmärk- ningar mot sådana styrelsens åtgärder, som föranlett ianspråktagande av medel från jaktvårdsfonden. Den slutliga prövningen av det berättigade i framställd anmärkning har emellertid ansetts böra förbehållas Kungl. Maj:t, bland annat i syfte att sålunda få likformiga principer tillämpade över hela riket.

Av den avdelning i förslaget till jaktstadga som behandlar jaktvårdsföre- ningarna samt av de stadganden som i nämnda förslag åt sådan förening förläna befogenhet i ena eller andra avseendet läser med tillräcklig tydlighet framgå, huru dessa föreningars verksamhet är tänkt skola bedrivas. Härutöver må i detta sammanhang allenast framhållas, hurusom de föreslagna jakt- vårdsstyrelsernas förnämsta uppgift vid sidan av det praktiska jaktvårdsar- betet torde bliva att tillhandagå länsstyrelserna med sakkunniga utlåtanden i de jaktvårdsfrågor, som länsstyrelserna hava att avgöra. I förhållande till vad därutinnan för närvarande gäller innebär nämligen förslaget en utvidg- ning av länsstyrelsernas befogenheter uti ifrågavarande avseende. Denna utvidgning hade emellertid icke varit möjlig, om icke samtidigt till länssty- relsernas förfogande kunnat ställas erforderlig sakkunskap. I detta avseende torde den föreslagna länsjaktvårdsorganisationen vara ägnad att fylla rim- liga anspråk. Ett på länsstyrelsernas goda lokalkännedom grundat, snabbt och sakkunnigt avgörande av nämnda frågor synes därför vara att förvänta.

För de flesta på lokala sammanslutningar byggda organisationer med gemensamma arbetsuppgifter föreligger behov av ett centralt organ, vilket genom övervakande och rådgivande verksamhet bidrager att leda de lokala sammanslutningarnas arbete i sådan riktning, att detta blir till gagn för det hela, och inför vilket representanter för de sistnämnda kunna sammanträffa till överläggningar och utbyte av erfarenheter. Jaktvårdsorganisationen ut- gör härutinnan intet undantag, snarare kan man säga att de många faktorer av biologisk, näringspolitisk och ekonomisk natur som inverka på frågan

om jaktvårdsarbetets rätta bedrivande göra behovet av ett dylikt centralt organ än mera påtagligt. Härtill kommer att tillgången till ett dylikt, med förhållandena såväl i stort som i skilda delar av landet förtroget och i nyssnämnda avseenden eminent sakkunnigt organ måste vara av stort värde för statsmakterna vid handläggningen av till dem hänskjutna, jaktvården berörande frågor.

De synpunkter som i fråga om utformningen av länsjaktvårdsorganisationen varit de vägledande bliva därför i stort sett tillämpliga, då det gäller att uppdraga riktlinjerna för det centrala organets sammansättning och arbetsuppgifter med de ändringar och utvidgningar som sammanhånga med det sistnämndas större universalitet. Då av vad författningstexten härutinnan innehåller med tillräcklig tydlighet torde framgå, vilka arbetsuppgifter utredningsmannen avser skola tillkomma detta centrala organ, Svenska jägareförbundet, ävensom de former under vilka dessa skola lösas, skall i detta sammanhang allenast följande anföras.

Jämväl i fråga om Svenska jägareförbundet avser förslaget att å styrelsen lägga den huvudsakliga beslutanderätten i jaktvårdsfrågorna. Även denna styrelses, centralstyrelsens, sammansättning och därav beroende förmåga till arbetsduglighet blir därför av avgörande betydelse för jaktvårdsarbetets fortsatta bedrivande. Styrelsen får alltså icke göras för stor, men den måste samtidigt kunna inrymma såväl personer med kunskap om de jaktliga förhållandena i olika landsdelar som representanter för olika av jaktvården berörda intressen. Med det i förslaget upptagna antalet av nio ledamöter torde båda dessa motstridiga intressen bliva tillgodosedda. Av dessa nio ledamöter synes en böra representera den biologiska vetenskapen, en vara sakkunnig i fråga om de av jaktvårdsarbetet mest berörda näringarna, nämligen skogsskötsel och jordbruk, och en besitta domarekompetens. För att dessa tre ledamötsplatser må bliva besatta av personer med obestridda kvalifikationer och i ändamål att åt dem ävensom åt centralstyrelsen som sådan förläna erforderlig auktoritet böra nämnda ledamöter utses av Kungl. Maj:t. I fråga om den biologiskt sakkunnige bör därvid förslag avgivas av vetenskapsakademien samt beträffande representanten för omförmälda näringar av domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen gemensamt. Övriga sex ledamöter väljas av förbundsstämman, därvid den anvisningen har ansetts böra lämnas, att beträffande valet må, i ändamål att garantera representation i styrelsen av olika landsdelar, i stadgarna kunna föreskrivas viss geografisk gruppindelning av de röstberättigade. Att, på sätt föreslagits, denna gruppindelning icke skall avse valet av samtliga sex ifrågavarande medlemmar, har sin grund i en önskan att bereda möjlighet att till ordförande i centralstyrelsen och därmed i förbundet kunna utse person, som med sakkunskapen förenar de representativa egenskaper som lära böra finnas hos den som har att utåt företräda en organisation sådan som den föreslagna. För att ytterligare understryka ordförandeskapets betydelse har därjämte föreslagits, att valet av ordförande skall stadfästas av Kungl. Maj:t.

Den personliga kontakt med länsjaktvårdsföreningarna som blir en följd

av Svenska jägareförbundets föreslagna uppgift att övervaka och leda dessas verksamhet kan givetvis icke upprätthållas av centralstyrelsen i dess helhet. Centralstyrelsens egenskap av att vara en relativt månghövdad församling lärer och nödvändiggöra att åt särskilt organ uppdraga verkställandet av dess beslut, vilket organ då även bör tjäna som förbindelselänk mellan centralstyrelsen, å ena, samt Kungl. Maj:t, myndigheter och allmänheten å andra sidan. Att för nu nämnda ändamål inom centralstyrelsen bilda ett särskilt arbets- eller förvaltningsutskott kan visserligen synas ligga närmast till hands men torde dock vara mindre lämpligt. Tillvaron av ett dylikt utskott som ju kan förutsättas få även andra uppgifter än de nyssnämnda, brukar nämligen regelmässigt medföra, att tyngdpunkten i en styrelses verksamhet förläggas till utskottet och att den övriga styrelsens handläggning av de flesta ärenden blir övervägande formell. Arten och vikten av de frågor, åt vilka den föreslagna centralstyrelsen skall komma att ägna handläggning och det därmed följande ansvaret, synes emellertid utesluta all proformabehandling av desamma från centralstyrelsens sida. Med hänsyn till att centralstyrelsens sammansättning betingas av att inom densamma skola vara representerade olika intressegrupper och sakkunskap å skilda områden, synes vidare ett eventuellt arbetsutskott med avseende å frågan vilka ledamöter som skola ingå i detsamma behöva göras rörligt, och det kan till och med ifrågasättas, om det icke kan bliva erforderligt att ibland göra arbetsutskottet så stort, att någon skillnad i antalet medlemmar i detta och i beslutför styrelse icke kommer att finnas.

Då emellertid centralstyrelsen för ärendenas förberedande, för det rent expeditionella arbetet m. m. är i behov av en sekreterare, har det synts utredningsmannen vara en lämplig lösning av det föreliggande spørsmålet att å denne sekreterare lägga verkställandet av centralstyrelsens beslut, den omedelbara övervakningen och ledningen av jaktvårdsföreningarna samt uppgiften att i vad rör centralstyrelsens förvaltning utåt fungera som styrelsens representant. Den ställning denne sekreterare sålunda kommer att intaga och de kvalifikationer som han på grund därav måste besitta har synts böra medföra att åt honom beredes särskild auktoritet såtillvida, att hans val skall stadfästas av Kungl. Maj:t samt att han, vare sig han är ledamot av centralstyrelsen eller ej, skall hava reservationsplikt i de fall densammas beslut strida mot hans uppfattning, varjämte han, om han icke är ledamot av centralstyrelsen, bör vara underkastad samma ansvar som dennas ledamöter. Därjämte har hans särskilda befogenheter i fråga om jaktvårdsarbetet synts motivera en om dessa erinrande benämning, nämligen jaktinspektör. Tillkomsten av denne sekreterare-jaktinspektör skall, enligt utredningsmannens åsikt, tillföra den föreslagna organisationen några av de fördelar, som enligt vad ovan anförts kunna vara att påräkna, därest man inrättade en statlig jaktvårdsmyndighet, utan att emellertid medföra de med en sådan förenade nackdelarna. Därmed skall ock avhjälpas en brist i Svenska jägareförbundets nuvarande organisation.

Svenska jägareförbundet kommer enligt förslaget att, i likhet med jakt-

vårdsföreningarna, för sin verksamhet få disponera betydande medel ur jaktvårdsfonden. Centralstyrelsens förvaltning av dessa måste därför bli va underkastad kontroll av offentlig myndighet. Med hänsyn till centralstyrelsens sammansättning, de åt dessamma inrymda befogenheterna att ingiva förslag och yttranden i fråga om disponerande av jaktvårdsmedel samt dess officiösa karaktär i övrigt synes denna kontroll icke nödvändigöra särskild ordning för utseende av revisorer, utan dessa torde kunna väljas i vanlig ordning av förbundsstämman och kontrollen i stället utövas vid den granskning av centralstyrelsens verksamhet, som avses skola komma att ske till följd av det föreslagna stadgandet, att revisionsberättelsen skall ingivas till Kungl. Maj:t.

Med undantag för jaktvårdskonsulenter och jaktinspektören böra enligt utredningsmannens mening ledamotskap i övrigt i jaktvårdsstyrelse och centralstyrelsen ävensom uppdraget att vara revisor eller att fungera som jaktvårdsförenings ombud vid Svenska jägareförbundets förbundsstämma vara att betrakta som hedersuppdrag och således oavlönade. Såväl avsevärd tidspillan som kostnader bli va emellertid med säkerhet orsakade av uppdragen i fråga. För att ingen av ekonomiska skäl skall behöva avstå från att mottaga honom erbjudet sådant uppdrag, bör traktamente ävensom ersättning för eventuella resekostnader tillerkännas nämnda ledamöter och ombud, och detta även om vederbörande är bosatt å den ort, där sammanträde hålles eller verksamheten i övrigt utövas. Härom har uttryckligt stadgande intagits i förslaget till jaktstadga.

De arbetsuppgifter, som skola tillkomma de ovan föreslagna jaktvårdsorganen, torde, såsom förut anmärkts, direkt kunna utläsas av förslaget till jaktstadga, i vilket dels nämnda uppgifter mera i allmänhet angivits, dels ock för speciella fall meddelats bestämmelser om de åtgärder, som det därutinnan skall åligga jaktvårdsorgan att vidtaga.

I fråga om de jaktvårdsföreningarna och Svenska jägareförbundet sålunda åliggande allmänna uppgifterna synas dessa böra lösas främst genom ett allsidigt och grundligt upplysningsarbete, vilket då bör bedrivas dels genom tidskriftsverksamhet, dels ock genom mera personlig påverkan såsom föredrag, filmförevisningar och demonstrationer. För att i fråga om den viktiga detalj i arbetet för jaktkulturens höjande som består i förbättrande av förmågan att handhava skjutvapen snabbare kunna ernå påtagliga resultat, lär till och med anordnandet av allmänna jaktskyttetävlingar böra ingå som en del av nämnda arbete. Emellertid synes detta arbetsprogram böra omfatta jämväl åtgärder, som åsyfta en omedelbar förbättring av villebrådstillgången i första rummet då genom utplantering av vilt. Erfarenheterna, främst från Danmark men även från vårt land, där emellertid bristen på medel hittills hindrat sådana åtgärders vidtagande annat än i mycket begränsad omfattning, visa nämligen, att ingenting varit så stimulerande för jaktvårdsintresset inom en ort som en även ringa tilldelning av vilt för utplantering. Vad förhållandena här i landet beträffar torde man hava

anledning att förvänta, att utsikten att erhålla vilt för utplantering och dy-medelst snabbare än eljest skulle vara möjligt erhålla ökad tillgång på villebråd skall väsentligen bidra till att häva de betänkligheter mot att ingå som delägare i ett jaktområde, som eljest torde komma att hysas av mången jordägare. Ty det är huvudsakligen för att upphjälpa villebrådsstammen på dylika jaktområden, vare sig nu dessa bildats i enlighet med föreskrifterna i lagen om rätt till jakt eller på annat sätt, som sådan tilldelning av vilt bör ifrågakomma. Jämsides med utplantering av vilt böra jaktvårdsföreningarna bidra till villebrådet skydd och trivsel genom hjälp med anläggande av foder- och skyddsplanteringar, tillhandahållande av härför lämpliga växter eller frön o. s. v. Givetvis måste i fråga om nu nämnda åtgärder en viss återhållsamhet iakttagas, på det att kostnaderna icke må överstiga rimliga gränser, men allenast den omständigheten, att sådana åtgärder ingå som ett normalt moment i jaktvårdsföreningarnas verksamhet, kommer för visso att kraftigt stegra intresset för deras arbete i allmänhet till jaktvårdens fromma.

Den föreslagna organisationen kan emellertid icke genomföras och upprätthållas, ej heller kunna de ovan skisserade arbetsuppgifterna lösas, med mindre för ändamålet tillräckliga medel ställas till jaktvårdsorganens förfogande. Att beräkna vad som i sådant avseende må vara erforderligt stöter givetvis på betydande svårigheter, beroende främst på att de jaktliga förhållandena äro så olika i skilda landsdelar och län. I syfte att för denna beräknings verkställande få erforderligt underlag har utredningsmannen anmodat styrelsen för Svenska jägareförbundet ävensom länsjaktvårdsföreningarna att inkomma med yttranden, vari borde angivas de jaktvårdsändamål, vilka enligt nämnda organisationers mening för sitt tillgodoseende krävde, att medel ställdes till vederbörandes förfogande, ävensom storleken av medelsbehovet, därest beräkningar därutinnan eller annat frågan belysande material föreläge, och borde länsjaktvårdsföreningarnas yttranden avse en var förenings verksamhetsområde. Remissen besvarades av styrelsen för Svenska jägareförbundet ävensom tjugufyra jaktvårdsföreningar. Många av yttrandena innehöllo fullständiga och utförligt motiverade förslag till jaktvårdsarbetets planmässiga bedrivande. Sammanlagda beloppet av de såsom erforderliga eller önskvärda ansedda medlen uppgick till i runt tal 680 000 kronor. Sedan ur de av jaktvårdsföreningarna uppgjorda statförslagen utmönstrats sådana utgiftsposter, som funnits rätteligen böra belasta Svenska jägareförbundet och vice versa samt hänsyn tagits till att en jaktvårdsförening icke besvarat remissen och att två föreningar icke yttrat sig om medelsbehovet, torde detta för jaktvårdsorganisationen i sin helhet, sådan densamma enligt de ifrågavarande yttrandena borde vara beskaffad, kunna beräknas komma att uppgå till omkring 700 000 kronor.

Den av utredningsmannen föreslagna jaktvårdsorganisationen bygger väl icke helt på något av de ovannämnda förslagen, men den överensstämmer dock i sina grunddrag med åtskilliga av dessa och vad de ifrågavarande ytt-

randena innehålla angående medelsbehovet har därför inneburit god ledning, då det gällt att beräkna kostnaderna för den nya organisationen. Följande uppställning är avsedd att tjäna såsom exempel på huru utgiftsstaten för en jaktvårdsförening enligt föreslagen organisation normalt kan tänkas komma att i sammandragen form se ut:

Administrationskostnader.

Hyra för expeditiionslokal, telefon, porto, skrivhjälp m. m.....	kronor	2 400
Jaktvårdsstyrelsen: resekostnads- och traktamentersättning	»	1 200
		kronor 3 600

Uppllysningsverksamhet.

Föredrag, demonstrationer, jaktsskyttetävlingar.....	kronor	2 200
Årsskrift	»	1 800
		» 4 000

De lokala jaktföreningarna.

Jaktvårdskonsulenten:		
arvode	kronor	3 600
traktamenten	»	1 800
resekostnader	»	2 400
		kronor 7 800
Utplantering av vilt, åtgärder för villebrådets skydd och förkovran m. m.....	»	4 000
		» 11 800
Diverse utgifter	»	600
		Summa kronor 20 000

Till den del de sålunda angivna utgiftsposterna icke äro motiverade genom vad som ovan anförts angående jaktvårdsföreningarnas arbetsuppgifter, får utredningsmannen andraga följande. För att administrationen må bliva så billig som möjligt har förutsatts, att sekreterare- och skattmästaregöromålen fullgöras av jaktvårdskonsulenten. Expeditionslokal synes nödvändig med hänsyn till dels konsulenten åvilande uppgifter dels ock att föreningen så småningom kan beräknas få ett ej så obetydligt arkiv. Jaktvårdsstyrelsen har beräknats sammanträda omkring åtta gånger årligen. Under rubriken uppllysningsverksamhet har upptagits ett belopp för utgivande av en årskrift. Visserligen förutsättes, att den egentliga tidskriftsverksamheten kommer att bedrivas av Svenska jägareförbundet. Detta utesluter emellertid icke behovet av en mera lokalt betonad publikation, vilken bland annat tjänar att upprätthålla förbindelsen mellan jaktvårdsstyrelsen och föreningsmedlemmarna. Vid beräkandet av arvudet till jaktvårdskonsulenten har förutsatts, att denne skall kunna förvärva inkomst även av annan verksamhet. Såsom förut är antytt läser emellertid i åtskilliga län hans arbetsbörda bliva så stor, att hans tid helt måste ägnas föreningen. I sådana fall blir ett högre arvode nödigt. I ett eller annat län läser han emellertid kunna åtnöjas med lägre arvode än det ovan upptagna. Vad som kan bliva erforderligt i fråga om kostnad för resor låter sig på förhand svårligen beräkna. De lokala förhållandena spela därvidlag avgörande roll. Här har räknats med

omkring 100 resdagar, varav 70 hela dygn. I uppställningen har icke räknats med utgifter för mera omfattande bevakning, belöningar för efterhållande av skadliga djurarter eller premier för den som å sin mark vill skydda dylika, vilkas bevarande motiveras av t. ex. faunistiska intressen. Anvisandet av för dylika ändamål erforderliga medel synes icke böra åvila länsjaktvårdsföreningarna. Emellertid bör det icke vara hinder för en förening, vars verksamhetsområde är av den beskaffenhet, att föga utrymme finnes för till exempel inplanteringsåtgärder, att i stället använda medel till bevakning eller annan förebyggande verksamhet. En verkställd inplantering kan även tänkas motivera anordnandet av temporär bevakning, men kostnaderna för denna behöva ju icke därför upptagas under särskild anslagstitel. Största möjliga frihet bör nämligen lämnas jaktvårdsföreningarna att disponera för jaktvårdsarbetet tillgängliga medel på sätt som bäst överensstämmer med de å varje ort rådande förhållandena. Den ovan intagna uppställningen inbefattar alltså icke något direktiv i nämnda hänseende, men den torde dock åskådliggöra å ena sidan den troliga medelsanvändningen, å andra sidan det i anledning därav nödiga medelsbehovet.

I sistsagda avseende synes det utredningsmannen antagligt, att uppställningens slutbelopp, omkring 20 000 kronor, skall visa sig erforderligt men även tillräckligt för flertalet jaktvårdsföreningar. För en eller annan torde anslagsbehovet komma att understiga nämnda summa, särskilt torde detta gälla jaktvårdsföreningen inom Gotlands län, vilket läns ringa utsträckning och relativt fåtaliga befolkning torde möjliggöra en betydligt enklare och alltså mindre kostsam organisation, medan det åter för andra kommer att visa sig nödvändigt att kunna disponera över betydligt större belopp. Om man emellertid räknar med berörda 20 000 kronor såsom genomsnittligt anslagsbehov skulle alltså för tjugutre jaktvårdsföreningar — det förutsattes härvid att i vartdera av Kalmar och Älvsborgs län endast en förening skall vara verksam medan såsom nu Kristianstads och Malmöhus län skola tillhöra samma förening — erfordras sammanlagt omkring 460 000 kronor.

Härnäst gäller det att undersöka det för upprätthållandet av Svenska jägareförbundets verksamhet erforderliga anslagsbehovet. Detta torde kunna beräknas uppgå till ungefär de belopp, som framgå av följande förslag till utgiftsstat:

<i>Centralstyrelsen:</i> resekostnads- och traktamentsersättning för omkring 18 sammanträdesdagar årligen	kronor	4 500	
<i>Jaktinspektören:</i> arvode	kronor	12 000	
resor	»	1 500	» 13 500
<i>Administration:</i>			
kontorspersonal	kronor	4 500	
expenser	»	3 500	
lokalhyra	»	3 000	» 11 000
<i>Tidskriften:</i>			
kostnad, däri inberäknat arvode till redaktör, utöver annons- och prenumerationsintäkter			» 50 000

Jaktvårdsarbetet i övrigt:

föredrags-, film- och demonstrationsverksamhet ...	kronor	7 000	
vetenskapliga undersökningar.....	»	8 000	
förbundsstämman: resekostnads- och traktaments- ersättning till jaktvårdsföreningarnas ombud....	»	9 000	
representation	»	1 000	kronor 25 000
			<hr/> Summa kronor 104 000

Härtill må följande andragas. De omfattande befogenheter, som skola tillkomma jaktinspektören, hans arbetsbörd och den allsidiga sakkunskap, som han till följd härav måste besitta, synes medföra att han i löneavseende måste tillförsäkras en ställning, som möjliggör att till befattningen er- hålla verkligt lämplig person. Åt honom torde emellertid jämväl böra upp- dragas det omedelbara ansvaret för Svenska jägareförbundets medelsför- valtning. En sådan anordning medför inbesparande av särskilt arvode till kassaförvaltare. Å det å förbundets expedition anställda kontorsbiträdet — mer än ett fast anställt biträde torde icke erfordras — bör i stället an- komma att sköta de löpande kassaärendena, vilket har till följd att för detta biträde måste beräknas något högre löneförmåner än vad eljest kan anses brukligt. — Förbundets lokal lärer kunna med fördel tjäna som redaktions- lokal jämväl för tidskriften. Denna bör kostnadsfritt tillhandahållas en var till förbundet ansluten medlem och dessutom i upplysningssyfte utdelas även till andra än medlemmar. För att tidskriften skall rätt fylla sin förut om- nämnda uppgift att vara förbundets främsta propagandamedel, måste på densamma ställas stora anspråk på saklighet och omväxling i innehållet, den måste hålla sig à jour med företeelser och händelser av intresse på det jaktliga området, den får ej försumma att giva utrymme åt vare sig kultur- historiska eller biologiska synpunkter på jaktfrågorna och den bör slut- ligen framträda i så tilldragande och vårdad utstyrelse som möjligt. Även om tidskriftens upplaga kan beräknas bliva betydligt större än vad som för facktidsskrifter är den vanliga och tidskriften alltså bliva begärlig som annonsorgan och även om åtskillig inkomst genom prenumeration kan vän- tas inflyta, kunna dock annons- och prenumerationsintäkterna icke täcka kostnaderna för tidskriftens framställning, utan torde dessa kunna beräk- nas till det angivna beloppet, redaktionens arvode inbegripet. — Kunskap om villebrådssjukdomarnas orsaker och metoderna för dessas bekämpande utgör även en förutsättning för jaktvårdsarbetets framgång. Jämväl känne- dom om olika djurarters levnadsbetingelser i övrigt, om lämpliga åtgärder att kvalitativt förbättra villebrådstillgången, om lämpligaste medel för deci- mering av mindre önskvärda djurarter etc. är för detta arbetes rätta be- drivande erforderligt. Till företagande av för sådana insikers förvärvan- de nödiga vetenskapliga undersökningar bör Svenska jägareförbundet hava möjlighet att taga initiativ. — Den resekostnads- och traktamentsersätt- ning, som enligt förslaget skall tillkomma ombud för jaktvårdsförening vid Svenska jägareförbundets stämmor synes böra utbetalas av förbundet och därför belasta dess stat. Den ställning, som här avses skola tillkomma

Svenska jägareförbundet, kommer även att medföra vissa representationsplikter för dem som hava att företräda detsamma. Härav föranledda ofrånkomliga utgifter synas icke böra belasta den enskilde representanten, som ju i regel är oavlönad.

Det är tidigare anført hurusom av faunistiska skäl eller av hänsyn till naturskyddsintressen skydd i form av fridlysning lämnas djurarter vilka hava egenskaper, som ur såväl jaktvårds- som andra synpunkter måste betecknas såsom övervägande skadliga. Genom fridlysningen omöjliggöres ju för den som lider skada att genom djurets dödande förebygga vidare skadegörelse, eventuellt få skadan i någon mån ersatt, varför ock statsmakterna funnit sig böra införa ersättningsrätt i vissa fall av svårare skadegörelse. Av vikt är därvid att prövningen av ersättningsanspråken sker efter möjligast liberala grunder, enär eljest respekten för en fridlysning, vars ändamål icke av den enskilde inses, lätt äventyras. I intet fall ersättes emellertid skada av sådant fridlyst djur å villebrådsbeståndet. Sådan skadegörelse är emellertid ofta svårartad nog och frestelsen för den, som ser sitt smärre villebråd förödas av till exempel en örn, att fälla denna blir nog ofta honom övermäktig. Det synes därför icke vara omotiverat att tilldela jakträttsinnehavare eller sammanslutningar av sådana viss premie, därest de förbinda sig att å sin mark hysa dylikt djur och även skydda detsamma. — För att respekten för stadgad fridlysning skall upprätthållas, och detta gäller i än högre grad det i gängse mening jaktbara villebrådet, framför allt högviltet, fordras emellertid även bevakning. I de södra och mellersta delarna av landet med deras större befolkningstäthet kommer väl bevakningen som regel att utövas av jakträttsinnehavarna själva eller deras folk, ehuru, då det gäller större skogsområden eller i närheten av städer belägna marker, biträde av polismyndighet ofta nog kan bliva nödvändig, men i Norrland torde särskilda åtgärder i bevakningssyfte vara ofrånkomliga, därest till exempel strävandena att förkovra älgbeståndet icke skola helt omintetgöras genom den särskilt vintertid bedrivna tjuvjakten.¹ Med rikligare tillgång på villebråd överhuvud skulle kronans marker i Norrland komma att bliva av icke oväsentlig betydelse i jaktavseende för den där bosatta befolkningen. Den nuvarande villebrådsbristen, till vilken det florerande tjuvskyttet, framför allt från motorfordon, är en av orsakerna, lägger emellertid hinder i vägen därför. Med effektivare bevakning än den som den ordinarie domänpersonalen kan medhinna skall helt visst förbättrade förhållanden snart inträda. — Upprättandet å kronomark på skilda orter i riket av viltreservat, som väl icke hava nationalparks karaktär men där jakten är inskränkt till vad som ur synpunkten av rationell gallring är nödvändigt, är ett gott medel att tillföra kringliggande trakter mera ville-

¹ På särskilda framställningar av länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län ställde Kungl. Maj:t medel till förfogande för anordnande under vårvintern 1936 av älgbevakning å några av de platser där älgarna, som hårt lidit av den snörika vintern, då samlat sig och där tjuvjakt kunde befäras.

bråd. Det bibehållande, respektive återförande i kronans hand av jakt-rätten eller, på sätt ovan anförts, del av densamma å vissa inom eller invid dylik kronomark belägna fastigheter, som för vinnande av det avsedda ändamålet kan bliva nödigt, kräver emellertid ekonomiska uppoffringar från kronans sida, som måhända icke bli möjliga utan att särskilda medel finnas tillgängliga. Den omfattning, i vilken nu omförmälda olika ändamål kunna tänkas bliva förverkligade är naturligen beroende på storleken av de medel, som därför stå till förfogande. Enligt utredningsmannens beräkningar synes det som om man med ett årligt belopp, ej understigande 30 000 kronor, skulle kunna tillgodose de mest trängande behoven.

De medel som erfordras för jaktvårdsarbetets behöriga bedrivande enligt föreslagna grunder hava således befunnits uppgå till i det närmaste 600 000 kronor. Fråga uppstår då huru dessa medel skola anskaffas.

Att de befintliga jaktvårdsföreningarna skulle genom medlemsavgifter eller andra intäkter själva kunna finansiera en verksamhet av föreslagna mått kan betraktas såsom uteslutet. Dessas medlemsantal torde för närvarande uppgå till mellan 14 och 15 000 personer. Årsavgifterna variera men torde i medeltal utgöra 3 kronor. Erfarenheten från flera föreningar visar, att varje höjning av medlemsavgiften medför nedgång i medlemsantalet. Givetvis är det de ekonomiskt minst väl situerade som därvid falla ifrån. Medlemskap i jaktvårdsförening bör emellertid icke vara förbehållet allenast personer med högre ekonomisk standard. En ökning av medlemsantalet därhän, att man med bibehållande av nämnda avgift ändock får in det erforderliga beloppet, torde icke heller vara tänkbar. De övriga medel slutligen, som kunna tänkas vara påräkna, såsom donationsmedel och övriga kapitaltillgångar, vilka nu lära avkasta cirka 15 000 kronor, avgifter för jaktpass för utländska undersåtar, som under år 1935 utgjorde cirka 12 000 kronor, samt bötesandelar m. m., vilka väl knappast torde överstiga ett eller annat 1 000-tal kronor, förslå icke heller långt. Om man räknar med att man genom i anspråktagande av alla nu nämnda utvägar skall kunna uppbringa 80 à 100 000 kronor, torde härigenom den yttersta gränsen för den nuvarande organisationens prestationsförmåga i förevarande avseende vara angiven.

Lika otänkbart torde det utan tvivel vara att erhålla de erforderliga medlen ur statskassan, vare sig genom den allmänna budgeten eller av till statens förfogande stående medel av särskild natur. Även om, såsom inledningsvis framhållits, förekomsten av ett artrikt och livskraftigt villebrådsbestånd — och det är ju frambringandet av ett sådant som är målet för jaktvårdsarbetet — innebär en tillgång för folket i dess helhet, så utgör det intresse som på sätt här föreslagits skall tillgodoses i första hand ett de jagandes intresse och det torde vid sådant förhållande knappast kunna anses tillbörligt att för befordrandet av ett dylikt speciellt ändamål tillgripa vare sig skatte- eller andra allmänna medel.

Det synes då icke återstå annan utväg än att låta jägarna själva betala de med jaktvårdsarbetets bedrivande förenade kostnaderna. Så har man gjort

i Danmark och Finland och samma tankegång ligger till grund för det förslag som från jaktvårdsorganisationernas här i riket sida framlagts till sakens ordnande, vilket förslag efter sin upphovsman, Hellefors jakttskytteklubb, plägar benämnas Helleforsförslaget.¹ Enligt detta skall rätten att idka jakt vara beroende av att vederbörande erlagt viss avgift, jaktvårdsavgift, vilkens storlek skall variera alltefter som behörigheten att jaga är avsedd att omfatta viss socken, visst län eller hela riket. Till bevis om att jaktvårdsavgift erlagts skall utfärdas jaktkort, som av den jagande skall medföras vid jakten. Genom lösandet av jaktkort skall den jagande jämväl vinna medlemskap i vederbörande jaktvårdsförening, varigenom han alltså lätt bör kunna nås av den av föreningen bedrivna upplysningsverksamheten. Jaktvårdsavgifterna skola nämligen i huvudsak användas för upplysningsverksamhet, vars tyngdpunkt skall vara förlagd till de lokala organen. Dessa förutsättas emellertid vara sammanslutna i ett centralförbund, som bör omhändervärd den hela riket omfattande jaktvårdspropagandan, bedriven huvudsakligen genom utgivande av jaktvårdspublicationer. Jaktvårdsavgifterna tänkas skola utgå med i regel respektive 5, 20 och 50 kronor. I det ursprungliga förslaget har sedermera vidtagits en del ändringar av vilka den betydelsefullaste torde vara den, att förslagets bärande idé om den automatiska anslutningen av jaktkortsinnehavarna till jaktvårdsföreningarna, vilken ju fullt genomförd skulle innebära att alla jägare bleve medansvariga i jaktvårdsarbetet, visserligen i princip bibehållits men till sin praktiska verkan modifierats därhän, att rätten att som röstberättigad deltaga i avgörandet av föreningarnas angelägenheter gjorts beroende av, att vederbörande erlagt viss årsavgift.

Att de jagande skola hava att bära kostnaderna för jaktvårdsarbetet lärer i betraktande av det ovan sagda vara ofrånkomligt. Då frukterna av detta arbete komma alla jagande till godo, synes det ock i princip vara riktigt att, såsom i Helleforsförslaget förutsättes, låta samtliga utöfvere av jakt genom erläggande av jaktvårdsavgift deltaga i nämnda kostnader. Det måste emellertid starkt ifrågasättas, huruvida åläggandet av en dylik allmän förpliktelse att bidra till jaktvårdsarbetets finansiering skall, innan insikten om nödvändigheten och nyttan av detta arbete blivit mera allmän, mötas med önskvärd förståelse. Grundsatsen om jordägarens frihet att jaga å sin ägande mark är nämligen så fast rotad i det allmänna medvetandet, att ett påbud, som medför, att en jordägare, som i lovlig tid jagar å egen mark, blir bötfälld för det att han icke erlagt jaktvårdsavgift, säkerligen kommer att uppväcka ovilja och sålunda göra mer skada än nytta. Från skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift synes man därför vara nödsakad undantaga jordägaren såvitt avser av honom bedriven jakt å den av honom ägda fastigheten. Med jordägare lärer då böra likställas sådana brukare av jord, vilka på grund av stadgande i lag å den jord hava jakträtt, d. v. s. de i 8 § av förslaget till lag om rätt till jakt (6 § i 1912 JL) uppräknade personerna. Den sålunda jordägaren, respektive brukaren tillerkända undantagsställningen

¹ Angående tidigare förslag i ämnet; se 1922 års förslag: sid. 261.

avser emellertid honom själv i denna hans egenskap och får alltså icke av honom överlåtas på familjemedlemmar eller anställda.

Till bevis om att skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift behörigen fullgjorts bör utfärdas jaktkort, som det skall åligga den jagande att under jakten medföra och för möjliggörande av kontroll uppvisa förutom för vissa myndighetspersoner även för innehavaren av marken eller den där eljest äger jakträtt. Ehuru grunden för åläggandet av skyldighet att betala jaktvårdsavgift uteslutande är att söka i nödvändigheten att skaffa medel till jaktvårdsarbetet, vilket i sin tur syftar att öka villebrådstillgången, och alltså icke i en önskan att minska de lojala jägarnas antal, kommer bestämmelsen om skyldighet att innehava och medföra jaktkort att motverka att jakt utövas olovligen, nämligen i så måtto att risken för den som i olovligt syfte beträder annans jaktmark att bli avfordrad jaktkort helt visst kommer att avhålla mången från dylikt beträdande. Som huvudparten av dem som vanemässigt bedriva olovlig jakt torde sakna egen jaktmark, kan alltså införandet av jaktkort förväntas medföra någon minskning av den olovliga jakten.

Det av utredningsmannen sålunda föreslagna sättet för täckande av jaktvårdsorganisationernas medelsbehov medför emellertid, att medel måste finnas tillgängliga för ytterligare två ändamål. Uppbörderna av jaktvårdsavgifterna och utfärdandet av jaktkorten läser nämligen böra anförtros åt offentlig myndighet. Härav föranledda kostnader och besvär torde böra ersättas. En viss andel av jaktvårdsavgifterna, förslagsvis fem procent, torde böra beräknas för nämnda ändamål. Det är vidare icke säkert, att de från en jaktvårdsförenings verksamhetsområde inflytande jaktvårdsavgifterna uppgå till den summa som för uppehållande av föreningens verksamhet oundgängligen erfordras. Till Kungl. Maj:ts förfogande synes därför böra stå en del av jaktvårdsavgifterna, tio procent torde härutinnan vara tillräckligt, för att användas i utjämnande syfte. Det förut till omkring 600 000 kronor beräknade medelsbehovet torde alltså böra höjas med femton procent eller till i runt tal 700 000 kronor.

Med vilket belopp måste jaktvårdsavgift utgå för att sistnämnda summa må kunna beräknas inflyta? År 1934 deklarerades cirka 331 000 vapen av vilka i medeltal 85 procent eller omkring 281 000 utgjordes av jaktvapen. I betraktande av att i en del fall samma person deklarerat flera vapen, torde antalet jaktvapeninnehavare icke böra beräknas högre än till 250 000. Av den i förslaget förutsatta begränsningen av skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift till att omfatta allenast vissa kategorier jägare följer, att av dessa vapeninnehavare allenast en del kunna beräknas komma att betala sådan avgift. Antalet sådana torde emellertid icke komma att understiga 150 000. För att få in ovannämnda summa av 700 000 kronor skulle alltså en genomsnittlig jaktvårdsavgift av cirka 4 kronor 65 öre behöva uttagas. Emellertid läser såsom förutsattes i Helleforsförslaget liksom av 1916 års sakkunniga,¹ jaktvårdsavgiftens belopp böra varieras efter den grad av be-

¹ 1922 års förslag: sid. 47.

hörighet, som den jagande genom densammas erläggande önskar förvärva, eller kortare uttryckt efter jaktkortets giltighetsområde, och har i överensstämmelse med nämnda båda förslag denna variation synts utredningsmannen böra genomföras så, att för jaktkort gällande i hela riket erlägges högsta avgift, för jaktkort gällande inom visst län den därnäst högsta samt för jaktkort gällande inom viss socken lägsta avgiften. Att såsom gäller i Danmark, variera avgiften efter jaktmarksarealen synes nämligen med hänsyn till den här i riket så ytterligt växlande villebrådstillgången och de olika naturförhållandena i olika delar av riket icke innebära en rättvis lösning. Av ovannämnda 150 000 jaktkortsinnehavare kunna omkring 25 000 beräknas lösa länsjaktkort och omkring 5 000 riksjaktkort. Utredningsmannen har utgått ifrån att de tre kategorierna jaktvårdsavgifter jämte avgiften för den obligatoriska försäkring, varom särskilt förslag kan väntas bliva avgivet, icke få överstiga respektive 25, 10 och 5 kronor. Med beaktande härav och då nämnda försäkringsavgift torde komma att uppgå till 2 kronor, skulle följande jaktvårdsavgifter behöva uttagas för att det ovanberörda beloppet, 700 000 kronor, skall uppnås, nämligen:

riksavgift.....	23 kronor
länsavgift.....	8 »
sockenavgift.....	3 »

Med utgångspunkt från den nyssnämnda antagna fördelningen av jägarna på de olika kategorierna, skulle alltså följande belopp i avgifter vara att påräkna:

$$\begin{aligned} 5\,000 \times 23 &= 115\,000 \text{ kronor} \\ 25\,000 \times 8 &= 200\,000 \text{ »} \\ 120\,000 \times 3 &= 360\,000 \text{ »} \end{aligned}$$

Lägges härtill avgifterna för av utländska undersåtar utlösta jaktpass, vilka även för framtiden torde kunna beräknas till minst 12 000 kronor, ävensom vad som kan inflyta i form av andelar i böter m. m., och tages i betraktande att ovannämnda beräkningar uppgjorts med, så vitt utredningsmannen kan finna tillbörlig försiktighet, synas de för jaktvårdsarbetet tillgängliga medlen komma att uppgå till i runt tal 700 000 kronor.

Vad ovan anförts angående medelsbehovet för de olika ändamålen lärer motivera följande fördelning av sistnämnda belopp:

a) fem procent eller 35 000 kronor överlämnas till kronan för bestridande av de med jaktvårdsavgifternas uppbörd ävensom utfärdandet av jaktkort förenade kostnaderna,

b) fem procent eller 35 000 kronor ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att användas till jakt- och naturvårdande ändamål av allmänt intresse,

c) femton procent eller 105 000 kronor utbetalas till Svenska jägareförbundet för dess verksamhet,

d) tio procent eller 70 000 kronor avsätts för ovan omförmälda utjämningsändamål, och

e) återstoden, utgörande sextiofem procent eller alltså 455 000 kronor, tillfalla jaktvårdsföreningarna.

De genom jaktvårdsavgifter, avgifter för jaktpass, andelar i böter m. m. inflytande medlen hava enligt förslaget tänkts skola bilda en fond, jaktvårdsfonden, som skall förvaltas av statskontoret. Jaktvårdsfonden har emellertid i bokföringsavseende icke behandlats såsom en enhet, utan skall å envar av länsjaktvårdsföreningarna bokföras de jaktvårdsmedel, som enligt i förslaget till jaktstadga lämnade närmare föreskrifter skola anses tillfalla föreningen. Den ovan verkställda procentuella fördelningen av jaktvårdsmedlen å olika utgiftsändamål kommer därför i själva verket icke att, såsom här i överskådlighetens intresse skett, avse det sammanlagda beloppet av inflytande jaktvårdsmedel, utan de envar förening enligt nyssberörda föreskrifter tillgodoförda medlen. Allenast genom ett sådant förfarings sätt kan ju ock avgöras, huruvida beträffande viss förening behov av utjämningsbidrag föreligger.¹ Skulle det emellertid visa sig, att de för något av de ovan under a)—e) angivna ändamålen avsedda medlen lämna överskott, har detta förutsatts skola återlevereras till jaktvårdsfonden. Sådana besparade medel, vilka enligt förslaget Kungl. Maj:t får använda för omförmälda jakt- och naturvårdande ändamål av allmänt intresse, synas emellertid böra bokföras för sig och sålunda bilda en jaktvårdsfondens så att säga centrala del. Betydelsen av att kunna för sådana ändamål reservera å jaktvårdsmedlen uppstående överskott framgår bäst av en jämförelse med förhållandena i Danmark, där den rikliga tillgången på sådana medel möjliggjort särskild lagstiftning angående upprättande av icke endast viltreservat utan även reservat för vetenskapliga ändamål.²

Vid den ovan verkställda uppskattningen av de medel som kunna bliva att påräkna för jaktvårdsändamål, därest förslaget i dessa delar kommer att genomföras, har icke tagits hänsyn till avkastningen av de nuvarande jaktvårdsorganisationerna tillhörigt kapital, ej heller till vad som i medlemsavgifter kan beräknas inflyta. Vad medlemsavgifterna angår föreligger vid det förhållande, att förpliktelsen att erlagga jaktvårdsavgift icke blir allmän och att medlemskapet i jaktvårdsförening alltså ej kan göras obligatoriskt, icke hinder mot att sådan uttages och i förslaget har jaktvårdsförenings möjlighet härutinnan uttryckligen erkänts, därvid, i syfte att ytterligare märkera önskvärdheten av så allmän och bred anslutning till föreningen som möjligt, bestämmelse om maximiavgift för vissa kategorier medlemmar föreslagits. Även om man kan förvänta, att den nya organisationen skall medföra en kanske avsevärd ökning av medlemsantalet, åtminstone inom vissa föreningar, komma de genom medlemsavgifterna inflytande medlen dock att spela en jämförelsevis underordnad roll i föreningarnas budget. Härtill kommer, att föreliggande förslags bestämmelser angående jaktvårdsförenings arbetsuppgifter allenast innehåller vad som därutinnan skall åligga föreningen; intet hindrar alltså föreningen att i sådant avseende påtaga sig de ytterligare

¹ Se bilaga D, vilken upptager dels beräkning av de belopp i jaktvårdsavgifter som torde vara att påräkna inom de särskilda jaktvårdsföreningarnas verksamhetsområden, dels ock procentuell fördelning av dessa belopp å förutberörda utgiftsändamål.

² Lov om Reservater for Pattedyr og Fugle den 7. April 1936.

uppgifter, vartill den finner förhållandena giva anledning och tillgängliga medel förslå. I allt fall äro de av utredningsmannen verkställda beräkningarna av medelsbehovet gjorda med sparsamhet, varför ingen risk föreligger att det icke skall finnas användning för de ytterligare medel, som en förening kan veta att förskaffa sig. Motsvarande synpunkter göra sig gällande i avseende å föreningarna tillhörigt kapital. Det må på tal om detta vara på sin plats att uttrycka den förhoppningen, att, till den del kapitalet utgöres av donationsmedel, donationsbestämmelserna icke må hindra, att medlen må av vederbörande förening användas, även sedan densamma uppgått i den nya organisationen.

Genom ovanstående översikt har utredningsmannen velat lämna redogörelse för de i förhållande till gällande jaktlagstiftning mera väsentliga ändringar, som innefattas i det föreliggande förslaget till lag om rätt till jakt och till jaktstadga, ävensom för de synpunkter, som ligga till grund för desamma. Även i fråga om andra delar av jaktlagstiftningen än de i översikten omnämnda föreslås ändrade bestämmelser, för vilka emellertid redogörelse kommer att lämnas vid detaljbehandlingen av de båda författningsförslagen. Gemensamt för samtliga de sålunda föreslagna ändringarna är att med desamma åsyftas å ena sidan att skapa nödiga betingelser för bedrivandet av ändamålsenlig jaktvård, å andra sidan att förhindra att frukterna av jaktvårdarens arbete genom illojalt handlande frånhändes honom. Var för sig båda väl de föreslagna stadgandena härutinnan föga men tillsammans synas de vara ägnade att underlätta uppkomsten av förbättrade förhållanden i nämnda avseenden och sålunda bidra till att jakt må kunna i riket allmänt idkas, utan att djurlivet i markerna därför skall löpa fara att utarmas, samt att jakten därjämte skall komma att utövas under former, som motsvara nutida krav på människans uppträdande i förhållande till den levande naturen.

Förslaget till lag om rätt till jakt.

Avsikten med den vid revisionen av 1864 JS företagna uppdelningen på två författningar av den föreslagna jaktlagstiftningen, varigenom de stadganden som voro av allmän lags natur och således icke kunde ändras i annan än den i 87 § regeringsformen föreskrivna ordning, skildes från dem som tillhörde Konungens ekonomiska lagstiftning och vilka senare kunde med vida mindre omgång anpassas efter förändrade förhållanden, var, enligt uttalande i motiven, att på så sätt underlätta strävandena att erhålla en efter förhållandena lämpad, effektiv lagstiftning rörande hushållningen med jakten.¹ I enlighet därmed kom att i 1912 JL inflyta de civilrättsliga bestämmelserna om vem jakträtt tillkommer ävensom övriga bestämmelser vilka avse att i jakträttsligt hänseende reglera rättsförhållanden mellan enskilda personer. Därjämte intogs i lagen huvudstadgandet rörande jaktpass såsom villkor för utländsk undersåtes rätt att här i riket utöva jakt bland annat på den grund, att det civilrättsliga stadgandet om ansvarighet för jaktpassavgiften jämväl för den som till utlänningen upplåtit jakträtt ansågs hava sin plats i jaktlagen.

De skäl som lågo till grund för det sålunda företagna särskiljandet av bestämmelserna av allmän lags natur från dem som meddelas på administrativ väg lära fortfarande äga giltighet. Det föreliggande förslaget innehåller emellertid åtskilliga bestämmelser som väl icke helt äro av civilrättslig innebörd men som såväl i fråga om rätten att jaga som beträffande jaktutövningen uppställa regler och stadga förpliktelser av så genomgripande natur, att deras genomförande torde böra ske i den ordning 87 § regeringsformen stadgar. Detta gäller den i 1 § givna definitionen på vad som skall innefattas under begreppet jakt och på jakträttens innehåll, vidare den i samma paragraf stadgade förpliknelsen till jaktvård, ytterligare den i 14 § 2 mom. för visst fall stadgade underrättelseplikten samt slutligen de i 18 § intagna huvudstadgandena om ansvarsförsäkring och jaktvårdsavgift. Föreskrifterna om jaktpass såsom villkor för vissa utländska undersåtars rätt att här i riket utöva jakt hava dessutom självfallet fått bibehålla sin plats i jaktlagen. Å andra sidan hava de bestämmelser som avse att reglera den närmare tillämpningen av de föreslagna nya stadgandena dels om bildande av jaktområden, dels ock om förebyggande av viltskador icke intagits i jaktlagen utan hänförts till jaktstadgan. Ändamålsenligheten av en sådan anordning torde ligga i öppen dag och då de civilrättsliga förutsättningarna för att

¹ 1909 års förslag: sid. 31.

beslut i nämnda frågor skall vinna giltighet fullständigt och otvetydigt angivits i jaktlagen, synes något hinder icke föreligga att å Konungen överlåta rätten till den lagstiftning i ämnet som för stadgandenas praktiska tillämpning befinnes erforderlig.

Den inbördes ordningen mellan de olika stadgandena har i förslaget bestämts sålunda, att i huvudsak

- 1—10 §§ innehålla reglerna om jakträtten och vem denna tillkommer,
- 11—13 §§ innefatta undantag från den allmänna regeln, att jakt får äga rum allenast där vederbörande har jakträtt,
- 14 § stadgar viss inskränkning i jakträttsinnehavarens utövning av jakträtten,
- 15 § reglerar rätten till i vissa fall åtkommet villebråd,
- 16 och 17 §§ giva regler om jaktarrende och jaktsammanslutningar,
- 18 och 19 §§ innehålla de offentlig-rättsliga villkoren för rätten att utöva jakt,
- 20—24 §§ meddela bestämmelser till skydd för jaktvården,
- 25 § giver regler om den ordning enligt vilken viltskador skola förhindras,
- 26 § bestämmer omfattningen av jakträttsinnehavarens skadeståndsskyldighet,
- 27—36 §§ innehålla bestraffnings- och därmed sammanhängande regler samt
- 37 § innehåller övergångsbestämmelser.

1 §.

Varken i 1864 JS eller 1912 JL har man ansett nödigt att lämna någon uttrycklig bestämmelse i fråga om jakträttens omfattning med hänsyn till objektet, d. v. s. med hänsyn till frågan om vilka djur som kunna bliva föremål för jakt i detta ords juridiskt tekniska betydelse. 1908 års sakkunniga anförde härutinnan,¹ att ehuru enligt förslaget regeln vore, att den som å annans mark dödade villebråd, d. v. s. vilda däggdjur och fåglar, därmed gjorde intrång i annans jakträtt, finge icke förbises, att vissa djurslag vore så intresselösa ur jaktsynpunkt, att deras dödande icke kunde anses såsom olovlig jakt, till exempel råttor, lemlar och andra, men att det fortfarande såsom dittills torde kunna utan olägenhet överlämnas åt lagtillämpningen att i denna mening uppdraga gränsen mellan de jaktbara djuren och de icke jaktbara.

Även om fog för ett sådant uttalande må hava funnits vid den tid då det samma gjordes, synes av den dominerande ställning som numera jaktvårdsbegreppet intager i fråga om jakträtt och jaktutövning följa en i viss mån ändrad uppfattning i ovannämnda hänseende. Man får nämligen icke förbise, att ett ingrepp i djurlivet å ett område, även om ingreppet får anses vara ur specifik jaktsynpunkt betydelselöst, dock kan verka störande

¹ 1909 års förslag: sid. 47.

på det jaktvårdsarbete som å området bedrivs. Jaktvårdarens arbete kan ju syfta till olika mål: han kan till exempel sträva efter att inom sitt jaktområde bibehålla den naturliga jämvikten olika djurslag emellan eller han kan söka befordra tillväxten av ett eller flera jaktbara djurslag. I vilket fall som helst lär förekkomsten av ett s. k. ur jaktsynpunkt indifferent djur kunna vara av betydelse, till exempel därigenom att det utgör föda för en djurart, som eljest skulle angripa annan djurart o. s. v. Avgörandet om förekomsten av en djurart är från jaktvårdssynpunkt av betydelse kan naturligen icke träffas av annan än jakträttsinnehavaren. Hans möjlighet att å sitt jaktområde bedriva den form av jaktvård han önskar, lär därför vara beroende av, att han i fråga om alla å området sig uppehållande vilda djurarter, oavsett deras större eller mindre värde ur specifik jaktsynpunkt, i princip äger samma exklusiva rätt till ockupation som han i regel har beträffande de i vanlig mening jaktbara djuren. Utöver nu anförda skäl kan ytterligare påpekas, hurusom en rätt för vem som helst att i sådant fångstsyfte, varom nu är fråga, beträda annans mark än mer ökar jakträttsinnehavarens såväl besvär och kostnader för övervakning av vad å marken förehaves som ock svårigheterna att leda olovlig jakt i bevis. Anses nämligen jakt efter ur jaktsynpunkt indifferent djur icke såsom olovlig jakt, lär därav följa, att ett beträdande av annans mark i ändamål att tillägna sig sådana djur får anses hava skett i sådant lovligt ärende, varom 21 § förslaget (17 § i 1912 JL) talar. Den utvidgning av jakträttens omfattning med hänsyn till objektet som sålunda blivit en följd av den jaktvårdande verksamheten kan dock icke anses medföra, att varje dödande å annans jaktområde av ett ur jaktsynpunkt indifferent djur skall anses innefatta olovlig jakt. Att en person som under promenad över annans jaktområde slår ihjäl en tillfälligtvis påträffad sork ej därigenom skall behöva riskera åtal synes lika klart som att en icke jaktberättigad person har rätt att å sin gård sätta ut fällor för råttor och möss eller att slå ihjäl sådana som påträffas i sädesstackar och dylikt. Det är alltså endast mot ett i förvärvs- eller sportsyfte företaget angrepp mot dylika indifferent djur, som jakträttsinnehavarens härovan omförmälda exklusiva rätt avser att bereda honom skydd. Att i lagtexten giva särskilt uttryck åt de nyssnämnda undantagen från denna rätt synes emellertid vara överflödigt, då vad som i detta avseende skall vara tillåtet eller icke torde vara en var uppenbart.

Ej heller i fråga om vad som skall anses såsom jakt giver den tidigare lagstiftningen någon definition. En orsak härtill har förmodligen varit svårigheten att i sammanträngd form giva en definition som är tillräckligt uttömmande bland annat därutinnan, att den klart anger vilka åtgärder av förberedande natur som skola anses falla under begreppet jakt. Ej heller torde man ha ansett att det förelegat något behov av definiering utöver vad som enligt allmänt språkbruk ansetts ligga i ordet jakt. Enligt utredningsmannens mening synes det ej heller nu nödigt att i detta avseende bestämma jakträttens innehåll i annan mån, än att det ansetts lämpligt att i lagen utsäga vad enligt mångårig praxis gäller, eller att det för att jakt

skall anses föreligga icke erfordras, att något djur dödats eller fångats. I samband därmed har ock givits uttryck åt jakträttens i den allmänna översikten understrukna egenskap att med vissa inskränkningar för innehavaren medföra uteslutande befogenhet till ockupation genom jakt.

De sålunda såsom lämpliga befunna begreppsbestämningarna hava sammanförts i första stycket av förevarande paragraf. I jakträtten inbegripes givetvis även rätten till ungar, ägg och bon av ifrågavarande däggdjur eller fåglar, men då, enligt vad erfarenheten visar, insikten härom icke alltid är så klar, hava dessa medtagits i uppräkningsobjekten för jakträtten.

I paragrafens andra stycke anges vad som i avseende å bedrivandet av jaktvård skall åligga jakträttsinnehavaren, i vilken fråga hänvisas till den allmänna översikten. Vid stadgandenas avfattning har hänsyn tagits till, dels att plikt att vara verksam i jaktvårdande syfte givetvis icke åligger den som å sin jord ej alls idkar jakt, dels ock att å vissa områden inom riket åtgärder för villebrådet skydd och förkovran icke äro praktiskt utförbara.

3 §.

Vid det borttagande av rätten för varje svensk man att jaga å öppna havet ävensom å sådana i skärgård belägna klippor och skär som ej tillhöra visst hemman och denna jakträtts återförande å kronan såsom markägare, varom i den allmänna översikten förmäles, har i kustbefolkningens intresse samtidigt ansetts böra stadgas det undantag, att den bofasta kustbefolkningen skall fortfarande äga att å dessa områden idka den jakt efter säl och sjöfågel som nämnda befolkning av ålder bedrivit såsom näringsfång. Samma ordalag hava ock valts vid beskrivandet av den rätt att vid jakt efter säl eller sjöfågel använda vissa farkoster som enligt 37 § 2 mom. i förslaget till jaktstadga i form av undantag från eljest föreslaget förbud ansetts böra inrymmas åt viss del av ovannämnda befolkning. De båda undantagen synes nämligen böra såvitt möjligt täcka varandra.

Då det gäller att bestämma räckvidden av de sålunda föreslagna undantagen torde till en början begreppet näringsfång närmare böra belysas. Att i förevarande paragraf i ordet näringsfång inlägga något så restriktivt som att därmed skall förstås detsamma som husbehov synes, bland annat med hänsyn till bestämmelsen i jaktstadgan, icke möjligt, ehuruval en sådan tolkning otvivelaktigt bäst överensstämmer med de synpunkter som föranlett borttagandet av den ifrågavarande s. k. fria jakten, enär ju, om jakten får ske allenast till husbehov, den mister den profitbetonade karaktär som kan leda till ett överdrivet och förödande skytte. Däremot synes det utredningsmannen som om man, i betraktande av de förhållanden som av ålder varit rådande bland ifrågavarande befolkning, lämpligen bör kunna tolka ordet näringsfång sålunda, att den ifrågavarande jakten skall få bedrivas allenast i syfte att genom det nedlagda villebrådet, vare sig detta konsumeras eller försäljes, erhålla ett nödvändigt tillskott till livsuppehållet, vilket på grund av förhållandena på platsen eljest icke är att påräkna. Med en sådan tolk-

ning synes stadgandet å ena sidan icke behöva omöjliggöra till exempel den av säljägarna i olika skärgårdar bedrivna rörelsen eller den av fyr- och lotspersonalen, för övrigt mycket sparsamt, idkade husbehovsjakten å sjöfågel, medan stadgandet å andra sidan kommer att utgöra hinder för en utövare av näring, av vilken han har sin fulla försörjning, att bedriva sådan jakt för att genom försäljning av villebrådet förskaffa sig biinkomster, ävensom för en var att å ifrågavarande områden idka jakt i sport- eller förströelsesyfte. Genom tolkningen möjliggöres ock att med relativ lätthet bestämma omfattningen av begreppet den bofasta kustbefolkningen. Härunder falla först och främst de som man i vanligt tal åsyftar med denna benämning, d. v. s. de som antingen helt och hållet eller jämsides med ett mindre jordbruk eller annan hantering ur havet hämta sin utkomst, vilka ju så gott som undantagslöst äro varaktigt bosatta vid kusten eller i skärgårdarna, samt vidare den vid fyr- och lotsplatserna anställda personalen. Men till ifrågavarande kategori torde vad angår de yttre skärgårdarna jämväl böra hänföras de olika mindre hantverkare eller yrkesutövare, som där äro varaktigt bosatta och som kunna sägas vara för sin utkomst väsentligen beroende av nämnda jakt. Att i fråga om de sistnämnda yrkesgrupperna draga den riktiga gränsen lärer väl stundom bliva förenat med svårigheter, men i de flesta fall torde förhållandena på platsen, sådana dessa av ålder gestaltat sig, härutinnan erbjuda tillräcklig ledning.

4 §.

Sedan genom tillkomsten av lagen den 13 maj 1932 om häradsallmänningar beträffande utnyttjandet i allmänhet av sådana allmänningar kommit att gälla vad som enligt 1912 JL gäller i fråga om tillgodogörandet av jakt-rätten å desamma eller att delägarnas rätt i häradsallmänning skall tillgodogöras för deras gemensamma räkning, synes den materiella regeln i jaktlagen böra ersättas med allenast en hänvisning till vad förstnämnda lag sålunda därutinnan innehåller.

5 §.

Den ovan omförmälda lagen om häradsallmänningar innehåller i 63 § bestämmelser om häradsallmänning, som delats mellan socknarna i häradet. Att för en dylik, viss socken tilldelad allmänninglott fortfarande skall gälla vad om häradsallmänning är stadgat framgår direkt av lagen. I uttrycklig avsikt att understryka, att dylik lott icke är att betrakta såsom sockenallmänning i vanlig bemärkelse, har ock åt densamma givits benämningen »till socken hörande allmänning».¹ Med hänsyn härtill synes all möjlighet till förväxling utesluten, varför de i 3 § i 1912 JL om jakträtten å sockenallmänning givna bestämmelserna kunnat, i den lydelse de erhållit jämlikt lagen den 13 juni 1921, oförändrade upptagas i förevarande paragraf av förslaget.

För att bereda större möjlighet att inskrida mot en delägare i samfällig-

¹ Se NJA II:1932, sid. 362—365.

heten, som missbrukar honom tillkommande jakträtt å densamma, har särskild regel i fråga om målsäganderätten befunnits nödig, på sätt närmare utvecklas vid behandlingen av 34 §.

6 §.

I fråga om rätten till jakt å väg avser förslaget icke att göra någon ändring i vad som därutinnan för närvarande gäller och 1 mom. av förevarande paragraf är ock lika lydande med 4 § i 1912 JL. Det kan visserligen ifrågasättas, om det icke i den allmänna säkerhetens intresse skulle vara befogat att förbjuda skottlossning å vissa mera trafikerade vägar.¹ Då emellertid större fara för de vägfarande torde orsakas av skott lossade i vägens närhet, i vilket avseende omöjligheten att uppställa några inskränkande regler torde vara uppenbar, samt det dessutom synes bliva förenat med svårigheter att genomföra en lämplig klassificering av vägarna, vartill kommer svårigheten att övervaka efterlevnaden av ett sådant förbud, från vilket ju i humanitärt intresse måste medgivas vissa undantag, har något förslag om dylikt förbud icke framlagts.

Vidkommande åter innehållit i 2 mom. av förevarande paragraf upptogo redan 1898 års sakkunniga i 3 § av sitt förslag till lag om rätt till jakt ett stadgande av innehåll, att ägare av järnväg eller kanalänläggning icke finge å område, som av järnvägsanläggningen eller kanalen upptoges, utöva jakt utan tillstånd av den eller dem som innehade jakträtten å marken därintill. På grund av de anmärkningar mot stadgandet som framställdes av Högsta Domstolen uteslöts detta ur det förslag till lag om rätt till jakt som förelades 1900 års riksdag.²

1898 års sakkunniga anförde, att det föreslagna stadgandet tillkommit i syfte att förekomma en olägenhet, varöver icke sällan klagades. Det inträffade nämligen i de fall, där en jaktmark genomskures av järnväg, att villebråd från ömse sidor kanske dagligen passerade över järnvägslinjen vanligtvis på ungefärligen samma ställe. Vid passerandet av banken kunde djuren urskiljas på långt håll och personer som på grund av sin tjänst flera gånger om dagen passerade järnvägslinjen bleve snart underkunniga om tid och ställe för växeln. För en sådan person eller någon av hans skjutkunniga vänner bleve det sedan en lätt sak att passa på och fälla djuren vid passerandet över banken till förfång för innehavaren av jakträtten å omkringliggande mark, vilken icke hade något medel att förekomma ett sådant förfarande. Enligt de sakkunniga vore det uppenbart, att järnvägslinjen i och för sig, till följd av sakens natur, icke kunde tjäna till uppehållsort för villebråd och att järnvägens ägare icke kunde hava något berättigat anspråk på att få tillgodogöra sig villebråd allenast därför att sådant passerade över järnvägsbanken. Principiellt sett mötte därför ej någon betänklighet att

¹ Norska jaktlagen förbjuder i 9 § lossande av skott på allmän väg.

² Se i denna del dels 1898 års förslag: sid. 6 och 42, dels ock Kungl. Maj:ts prop. nr 58/1900, sid. 16 och 34.

helt och hållet fränkänna järnvägsägare jakträtt å järnvägslinjen och kanske icke heller att tillägga en sådan bestämmelse retroaktiv verkan med avseende å redan tillkomna järnvägar. Man skulle sålunda genom att, jämväl av hänsyn till samfärdseln å järnvägen, förbjuda allt jagande och fällande av villebråd å järnvägslinje vinna det åsyftade målet och denna väg vore kanske ur logisk synpunkt den riktigaste. Sedan de sakkunniga redogjort för de skäl som talade mot ett dylikt totalförbud, föreslogo de i stället ett stadgande av ovan refererad innebörd, vilket, då vad som sagts om järnväg ägde sin motsvarighet jämväl i fråga om kanal, alltså skulle tillämpas beträffande jakträtten å sådana anläggningars område.

Högsta Domstolen fann sig emellertid icke kunna tillstyrka, att ett stadgande av föreslagen innebörd upptoges i lagen. Skulle nämligen de skäl som av de sakkunniga anförts till stöd för stadgandet — att järnvägslinjen (kanalen) i och för sig till följd av sakens natur icke kunde tjäna till uppehållsort för villebråd och att järnvägens (kanalens) ägare icke kunde hava något berättigat intresse att få tillgodogöra sig villebråd allenast därför, att sådant passerade över järnvägslinjen (kanalen) — anses utgöra tillfyllestgörande anledning att inskränka järnvägsägarens (kanalägarens) jakträtt, då borde uppenbarligen dylik inskränkning föreskrivas jämväl med avseende å många andra områden, där tämligen enahanda förhållanden förekommo. Det intresse som skulle genom förbudet tillgodoses syntes för övrigt vara av alltför underordnad vikt för att berättiga ett så pass betydande undantag från gällande regel om jordägarens rätt att tillgodogöra sig det villebråd som förekommer å hans mark. Enligt vanliga regler kunde förbudet ej heller bliva tillämpligt i fråga om redan befintliga järnvägar och kanaler, och den praktiska betydelsen därav torde därför icke bliva avsevärd.

Vad av de nämnda sakkunniga anförts rörande den skada å villebrådsbeståndet som blir en följd av de jakträttsliga förhållandena å järnvägar och kanaler äger fortfarande sin fulla giltighet och enligt vad utredningsmannen inhämtat förekomma ofta klagomål från jakträttsinnehavarna å kringliggande marker över framför allt å järnvägs område bedriven jakt. Det är numera främst skogsfågeln, vilken som bekant med förkärlek uppsöker de av grus- eller sandfyllning bestående banvallarna, som pläga falla offer för det från trallor eller dylikt bedrivna skyttet och det antal fåglar som vid sådan jakt nedlägges lärer vara betydande. Men även haren uppehåller sig gärna omkring i skogen belägna banvaktstugor med därtill hörande odlingar, besådda med gräs och grönfoder, och är då lätt åtkomlig från å banan framfört fordon, särskilt då djuren nattetid eller tidigt om morgonen beta å nämnda odlingar. Visserligen lära tjänstemän vid statens järnvägar vara uttryckligen förbudna att utöva jakt å statens järnvägar tillhörig mark och motsvarande förbud torde jämväl hava utfärdats av ett flertal förvaltningar för enskilda järnvägar. Någon strängare kontroll över att meddelade förbud iakttagas torde emellertid sällan förekomma, särskilt då det gäller öde sträckor i skogsbygden.

Ett förbud mot jakt å den mark som upptages av dylika anläggningar, med vilka väl i sådant avseende får likställas spårvägsanläggningar, synes därför sakligt befogat och med hänsyn till de former varunder denna jakt bedrivs samt den fara för decimering framför allt av stammen av olika fågelarter som densamma medför torde ett dylikt förbud få anses motiverat lika mycket ur allmän synpunkt som i jakträttsinnehavarnas å kringliggande marker intresse.

Det återstår då att undersöka, huruvida formella hinder mot ett dylikt förbud kunna anses föreligga. Att ägaren till en anläggning av ifrågavarande slag har jakträtt å den mark som av anläggningen upptages lär vara obestridligt. Å andra sidan torde man kunna utgå ifrån, att, då denna mark förvärvades, vare sig genom expropriation eller frivilligt avtal, varken anläggningens ägare eller den förutvarande ägaren till marken tänkt sig, att nämnda jakträtt skulle utövas. Hade det sistnämnda avsetts skola bliva fallet, borde ju detta hava inverkat på expropriationsersättningens respektive köpeskillningens belopp, men något sådant har åtminstone aldrig omtalats. Man lär därför vara befogad säga, att innehavet av jakträtten saknar varje intresse för anläggningens ägare, och det synes alltså föreligga en så väsentlig skillnad i jakträttshänseende mellan nu ifrågavarande områden och andra områden, vilka likna de här avsedda därutinnan att de till följd av sin beskaffenhet icke kunna hysa en villebrådsstam, att ett förbud i princip för ägaren av anläggningen att å av densamma upptaget område idka jakt i realiteten icke behöver betraktas såsom ett undantag eller i allt fall icke ett betydande sådant från regeln om jordägarens rätt att tillgodogöra sig det villebråd som förekommer å hans mark. Att det intresse, som genom förbudet skulle tillgodoses, icke är av underordnad vikt är förut anmärkt. Vad slutligen beträffar frågan om ett eventuellt förbuds tillämplighet på redan befintliga anläggningar så torde något hinder för sådan tillämpning icke föreligga. Möjligheten att till befordrande av ett enskilt intresse i lagstiftningsväg ingripa i bestående privaträttsliga förhållanden lär numera icke förnekas. I förevarande fall grundas emellertid det ifrågasatta förbudet, såsom förut anmärkts, även på det allmänna intresset att så långt sig göra låter förhindra all sådan jakt, som måste anses innebära ett illojalt utnyttjande av den på en viss trakt bedrivna jaktvården.

Utredningsmannen föreslår således i likhet med 1898 års sakkunniga upptagande i lagstiftningen av ett stadgande, innefattande förbud för ägare av järnväg, spårväg eller kanalverk att å mark, som av sådan anläggning upptages, idka jakt utan tillstånd av den som innehar jakträtten å intilliggande mark, med det tillägg likväl, att sådan ägare uttryckligen tillerkännes rätt att vidtaga de åtgärder, alltså även i form av jakt, som kunna erfordras för att skydda anläggningen mot av villebråd orsakad skada.

8 §.

Genom Kungl. kungörelsen den 14 juni 1929 (nr 170) angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m. hava typerna av de inom de

sex nordliga länen befintliga, under nyttjanderätt upplåtna lägenheterna å kronomark utökats med ytterligare en, benämnd kronotorp. Kungörelsens 12 § första stycke innehåller stadgande om kronotorparens jakträtt å torpet, vilket stadgande i sak överensstämmer med vad som enligt 6 § första stycket i 1912 JL gäller om jakträtten å övriga typer av dylika lägenheter. Sistnämnda lagrum motsvaras av 1 mom. av förevarande paragraf, och har i detta moment bland där uppräknade lägenhetsinnehavare jämväl upptagits innehavare av kronotorp. I samband därmed har första stycket av 12 § i ovannämnda kungörelse ändrats till att innehålla allenast en hänvisning till lagen om rätt till jakt.

Den rätt att deltaga i beslut om bildande av jaktområde, varom i 17 § i förslaget förmäles, skall enligt nämnda paragrafs ordalydelse tillkomma allenast ägaren av mark, vars ingående i jaktområdet ifrågasättes. Det torde emellertid i ändamål att förebygga nära till hands liggande missuppfattning och därav föranledd onödig omgång böra i lagen uttryckligen erinras om, att de nyttjanderättshavare, vilka i förevarande paragraf äro i fråga och vilka på grund av lagens stadgande blivit beträffande jakträtten i viss mån jämställda med jordägare, dock ej i nyssnämnda avseende äga utöva jordägarens befogenhet. Sådan erinran har ock intagits i båda momenten av förevarande 8 §.

Genom avfattningen av 2 mom. i paragrafen, som motsvarar andra stycket av 6 § i 1912 JL, avses att tydligare markera, att det å ena sidan allenast är nyttjanderättsupplåtelser för jordbruksändamål, som för nyttjanderättshavaren medföra i momentet stadgad jakträtt, men att det å andra sidan icke är erforderligt att upplåtelsen skett just i den för jordbruksarrendade stadgade formen. Att stadgandet i sin nuvarande lydelse skall så tolkas, framgår visserligen av uttalanden under förarbetena till 1912 JL,¹ men då denna tolkning icke lärer kunna utan vidare utläsas ur detsamma och faktiskt åtskillig tveksamhet härutinnan visat sig förefinnas, framför allt i fråga om upplåtelser för trädgårds- eller liknande anläggningar, har ett förtydligande ansetts böra vidtagas.

10 §.

I 1909 års förslag hade å det stadgande, som till sitt innehåll motsvarar den här föreslagna 10 § givits ungefär samma placering som här föreslagits.² I lagrådet anmärktes emellertid, att med hänsyn till den plats, som i lagförslaget givits å stadgandet, låge det nära till hands att antaga, att den där upptagna hänvisningen vore avsedd att gälla endast själva rätten till jakt men att däremot med avseende å jakten å nationalparker och lapparnas jakt förslaget bestämmelser i det följande skulle vinna tillämpning, oavsett vad i nämnda hänseenden eljest funnes stadgat. Till undvikande av dylik tolkning syntes stadgandet lämpligen böra flyttas till slutet av förslaget.³ Så skedde ock i propositionen.

¹ Kungl. Maj:ts prop. nr 98/1912: sid. 29 och 42.

² 1909 års förslag: sid. 2.

³ Kungl. Maj:ts prop. nr 98/1912 sid. 30.

Det synes emellertid utredningsmannen kunna ifrågasättas, huruvida icke jaktlagens bestämmelser måste anses tillämpliga även å nationalpark och å lapparnas jakt, i den mån icke särskilda stadganden annat föranleda. Ett motsatt förhållande skulle till exempel kunna leda till, att det finge anses vara tillåtet att uppsätta bulvan för fågelskytte hur nära gränsen till en nationalpark som helst, och de nedan i 20 § stadgade förbuden mot att locka villebråd eller uppsätta fångstburar inom viss gräns från annans jaktområde skulle alltså ej heller bliva tillämpliga i fråga om sådan park. Å andra sidan kan man taga det exemplet att en person förföljer en varg. Går då vargen in på nationalparks område äger den jagande, om han är renskötande lapp, fortsätta jakten, ty sådan lapp har jakträtt även på nationalparkerna, medan han i annat fall måste avbryta densamma. Något skäl torde slutligen ej föreligga, att den i 11 § av 1912 JL medgivna rätten att tillgodogöra sig villebråd, som faller å annans jaktområde inom visst avstånd från gränsen, icke skulle få utövas, om villebrådet faller inom området för en nationalpark.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då det synes logiskt riktigast att placera ifrågavarande stadgande bland dem som beröra jakträtten, har åt stadgandet givits plats i förevarande paragraf.

11 §.

Under utredningsmannens sysslande med utredningen i björnfrågan har för honom framhållits, att nu gällande rätt för en var att fälla och behålla tillfälligtvis påträffad varg visat sig medföra, att en jägare, som tagit upp och kanske under dagar förföljt en varg, kan gå miste om frukten av sina ansträngningar därigenom att annan påträffar, nedskjuter och tillgodogör sig djuret, som ju representerar ett förhållandevis stort värde. Motsvarande kan även tänkas vid jakt efter järv. Detta har givit anledning till prövning av ändamålsenligheten av ifrågavarande bestämmelser i 10 § och 13 § första stycket av 1912 JL.

Den i 10 § medgivna rätt att även å annans mark jaga varg eller järv har uppenbarligen till syftemål att tillgodose det allmänna intresset, att dylika skadedjur snabbt och utan omgång bliva dödade. Rätten har emellertid gjorts beroende av två villkor, vilka båda måste vara uppfyllda, därest den jagande ej skall löpa risk att bliva åtalad för olaga jakt, och det torde kunna ifrågasättas, om icke härigenom rätten blir tämligen illusorisk. Framför allt är det skyldigheten att förut underrätta jakträttsinnehavaren om jakten, som synes innefatta en praktiskt icke uppfyllbar förpliktelse. Är det nämligen, såsom uttalats, riktigt, att sådan underrättelse skall givas jakträttsinnehavaren själv och, om han ej kan anträffas, jakten måste avbrytas, inställer sig spørgsmålet, huru varg- eller järvjakt över huvud skall kunna bedrivas vare sig i ödebygderna eller annorstädes. Fordran på dylik underrättelse synes ock illa överensstämma med den i 13 § första stycket medgivna rätten att, evar det vara må, döda tillfälligtvis påträffad varg eller järv. I sistnämnda fall behöver ju jakträttsinnehavaren icke ens få reda på, att

jakt ägt rum, ock dock må, i betraktande av en av grunderna för under rättelseplikten varom nedan förmäles, man väl ha skäl för frågan, i vad ärenden en person befunnit sig å annans mark, då han varit så utrustad, att han kunnat döda tillfälligtvis påträffat djur av här avsedda arter. Av den formulering, som givits åt 10 §, torde följa, att jakträttsinnehavaren äger deltaga i jakten, och underrättelseplikten skall därför ha till ändamål dels att sätta honom i tillfälle till sådant deltagande, dels ock att möjliggöra för honom att öva tillsyn över att missbruk ej sker. Vid ett vägande mot varandra av, å ena sidan, intresset att utan omgång kunna befria en trakt från ifrågavarande skadedjur samt, å den andra, jakträttsinnehavarens intresse att utöva kontroll, lärer väl det senare intresset få vika. Möjligheten att under själva jakten öva kontroll torde för övrigt i praktiken vara ringa. Sedd ur denna synpunkt synes skyldigheten att i förväg underrätta jakträttsinnehavaren kunna bortfalla. Och då förekomsten av varg eller järv samt anställandet av jakt å sådana djur äro så pass exceptionella företeelser, lära de nog komma till var mans kännedom särskild underrättelse förutan. Då emellertid jakträttsinnehavaren även i ett dylikt speciellt fall icke kan frånkännas intresse att få reda på vad som utspelar sig å hans marker, bör den jagande dock vara pliktig att så snart ske kan underrätta honom om jakten.

Vad beträffar det andra av ifrågavarande villkor eller att varg eller järv skola bevisligen hava uppehållit sig i trakten, synes detsamma under förutsättning att nedan föreslaget ytterligare villkor för rätten att företaga dylik jakt kommer att uppställas, kunna mildras därhän, att det, i likhet med vad som enligt 1927 JS gäller i fråga om militärgevärs användande vid vargjakt, får anses vara tillfyllest, om förekomsten av något av nämnda djur är vederlig.

Ändamålet med den ifrågavarande jakträtten synes nämligen kunna vinnas även med en icke fullt så vidsträckt befogenhet att beträda annans jaktområde som den 1912 JL medgiver och då denna befogenhet dessutom, enligt vad erfarenheten visar, gärna missbrukas, lärer en inskränkning i densamma vara påkallad. Sådan jakt efter varg eller järv, varom nu är fråga, kan i regel icke med utsikt till framgång bedrivas å barmark. Rätten att i och för dylik jakt beträda annans jaktområde bör därför kunna bestämmas till att avse allenast den tid, då marken är snöbetäckt. Så har ock skett i det föreliggande förslaget. Vid bedömandet av den verkan det sålunda föreslagna stadgandet kan förväntas medföra, bör hänsyn tagas till att lapparna, vilka väl äro de som hava största intresset av att kunna bedriva ifrågavarande jakt, jämlikt renbeteslagens bestämmelser hava jakträtt å de områden, där varg och järv under barmarkstiden pläga uppehålla sig, varför någon inskränkning i möjligheten för lapparna att anställa den jakt efter dylika djur, vartill i undantagsfall tillfälle må yppa sig jämväl under sistnämnda del av året, icke behöver befaras. För att därjämte icke för någon omöjliggöra den otvivelaktigt viktigaste formen av den under annan tid än vintertid bedrivna jakten efter varg eller järv, nämligen den som består i att uppsöka djurens lyor och döda såväl modern som ungarna, har en bestämmelse om

rätt att, evar det vara må, företaga sistnämnda slag av jakt intagits i förevarande paragraf samtidigt som dit överflyttats stadgandet i 13 § i 1912 JL om enahanda rätt att döda tillfälligtvis påträffad varg eller järv.

Det sålunda åt de ifrågavarande stadgandena givna innehållet lär göras bestämmelsen i 11 § andra stycket av 1912 JL om rätt att fullfölja jakt efter varg eller järv inne på annans jaktområde överflödig och någon motsvarighet till densamma har alltså icke kommit att inflyta i förslaget.

Gemensamt för de olika fall, i vilka alltså jakt efter varg eller järv må företagas jämväl å annans mark är enligt förslaget, att varje dödande av varg eller järv å annans mark blir förbundet med skyldighet att snarast möjligt därom underrätta jakträttsinnehavaren. Att, såsom ifrågasatts, förbehålla det fällda djuret åt dem, som drivit upp detsamma, synes av praktiska skäl ogenomförbart och skulle för övrigt, även om det många gånger vore mest förenligt med rättvisa och billighet, lätt kunna motverka det ovan angivna syftemålet med ifrågavarande undantagsbestämmelser.

Nu gällande rätt att döda tillfälligtvis påträffad sälhund synes, såsom i den allmänna översikten framhållits, böra kvarstå i sak oförändrad. Stadgandet härom har emellertid ansetts böra som ett särskilt moment upptagas i förevarande paragraf.

12 §.

I fråga om de i förevarande paragrafs 1 mom., vilket motsvarar 13 § första och andra styckena av 1912 JL, uppräknade djur, vilka må dödas i gård eller trädgård och jämväl behållas oberoende av vem som där äger jakträtt, innebär förslaget i förhållande till 1912 JL en del ändringar. Då något skäl varför den ifrågavarande rätten skall omfatta *utter* väl svårligen kan uppletas har detta djur uteslutits från paragrafens tillämplighetsområde. Så har ock skett med *falk*. Ingen art av falksläktet torde i nämnvärd utsträckning förgripa sig på ekonomiskt nyttiga tamdjur och den skada som till exempel stenfalken gör å småfåglar är icke av den svåra beskaffenhet, att den kan anses utgöra skäl för att åt denna jämväl nyttiga fågel förläna den karaktär av skadegörare, som av historiska skäl är förbunden med ett inrangerande bland i denna paragraf upptagna djur. Att pilgrimsfalken är en svår fiende till duvorna må väl vara sant, men vid vägandet av det utslutande nöjes- eller sportbetonade intresse, som ligger till grund för hållandet av duvor, mot önskemålet att i största möjliga utsträckning bereda skydd åt en av rovfågelvärldens vackraste innevånare, som genom mänsklig kortsynthet mångenstädes är nära att utrotas, synes det förra intresset obetingat böra vika. Däremot torde det vara befogat att i fråga om ytterligare några av de fågelarter, som enligt jaktstadgan äro undantagna från fridlysning, medge här avsedd rätt att döda och behålla desamma. Detta gäller *råka*, *kaja*, *skata*, *nötskrika* och *gråsparv*, vilka alla måste betecknas såsom svåra skadegörare antingen i trädgårdar eller å nyttiga småfåglar. Slutligen synes övervägande skäl tala för att ifrågavarande rätt bör utsträckas till att omfatta jämväl *ekorre*, om vars skadegörelse i trädgårdar ingen meningsskiljaktighet torde föreligga.

Av djur som väl må dödas, därest de inkommit i gård eller trädgård, men icke må behållas upptager 13 § andra stycket i 1912 JL allenast lo. Att ett lodjur ådagalagt sådan närgångenhet, att den ifrågavarande rätten kommit till utövning, torde höra till sällsyntheterna. Då föreligger mycket större möjlighet, att en björn skall till exempel försöka bryta sig in i ett fähus. Sådant har åtminstone tidigare hänt. Skall alltså rätten att döda lo bibehållas, bör densamma utvidgas till att omfatta jämväl björn. Då, på sätt framgår av 15 § av förslaget, den nu beträffande björn och lo gällande regeln, att dödat sådant djur tillfaller kronan, utsträckts till att avse även örn, varav följer att örn bör utgå ur nu förevarande moments första stycke, torde i andra stycket böra upptagas icke endast *björn* och *lo* utan även *örn*. Härigenom vinnes ock likformiga regler för samtliga dessa med särskilt skydd utrustade djurslag.

Åtskilliga arter, tillhörande de jämlikt 3 § 2 mom. i 1927 JS fridlysta fåglarna, kunna när de uppträda i större antal förorsaka skada i trädgård. Likaså kunna fridlysta fåglars bon orsaka olägenhet eller skada, när de byggas i hus eller inom gård. Detta har som bekant föranlett upptagande i 1927 JS, 9 § 3 och 4 mom., av stadganden om rätt i vissa fall att döda dylika fåglar eller att borttaga eller förstöra sådana fågelbon jämte i desamma varande ägg. Denna rätt tillkommer självfallet allenast jakträttsinnehavaren. Skada eller olägenhet av nämnt slag kan emellertid lika väl uppkomma för innehavare av gård eller trädgård, där jakträtten tillkommer annan. Det synes därför överensstämma med billigheten att utsträcka ifrågavarande befogenhet till att omfatta jämväl de i 1 mom. av förevarande paragraf omförmälda personer, vilket ock skett i det föreslagna 2 mom. av paragrafen.

13 §.

1 mom. av 13 § är lika lydande som första stycket av 11 § i 1912 JL. Att andra stycket av sistsagda paragraf såsom överflödigt icke kommit att inflyta i förslaget är tidigare, vid behandlingen av 11 §, omnämnt.

Vidkommande de skäl som föranlett upptagande i förslaget av den bestämmelse, som innehålles i 2 mom. hänvisas till vad därom i den allmänna översikten anförts. En person, som antingen helt uraktlåter att lämna sådan underrättelse varom här stadgas eller dröjer oskäligt länge därmed, kan naturligen komma att bliva straffad för djurplågeri. Även där omständigheterna icke betinga ett så strängt bedömande av uraktlåtenheten, synes emellertid plikten att giva underrättelse böra understrykas genom tillvaron av en särskild straffbestämmelse och har en sådan upptagits i 32 § av förslaget.

Enligt den åt 2 mom. givna avfattningen blir detsamma tillämpligt jämväl då fråga är om sårande under olovlig jakt. Detta synes emellertid icke innebära något onaturligt. Visserligen kan man ej förutsätta, att den som under olovlig jakt sårar djur skall självmant röja sitt olovliga tilltag genom underrättelse varom nu är fråga, vadan alltså straff jämväl enligt denna

paragraf normalt kommer att drabba varje tjuvskytt som skadskjuter älg, hjort eller rådjur, men det skulle enligt utredningsmannen vara mycket stötande, därest ifrågavarande bestämmelse skulle tillämpas allenast å den som idkar lovlig jakt och tjuvjägaren sålunda komma att i förevarande avseende intaga en i viss mån privilegierad ställning.

14 §.

Förevarande paragraf motsvarar 14 § i 1912 JL och innefattar i förhållande till vad som gäller enligt denna icke annan ändring än som betingas av de i 25 § givna bestämmelserna om åtgärder till förhindrande av viltskador. Skall nämligen i sistnämnda lagrum omförmäld jakt i ändamål att nedbringa stammen snabbt och med minsta omgång leda till avsett resultat, lärer densamma böra få företagas å de platser, där det villebråd varom fråga är plägar vara lättast åtkomligt, och sådana platser torde ofta utgöras av åkrar.¹ Härigenom kan naturligen uppkomma skada å dessa åkrar, och enligt nu gällande regler om jakträttsinnehavares skadeståndsskyldighet skulle han bliva pliktig ersätta denna skada. Ehuru jakt enligt 25 § kan förväntas komma att företagas huvudsakligen i de personers intresse, som å sin mark ej hava jakträtt, och det alltså kan synas innebära en obillighet mot jakträttsinnehavaren att han icke endast skall behöva underkasta sig en decimering av sin villebrådsstam utan även betala skadestånd för att denna decimering utförts, torde likväl ett undantag från regeln i 26 § om skadeståndsskyldighet icke böra medgivas i fråga om sådan jakt. En jakträttsinnehavare, som fått föreläggande att decimera sin villebrådsstam kan ju tänkas komma att göra detta på ett hänsynslöst sätt och det skulle då vara lika obilligt mot brukaren av marken, om han vore avskuren från rätten att erhålla skadestånd. Man torde för övrigt kunna utgå ifrån att i de fall, då brukaren har ett verkligt intresse av att den ifrågavarande jakten giver bästa resultat, godvillig uppgörelse om eventuell markskada ej skall bliva svår att träffa.

15 §.

I fråga om rätten till i vissa fall åtkommet villebråd innehåller 1912 JL bestämmelser dels i 12 § som föreskriver att dödad eller fångad björn eller lo skall tillfalla kronan, dels ock i 16 § som såväl i fråga om björn och lo som beträffande annat villebråd giver regler om fallvilt, varmed då skall förstås djur som anträffas dött.

Bestämmelserna i 12 § av 1912 JL att dödad eller fångad björn eller lo samt i 16 § att fallvilt av dylikt skall tillfalla kronan hava ju tillkommit i ändamål att å det skydd, som beretts dessa djur genom deras fridlysning å kronomark, giva ökad räckvidd på sätt, att man genom borttagande av möj-

¹ I den danska jaktlagen, 9 §, är jämväl stadgat förbud mot beträdande av besådd åker, från vilket förbud emellertid medgives undantag för jakt efter kron- och dovhjort, sikahjort samt rådjur i de fall nämligen, då brukare begagnat honom tillerkänd rätt att i vissa fall begära, att jakträttsinnehavaren skall bereda honom skydd mot nämnda vilt.

ligheten för innehavaren av enskild mark att tillgodogöra sig djurens värde som villebråd velat så mycket som möjligt inskränka den å sådan mark efter desamma bedrivna jakten.

Samma skäl som legat till grund för fridlysningen av björn och lo hava ock varit bestämmande för den jämlikt 3 § 1 mom. andra stycket i 1927 JS stadgade fridlysningen av ett annat rovdjur, nämligen *örnen*. Även i fråga om örn innebär fågelns förhållandevis stora värde som museiföremål en frestelse att företaga jakt å densamma. Visserligen är örnen, liksom för övrigt lodjuret, för närvarande helt fridlyst intill utgången av år 1940 och dödad örn förverkas alltså principiellt till kronan. Men i många fall, då örn dödat, åberopas, att dödandet skett i nödvärn, och påståendet härom måste oftast godtagas. Någon förverkandepåföljd kan då icke heller ifrågakomma. Härill kommer att den i 13 § 1912 JL medgivna rätt under vissa omständigheter döda och jämväl behålla örn frestar till missbruk. Det synes därför befogat att göra de ifrågavarande reglerna om björn och lo tillämpliga jämväl beträffande örn och således stadga, att dödad eller fångad örn eller fallvilt av örn så ock ägg eller bo av densamma skall tillfalla kronan. Att ett sådant stadgande nödvändiggör ändring i 12 §, har vid behandlingen av sistnämnda paragraf omnämnts.

Ehuru den nuvarande avfattningen av stadgandet om björn och lo icke borde kunna giva rum för annan tolkning än den avsedda, eller att jaktbyte eller fallvilt av nämnda djur tillfaller kronan, oavsett å vilken mark de dödat eller anträffats, visar dock erfarenheten, att uppfattningen härutinnan särskilt i fråga om björnen icke är fullt klar. Möjligen har den omständigheten verkat förvillande, att björnens fridlysning endast har avseende å kronans mark, medan jakten efter björn är fri å enskild mark, däri inbegripet samfälligheter såsom allmänningar etc. Visserligen inverkar vederbörandes missuppfattning härutinnan icke på möjligheten att få honom fälld till straff, men i och med att man kommit därhän har ju stadgandet visat sig icke medföra åsyftad verkan att utgöra indirekt skydd för nämnda djur. Därför har i förslaget å ifrågavarande bestämmelser givits en avfattning, som för en var bör tydliggöra deras giltighet beträffande all slags mark.

Bestämmelserna om att dödad eller fångad björn, lo eller örn ävensom fallvilt av nämnda djur skola tillfalla kronan hava ju karaktären av undantagsbestämmelser, som enligt vad ovan anförts tillkommit i visst syfte. Det synes fördenskull önskvärt, att bestämmelserna sammanföras under ett lagbud. Å andra sidan är det givetvis lika önskvärt att bestämmelserna om fallvilt icke skola behöva sökas på mer än ett ställe. Ett tillmötesgående av dessa delvis motstridiga önskemål har synts utredningsmannen möjliggöras genom att, på sätt här ock skett, sammanföra bestämmelserna i en paragraf. För ett sådant förfaringssätt synes ock tala, att desamma till varandra stå i det sammanhang, att de avse att giva regler om rätten till i vissa fall eller på visst sätt åtkommet villebråd.

Beträffande det materiella innehållet i reglerna om fallvilt av andra djur än de ovannämnda synes det befogat, att bland de djurslag av vilka fall-

vilt, påträffat under fridlysningstid, skall tillfalla kronan upptaga jämväl vildren och bäver. Det rör sig här om djurarter, rörande vilka man, bland annat genom total fridlysning, vill söka ernå att de, ehuru en gång utrotade, åter skola ingå i den svenska faunan, och denna fridlysning kan säkert väntas vinna i effektivitet genom tillvaron av ett stadgande, som borttager den ekonomiska lockelsen att idka olaga jakt för att sedan förebära, att det därvid nedlagda villebrådet anträffats såsom fallvilt.

16 §.

De skäl som föranlett att i förslaget upptagits bestämmelse om skriftlig form för jakträttsupplåtelser ävensom övriga i denna paragraf införda stadganden hava uttömmande angivits i den allmänna översikten, till vilken alltså hänvisas.

17 §.

I 1 mom. första stycket återfinnes de i 9 § i 1912 JL förekommande stadgandena rörande frivilliga avtal om bildande av jaktvårdssammanslutningar, i fråga om vilka stadganden ingen ändring föreslås i sak. Vidkommande åter terminologien har först och främst åt det av dylik sammanslutning disponerade området givits viss benämning, nämligen jaktområde, och vidare har, då, på sätt framgår av 1 §, begreppet jaktvård omfattar icke endast vidtagandet av särskilda åtgärder till villebrådets skydd, enligt vedertaget bruk betecknade såsom viltvård, utan även själva jaktutövningen, denna distinktion iakttagits vid avfattningen av paragrafen.

Andra stycket av 1 mom., till vilket stycke ingen motsvarighet finnes i 1912 JL, innehåller dels den uttryckliga föreskrift att ett visst slag av jaktrettsupplåtelser skall vara att hänföra till avtal om servitut och alltså kunna som sådant intecknas, vilken, såsom i den allmänna översikten anföres, nödvändiggjorts av domstolarnas härutinnan vacklande praxis, dels ock det närmast av sociala skäl betingade stadgandet om begränsning i tiden av servitutsskyddet i fråga om sådana avtal, varigenom jakträtten i sin helhet upplåtes till ägaren av annan fastighet i denna hans egenskap. Till följd av nämnda stadgande komma sist omförmälda jaktrettsupplåtelser som ske i nyttjanderättsavtalets form. Ett i form av servitut träffat avtal om jakträtt innebär emellerid väsentliga fördelar ur jaktvårdssynpunkt i förhållande till det vanliga jaktarrendavtalet, varför nyssberörda omständighet icke gör stadgandet om möjlighet att sluta förstnämnda slag av avtal överflödigt och detta så mycket mindre, som nämnda tidsbegränsning gäller allenast beträffande en del av ifrågavarande servitutsavtal.

Av 2 mom. framgå de civilrättsliga förutsättningarna för att ett sådant jaktområde, som avses i 1 mom. första stycket skall kunna bildas, ändock att enighet härom icke stått att vinna bland samtliga av saken berörda fastighetsägare. Såsom i den allmänna översikten anförts utgör ifrågavarande

stadgande en av kardinalpunkterna i den föreslagna nya lagstiftningen och det är främst tack vare att detta stadgande möjliggör att lägga stora delar av rikets jord under ordnad jaktvård som övriga till jaktens fromma föreslagna bestämmelser kunna förväntas medföra avsedda gynnsamma verknin-
gar.

De mera väsentliga anmärkningarna mot de förslag att lösa frågan om bildande av jaktområden, vilka tidigare framlagts¹ och som förordat en utvidgning av bestämmelserna i 9 § i 1912 JL därhän, att beslut som i nämnda paragraf avses skola kunna genomföras även gentemot en tredskande jordägare, torde kunna sammanfattas i följande huvudpunkter:

1) Man har ansett att det ingrepp i den enskildes fria förfoganderätt över sin mark, som bleve en följd av ett sådant förslags genomförande, skulle vara oförenligt med den på urgammal tradition grundade rätten att jaga på egen mark. Det vore ock att befara, att en dylik tvångsgemenskap skulle giva upphov till eljest icke förekommande slitningar grannar emellan.

2) Man har vidare gjort gällande, att så betydande svårigheter skulle vara förenade med bestämmandet av dessa jaktområdets gränser, att det icke vore möjligt att fastställa generella regler för bildandet av sådana områden, utan borde avgörande härom fattas först efter prövning i varje särskilt fall.

3) Slutligen har man framhållit, att effektiviteten av en lagstiftning i ämnet vore i hög grad beroende av att den procedur, varigenom jaktområdets omfattning samt reglerna för jaktutövningen och viltvården å detsamma bestämdes, icke bleve förenad med sådan omgång och så betydande kostnader som exempelvis förhållandet vore med förrättning, som avser bildande av gemensamhetsfiske.

Vid ett första betraktande av föreliggande spörsmål ligger det onekligen nära till hands att anse, att man genom att stadga, att en fastighet eller del av sådan skall mot ägarens vilja kunna anslutas till jaktområde, varom nu är fråga, och att således sådan fastighetsägare kan tänkas icke endast bliva ålagd inskränkningar i fråga om utövningen av honom själv tillkommande jakträtt utan även förpliktad tåla tillvaron av andra jägare på fastigheten, gör ett så betydande ingrepp i hans rätt att i jakträttsligt hänseende förfoga över fastigheten, att detsamma måste anses oförenligt med här i riket rådande uppfattning. Ser man emellertid närmare på saken och undersöker avsikten med och det eftersträfvade resultatet av ett sådant stadgande, lär man finna att detta ingrepp är av mera formell än reell natur. Visserligen torde de för jaktområdet antagna reglerna angående bland annat jaktutövningen komma att förhindra fastighetsägaren att efter eget gottfinnande utöva jakt, men han behöver därför icke bliva avstängd från möjligheten att jaga, och väl torde han bliva nödsakad tåla andra jägare på sin mark, men han synes härför bliva mer än väl kompenserad av, att han i regel vid den av honom själv bedrivna jakten får röra sig över betydligt större areal än

¹ Se t. ex. Svenska jägareförbundets underdåniga framställning den 22 augusti 1921 (d. nr 2117) med över densamma avgivna yttranden av domänstyrelsen, länsstyrelser, landsting, hushållningssällskap, överjägmästare och jaktvårdsföreningar.

som omfattas av hans egen fastighet. Och det slutliga resultatet av de honom pålagda inskränkningarna i fråga om jaktutövningen lär i varje fall bliva, att han i framtiden väl icke kommer att kunna berömma sig av att hava överlistat den sista haren eller tjädertuppen i skogen, men att han däremot torde kunna påräkna ett kanske icke alltid stort men jämnt utbyte av sin jakt. — Att vidare slitningar mellan grannar kunna uppkomma är väl troligt, men det synes svårt att inse varför dessa skola behöva bliva större mellan delägarna i ett jaktområde än mellan innehavarna av jaktmarker vilka i avseende å läge och omfång äro sådana, att de som regel icke göra det möjligt att bedriva jakt utan att göra intrång å grannmarken. I ett fall lär dock särskilda hänsyn böra tagas och det gäller ägare av fastighet, vilken av ideella skäl icke önskar att jakt bedrivs å hans mark. För en dylik person som är djurvän och kanske försöker att till sina ägor, som väl ofta torde utgöras av något eller några tunnland mark omkring bostaden, draga allehanda djurarter dem han skyddar och vårdar, kommer det utan tvivel att kännas bittert för att ej säga olidligt, om han tvingas tåla att grannar utsätta dessa djur för förföljelse. Man synes emellertid kunna lösa denna intressekonflikt så, att man väl låter fastigheten ingå i jaktområdet men att beträffande jaktutövningen å detta föreskriver, att jakt å fastigheten icke må av annan delägare¹ i jaktområdet bedrivas så länge ägaren av fastigheten icke vare sig själv eller genom annan utövar jakt å densamma.

Det vill alltså synas utredningsmannen som om de ovan under 1) refererade invändningarna i själva verket icke äga den tyngd, som man först kunde vara benägen tro. Det är också att märka, att desamma framställdes redan år 1921, och under de sedan dess förflutna femton åren har utvecklingen medfört en i mångt och mycket förändrad syn på föreliggande spörsmål, vilket kanske bäst belyses av, att det är just från dem, vars intressen man med dessa invändningar avsåg att skydda, nämligen allmogejägarna, som kravet på en lagstiftning i förevarande syfte nu reses. Såsom anmärkningsvärt kan för övrigt anföras, att många av dem, som på omförmälta skäl avstyrkte förslaget om »tvångsgemenskap», såsom ett bättre medel att öka tillgången på villebråd förordade bestämmelser om att för rätten att självständigt idka jakt skulle fordras innehav av viss areal.

Vidkommande anmärkningen under 2) är det nog riktigt, att man icke kan på förhand träffa bestämmelser om vilka fastigheter som skola ingå i ett planerat jaktområde. I lagen om gemensamhetsfiske har möjligheten att inrätta sådant fiske begränsats till att avse de fall, då ett fiskevatten är oskift eller eljest tillhörigt två eller flera. Ett jaktområde kommer däremot att i de flesta fall bestå av självständiga fastigheter. Vilka dessa fastigheter skola vara kommer främst att bero på, i vilken omfattning i förslaget förutsatt majoritet visar sig vara förhanden, men i övrigt skall enligt utredningsmannens åsikt hänsynen till vad som ur jaktvårdssynpunkt kan anses lämpligt

¹ Med *delägare i jaktområde* avses här liksom annorstädes i motiven ägare av i jaktområdet ingående mark eller eljest å området jaktberättigad person.

tillmätas huvudsaklig betydelse. Möjligheten att härutinnan träffa det riktiga avgörandet är emellertid beroende på att såväl handläggningen som det slutliga avgörandet av ett ärende om bildande av jaktvårdsområde sker under medverkan av i jaktvårdsfrågor sakkunniga personer och myndigheter. Därmed är man ock inne på de ovan under 3) refererade erinringarna. Genom tillkomsten, på sätt i förslaget förutsättes, av jaktvårdskonsulentbefattningar, åt vilkas innehavare alltså kan uppdragas att handhava handläggningen av ifrågavarande ärenden, synes nämligen förutsättningarna vara för handen, att denna handläggning skall komma att ske på ett så sakkunnigt, smidigt och litet kostsamt sätt som möjligt. Genom föreskriften att beslut om bildande av jaktområde ej må träda i tillämpning, förrän det fastställts av länsstyrelsen, lär det åter vara sörjt för att genom dylikt beslut större intrång ej må göras i enskild rätt än som för uppnående av det avsedda målet oundgängligen kräves. I den mån länsstyrelsen härvidlag önskar inhämta yttrande av i jaktvårdsfrågor sakkunnigt organ, gives densamma möjlighet härtill genom att i ärendet höra jaktvårdsstyrelsen.

I förevarande moment har nu såsom materiella förutsättningar för att ett beslut om bildande av jaktområde skall vinna giltighet uppställts dels att det föreslagna området skall vara lämpligt för det avsedda ändamålet och dels att bakom beslutet skall stå kvalificerad majoritet av de av saken berörda fastighetsägarna, vilken majoritet bestämts sålunda, att beslutet skall icke blott biträdas av två tredjedelar av antalet fastighetsägare utan att dessa tillika skola äga minst två tredjedelar av den areal varom fråga är. För att emellertid den sålunda givna möjligheten att bilda jaktvårdade områden icke skall kunna utnyttjas i ändamål att beröva någon frukterna av utav honom redan bedriven jaktvård har det ytterligare villkoret stadgats, att ägare av mark, som finnes lämpligen kunna bestå såsom eget jaktområde, icke skall kunna tvingas ansluta sig till sådant jaktområde varom nu är i fråga. Å andra sidan synes emellertid åt ägare av fastighet, som angränsar ett ifrågasatt jaktområde, böra inrymmas rätt att få en önskan om att vinna anslutning till jaktområdet prövad, och bör för sådan anslutning gälla enahanda villkor som i fråga om bildandet av jaktområden.

Föreskrifterna om handläggningen i formellt avseende av ärendena angående bildande av jaktområden, om klagorätt och om möjligheterna att vinna av omständigheterna betingad ändring i en gång laga kraftvunna beslut hava, såsom inledningsvis antytts, icke ansetts böra intagas i lagen om rätt till jakt utan i jaktstadgan (17—21 §§); och hänvisas rörande den närmare utformningen av desamma till detaljbehandlingen av sistnämnda förslag.

18 §.

I 1 mom. erinras om den skyldighet att innehava gällande ansvarsförsäkring som i enlighet med förslag, vilket framdeles kommer att avgivas, skall åvila en var som idkar jakt med skjutvapen.

2 mom. innehåller huvudregeln angående plikten att erlægga jaktvårds-

avgift och vid jakt medföra och uppvisa jaktkort; och hänvisas i denna del till vad i den allmänna översikten därom anförts. Det bör dock påpekas, att delägare i samfällighet icke kan anses vara jämnställd med ägare av fastighet, varför sådan delägare vid jakt å samfällighetens mark skall vara försedd med jaktkort. Motsvarande är avsett att gälla ifråga om delägare i jaktområde, som alltså för rätten att jaga å området utanför den mark, där han på grund av äganderätt eller eljest har jakträtt, skall erlægga jaktvårdsavgift.

3 mom. innefattar vissa undantag från nyssnämnda huvudregel. I förhållande till vad 1916 års sakkunniga i detta avseende föreslog¹ innebär utredningsmannens förslag vissa ändringar av såväl inskränkande som utvidgande innebörd, rörande vilka följande torde böra anmärkas: Den frihet från erläggande av jaktvårdsavgift som enligt förslaget bör få tillgodonjutas av personal vid domänverket samt lärare och elever vid skogshögskolan och skogsläroverken har avseende allenast på sådan jakt, som av dem utövas som en del av deras tjänsteåligganden, alltså sådan jakt som omförmäles i tredje och femte punkterna ävensom sjätte punkten a) av 1927 års kungörelse angående grunderna för tillgodogörande av kronans jakträtt; och skall förty sådan frihet icke ifrågakomma vid den jakt, vartill enligt tredje punkten fordras domänstyrelsens särskilda tillåtelse. — De jaktliga förhållandena i trakterna ovan skyddsskogs- och odlingsgränserna hava ansetts motivera föreslagen särställning för den i nämnda trakter *bofasta* befolkningen, varigenom denna i viss mån blir likställd med lapparna. Emellertid har befrielse från skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift icke ansetts böra omfatta jakt efter andra djur än — förutom varg och järv — sådana i fråga om vilka enligt jaktstadgan snarfångst är tillåten.

I fråga om innehållet i 4 och 5 mom. hänvisas till den allmänna översikten ävensom till förslaget till jaktstadga 22 och 23 §§.

19 §.

Då något skäl numera icke synes föreligga att begränsa skyldigheten för utländsk undersåte att erlægga jaktpass till att avse allenast jakt med »skjutgevär»,² har denna skyldighet föreslagits skola omfatta jakt i allmänhet.

Enligt uttryckligt stadgande, 18 § första stycket, i lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom etc. skola i nämnda lag föreskrivna inskränkningar i rätten att förvärva sådan egendom icke äga tillämpning å förvärv genom bodelning, arv eller testamente. Detta lärer hava till följd, att medan en utländsk undersåte, som förvärvat Konungens tillstånd att besitta fast egendom, icke är skyldig utlösa jaktpass, hans son, som bekommit fastigheten i arv efter sin fader, blir underkastad sådan skyldighet. Detta synes innebära en inkonsekvens som bör undanröjas, vilket ock skett i förevarande paragraf.

¹ 1922 års förslag: sid. 46.

² Jfr Kungl. Maj:ts prop. nr 98/1912 sid. 43.

20 §.

Med 20 § inledas de bestämmelser i förslaget vilka hava det gemensamt, att de syfta till att skapa skydd för det å en viss mark bedrivna jaktvårdsarbetet.

De två första styckena av förevarande paragraf motsvara 15 § i 1912 JL, men det föreslås införande i lagen av förbud i två hänseenden, nämligen dels förbud mot att locka till sig villebråd från annans mark, dels ock förbud mot nyttjande för särskilt ändamål av vissa fångstredskap, vilket nyttjande emellertid för att vara effektivt i regel förutsätter, att villebrådet lockas till redskapet.

Vad det första förbudet beträffar så skiljer sig lockandet från det redan nu förbjudna skrämmandet eller motandet bland annat däri, att lockandet icke med nödvändighet förutsätter ett beträdande av annans jaktområde. Medan den som skrämmer eller motar villebråd ofta lärer kunna straffas för olaga jakt och det i 15 § i 1912 JL givna förbud med tillhörande straffbestämmelse alltså jämväl har karaktär av reservparagraf, avsedd att tillgripas när något rekvisit för olovlig jakt fattas,¹ lärer möjligheten att få den som lockat till sig villebråd straffad för olovlig jakt vara utesluten. Att emellertid ett lockande kan giva lika stort utbyte som ett skrämmande eller motande torde vara uppenbart, liksom att det innebär ett icke lojalt utnyttjande av villebrådets egenskap att vara rörligt. Lockandet plägar ske förnämligast genom anordnande av utfodring men kan naturligen utföras på annat sätt. På senare tid har man för att locka till sig harar och hjortdjur börjat låta gröda kvarstå på fälten efter vanlig skördetid och det har därför ifrågasatts, om icke ett sådant förfaringssätt skulle såsom i realiteten innebärande anordnande av ett lockmedel kunna förbjudas. Svårigheten att leda i bevis, att grödan kvarlämnats i sådant syfte, torde emellertid göra en sådan utsträckning av förbudet illusorisk, vartill kommer att utestående gröda jämväl är ett medel att kvarhålla villebrådet å visst område, vadan man genom ett sådant förbud, som givetvis måste vara generellt, alltså skulle kunna komma att motverka det avsedda ändamålet eller att bibehålla villebrådet åt den som uppdragit detsamma.

Vidkommande därefter det föreslagna förbudet mot uppsättande av fångstburar för levande vilt inom visst avstånd från annans jaktområde har det blivit allt vanligare, att man tätt inpå gränserna till jaktvårdade områden uppsätter dylika fångstapparater, till vilka villebrådet lockas genom lämpligt anordnad utfodring. Avsevärda mängder villebråd fångas på dylikt sätt, vilket ju icke kan anses utgöra ett sådant lojalt tillgodogörande av invandrat vilt, vilket bör vara varje jakträttsinnehavare tillåtet. Ehuru nu nämnda jaktmetod oftast kombineras med ett lockande och alltså i princip omfattas av nyss föreslagna förbud, gör detta icke ett förbud mot uppställande av dylika fångstmedel inom visst avstånd från jaktmarkens gräns överflödigt. Uppställles nämligen en fångstbur till exempel 100 å 150 meter

¹ Jämför 1898 års förslag: sid. 53 och 1909 års förslag: sid. 56.

från en grannes jaktområde och utlägges foder i omedelbar närhet av buren, är det visserligen tämligen säkert, att villebrådet från grannens mark faktiskt lockas till buren, men att söka leda detta i godtagbart bevis torde som regel vara utsiktslöst. Det sålunda såsom nödigt befunna förbudet har i förslaget i likhet med gällande bulvanförbud bestämts till att omfatta ett avstånd av 200 meter från gränsen till annans jaktområde. Då emellertid dylika fångstredskap kunna användas för lojala ändamål, till exempel för fångande av grävling, vessla, sork, duvhök etc., synes förbudet böra inskränkas till att avse allenast fångst av nyttigt vilt.

Medan de nu avhandlade metoderna att komma åt villebråd från annans mark praktiseras huvudsakligen i trakter med mycket rik villebrådstillgång, är den i tredje stycket av förevarande paragraf omförmälda formen av icke lojalt tillgodogörande av villebråd å annans mark vanlig över hela landet. Den tillgår i regel så att man å ett område, vars form eller storlek är sådan, att detsamma icke kan utgöra varaktig uppehållsort för villebråd, släpper hund i förhoppning om att denna under sitt sök skall gå ut på omgivande mark och där taga upp villebråd, vanligen hare, vilket sedan vid passerandet över området skall kunna fällas. Mer än något annat sätt för maskerad illojal jakt har detta visat sig förödande för villebrådsstammen å omgivande marker och kraven på bestämmelser om minimiareal grundas till stor del på förekomsten av denna jaktform. Enligt utredningsmannens mening bör det otillåtna i en sådan jakt, varom ingen tvekan torde behöva råda, komma till uttryck i lagen. Då emellertid ett av straffbestämelse åtföljt generellt förbud mot släppande av hund å sådant område kan tänkas giva upphov till en mångfald stridigheter och trakasserier, synes det med straff omgärdade förbudet böra taga sikte på det fall, då avsikten att åtkomma villebråd från annans mark är uppenbar och alltså olovlig jakt i själva verket föreligger,¹ medan man i övrigt får åtnöjas med ett stadgande av i huvudsak deklamatorisk karaktär, vilket emellertid därför ingalunda behöver bliva betydelselöst, när genom detsamma strävandena att på upplysningens väg jämväl i detta avseende ernå en bättre ordning komma att vinna ett gott stöd.

21 §.

I denna paragraf har icke vidtagits annan ändring än att ordet skjutgevär utbyts mot skjutvapen.

I fråga om det för straffrihet uppställda villkoret eller att av omständigheterna skall framgå, att beträdandet sker i lovligt ärende, får det ej förbises, att i Norrland och Dalarne ägofigurernas beskaffenhet och bristen på vägar mången gång gör det omöjligt eller i varje fall förenat med oskälig tidsspilla för en person att komma till sitt eget jaktområde utan att beträda annans jaktområde, ett förhållande vartill givetvis vederbörlig hänsyn bör tagas vid avgörandet, om ett beträdande skall anses såsom olovligt eller ej.

¹ Se Kungl. Maj:ts utslag den 4 november 1914 (NJA 1914 sid. 455 och utförligt referat i Svenska Jägareförbundets tidskrift 1923 sid. 106).

23 §.

Bestämmelserna i 19 § i 1912 JL hava upptagits i denna paragraf med bland annat de ändringar att kungörandet om upptagen hund icke ansetts böra som nu behöva ske i kyrkan och icke heller tre gånger i ortstidningen, i vilket sistnämnda avseende kungörelsens införande en gång ansetts tillfyllest, ävensom att med ägare likställtts innehavare.

Vidare har i förhållande till 1912 JL skett den ändringen, att första och andra styckena i 19 § av sistnämnda lag fått i den föreslagna paragrafen byta plats i samband varmed avfattningen av det föreslagna första stycket jämkats, vilka båda ändringar vidtagits i syfte att undanröja ett, enligt vad erfarenheten visar, vanligt förekommande missförstånd, nämligen att upptaganderätten skall vara inskränkt till allenast egentliga jakthundar. Det förhåller sig emellertid så att en hel del av de såsom sällskapshundar hållna hundraserna såsom schäferhundar, terriers och taxar, ingalunda äro oskadliga för villebrådet framför allt under den tid, då ungarna äro små, och många äro de harungar, raphöns-, fasan- och skogsfågelskycklingar som av dylika hundar bringas om livet, utan att hundens ägare har en aning om, att hunden »jagar eller ofredar villebråd». Med den avfattning som givits åt första stycket avses därför ock att för den som åtföljd av hund beträder mark, där villebråd finnes, ytterligare understryka skyldigheten att hålla hunden under sådan uppsikt och kontroll, att densamma förhindras att för-gripa sig på villebrådet eller djurlivet över huvud.

Den ersättning för av löslöpande hund orsakad skada å villebrådsbeståndet som jämlikt andra stycket i paragrafen må bliva en jakträttsinnehavare tillerkänd torde sällan komma att fullt ut motsvara den i verkligheten av hunden föröfvade skadegörelsen. Denna sträcker ock sina verkningar till kringliggande marker. Härmed må nu förhålla sig hur som helst, de fall, då, på grund av att hunden icke låter sig upptagas eller eljest är omöjlig att identifiera, något skadestånd icke kan utkrävas äro nog de vanligaste och man torde med skäl kunna säga, att jakträttsinnehavaren för närvarande står rättslös gentemot en dylik hund, som kan under veckor och månader dagligen ligga och driva i markerna, utan att det gives möjlighet att taga upp den. Den skada som av sådana, vårdslösa ägare tillhöriga hundar åsamkas icke endast den särskilde jakträttsinnehavaren utan traktens villebrådsbestånd i allmänhet är så betydande att långt gående åtgärder mot desamma synas erforderliga. Därvidlag måste man emellertid strängt skilja mellan jakt-tid och fredad tid. Genom att legalisera ett dödande av löslöpande hundar under jakttiden skulle man nämligen giva utrymme åt godtycke och rena trakasseringsåtgärder, ett otal tvistigheter skulle uppstå och man kan rent av sätta i fråga, om icke därigenom jakten med drivande hund skulle bliva omöjliggjord. Annorlunda förhåller det sig med den fredade tiden, varmed då bör förstås tiden från och med den 1 mars till och med den 20 augusti. Insikten om det jämväl ur humanitär eller allmän naturvårdssynpunkt förkastliga i förekomsten i markerna av drivande hundar under denna för djur-

livet i allmänhet så ömtåliga tid är nu så utbredd, att en jakträttsinnehavare som tager sig själv rätt och lagar, att en sådan hund försvinner, närmast mötes med sympati. Det synes emellertid icke lämpligt att åt den enskilde överlämna initiativet i fråga om dylika skyddsåtgärder. Utredningsmannen, som alltså anser att en rätt att döda löslöpande hund utgör en nödvändig förutsättning för att stadgad fred i markerna under nämnda ömtåliga tid verkligen skall komma att råda, har för att denna rätt skall få utövas föreslagit följande villkor, nämligen *dels* att hunden icke skall låta sig upptagas och *dels* att omständigheterna skola vara sådana, att det måste antagas att hundens löslöpande beror på ägarens eller innehavarens vårdslöshet. En sådan omständighet föreligger till exempel då samma hundägares hund vid skilda tillfällen påträffats drivande i markerna. Därjämte har det föreskrivits skyldighet att om dödandet göra anmälan till vederbörande polismyndighet. Någon påföljd för underlåtenheten härutinnan har icke stadgats, men det är ju givet att i en eventuell rättegång sådan uraktlåtenhet kan så tillvida försämra jakträttsinnehavarens ställning i bevisningsavseende som densamma kommer att anses innebära ett indicium på att dödandet var obefogat.

25 §.

Utöver vad den allmänna översikten innehåller om denna paragraf må följande anföras. För att en tillämpning av paragrafen skall kunna komma i fråga har uppställts tre fordringar nämligen för det första att den skada, varom fråga är, skall ha sin orsak i viss villebrådsarts utveckling, d. v. s. att villebrådsarten skall ha nått en sådan talrikhet, att den normala beskattningen icke förmår hålla stammen vid skälig nivå. Många villebrådsarter göra nämligen bland annat vid tillfredsställande av sitt näringsbehov en viss åverkan å produkterna av den mänskliga odlingen, men denna åverkan är i regel icke av den betydenhet, att särskilda åtgärder utöver den regelmässigt utövade jakten kunna anses påkallade. Skadan skall vidare vara avsevärd. Prövningen av om en skada är sådan får givetvis ske från fall till fall, men så mycket torde dock kunna sägas, att densamma måste på ett mera påtagligt sätt menligt inverka på resultatet av en odlares arbete. Skadan måste slutligen vara sådan, att den icke kan genom rimliga åtgärder från markinnehavarens sida förebyggas. Även i detta avseende måste prövningen taga sikte på det särskilda fallet och åtskilliga omständigheter inverka härvidlag såsom de jakträttsliga förhållandena å den skadade marken, dennas storlek, värdet av det intresse som skall skyddas etc. Såsom allmän regel torde kunna sägas, att, därest den skadelidande kunnat genom en i jämförelse med den normala avkastningen av den ifrågavarande marken obetydlig kostnad kunnat få denna effektivt skyddad, tillämpning av förevarande paragraf icke bör ifrågakomma.

Det ingrepp i jakträttsinnehavarens rätt till villebrådet, som blir en följd av sålunda konstaterad skada, har i förslaget givits form av ett föreläggande för honom att vidtaga åtgärder för villebrådsstammens nedbringande, och,

vid hans underlåtenhet att ställa sig föreläggandet till efterrättelse, ett förordnande att jakt å området skall genom särskilt utsedda personer äga rum i ändamål att åstadkomma sådant nedbringande. Det är emellertid givet, att även andra åtgärder kunna tänkas medföra samma effekt som ett nedbringande av stammen. Då en sådan åtgärd, till exempel uppsättandet av stängsel, kan förutsättas komma att i många fall draga avsevärd kostnad, synes initiativet härutinnan icke böra tillkomma den beslutande myndigheten utan jakträttsinnehavaren, som alltså skall vara berättigad föreslå, att föreläggandet i stället skall komma att avse vidtagande av åtgärd av sist omnämmt slag. Prövningen av om sådan åtgärd skall anses tillfyllest skall emellertid tillkomma länsstyrelsen. Åt den sålunda i jakträttsinnehavarens intresse vidtagna modifikationen av stadgandet om föreläggande att vidtaga åtgärder för villebrådsstammens nedbringande har emellertid icke ansetts behöva beredas plats i förevarande paragraf, utan har densamma intagits i jaktstadgan tillika med övriga bestämmelser om ordningen för meddelande av föreläggande och förordnande, varom nu är fråga.

I andra stycket av 25 § givas regler om vem som i de särskilda av paragrafen reglerade fallen skall äga tillgodogöra sig därvid fällt villebråd.

27 §.

1 mom. av 27 § innehåller de straffbestämmelser som äro avsedda att ersätta 24 kap. 12 och 13 §§ strafflagen.

Första stycket av momentet överensstämmer med 24 kap. 12 § strafflagen.

I andra stycket stadgas straff för vissa kvalificerade former av olovlig jakt i allmänhet.

Vidkommande då först straffbudet för olovligt fällande etc. av älg med flera djur har, då den omständigheten, att en person som beträtt annans jaktområde i uppsåt att olovligen jaga icke lyckas bättre förverkliga uppsåtet än att han skjuter bom, icke kan anses som bevis för att hans brottsliga vilja är mindre intensiv än om han exempelvis sårar djuret, straffbudets tillämplighetsområde utsträckts till att omfatta jämväl det fall, då någon påskjuter något av ifrågavarande djur. — Med de för angivande av den andra kvalificeringsgrunden använda ordalagen *vanemässigt eller i större omfattning* har avsetts att träffa såväl den yrkesmässiga utövaren av olovlig jakt som återfallsförbrytaren. — Den tredje kvalificeringsgrunden slutligen har tillkommit för att i möjligaste mån lägga en hämsko på det alltmer ökade användandet av framför allt motofordon och motorbåtar vid olovlig jakt. Behovet av en väsentlig straffskärpning i detta avseende är så allmänt erkänt, att ytterligare därom ej torde vara att tillägga. Det må dock anmärkas att, ehuru full effekt av straffbudet för olovlig jakt med motorfordon icke torde vara att påräkna, med mindre ett fällande till ansvar också får verkan i avseende å vederbörandes rätt att innehava körkort, något stadgande i sådan riktning icke befunnits erforderligt, enär det ansetts självfallet, att vederbörande myndighet skall i fråga om person, som ådömts frihetsstraff för med motorfordon förövad olovlig jakt, taga under ompröv-

ning, huruvida han icke därigenom »ådagalagt sådana egenskaper att han icke bör betros att föra automobil».

På det att vid straffets utmätande må bliva tillfälle att låta förhandenvaron av förmildrande eller försvårande omständigheter tydligt avspegla sig i det utmätta straffet, har strafflatituden bestämts så vid som skett.

Tredje stycket av 1 mom. motsvarar 24 kap. 13 § strafflagen. Till de lokaler som i sistnämnda paragraf omförmälas hava lagts fågeldamm, fasaneri och hargård. Olovlig jakt inom här ifrågavarande lokaler torde väl stå tjuvnadsbrottet ganska nära, varför urbota straff synes böra vara normalstraff. För att emellertid i de fall, då den olovlige jägarens personliga förhållanden kunna anses motivera ett mildt bedömande av gärningen, sådant må vara möjligt, har föreslagits, att man vid synnerligen förmildrande omständigheter skall kunna döma till dagsböter.

2 och 3 mom. motsvara första och tredje styckena av 22 § i 1912 JL med de ändringar som betingas av förslagets bestämmelser om skyldighet att erlagga jaktvårdsavgift och innehava jaktkort.

28 §.

1 mom. av 28 § motsvarar fjärde, femte och sjätte styckena av 22 § i 1912 JL. I förhållande till gällande rätt har den ändring föreslagits, att såsom för olovlig jakt skall straffas icke endast den som å annans jaktområde olovligen tillvaratager fallvilt, som enligt bestämmelserna i 15 § tillkommer jakt-rättsinnehavaren, utan jämväl den som i annat fall olovligen tillvaratager fallvilt eller som, där björn, lo eller örn dödats eller fångats, olovligen tillägnat sig djuret. Den jämlikt 15 § kronan tillkommande rätten dels till björn, lo eller örn dels ock till förutom fallvilt av nämnda djurslag även fallvilt av vissa andra djur är visserligen icke grundad i någon kronans jakträtt, men i såväl subjektivt som objektivt avseende synes skillnaden mellan den som å annans mark olovligen tillvaratager fallvilt och den som å egen mark under förbjuden tid tillvaratager till exempel fallvilt av älg vara så ringa, att de i bestraffningshänseende mycket väl kunna bedömas enligt samma grund, ett förfaringssätt som dessutom medför enkelhet och reda ifråga om straffbudens utformning. Under samma straffbud har ock förts den som olovligen utövar jakt efter älg varom i 8 § 1 mom sägs.

Det kan i fråga om sådana jaktområden varom i 17 § förmäles givetvis inträffa, att ägare av i området ingående fastighet eller å området eljest jaktberättigad person överträder de angående jaktutövningen å området gällande bestämmelserna. Flera vägar äro tänkbara då det gäller att skaffa respekt för nämnda bestämmelser. Man kan till desamma foga regler om vite eller om jaktförbud, men man kan också omgärda dem med straffbud. I fråga om sådana jaktområden som bildats till följd av majoritetsbeslut synes det senare tillvägagångssättet vara att föredraga. Därest delägare i allmänning eller samfällighet varom förmäles i 5 § där idkar jakt annorledes än för eget behov eller åsidosätter rörande jaktens bedrivande å allmänningen eller sam-

fälligheten gällande föreskrifter, lärar han bliva förfallen till ansvar jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen för missbruk av sin rätt i samfälligheten, men nämnda straffbestämmelse torde icke genom en blott och bar hänvisning kunna göras tillämplig å delägare i jaktområde varom i 17 § förmäles. Fördensskull har i 2 mom. av förevarande paragraf upptagits ett stadgande om straff för ägare av i sådant jaktområde ingående fastighet eller å området eljest jaktberättigad person som överträder de angående jaktutövningen å området gällande bestämmelserna. Stadgandet har gjorts tillämpligt å alla slag av jaktområden, således även de som bildats till följd av frivilliga avtal, men det är givet att om dylikt avtal innehåller särskilda bestämmelser om påföljd för åsidosättande av detsamma, dessa bestämmelser i stället skola tillämpas.

29 §.

För vinnande av större överskådlighet och reda hava, såsom framgår av 27 och 28 §§, bestämmelserna om förverkande av olovligen åtkommet villebråd eller fallvilt eller dess värde skilts från straffbuden och de hava sammanförts i förevarande paragraf, vars första stycke innehåller regeln, när påföljden av förverkande skall inträda, medan andra och tredje styckena bestämma till vem villebrådet eller fallviltet eller värdet därav skall vara förverkat.

I materiellt avseende innebära reglerna om vem det förverkade skall tillfalla i jämförelse med gällande rätt den ändring, att enär enligt förslaget till jaktstadga jämväl villebråd, som dödats eller fångats medelst otillåtet jakt eller fångstredskap, skall vara förverkat, sådant villebråd, även om det åtkommits under lovlig tid, icke längre skall tillfalla jakträttsinnehavaren. Vidare skall förverkat villebråd etc., som ej tillfaller jakträttsinnehavaren, icke längre tillfalla kronan, utan enligt tredje stycket skall med villebrådet etc. förfaras på sätt i 36 § stadgas, det vill säga det skall försäljas och behållna försäljningssumman fördelas i enlighet med bestämmelserna i sistnämnda lagrum.

Ännu större enkelhet i reglerna hade givetvis blivit följd, därest ifråga om allt förverkat villebråd eller fallvilt komme att gälla regeln i tredje stycket. Praktiska skäl tala emellertid för bibehållande av jakträttsinnehavarens rätt härutinnan.

I fråga om förverkad björn, lo eller örn eller förverkat fallvilt av dessa djur eller förverkat fallvilt av älg, hjort, vildren, rådjur eller bäver, vilket anträffas såsom fallvilt under tid, då sådant djur är fridlyst, kommer alltså enligt tredje stycket att gälla annan regel än som enligt 15 § gäller beträffande björn, lo och örn ävensom fallvilt av dessa och nyssnämnda andra djur i allmänhet eller att de tillfalla kronan. Då emellertid å ena sidan ändamålet med regeln i 15 § synes utesluta att för i nämnda paragraf avsedda fall meddela bestämmelse av annat innehåll, samt å andra sidan, med hänsyn till jaktstadgans föreskrifter, i fråga om förfarandet med nu avsett förverkat villebråd måste gälla enhetliga regler, synes ifrågavarande divergens svår att undvika. Några olägenheter i praktiskt hänseende synas ej heller vara att befara.

30 §.

De tre första styckena av 1 mom. motsvara 23 § i 1912 JL. I förhållande till denna innefattar förslaget följande ändringar: Rätten att frångå den å bar gärning anträffade jämväl förverkat jaktbyte har uttryckligen erkänts. Även om nu denna rätt, såsom sagts¹, är självklar, synes det näppeligen föreligga något skäl att utesluta densamma ur den uppräknig av de föremål, som omfattas av frångånderätten, och detta så mycket mindre som jaktstadgan (1927 JS 20 §) innehåller uttrycklig bestämmelse i samma ämne. — Då enligt förslaget jakträtten å de områden som avses i 7 § i 1912 JL skall tillkomma kronan, har bestämmelsen om att personal vid domänverket med flera skola där äga utöva frångånderätt såsom överflödig utesluts. — I fråga om förfarandet med egendom som jämlikt tredje stycket skall vara förbruten har föreskrivits samma regel som beträffande förverkat villebråd.

Enligt första stycket i såväl 1912 JL som förevarande paragraf må frångånderätten utövas mot den som olovligen jagar å annans jaktområde. Sagda rätt synes alltså icke kunna utövas mot den som å bar gärning anträffas under bedrivande av verksamhet, vilken enligt stadgande i lagen är att anse som olovlig jakt eller straffas såsom för sådan. I en del av dessa fall synes emellertid behovet av en rätt att frångå honom byte m. m. obestriddigt. Särskilt torde detta vara förhållandet dels i fråga om den som å bar gärning anträffas i färd med att bortföra älg, hjort eller rådjur utan att hava iakttagit i 13 § 1 mom. givna föreskrifter om vittnen, dels ock ifråga den som så anträffas under utövning av sådan olovlig verksamhet, som enligt 28 § 1 mom. straffas såsom olovlig jakt. I fjärde stycket av 1 mom. har därför intagits uttryckligt stadgande om dylik rätt i nämnda fall ävensom om befogenhet för personal vid domänverket med flera att, då det är fråga om ingripande mot den som söker tillägna sig björn, lo eller örn eller som står i begrepp att tillvarataga sådant fallvilt, som skall tillkomma kronan, utöva sagda rätt även å mark, där jakträtten tillkommer annan än kronan.

Genom utbrytandet ur 24 kap. strafflagen av straffbuden för olovlig jakt blir stadgandet i 16 § av nämnda kapitel om straff för den, som på sätt i sagda paragraf förmåles sätter sig till motvärn, icke längre tillämpligt ifråga om olovlig jakt. Behovet att förläna jakträttsinnehavaren och med honom likställda det skydd, vartill berörda lagrum syftar, kvarstår dock oförminskat. Uttryckligt stadgande i sådant syfte torde följaktligen böra intagas i lagen om rätt till jakt. Så har ock skett i 2 mom. i förevarande paragraf därvid, enär det synts mindre tilltalande att göra ett lagbud, som stadgar straff upp till straffarbete i två år, tillämpligt genom blott en hänvisning, i sagda moment fullständig angivits såväl rekvisiten för brottet som straffsatserna.

31 §.

Paragrafen överensstämmer med 24 § i 1912 JL med de ändringar, som betingas av förslagets bestämmelser om skyldighet att erlægga jaktvårdsav-

¹ Se AK:s protokoll den 28 april 1900: sid. 14 o. ff.

gift samt innehava och uppvisa jaktkort ävensom av vidtagen revision av böteskalorna.

32 §.

Första stycket stadgar straff för den som åsidosätter i 13 § 2 mom. föreskriven underrättelseplikt i den mån han nämligen icke därigenom blivit förvunnen till straffbart djurplågeri.

I övrigt ansluter sig paragrafen till 25 § i 1912 JL med de avvikelser som betingas dels av det i förhållande till 1912 JL delvis förändrade innehållet i 20 § första och andra styckena samt dels av de ändrade straffskalorna.

33 §.

Då det, sedan straffbuden för olovlig jakt utbrutits ur allmänna strafflagen, möjligen kan vara tveksamt, om denna lags regler om skadestånd skola vara tillämpliga i fråga om förbrytelser mot lagen om rätt till jakt, har i förevarande paragraf givits bestämmelse när sådan tillämpning skall ifrågakomma.

34 §.

En viss tveksamhet synes råda huruvida i det fall, att jakträtten å en fastighet tillkommer annan än ägaren, den sistnämnde skall äga att föra talan om sådant intrång å densamma som ligger i olovlig jakt.¹ Såsom den primäre bäraren av jaktvårdsintresset så vitt angår en viss fastighet torde emellertid ägaren av denna vara berättigad att övervaka, att detta intresse icke trädes för nära, ävensom att ingripa då så sker. Även för jakträttsinnehavaren, särskilt om denne är bosatt på annan ort, lär det innebära en fördel att det finnes en om fastigheten nitälskande person, som utan särskilt uppdrag kan ingripa mot ett intrång, som i själva verket alltså måste anses kränka bådads rätt. Emellertid har till utredningsmannen inberättats ett fall från senare år, då av fastighetsägare anställd talan om ansvar för olovlig jakt ogillats på den grund, att jakträtten var utarrenderad. Behovet av ett uttryckligt stadgande synes därför påtagligt och har ett sådant ock intagits i förevarande paragrafs andra stycke. Därvid har med ägare likställts brukare, som på grund av stadgandet i 8 § å fastigheten har jakträtt, enär ju sådan brukare i jaktvårdshänseende som regel intager samma ställning som eljest jordägaren.

Vidkommande åter den rätt att föra talan som tillkommer varje särskild delägare i samfällighet, lär enligt gällande uppfattning sådan delägare principiellt vara behörig att beivra intrång å samfälligheten av tredje man, d. v. s. utanför densamma stående person, medan han däremot icke ensam torde äga att föra talan om sådan åverkan å samfälligheten, som blir en följd av att annan delägare missbrukar sin rätt i densamma. För ett visst fall, nämligen i fråga om sådan samfälld mark, rörande vilken lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga

¹ Se Kungl. Maj:ts utslag den 8 april 1908 (NJA 1908: sid. 191).

samfällda ägor och rättigheter blivit tillämpad, gäller emellertid enligt nämnda lag, att, därest delägare i marken genom brukande av densamma överträder vad därutinnan blivit bestämt, sådan överträdelse må åtalas av allmän åklagare efter angivelse av delägare. Sedan, på sätt i 17 § av förslaget avses, genom bildande av i nämnda lagrum omförmälda jaktområden tillskapats en ny form av samfälligheter, rörande vilka — liksom för övrigt i fråga om övriga samfälligheter — uppenbarligen föreligger ett behov att kunna snabbt och utan omgång ingripa såväl mot tredje man som mot delägare, vilken missbrukar sin rätt, har ett uttryckligt stadgande om delägars målsäganderätt ansetts erforderligt och därför upptagits i andra stycket av förevarande paragraf. Den avfattning som härvidlag givits stadgandet medför, att det enligt ordalagen skall gälla samtliga i 5 § omförmälda samfälligheter, trots att vad detsamma utsäger redan, på sätt ovan anförts, gäller i fråga om sådan samfällighet, varå omförmälda lag om förvaltning av bysamfälligheter tillämpas. Ett iakttagande härav synes emellertid komma att alltför mycket tynga lagtexten, varför utredningsmannen har ansett sig kunna bortse från nämnda formella oegentlighet.

Emellertid kan det för delägarna i en samfällighet eller ett jaktområde vara fördelaktigt att överlåta den omedelbara tillsynen över jaktområdet å särskild person, som kanske icke vare sig äger del i samfälligheten eller äger i jaktområdet ingående fastigheter och ej heller eljest är där jaktberättigad. Därest de för samfällighetens eller jaktområdets utnyttjande gällande föreskrifterna innehålla bestämmelse om att en sådan tillsynsman jämväl skall äga beivra intrång i jakträtten eller överträdelser i fråga om jaktutövningen å samfälligheten eller jaktområdet, synes en sådan bestämmelse ock böra medföra formell befogenhet för honom att väcka de åtal, vartill han kan finna fog. Härom innehåller tredje stycket av paragrafen stadgande.

Den rätt att jämlikt denna lag åtala intrång och överträdelser, som jämlikt fjärde stycket skall tillkomma viss personal vid domänverket och statens skogsskolor ävensom allmän åklagare har avseende allenast å vederbörandes tjänstgöringsområde. Enahanda bör givetvis förhållandet vara med den samma funktionärer jämlikt 18 och 19 §§ tillkommande rätt att påfordra uppvisande av jaktkort och jaktpass ävensom den dem jämlikt 30 § tillerkända frantaganderätten.

36 §.

Förslag om närmare föreskrifter angående användningen av den del av böter m. m. som enligt 1 mom. av denna paragraf liksom ock enligt 62 § 1 mom. i förslaget till jaktstadga skola användas till uppmuntran av polismän har utredningsmannen icke ansett nödigt att för närvarande framlägga, då av kungl. kungörelsen den 16 december 1921 angående användning av viss del av böter m. m. enligt förordningen angående försäljning av rusdrycker m. fl. författningar läser framgå, huru vid fördelning av för nämnda ändamål tillgängliga medel skall förfaras.

De av Konungen utfärdade bestämmelser angående förfarandet med förbrutna otillåtna jakt- eller fångstredskap, varom i 2 mom. andra stycket förmäles, återfinnas i 62 § 2 mom. andra stycket i förslaget till jaktstadga.

37 §.

Sedan den föreslagna lagstiftningen trätt i kraft, kommer att förflyta åtskillig tid, innan övergången till den nya jaktvårdsorganisationen blir genomförd. Uppbördens och redovisningen av jaktvårdsmedel och utfärdandet av jaktkort kräver givetvis åtskilligt förberedelsearbete. Med hänsyn till att jaktvårdsavgift föreslagits skola erläggas för jaktår, vilket börjar den 1 maj, synes därför förslagets bestämmelser om skyldighet att erlægga sådan avgift icke böra tillämpas förrän från och med ingången av det jaktår, som börjar näst efter det under vilket lagen trätt i kraft. Ytterligare inemot ett år läser kunna beräknas förflyta, innan jaktvårdsorganisationen vunnit sådan stadga, att åt densamma kan helt överlåtas de uppgifter som jämlikt 25 § skall tillkomma den vid bekämpandet av viltskador. Till dess bör alltså, såsom i den allmänna översikten anförts, den särskilda kaninlagen gälla. Då jakt efter vildkanin i enlighet med reglerna i sistnämnda lag icke må företagas efter den 31 mars, har upphävandet av lagen föreslagits skola ske från och med den 1 april andra året efter det den nya lagstiftningen trätt i kraft. I nu nämnda avseenden antagliga data hava för tydlighetens skull utsatts i förevarande paragraf.

Förslaget till jaktstadga.

I förslaget har jaktstadgan uppdelats på två huvudavdelningar, av vilka den ena som rubricerats »Jaktvårdsarbetet» innehåller bestämmelserna om jaktvårdsorganens sammansättning och verksamhetsformer, de närmare föreskrifterna för förfarandet vid bildandet av jaktområden, stadgandena om jaktvårdsfonden samt slutligen reglerna om jakt till förhindrande av viltskador. Den andra huvudavdelningen som erhållit rubriken »Jaktutövning och viltskydd» innehåller de bestämmelser som enligt förslaget äro avsedda att ersätta föreskrifterna i gällande jaktstadga och i denna avdelning återfinnas alltså de regler som skola gälla för jaktens utövande, de föreslagna fridlysningstiderna, särskilda bestämmelser angående fridlysta djurarter samt stadgandena om ansvars- och andra påföljder.

I den allmänna översikten hava angivits de grundsatser som varit bestämmande för förslagets utformande, varjämte jaktvårdsorganens sammansättning och verksamhetsformer ganska utförligt där behandlats. Med hänsyn härtill och då av den föreslagna författningstexten i regel torde med erforderlig tydlighet framgå de olika stadgandenas rätta tydning, har i nedanstående detaljredogörelse för jaktstadgans innehåll allenast berörts de stadganden, rörande vilka utredningsmannen funnit ytterligare motivering eller förtydligande oundgängligen erforderlig. Under avdelningen »Om fridlysningstider» har emellertid intagits redogörelse för den utredningsmannen anbefallda särskilda utredningen i den så kallade björnfrågan.

1 §.

Såsom i den allmänna översikten framhållits har det av utredningsmannen ansetts önskvärt, att den blivande jaktvårdsorganisationen kommer att bygga på de befintliga frivilliga jaktvårdssammanslutningarna. Med anledning härav och då det tillika syntes antagligt, att dessa skola finna det lämpligt att begagna den dem givna möjligheten att uppgå i den nya organisationen, har utredningsmannen ansett sig kunna för den centrala jaktvårdssammanslutningen föreslå benämningen Svenska jägareförbundet.

2 §.

I förslaget upptagas allenast de regler ifråga om jaktvårdsorganens sammansättning och verksamhetsformer som äro betingade av de dem enligt förslaget ålagda skyldigheter och tillkommande befogenheter. Det bör emellertid vara ett vart organ tillåtet att därutöver bedriva den verksamhet som

lokala och andra förhållanden kunna giva anledning till. Offentlig myndighet bör emellertid kontrollera, att de av respektive sammanslutningar antagna stadgarna verkligen upptaga de enligt jaktstadgan obligatoriska bestämmelserna samt att vad stadgarna därutöver må innehålla icke står i strid mot nämnda bestämmelser. Genom sådan kontroll och därefter meddelad fastställelse av stadgarna kommer sammanslutningen att erhålla den auktorisering, som förslaget förutsätter.

3 §.

Genom medgivandet i förevarande paragraf, att län i vilka finnes mer än ett hushållningssällskap eller landsting må uppdelas på motsvarande antal jaktvårdsföreningar, avses att underlätta övergången till den nya organisationen. Det förutsättes emellertid att nämnda, del av län omfattande föreningar sedermera, i syfte att nedbringa kostnaderna, skola sammanslås till länsföreningar. Att på sätt för närvarande är förhållandet med de båda skånska länen, vilka ingå i samma jaktvårdsförening, sammanföra även andra sins emellan likartade län i en jaktvårdsförening är givetvis tänkbart men torde böra bero på framtida prövning.

4 och 5 §§.

De föreslagna bestämmelserna avse icke att avskära jaktvårdsföreningarna, respektive Svenska jägareförbundet från möjligheten att i stadgarna intaga bestämmelser om passiva ledamöter eller att hindra dem att utse hedersledamöter.

Då för medlems rätt att besluta i föreningens angelägenheter bör fordras, att han fullgjort sina stadgeenliga förpliktelser, har, i syfte att motverka att medlemskap skall komma att bliva tillgängligt allenast för ekonomiskt mera välsituerade jägare, föreslagits visst maximibelopp för dessas årsavgift.

6 §.

Den föreslagna anordningen att åt samma person uppdraga ombesörjandet av såväl sekreterare- som konsulentgöromålen kan förmodligen komma att visa sig mindre lämplig i en eller annan större förening. Med hänsyn till att de med konsulentens verksamhet förenade kostnaderna skola bestridas av jaktvårdsmedel, synes det emellertid böra ankomma på länsstyrelsen att medgiva av särskilda förhållanden betingade undantag från huvudregeln.

8 och 9 §§.

De för avlämnande till revisorerna av räkenskaperna ävensom för hållande av ordinarie jaktvårdsstämma föreslagna tiderna hava bestämts med hänsyn till, att de förslag om ändring i fridlysningstiderna vilka kunna komma att av jaktvårdsstämman avgivas skola, sedan de passerat centralstyrelsen för Svenska jägareförbundet, komma Kungl. Maj:t tillhanda i tillräckligt god tid för att kunna komma i betraktande vid utarbetandet av den årligen återkommande kungörelsen om tillfälliga fridlysningstider.

För indelningen av jaktvårdsföreningarnas röstberättigade ombud i grupper synes följande förslag kunna tjäna som ledning:

Grupp I: Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län.

» II: Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län.

» III: Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län.

» IV: Kopparbergs, Västmanlands, Uppsala, Stockholms och Södermanlands län.

» V: Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län.

Ytterligare allsidighet i representationen synes dessutom kunna vinnas på så sätt, att ordinarie ledamot och suppleant tagas från olika län.

17—21 §§.

Den omständigheten att ofullständighet ifråga om innehållet kan i något avseende befinnas vidlåda den uppgift angående fastigheterna och deras ägare, som jämlikt 17 § skall bifogas den däri omförmälda anmälan till jaktvårdsstyrelsen, skall icke medföra, att jaktvårdsstyrelsen äger avvisa anmälan, utan bör i sådant fall denna införskaffa erforderliga kompletterande upplysningar. Det är härvidlag att märka, att, ehuru enligt den föreslagna författningstexten den första impulsen till bildande av sådant jaktområde varom nu är fråga tänkes skola utgå från jaktvårdsintresserade fastighetsägare, frågan härom ofta icke kommer att bliva aktuell förrän det visat sig, att förhandlingar om bildande av jaktområde på frivillighetens väg strandat. Då det ju enligt 8 § d) i förslaget skall ankomma på jaktvårdsstyrelsen att verka för tillkomsten av sistnämnda slag av jaktområden, torde följaktligen i många, kanske de flesta fall i förevarande paragraf avsedda sakuppgifter vara för jaktvårdsstyrelsen tillgängliga, då anmälan inkommer, och den i 18 § 1 mom. avsedda prövning alltså kunna företagas utan vidare omgång. Det är emellertid av betydelse att denna prövning blir företagen med tillbörlig omsorg, då det ju eljest kan bliva nödigt att ajournera det i samma moment omförmälda sammanträdet för att bliva i tillfälle att kalla ytterligare sakägare. Kan det föreslagna jaktområdets lämplighet icke av tillgängliga upplysningar med säkerhet bedömas, torde jaktvårdskonsulenten genom besök å platsen böra söka skaffa sig kännedom därom, innan kallelse till sammanträdet utfärdas. Därigenom undvikes ett anlitande av sammanträdesproceduren blott för att konstatera områdets olämplighet.

Av största vikt är att vid utfärdandet av kallelser till sammanträdet förfares så att verkligen alla av saken berörda nås av kallelsen. Det i 18 § 2 mom. föreslagna förfarandet överensstämmer nära med vad som jämlikt 3 kap. 1 och 2 §§ i jorddelningslagen gäller om kungörande av laga skifte. Att, därest fastighetsägare är bosatt å okänd ort eller så fjärran, att han icke kan bevaka sin rätt vid sammanträdet, och han icke har behörig represen-

tant eller ombud som kan tala eller svara för honom, anmälan om förordnande av god man för honom skall göras torde icke behöva särskilt ut-sägas.

Det förslag vilket det enligt 18 § 3 mom. skall åligga jaktvårdskonsulenten att upprätta bör så mycket som möjligt ansluta sig till vad de ursprungliga förslagsställarna härutinnan ansett önskvärt, men jaktvårdskonsulenten bör givetvis beakta samtliga de omständigheter som kunna tänkas vara ägnade att göra det å området bedrivna jaktvårdsarbetet så fruktbärande som möjligt samtidigt som han bör undvika att onödigt intrång göres å de olika fastigheterna eller i dessas ägares förfoganderätt över desamma. Lämpligt torde vara att delägarna i jaktområdet, åtminstone om de äro många, konstituera sig som en jaktförening och antaga stadgar, i vilka huvudgrunderna för jaktutövningen och viltvården angivas. Förslag till normalstadgar för dylik förening torde det ankomma på centralstyrelsen för Svenska jägareförbundet att utarbete och tillhandahålla.

I regel torde det ej möta svårigheter att erhålla exakta uppgifter om de olika fastigheternas areal — sedan arbetet med jordregistrets uppläggande numera blivit i huvudsak slutfört är möjligheten att identifiera en fastighet helt annan än förr — men för de fall då så icke låter sig göra och detta blir ju härjämte i regel förhållandet med delar av en fastighet har i 19 § 1 mom. införts bestämmelser om att sådan fastighet må i den där omförmälda förteckningen införas med sin uppskattade areal.

Den rätt att efter framställd begäran bliva ansluten till jaktområde som enligt förslaget till lag om rätt till jakt är avsedd att tillkomma fastighetsägare är, såsom av nämnda förslag framgår, icke ovillkorlig utan skall prövas i samma ordning som är föreskriven om bildande av jaktområde, d. v. s. bland övriga fastighetsägare skall för bifall till begäran finnas samma majoritet som är föreskriven, då det gäller beslut om bildande av jaktområde. Sedan framställningen väl bifallits, bör emellertid den nytillkomne fastighetsägaren få intaga samma ställning som övriga fastighetsägare och alltså bliva upptagen i röstlängden.

Icke endast genom tillkomsten av en ny fastighet utan även genom vad i övrigt vid sammanträdet förekommit kan det naturligen bliva erforderligt att vidtaga jämkningar i det av jaktvårdskonsulenten upprättade, i 18 § 3 mom. omförmälda förslaget; och böra sådana jämkningar omedelbart vidtagas. Härefter skall det sålunda jämkade förslaget hänskjutas till omröstning. I syfte att förhindra, att fastighetsägare som tillhör dem vilka undertecknat anmälan skall kunna omöjliggöra jaktområdets bildande genom att före omröstningen avlägsna sig t. ex. av det skäl, att han blivit missnöjd med av jaktvårdskonsulenten föreslagen jämkning i det ursprungliga förslaget, har det föreslagits, att fastighetsägare som undertecknat anmälan skall, ändock att han icke är närvarande, ha anses röstat för förslaget. Någon obillighet synes ett sådant stadgande icke innebära. Undertecknarna av anmälan torde i regel vara bosatta på platsen och om de icke äro det eller av annan anledning än den ovannämnda icke äro närvarande vid omröstningen lära de,

försåvitt de nämligen anse sig hava något intresse att bevaka, kunna förväntas låta representera sig genom ombud.

Vid den prövning av frågan om bildande av jaktområde som länsstyrelsen har att företaga, innan den meddelar fastställelse å beslut härom, synes länsstyrelsen böra hava frihet att handla så som den finner omständigheterna föranleda. Även i det fall att länsstyrelsen finner jaktområde med beslutad omfattning böra inrättas, skall länsstyrelsen enligt 19 § 1 mom. äga att, oberoende av om påminnelser anförts eller icke, vidtaga de jämkningar ifråga om beslutade grunder för jaktutövningen och viltvården å området, som länsstyrelsen finner erforderliga till skyddande av enskild delägares rätt eller för befordrande av större ändamålsenlighet.

Under den långa tidrymd som ett beslut om bildande av jaktområde avses skola äga giltighet kommer förvisso att yppa sig behov av ändring ifråga om de en gång fastställda grunderna för jaktutövningen och viltvården å området. För att sådan ändring skall få genomföras synes man dock böra kräva, att beslut härom fattas av en på enahanda sätt sammansatt majoritet som då fråga är om bildande av jaktområde. Beslut om sådan ändring torde emellertid för att vinna giltighet icke behöva fastställas av länsstyrelsen, varemot delägare, som anser sin rätt kränkas av beslutet, bör hava möjlighet att draga detsamma under länsstyrelsens prövning. Stadganden härom ha intagits i 19 § 1 mom. första stycket.

De förhållanden som voro rådande då ett jaktområde bildades kunna emellertid tänkas undergå sådana förändringar, att förutsättningar för områdets bestånd icke längre äro förhanden eller att i allt fall ändringar såväl beträffande områdets omfattning som ifråga om grunderna för jaktutövningen och viltvården bliva nödiga. Som exempel på dylika ändrade förhållanden kan nämnas ödeläggelse av området eller delar därav genom skogsbrand, företagande av sjösänkning eller -reglering, fastighets exproprierande för ändamål som utesluter dess nyttjande för jakt etc. I sådana fall bör givetvis frågan om områdets fortsatta bestånd i oförändrad omfattning eller om jaktutövningen och viltvården kunna bliva föremål för omprövning, varom bestämmelse föreslagits i 19 § 2 mom. andra stycket.

22—23 §§.

I fråga om sättet för fördelningen av inflytande jaktvårdsmedel å de olika ändamål som med desamma skola tillgodoses lärer man vara hänvisad att välja mellan i huvudsak två alternativ, nämligen antingen så att man låter samtliga medel bilda en central fond ur vilken sedan medel hämtas allt eftersom behov i olika avseenden yppa sig, eller ock så att man, visserligen med bibehållande av fondbegreppet, bokför de inom en lokal jaktvårdsorganisations verksamhetsområde inflytande medlen på denna organisation, vilken sedan skall hava att enligt på förhand bestämda grunder för olika icke lokala ändamål avstå viss del av de å densamma bokförda medlen. Det senare tillvägagångssättet som jämte andra företräden även har den fördelen, att därigenom sammanhanget mellan å ena sidan ortens behov av jaktvårdsme-

del samt å den andra förpliktelsen att erlægga jaktvårdsavgift även till det yttre klart ådagalägges, har vunnit tillämpning i det föreliggande förslaget och bestämmelserna härom återfinnas i 22 §. Om desamma synes följande böra anmärkas: Enligt 4 § skall person som icke erlagt jaktvårdsavgift för socken eller län, d. v. s. bland annat person som erlagt jaktvårdsavgift för hela riket, vara medlem i den förening inom vars verksamhetsområde han är bosatt, med såvitt nu är ifråga det undantag, att person som disponerar jaktmark å annan ort än boningsorten må inträda som medlem i jaktvårdföreningen i den ort där jaktmarken är belägen. En jämförelse mellan nämnda bestämmelse och stadgandet i 22 § 1 mom. 2) ger då det resultat, att ifråga om en person, som t. ex. är bosatt i Stockholm och erlägger jaktvårdsavgift för hela riket men som disponerar jaktmark i Jämtland, nämnda avgift skall, därest personen icke tillhör någon jaktvårdsförening eller är medlem av jaktvårdsföreningen i Stockholms län, bokföras å sistnämnda förening men, för det fall han ingått som medlem i Jämtlands läns jaktvårdsförening, bokföras å denna förening. I samband med nu nämnda förhållande står bestämmelsen i sista stycket av 3 mom. i 22 § som är avsedd att giva möjlighet till viss utjämning i det fall, att en förening genom de av dylika personer erlagda jaktvårdsavgifterna kommer att tillgodoföras väsentligt större belopp i jaktvårdsmedel än som svarar mot den inom föreningens eget verksamhetsområde bedrivna jakten.

Jämlikt 23 § skall jaktvårdsavgift erläggas för helt jaktår, som föreslagits skola taga sin början den 1 maj ena året och sluta den 30 april året därpå. Skall nämligen skyldigheten att erlægga jaktvårdsavgift hava avseende på kalenderåret, kommer jaktkortets giltighetstid att utlöpa mitt under pågående jaktsäsong, vilket ju uppenbarligen måste anses innebära en olägenhet. Motsvarande har föreslagits skola i huvudsak gälla om jaktpass för utländska undersåtar.

I fråga om stadgandena om jaktpass är vidare att anföra. Enligt 17 § i 1927 JS utgår avgiften för jaktpass, som alltid gäller för riket i dess helhet, med ett hundra kronor för helt kalenderår och eljest med fem kronor för varje dag passet omfattar. Svårigheten att effektivt kontrollera, att en utlänning icke jagar längre tid än ett i avseende å giltighetstiden begränsat jaktpass medgiver, är påtaglig. Å andra sidan kan det för en utlänning, som kanske löst jaktpass för två dagar men som erbjudes tillfälle att härstädes jaga ytterligare någon dag, innebära avsevärda svårigheter att snabbt erhålla nytt jaktpass. Då det torde vara nödvändigt att hålla möjligheten öppen för utländska undersåtar att erhålla jaktpass för kortare tid än ett år, föreslås i 23 § 2 mom. den ändringen i gällande bestämmelser, att rätten att utlösa jaktpass för viss dag borttages och ersättes med en rätt att erhålla sådant pass gällande under visst antal, högst fem, på varandra följande dagar, och skall avgiften för sådant pass utgå med bestämd avgift, nämligen tjugufem kronor.

Vill utlänning jaga under längre tid skall han hava att vara försedd med jaktpass för helt jaktår och därför erlægga nu gällande avgift av ett hundra

kronor. Vid bedömning av skäligheten av en sådan avgift måste man hålla i sikte, att en härstädes jagande utlänning som regel icke är positivt verksam i jaktvårdande syfte och att det därför icke kan anses i något avseende obilligt att av honom utkräva större avgift än som det åligger svenska medborgare att i sådant avseende gälda.

Till utredningsmannen har överlämnats en framställning från Svenska jägareförbundet innefattande förslag om lättnader i proceduren vid jaktpass utlösande, i första hand syftande till att jaktpass skall kunna få lösas hos vederbörande landsfiskal. Framställningen grundas på uttalanden under en diskussion vid sjätte nordiska jägarekongressen i Oslo 1935 av vilka det synes framgå, att den nuvarande anordningen orsakar icke endast en del extra kostnader utan även omgång och verklig olägenhet. Då enligt det föreliggande förslaget jaktvårdsavgifterna skola uppbäras och jaktkortet utfärdas av, bland andra, lands- och stadsfiskaler, synes ingen betänklighet möta mot att låta nämnda myndigheter handhava även utfärdandet av jaktpass, helst som detta utfärdande lika litet enligt förslaget som enligt 1927 JS skall föregås av någon prövning av sökandens kvalifikationer.

Förslag till de i 3 mom. av 23 § omförmälda särskilda bestämmelserna om formulär till jaktkort och jaktpass samt om uppbörd och redovisning av ifrågavarande avgifter har det icke ansetts nödigt att för närvarande utarbeta, bland annat därför, att desamma innehåll torde bliva beroende av de bestämmelser, som kunna komma att bliva gällande om ansvarsförsäkring vid jakt. Man synes emellertid härutinnan kunna i huvudsak bygga på vad som för närvarande gäller ifråga om utfärdande av jaktpass,¹ dock att bland annat betydligt kortare redovisningstid torde böra bliva gällande.

24—27 §§.

Den utredning som det jämlikt 24 § andra stycket skall åligga jaktvårdsstyrelsen att företaga bör taga sikte på alla de omständigheter som kunna anses hava medverkat till att skadegörelse uppkommit och samtliga dessa skola därför beröras i det av jaktvårdsstyrelsen avgivna utlåtandet. Det blir sedan länsstyrelsens sak att avgöra om och i vad mån de av jaktvårdsstyrelsen dragna slutsatserna äro riktiga. Skulle länsstyrelsen finna, att skadegörelsen är av den art att den bör kunna med förhållandevis enkla och föga kostsamma medel av den skadelidande själv förebyggas, bör länsstyrelsens beslut innehålla besked härom.

De åtgärder för villebrådsstammens nedbringande som det enligt meddelat föreläggande kan ankomma på jakträttsinnehavaren att företaga måste naturligen taga sikte på att minska stammen just å det område där skadegörelse skett. Om alltså på en viss plats inom ett större jaktområde orsakas avsevärd skada av t. ex. rådjur, kan icke sådant nedbringande av rådjurs-

¹ Se Kungl. kungörelsen den 8 november 1913 (nr 293) om vad vid utfärdande av jaktpass är att iakttaga.

stammen varom här är fråga anses ha skett, om jakträttsinnehavaren på en helt annan och kanske från platsen för skadan avlägsen del av jaktområdet nedlägger det antal rådjur som föreläggandet må hava upptagit. En viss kontroll över att jakträttsinnehavaren ställer sig givet föreläggande till efter rättelse synes i varje fall erforderlig och bestämmelse därom har ock upptagits i sista punkten av tredje stycket av 24 §.

Därest jakträttsinnehavaren underlåter att ställa sig givet föreläggande till efter rättelse, vare sig föreläggandet gått ut på åtgärder för nedbringande av villebrådsstammen eller annan åtgärd, skall länsstyrelsen omedelbart gå i författning om att jakt å det ifrågavarande området anställas på sätt i 25 § närmare anges. Någon ytterligare frist skall alltså icke lämnas jakträttsinnehavaren. Såväl ur den skadelidandes som ur jakträttsinnehavarens synpunkt är det av intresse, att vid jakt varom nu är fråga icke göres större intrång än som oundgängligen fordras och länsstyrelsen bör därför giva de förordnade jägarna erforderliga anvisningar härutinnan. Då denna jakt sker i uteslutande syfte att nedbringa villebrådsstammen, föreligger inget skäl att ifråga om tiden för densammes bedrivande hålla sig till gällande jakttider. Det eftersträfvade resultatet torde ofta kunna nås snabbare under annan tid. Länsstyrelsen bör alltså i förordnandet liksom för övrigt i föreläggandet kunna medgiva dispens från iakttagande av stadgad fridlysning. Härvidlag bör emellertid beaktas, att de humanitära intressena icke trädas för nära.

Man torde i regel kunna räkna med att vad som inflyter vid försäljning av vid dylik jakt nedlagt villebråd skall täcka de med jaktens anställande förända kostnaderna. I de fall brist kan komma att uppstå, synes täckandet av denna emellertid icke böra ankomma på jakträttsinnehavaren. Visserligen bär jakträttsinnehavaren genom sin underlåtenhet att ställa sig givet föreläggande till efter rättelse själv skulden till att jakt efter förordnande blivit nödvändig. De förhållanden som medfört att den ifrågavarande proceduren med föreläggande och förordnande måst tillgripas lära emellertid oftast vara av från den enskildes synpunkt så svårbedömlig art samt beroende av omständigheter, som icke kunna tillräknas någon såsom skuld, att det synes mera överensstämmande med billigheten att i de fall, då jakträttsinnehavaren icke får tillgodogöra sig villebrådet, låta berörda brist täckas av tillgängliga jaktvårdsmedel.

Föreläggande och förordnande varom i förevarande paragraf är ifråga äro extraordinära åtgärder som man må hoppas mera sällan skola behöva förekomma. Nödgas man emellertid tillgripa dem är det av vikt, att beslutet härom kommer att genast gå i verkställighet. På grund härav och då det genom den föreslagna proceduren torde vara sörjt för att avgörandet träffas under medverkan av sakkunskap och under hänsynstagande till alla av saken berörda intressen, lärer länsstyrelsens beslut icke böra kunna överklagas och detta bör då även gälla beslut genom vilket åtgärd för villebrådsstammens nedbringande förklaras icke erforderlig.

28 §.

Stadgandet, som behandlats i den allmänna översikten, motsvaras icke av något särskilt straffbud. I den mån en jägare som bryter mot stadgandet icke därigenom anses förvunnen till straffbart djurplågeri, kommer någon påföljd alltså icke att drabba honom. Tillvaron av stadgandet synes emellertid det oaktat kunna bliva av betydelse därigenom, att genom detsamma stöd gives åt strävandena att humanisera jakten.

29 §.

Ett förbud mot jakt nattetid, varmed bör förstås den tid som ligger mellan en timme efter solens nedgång och en timme före dess uppgång, kan anses befogat dels ur humanitär synpunkt, dels ock såsom innebärande ett medel att försvåra olovlig jakt. Ett allmänt förbud mot sådan nattjakt kommer emellertid att omöjliggöra bland annat vissa former av jakt efter skadliga rovdjur såsom grävling och räv och det kan dessutom i de nordliga delarna av landet, där under sommarhalvåret för jakt tillräckligt ljus råder under större del av dygnet än nyss nämnts, tänkas medföra åtskillig annan olägenhet och risk för ofrivilliga lagöverträdelser. Den humanitära synpunkten gör sig med särskild styrka gällande i fråga om jakten efter älg, hjort och rådjur och som jakt efter dessa djur är tillåten allenast under tid av året, då även klara kvällar skymning inträder tämligen snabbt efter solnedgången, synes något lojalt intresse icke trädas för nära genom ett hela riket omfattande förbud mot jakt nattetid efter nämnda djurarter. Längre synes man emellertid av nyssberörda skäl icke böra gå i fråga om de norra och mellersta delarna av landet. Vad åter beträffar förhållandena i de tre sydligaste länen är det givet, att även där behovet att efterhålla t. ex. grävling och räv kan tänkas göra ett förbud mot nattjakt mindre lämpligt. I dessa län bedrives emellertid, beroende på den förhållandevis rika villebrådstillgången, en synnerligen omfattande och förhärjande olovlig jakt, som numera ofta försiggår nattetid. Ur allmän jaktvårdssynpunkt synes det därför önskvärt, att intet medel som kan tänkas bidra till att försvåra denna olovliga hantering lämnas oförsökt, även om därav någon olägenhet i annat avseende kan följa. Då i nämnda län kravet på förbud mot jakt nattetid omfattas av en enhällig opinion bland jaktvårdarna och jämväl av många andra, har utredningsmannen föreslagit en utsträckning av förbudet mot att nattetid jaga älg, hjort och rådjur till att i dessa tre län omfatta jämväl jakt efter annat villebråd.

30 §.

De i 1927 JS meddelade bestämmelserna om jakt- och fångstmetoder vilka innehållas i 13 och 14 §§ synas lida av en viss oöverskådlighet, till en del orsakad av senare gjorda ändringar och tillägg. I syfte att härutinnan skapa större reda och tydlighet har utredningsmannen uppdelat de motsvarande bestämmelserna i förslaget på ett flertal paragrafer.

I förevarande 30 § har upptagits de jakt- och fångstredskap vilkas an-

vändande utom i vissa av stadgan reglerade undantagsfall skall vara förbjudet. De sålunda förbjudna redskapen äro sådana, vilkas användande antingen medför risk för djurplågeri eller möjliggör ett massdödande av djur. Förslaget syftar i denna del ytterst till att med nyssberörda undantag göra jakten med skjutvapen till den normala formen för jakt. Att förslaget dock icke direkt utsäger, att jakt som regel icke må bedrivas med annat redskap än skjutvapen, har sin grund i att situationer titt och tätt uppkomma, då ett djur måste avdagatagas på annat sätt — som exempel kan nämnas ihjälsläendet av hök som inkommit i hönsgård — och att det icke torde låta sig göra att med erforderlig fullständighet angiva de fall, då undantag från en sådan huvudregel alltså måste medgivas.

31 §.

Avsevärda svårigheter uppkomma, därest man i fråga om de skjutvapen som må användas vid jakt vill fullt ut tillgodose de humanitära kraven och jaktvårdsintresset överhuvud utan att samtidigt lägga hinder i vägen för menige man att till överkomliga priser förskaffa sig jaktvapen.

Det är allmänt känt, att här i landet en oproportionerligt stor mängd villebråd varje jaktsäsong skadskjutes och i regel får gå en, särskilt när det gäller större djur, långsam och kvalfull död tillmötes eller, om döden ej följer, måste leva sin tid ut med inskränkt förmåga att röra sig och söka föda. Ofta beror detta skadskjutande på oskicklighet, brist på självbehärskning eller likgiltighet hos den jagande, men ofta torde orsaken vara att söka i bristfälliga egenskaper hos det använda vapnet. En inventering av de inom landet befintliga jaktvapnen vilken toge sikte jämväl på dessas kvalitet skulle helt säkert giva skrämmande belägg för sistnämnda påstående.

För att nu råda bot på ifrågavarande missförhållanden har man föreslagit bland andra följande åtgärder:

- 1) förbud mot användande av kulor i slätborrade gevär;
- 2) fixerandet av en viss minimigräns i fråga om kalibern å sådana gevär som skola användas vid jakt efter älg eller hjort;
- 3) förbud mot användande vid jakt efter större djur av ammunition med helmantlad kula; samt
- 4) förtydligande av bestämmelserna om rätten att vid jakt använda militärgevär, d. v. s. gevär av modell huvudsakligen avsedd för krigsbruk, i syfte att förhindra kringgående av dessa bestämmelser.

Vad den första frågan angår läser det otvivelaktigt förhålla sig så, att såren hos många påträffade skadskjutna älgar visat sig härröra från ammunition till slätborrade gevär och denna omständighet synes alltså giva stöd åt kravet på förbud mot användande av sådana gevär vid älgjakt. Nu torde det emellertid förhålla sig så, att den för slätborrade gevär avsedda kulammunitionen i själva verket besitter framstående egenskaper i fråga om såväl träffsäkerhet som anslagsverkan under förutsättning, att geväret är fullgott, kulan av lämplig konstruktion, patronen rätt laddad och skotthållet

ej för långt. De ovan relaterade ogynnsamma erfarenheterna i fråga om användandet av med kula laddade slätborrade gevär synas därför bero på, att det i allmänhet brister i någon eller några av de angivna förutsättningarna och icke på bruket av dylika gevär med sådan ammunition i och för sig. Utredningsmannen skulle, med hänsyn till att bruket av dylika gevär med sådan ammunition dock faktiskt ger upphov till en icke obetydlig skadskjutning, likväl icke tvekat att föreslå införande av det ifrågasatta förbudet, om icke ett annat skäl talat häremot, nämligen svårigheten att anvisa ett lämpligt och prisbilligt vapen såsom ersättning för de sålunda förbjudna gevären. De flesta utövare av jakt lära icke befinna sig i sådana ekonomiska omständigheter, att de hava råd att hålla sig med flera gevär, åtminstone icke av dyrare slag, och ett förbud skulle därför kunna tänkas beröva dem möjligheten att i full utsträckning idka jakt. För närvarande finnes visserligen god tillgång på de gamla armégevären av system Remington med 8 eller 12.7 millimeter kaliber vilka efter mindre ändring äro lämpliga älggevär och dessutom billiga pris, men förrådet av dessa lär vara obegränsat och det kan för övrigt icke vara lämpligt att i lagstiftningsväg inskränka jägarnas möjlighet att välja sig ett vapen till en enda typ. De ifrågavarande missförhållandena i humanitärt avseende få alltså bekämpas på upplysningens väg framför allt så, att man påvisar det förkastliga i att använda geväret mot mål som befinna sig utanför den säkra skottvidden, och härutinnan få de blivande jaktvårdsorganisationerna ett stort verksamhetsfält.

Icke heller fixerandet av en viss minimikaliber för gevär, avsedda för jakt efter högvilt, synes utgöra en framkomlig väg, beroende på det omöjliga i att härutinnan draga en fullt rationell gräns. Enighet råder visserligen därom att vid jakt efter sådant vilt finkalibriga vapen böra undvikas enär, bland annat på grund av projektilens ringa vikt, denna icke har sådan träff- eller anslagsverkan (»schock-verkan»), att den bringar djuret att falla,¹ och man har därvid ansett 8 millimeter som den lägsta godtagbara kalibern. Emellertid är en projektils schockverkan icke beroende allenast på kaliberstorleken, utan gevärets allmänna egenskaper, laddningen samt projektilens vikt och form spela här in, varför det mycket väl kan hända, att ett skott ur ett gevär med grövre kaliber visar sig uti ifrågavarande avseende helt underlägset ett mera finkalibrigt. Just i fråga om gevär närmast över och under 8-millimetergränsen lär det finnas exempel på nu anförda förhållanden. Man synes därför nödsakad att även i detta fall lita till upplysningsverksamheten, vilken emellertid skulle få ett ovärderligt stöd i strävandena att få bort de olämpliga gevären, om det finnes tillgång på ett inom landet tillverkat för jakt efter älg avsett gevär till mera överkomligt pris än vad nu är fallet. De i Sverige tillverkade jaktvapnen, vare sig dessa äro slätborrade eller refflade, stå som bekant på höjdpunkten av vad som därutinnan kan åstadkommas, men de hava det felet att de äro för dyra för gemene man. Det synes emellertid utredningsmannen som skulle det vara en stor och tack-

¹ Här bortses naturligen från de fall, då skottet är ögonblickligt dödande, t. ex. hjärtskott.

sam uppgift för vederbörande tillverkare att söka få fram även gevärstyper som förena god kvalitet med större prisbillighet. Man skulle då kunna avskaffa importen av underhaltiga utländska gevär, i vilkas förekomst man har att söka en del av orsakerna till de missförhållanden varom ovan varit tal.

Mot förslaget om förbud mot att vid jakt efter älg eller hjort använda ammunition med helmantlad kula synes däremot icke kunna resas de invändningar, som enligt vad ovan sagts omöjliggjort övriga ifrågasatta förbud. Åtminstone några av de olägenheter, som äro förbundna med bruket av finkalibriga gevär, skola, därest den helmantlade ammunitionen förbjudes, bliva undanröjda. Med de möjligheter att ingripa i fråga om innehav av och handel med vapen och ammunition som statsmakterna numera besitta, synes ej heller eljest befarad svårighet att övervaka förbudets efterlevande behöva hindra detsamma genomförande.

Ehuru man alltså, såsom ovan anförts, i regel icke läser kunna genom speciella förbud tillgodose kravet på humanisering av jakten efter högvilt, synes det dock icke uteslutet att man genom ett mera allmänt avfattat stadgande skall kunna härutinnan råda bot på de mest framträdande missförhållandena. Ett sådant stadgande har därför upptagits i tredje stycket av 31 § och detsamma har då kompletterats med ett förbud mot att vid jakt efter älg och hjort använda ammunition med helmantlad kula eller hagelammunition. I fråga om tolkningen av det sålunda föreslagna stadgandet och den till detsamma sig anslutande straffbestämmelsen i 55 § 2 mom. första stycket torde följande vara att anföra: Sin huvudsakliga betydelse torde stadgandet få såsom innebärande ett stöd för jaktvårds- och andra organisationers strävanden att motarbeta djurplågeriet vid jakten efter högvilt. Men i de fall då med användandet av ett visst vapen på grund av dets egenskaper uppenbarligen följer risk för djurplågeri bör ett direkt ingripande i form av åtal eller förbud att vidare använda vapnet vid sådan jakt kunna äga rum. I många fall är vapnets olämplighet lätt att omedelbart konstatera, så t. ex. då någon skjuter med salongsgevär på högvilt eller använder ett vapen som är så bristfälligt, att det för en var är uppenbart, att man med detsamma kan allenast såra djuret. I dessa fall föreligger alltså inga hinder att utdöma straff, antingen för djurplågeri enligt strafflagen eller jämlikt jaktstadgan och att jämlikt den föreslagna 57 § förklara vapnet förverkat. Råder emellertid tvekan om gevärets lämplighet bör sakkunnigt utlåtande, t. ex. från gevärsfaktoriet, inhämtas och, därest olämplighet då konstateras, bör länsstyrelsen använda sin rätt enligt 55 § att förbjuda vapnets vidare användande vid sådan jakt. Med nu antydd tillämpning av stadgandet synes detsamma icke lämna utrymme för godtycke men däremot bidra till att underlätta strävandena att höja jaktkulturen.

Vidkommande det här ovan under 4) omförmälda önskemålet om förtydligande av bestämmelserna om rätt att vid jakt använda militärgevär torde först böra fastslås, att de av 1908 och 1916 års sakkunniga¹ anförda skälen

¹ 1909 års förslag: sid. 90 och 1919 års förslag: sid. 40.

för ett förbud mot dylika gevärs användande vid jakt fortfarande äga sin fulla giltighet. I fråga om tillämpningen av detta förbud måste enligt utredningsmannens åsikt varje försök att tolka definitionen »gevär av modell huvudsakligen avsedd för krigsbruk» såsom innebärande allenast, att geväret skall befinna sig i oförändrat skick, bestämt tillbakavisas. Det lär visserligen förhålla sig så att man på sina håll lanserat nämnda oriktiga tolkning och alltså i enskilt vinstsyfte tillgodogjort sig den omständigheten, att kronan åt de frivilliga försvarsorganisationernas medlemmar tillhandahåller armégevär till självkostnadspris, på så sätt, att man antingen tillhandlar sig dylika vapen och på dem vidtager någon obetydlig ändring för att sedan försälja dem, eller biträder vapenägare med sådan ändrings utförande. Man kan härvidlag helt och hållet bortse från att en dylik industri innebär ett icke lojalt utnyttjande av en av staten i försvarsberedskapssyfte vidtagen anordning, från jaktstadgans synpunkt kvarstår gevärets karaktär att vara »av modell huvudsakligen avsedd för krigsbruk» så länge som icke ändringarna äro så genomgripande, att geväret i fråga om utgångshastighet, kulbanans beskaffenhet och skottvidd företer helt andra egenskaper än i dess ursprungliga skick. Även om geväret omborras, exempelvis från 6.5 till 8 millimeter kaliber, är det ett militärgevär så länge det i nämnda avseenden företer i huvudsak samma egenskaper som i oförändrat skick. Huruvida ett dylikt gevär efter vidtagande av de sålunda såsom nödiga befunna ändringarna blir lämpat för jakt är en fråga som i detta sammanhang är av mindre intresse. Vad nu anförts lär vi giva vid handen, att något förtydligande av det nuvarande stadgandet om förbud mot militärgevärs användande vid jakt icke torde vara erforderligt. Däremot synes från nu gällande förbud böra göras undantag för militärgevär av viss typ. Såsom ovan i förbigående nämnts måste nämligen det så kallade gamla armégeväret, d. v. s. svenska arméns gevär av system Remington 1867/1889 års modell och 8 millimeter kaliber betraktas såsom ett godtagbart jaktvapen särskilt sedan vissa, förhållandevis obetydliga ändringar vidtagits. Önskvärdheten att gemene man må hava möjlighet att skaffa sig ett träffsäkert och i övrigt lämpligt samt prisbilligt gevär¹ lär vi motivera, att från förbudet mot användande vid jakt av militärgevär undantag göres för nämnda gevär, vilket ock skett i fjärde stycket av förevarande paragraf. Därjämte har, ehuru med tvekan, i förslaget bibehållits det enligt 1927 JS gällande medgivandet att vid viss jakt å öppna havet eller å kalfjällen använda övriga militärgevär.

I fråga om paragrafens innehåll i övrigt har bibehållits enligt 1927 JS stadgade förbud mot att gillra skjutvapen ävensom att nyttja hagelgevär av större kaliber än tolv eller automatgevär vid hagelladdning, vilket sistnämnda förbud tillkommit efter överenskommelse med Danmark. Därjämte har tillagts ett förbud att å gevär använda ljuddämpare. Erfarenheten visar nämligen, att utövarna av olovlig jakt börjat förse sina vapen med ljuddämpare i syfte att därigenom lättare undgå upptäckt.

¹ Ett till studsare omändrat och med för jakt lämpliga siktanordningar försett Remington-gevär torde kunna fås för cirka 25 å 30 kronor.

32 §.

Förevarande paragrafs 1—4 mom. innehålla i huvudsak samma bestämmelser som 13 § i 1927 JS med de ändringar som betingats av bland annat det i 30 § föreslagna totala förbudet mot användande av vissa även för människor och husdjur farliga fångstmedel. I fråga om det i 3 och 4 mom. föreskrivna kungörelseförfarandet har skyldigheten att låta uppläsa kungörelsen i kyrkan jämväl i dessa fall ansetts kunna upphöra, varjämte plikten att kungöra utläggande av förgiftat lockbete inskränkts till att avse allenast sådant utläggande utanför hus eller gård.

Genom bestämmelsen i 5 mom. avses att söka motarbeta mångenstädes rådande oskick att efter slutad jakt i markerna kvarlämna snaror och andra här avsedda fångstredskap i gillrat skick.

33 §.

Mot rätten att för dödande av djur i vissa fall använda gift hava gång efter annan rests starka invändningar och man har därvid särskilt framhållit dels att det är ovärdigt att begagna sig av ett dylikt förgörelsemedel, dels ock att förgiftningsdöden innebär ett grovt djurplågeri samt att allvarliga risker alltid föreligga, att andra djur än de för vilka giftet utlagts skola bli dödade.

Jämväl utredningsmannen håller före, att utläggande av förgiftat lockbete är en osympatisk jaktmetod som helst borde förbjudas. Emellertid visar erfarenheten att vissa övertvägande skadliga djurarter icke kunna effektivt decimeras med annan jaktmetod. Detta gäller — förutom råttor och andra skadliga smågnagare — främst kråkorna men även i fråga om varg och järv kan man ibland för vinnande av resultat bliva nödsakad tillgripa utläggande av förgiftade lockbeten.

För dödande av varg och järv torde icke annat gift än stryknin vara användbart och att ett strykninförgiftat sådant djur får lida svåra plågor, innan döden inträder, lärer tyvärr vara ovedersägligt. Därför bör, såsom ock redan nu gäller, sådant gift få användas allenast i de fall, då skadegörelse av nämnda djur icke kan på annat sätt avvärjas. Vad åter angår det för dödande av kråkor allmänneligen använda giftet, nämligen fosfor, har det icke kunnat ledas i godtagbart bevis, att detsamma orsakar plågsam död för dessa fåglar.

Utläggande av förgiftat lockbete innebär givetvis alltid en risk att andra djur, än de för vilka giftet är avsett, skola falla offer för detsamma. Erfarenheten visar emellertid, att de fall då sådan icke avsedd förgiftning ägt rum äro försvinnande få. Därest, på sätt utredningsmannen föreslår, rätten att utlagga strykninförgiftade beten, vilka till följd av att de länge behålla sin giftiga egenskap äro de i detta avseende farligaste, inskränkes till att avse allenast varg och järv, synes nämnda risk ytterligare elimineras. Vad åter angår de för kråkorna avsedda fosforförgiftade betena bruka dessa i allmänhet utläggas på tid, innan de flyttande fåglarna återkommit hit. Den numera alltmär praktiserade metoden att såsom beten använda fosforförfif-

tade ägg medför, att betena icke bli begärliga för andra djur än huvudsakligen kråkor och skator. Härtill kommer att fosfor relativt hastigt förflyktas, varför efter en kråkflocks besök å platsen eventuellt kvarvarande beten i regel icke innebära någon fara för större djur, vilka dessutom i allmänhet torde sky fosforlukten.

Utläggande av förgiftade lockbeten synes alltså fortfarande böra vara tillåtet såsom jaktmetod. Vid meddelande av tillstånd att nyttja denna metod böra naturligen länsstyrelserna ådagalägga samma återhållsamhet som hittills.

I förevarande paragraf har nu angivits de djurarter för vilkas dödande gift skall få användas. En jämförelse med 26 § i giftstadgan i dess nu gällande lydelse ger vid handen, att enligt förslaget gift icke vidare skall få användas för dödande av rävar. Något behov att för rävens bekämpande använda sådan jaktmetod lär nämligen icke föreligga och för den som idkar jakt efter rävar i syfte att tillgodogöra sig skinnet är metoden otjänlig även på den grund, att genom förgiftningen skinnets kvalitet avsevärt försämras. Jämväl 26 § i giftstadgan föreslås emellertid skola ändras så, att däri kommer att angivas jämväl de djur, för vilkas dödande fosfor skall få användas. I samband därmed har rätten att utan tillstånd använda fosfor för dödande av råttor och möss borttagits. Något behov av sådan rätt kan numera icke sägas föreligga, enär andra och lämpligare råttgifter finnas, varemot nämnda rätt enligt vad erfarenheten visar ej så sällan missbrukats.

34 §.

På övervägande humanitära skäl grundas kravet på förbud mot användande av sax vid djurfångst. Framför allt är det bruket av sax vid jakt efter varg som ansetts utgöra ett grovt djurplågeri. Det lär icke kunna förnekas att så ofta är fallet. Men även här synas hänsynen till andra intressen böra tillmätas avgörande betydelse. Visserligen torde användandet av sax spela en jämförelsevis underordnad roll vid efterhållandet av varg och järv. I betraktande av de jämväl i övrigt strävsamma förhållanden, varunder den befolkning lever som drabbas av dessa djurs skadegörelse, synes man emellertid böra undvika att beröva densamma ett medel, vilket dock under vissa förhållanden kan komma att medföra, att en trakt befrias från ett eller flera sådana skadedjur. Man får ej heller förglömma, att rätten att nyttja sax i regel är beroende av särskilt tillstånd, och att sådant, då det är fråga om varg eller järv, icke plägar meddelas annat än i de fall, då verkligt behov att bruka detta redskap förefinnes.

I fråga om fångst medelst sax av andra djur träda de humanitära skälen icke så i förgrunden, förutsatt nämligen att de för användande av redskapet meddelade föreskrifterna verkligen efterföljas. Så torde emellertid icke alltid vara förhållandet, vilket måhända kan anses förklarligt, då såsom utredningsmannen i två fall kunnat konstatera, i illustrerade priskuranter över jaktförnödenheter, vilka publikationer troligen allmänt spridas i reklam-syfte, saxar med tandade skalmar avbildats med förklaring i texten, att de

äro lämpliga för fångst av uppräknade djur, som emellertid enligt gällande bestämmelser icke få fångas med sax eller i allt fall icke med sax med tandade skalmar.

I 34 § har nu angivits de fall, då fångst med sax har ansetts böra tillåtas samt de slag av saxar, som i de särskilda fallen skola få användas. I förhållande till 1927 JS har föreslagits dels utvidgning såtillvida, att i de fyra nordligaste länen sax skall få användas jämväl vid fångst av hermelin och andra smärre pälsbärande djur, t. ex. mink vilket djur spritts från pälsfarmer och vunnit avsevärd utbredning, dels ock följande inskränkningar, nämligen att icke andra fåglar än duvhök och sparvhök skola få fångas med sax, samt att sådan fångst skall få äga rum allenast vid fasaneri och hargård ävensom vid hönseri och fågeldamm, samt att sax med tandade skalmar icke skall få brukas gentemot andra djur än varg, järv och säl.

35 §.

Enligt en ganska utbredd opinion bör det inom trakterna ovan odlings- och skyddsskogsgränserna tillåtna användandet av snaror helt förbjudas. Till stöd för detta krav åberopas, förutom humanitära skäl, att genom denna jaktmetod, som ju möjliggör kvantitativt högst betydande fångster, det framtida beståndet av stammarna av ripor och andra skogsfåglar sättes i fara.

För en rent känslöbetonad uppfattning måste naturligen även snarfångsten innebära en osympatisk form av jakt. Den synes dock, då den bedrivs av skickliga och erfarna jägare, icke vara förenad med något större mått av djurplågeri, ty en fågel som fastnar i en rätt satt snara dör som regel efter ett par vingslag. Ej heller torde denna fångstmetod hava någon mera avsevärd del i de växlingar i villebrådstillgången som då och då förekomma i nämnda trakter, dock att den självfallet under på villebråd fattiga år kan medföra ogynnsamma verkningar å en redan förut svag villebrådsstam. Härmed må nu förhålla sig hur som helst, ett förbud mot användande av snaror är enligt utredningsmannens mening otänkbart och det av den anledningen, att genom ett sådant den uti ifrågavarande trakter bosatta befolkningen skulle bliva urståndsatt att med någon som helst utsikt till förtjänst idka jakt. För stora delar av nämnda befolkning utgör nämligen jakten en betydande inkomstkälla¹ och torde för mången fjällbo vara den enda hantering som ger honom kontanter och det synes vid sådant förhållande klart, att man icke utan verkligt tvingande skäl skall kunna besluta ett förbud, som ytterligare försämrar de redan förut hårda förhållanden, varunder nämnda befolkning lever. Sådana skäl synas enligt vad av det ovan sagda framgår ej heller föreligga.

I andra stycket av förevarande paragraf föreslås vissa undantag från det i 30 § givna förbudet mot användande av sådana fällor, flak och andra giller, vari djur kunna dödas eller lemlästas, och i tredje stycket föreslås

¹ Belysande härutinnan torde vara följande yttrande till utredningsmannen av en hemmansägare i Grundfors by i Vilhelmina socken: »Det sägs att jakten är en binäring men för oss är den huvudnäringen», i vilket yttrande samtliga övriga delägare i byn oförbehållsamt instämde.

i djurvänligt syfte regler för bruket av burar och fällor för fångande av levande djur. Föreskriften att dylikt fångstredskap dagligen skall vittjas är jämväl förestavad av en önskan att tillfälle må givas att i tid utsläppa till äventyrs i sådant redskap fångat djur som är fridlyst.

36 §.

Vad här föreslås överensstämmer med motsvarande stadganden i 1927 JS med den skillnad, att rätten att bedriva skytte för uv eller uvbulvan utsträckts till att omfatta jämväl skata.

Det torde i detta sammanhang böra nämnas, att någon motsvarighet till det i 1927 JS stadgade särskilda förbudet mot jakt efter älg under skidlöpande icke ansetts böra upptagas i förslaget. Med nämnda förbud avses ju att träffa den företrädesvis under vårvintern bedrivna hetsjakten efter älg. Denna jakt som alltså äger rum under förbjuden tid och om vars absoluta förkastlighet ingen tvekan råder, kriminaliseras sålunda ur två synpunkter. I betraktande av den möjlighet att kännbart bestraffa den som idkar olaga jakt efter älg, vilken efter ett genomförande av förslaget kommer att finnas, synes emellertid ändamålet med det ifrågavarande stadgandet bli bättre tillgodosett därest detsamma ersättes med en föreskrift att i fråga om sådan olaga jakt såsom försvårande omständighet skall anses, att jakten ägt rum under skidlöpande. Därmed vinnes ock att en person må kunna under den vanliga älgjakten använda sig av skidor, då detta någon gång befinnes möjligt. Under sistnämnda tid av året lära nämligen snöförhållandena aldrig vara sådana, att någon invändning mot skidors användande vid jakten kan resas av humanitära skäl.

37 §.

Stadgandet i 1 mom. av förevarande paragraf skiljer sig från motsvarande stadgande i 1927 JS allenast genom föreslagen jämkning av författningstexten.

Det i 2 mom. innefattade förbudet föreslås i lokalt avseende skola, i motsats till vad som för närvarande gäller, omfatta alla svenska vatten under hela året. Den från maskin- och motordrivna fartyg bedrivna jakt, vilken på sin tid gav upphov till gällande förbud mot jakt från sådana fartyg i Stockholms skärgård samt i Öresund och på Västkusten, förekommer nämligen i alla vatten och utgör, såsom i den allmänna översikten anförts, en av orsakerna till den konstaterade minskningen av sjöfågelsbeståndet. Ett dylikt utsträckt förbud kan emellertid tänkas vålla den bofasta kustbefolkningen åtskilligt avbräck i dess försörjningsmöjligheter, ty för nämnda befolkning utgör numera i regel motorbåten det enda använda fortskaffningsmedlet till sjöss. Utredningsmannen har därför i ändamål att tillgodose kustbefolkningens intresse föreslagit det undantag från förbudet, att den vid Bottniska vikens och Östersjöns kuster bofasta befolkningen skall äga under tiden från och med den 1 oktober till och med den 10 maj nyttja ifråga-

varande fartygsslag vid den jakt efter säl eller sjöfågel som nämnda befolkning av ålder bedrivit såsom näringsfång. Angående den närmare innebörden av detta undantag hänvisas till vad som anförts vid 3 § i lagen om rätt till jakt. Att inte sagda rätt föreslagits komma jämväl kustbefolkningen vid Öresund och på Västkusten tillgodo beror på, att vi i förhållande till Danmark äro fördragsenligt förpliktade att i fråga om nämnda kuststräckor upprätthålla fullständigt förbud mot att vid jakt använda sådana fartyg. Genom undantagsbestämmelsen kommer givetvis kontrollen över förbudets efterlevande att försvåras, men å andra sidan torde en viss hjälp härutinnan vara att påräkna från kustbefolkningen, i vars intresse det synes ligga, att avsikten med förbudet nås och att således längre gående inskränkningar i fråga om sjöfågelsjakten icke skola behöva tillgripas.

För att undanröja förefintlig tvekan har uttryckligen angivits, att under benämningen motorbåt inbegripes jämväl båtar med löstagbar motor. I samband därmed torde det vara lämpligt att påpeka, att en med motor försedd farkost icke upphör att vara motorbåt i stadgans mening, därför att den i skottlossningsögonblicket ligger stilla, och att således överträdelse av förbudet föreligger, även om man icke skjuter förrän man stannat motorn eller cventuellt ankrat. Ett annat försök att kringgå förbudet består i att skytten placerar sig i en av motor- eller ångbåten bogserad farkost. Även en sådan skytt gör sig, enligt utredningsmannens åsikt, skyldig till överträdelse av förbudet, men då detta icke kan direkt utläsas ur den gällande författningstexten, har bland de förbjudna fartygsslagen upptagits bogserad farkost.

38 §.

Stadgandet i 15 § i 1927 JS, att hund skall under tiden från och med den 1 mars till och med den 20 augusti hållas instängd eller eljest under sådan vård, att den förhindras löpa lös i mark där villebråd finnes, har varit föremål för kritik, och förslag till ändring hava vid skilda tillfällen framställts. Å ena sidan har man framhållit, att rätten att idka jakt med drivande hund, alltså efter räv, å tid sedan fridlysningen av hare inträtt är ägnad att fresta till missbruk och att i varje fall under nämnda tid harhonorerna bruka vara dräktiga, varför förekomsten i markerna av drivande hundar är olämplig. Häremot har invänts dels att möjligheten för en jaktvårdare att hålla rävtammen nere i hög grad minskas därest han icke sedan harjakten avslutats har till sitt förfogande en tid, då han helt kan ägna sig åt jakt efter räv, dels ock att redan nu tiden under vilken en stövare måste hållas instängd är lång och att en ytterligare utsträckning av densamma måste komma att menligt inverka på hundens kondition och välbefinnande över huvud.

Vid överbägande av nu omförmälda och övriga skäl som anförts för eller emot en ytterligare förlängning av den tid, under vilken hund icke skall få löpa lös i mark där villebråd finnes, har det synts utredningsmannen, att de skäl som anförts mot en sådan förlängning måste tillmätas avgörande betydelse varför det ovanberörda stadgandet i tredje stycket av 15 § i 1927 JS upptagits i förevarande paragraf, dock med en mindre jämkning i avfatt-

ningen. Då emellertid detta stadgande i själva verket innehåller huvudregeln ifråga om användande av hund under ifrågavarande tid av året, har det samma placerats först i paragrafen.

Jaktvårdarens arbete upphör emellertid icke därför att fridlysningstiden inträder, hans omsorg om villebrådet och uppsikt över markerna måste snarare skärpas under den tid då ungarna födas och äggen läggas och djurlivet är mera känsligt för störningar än eljest. För detta arbete är han många gånger beroende av hundens hjälp. Det kan t. ex. vara frågan om att i klövervallarna uppsåra och utmärka befintliga raphönsreden eller att där taga reda på och till mindre farligt grannskap förflytta rådjurslamm eller att ur åkern köra ut kringstrykande katter etc. Därför har i paragrafen såsom ett andra stycke tillfogats den bestämmelsen, att jakträttsinnehavaren eller hans folk må utan hinder av vad i första stycket stadgats för jaktvårdsändamål bruka hund som är under föräres kontroll. Sistnämnda uttryck har därvid valts för att beteckna, att hunden väl icke behöver föras i band men att jakträttsinnehavaren skall hava den i sådan närhet och under sådant herravälde att han omedelbart kan ingripa i hundens förehavanden. Vad som anses med jaktvårdsändamål torde framgå av ovan anförda exempel men det kanske bör såsom ytterligare sådant tilläggas, att därunder nog också får anses falla, att hunden användes t. ex. för att köra en vildkanin i håll, där sedan iller kan brukas, eller för att apportera en skjuten fågel. Genom den sålunda föreslagna bestämmelsen blir stadgandet i första stycket jämväl förtydligat i skärpande riktning så tillvida som varje främmande hund som uppträder lös i markerna blir att betrakta såsom hund den där löper lös.

Vidkommande de i tredje stycket medgivna ytterligare undantagen från huvudstadgandet ansluter sig förslaget i huvudsak till vad härutinnan gäller enligt 1927 JS, dock att vissa av de där uppräknade djuren uteslutits av den anledning, att jakt efter desamma i verkligheten icke förekommer under den tid av året, varom här är fråga.

39 §.

I fråga om rätten att utdela skottpengar eller annan belöning för dödande av djur har ofta yppat sig delade meningar.¹ Den lösning som frågan om denna rätt erhållit i 1927 JS synes utredningsmannen icke lycklig i så måtto nämligen, att tillståndet till utfästade av belöning är erforderligt allenast när densamma är avsedd att uppmuntra till *allmän* förföljelse. Genom det så avfattade stadgandet möjliggöres alltså för en jakträttsinnehavare eller en uppfödare av djur att t. ex. utlova belöningar åt den som dödar jämlikt 3 § 2 mom. i 1927 JS fridlysta rovfåglar under annan tid än fridlysningstiden och denna möjlighet lär mångenstädes utnyttjas, ett förhållande som nog bidragit till att somliga rovfågelsarter visa fortgående och snabb minskning. Att jaktstadgan giver hemul åt ett sådant tillvägagångssätt torde framstå som

¹ Se 1922 års förslag: sid. 254.

än mera olämpligt då man betänker att det i regel är fråga om flyttande rovfåglar som å den ort, där de uppföda sina ungar och där de följaktligen göra mest skada, åtnjutit skydd till men för därvarande jakträttsinnehavare eller jordbrukare. I förslaget har därför orden allmän förföljelse utbytt mot allenast *förföljelse*. Med förföljelse menas då icke vanlig jakt å nyttigt villebråd, varför en jakträttsinnehavare fortfarande skall vara oförhindrad att i form av premier eller andel i vinst uppmuntra sin jägare eller skogvaktare, utan allenast sådan jakt som företrädesvis syftar till att nedbringa eller helt bortskjuta stammen av villebrådsarter som förmenas verka hindrande för jaktvårdsarbetet. För att ytterligare klargöra tolkningen har förbudet mot att utan tillstånd utfästa belöning icke såsom i 1927 JS angivits skola hava avseende å jaktbara vilda däggdjur eller vilda fåglar utan i stället å *däggdjurs- eller fågelart efter vilken jakt är under någon tid av året å den ort förbjuden*. De sålunda föreslagna ändringarna torde icke vara av beskaffenhet att inverka menligt på jaktvårdarnas arbete men däremot synas de kunna bidra till att utjämna därutinnan rådande motsatsförhållande mellan jaktvårds- och naturskyddsintressena.

I 2 mom. har föreslagits höjda belopp för de belöningar som av allmänna medel skola utgå till den som dödar varg eller järv, varvid emellertid införts den regeln, att för unge som dödas före den 1 september skall erhållas allenast hälften av eljest stadgad belöning. Förslaget om höjning har föranletts av det minskade ekonomiska utbytet av denna ofta besvärliga och tidskrävande jakt som blivit en följd av minskad efterfrågan på skinn efter dylika djur. Vidare har i syfte att förhindra, att skinnens värde i onödan minskas, bestämmelsen om att djurens öron skola avskäras utbytt mot föreskrift att i desamma skola utstansas hål av viss storlek.

3 mom. saknar motsvarighet i 1927 JS. Enligt utredningsmannens mening måste det emellertid anses oegentligt, att en person skall äga att uppbära belöning för ett djur, som han åtkommit under olovlig jakt eller medelst otillåtet jaktmedel, ävensom att, därest han sedan härför blir fälld till ansvar, behålla vad han tilläventyrs uppburit. Kravet på bevisning om den lovliga åtkomsten, respektive det lagliga jaktsättet får emellertid, såsom ock torde framgå av den föreslagna avfattningen av första punkten, icke ställas alltför högt och ifråga om personer, som äro kända för den som utbetalar belöning eller utfärdar intyg och beträffande vilka inga skäl till misstanke föreligga, torde det i regel vara tillräckligt med en uppgift om tid, plats och sätt för dödandet.

40 §.

Björnfrågan.

I den angående frågan om björnens fridlysning förda diskussionen har detta djurs levnadsvanor kommit att intaga en framskjuten plats och det har med hänvisning till vad som är känt om dessa gjorts gällande, att uppgifterna om dess skadegörelse måste vara överdrivna.

1916 års sakkunniga yttrade i denna del bland annat följande:¹

»Då björnen under vanliga förhållanden huvudsakligen livnär sig av växtämnen, kan dess skadlighet beträffande tamdjuren icke jämföras med de andra större rovdjurens, t. ex. vargens och järvens. Endast vissa, vanligen äldre individer, som fått smak för kött, bliva vad man kallar 'slagbjörnar' eller 'skadebjörnar'. Eljest har erfarenheten visat, att björnen kan vara ganska talrik på en trakt, där kreatur beta, utan att göra dessa någon skada. Numera, sedan björnen i det närmaste blivit undanträngd från sitt naturliga utbredningsområde till fjälltrakterna och skogarna närmast dessa, torde det i allmänhet endast vara lapparnas renar, som kunna bliva föremål för hans angrepp. Enligt vad som uppgives lär det stundom inträffa, att björnar, sedan de om våren lämnat sina iden angripa och döda de lättåtkomliga renkalvarna. Klagomål härutinnan synes hava framkommit nästan uteslutande från fjällapparna inom Jokkmokks socken. inom vilkas renbetesområden större delen av Stora Sjöfallets nationalpark är belägen.»

I hjärt kontrast mot dessa uttalanden stå uppgifterna i en vid 1928 års riksdag väckt motion »om medgivande för renvårdande lapp att för tryggnad av sin näring döda björn», och de med föranledande av motionen avgivna yttrandena av lappfogdarna.² Enligt dessa skulle de årligen av björn dödade renkalvarna kunna räknas i hundratal och även ett betydande antal fullvuxna renar fölle varje år offer för björnarna.

Av på senare tid tillkomna uttalanden i frågan är att märka ett av överjägmästaren i Nedre Norrbottens distrikt den 11 januari 1935 avgivet underdånigt yttrande, tillkommet i anledning av länsstyrelsens i Norrbottens län underdåniga hemställan om tillstånd för densamma att låta döda visst antal björnar inom Jokkmokks socken.³ I yttrandet kommer överjägmästaren till det resultatet, att uppgifterna om björnstammens storlek äro överdrivna och att den skada björnen verkligen gör är försvinnande liten.

Bakom nu gällande bestämmelser om skydd för björnen ligger åsikten om björnen såsom en för vår fauna märklig och intressant djurart som bör skyddas mot utdöende.⁴ Vad utredningsmannen under sitt sysslande med den s. k. björnfrågan kunnat inhämta, delvis vid personliga besök i björnrika trakter, har på intet sätt jävat riktigheten av nämnda åsikt, som glädjande nog synes omfattas av många inbyggare i de björnrika trakterna. Där emot har utredningsmannen icke kunnat undgå att finna, att 1916 års sakkunniga, vilkas förslag legat till grund för de ifrågavarande bestämmelserna, i någon mån underskattat björnens skadegörelse och det obehag som förekommer i en trakt av björn även eljest orsakar den där varande befolkningen. Om björnens livsföring må nu följande anföras.

I regel synas björnarna ha sina iden förhållandevis långt in bland fjällen. När djuren om våren gå ur idena — detta brukar inträffa från slutet av april till mitten av maj beroende på väderleken — vistas de till en början uppe på fjällen. Där är växtligheten då ännu helt obetydlig och myrstac-

¹ 1922 års förslag: sid. 189.

² Motion i AK 301/1928 och jordbruksutskottets utlåtande nr 34.

³ Se »Handlingar i björnfrågan 1935 sammanställda och utgivna av Einar Lönnberg»: sid. 37.

⁴ Se föredragande departementschefens yttrande i prop. nr 120 till 1927 års riksdag, sid. 31.

kar saknas alldeles. För att stilla sin efter vintersömn helt säkert avsevärda hunger måste björnarna alltså hämta föda ur djurriket och om då en björn befinner sig i grannskapet av de platser där renkorna kalva, är det helt naturligt, att han angriper de späda, lättåtkomliga och lättförtärda renkalvarna. Förvisso äter han då även självdöda djur. När sedan växtligheten i fjäll- och ådalarna börjar taga fart, draga sig björnarna från fjällhedarna och uppehålla sig i de skogbevuxna markerna samt hämta sin föda huvudsakligen ur växtriket. Under bärtiden uppsöka de bärrika ställen i skogen eller på myrarna för att så i oktober åter draga sig uppåt mot de trakter, där de ämna taga vinteride. Huruvida de även då tillgripa kött diet är det delade meningar om och någon klarhet därutinnan har utredningsmannen ej kunnat vinna. Att emellertid björnarna eller vissa av dem under den tid, då tillgången på vegetabilisk föda, myror, larver och dylikt är riklig, även äta kött synes framgå därav, att de flesta anfall av björn å tamdjur äga rum under nämnda tid. De björnar som göra sig skyldiga härtill skulle enligt den i 1922 års förslag antagna indelningen vara att hänföra till slag- eller skadebjörnar. Såsom i ett senare sammanhang kommer att omnämnas hava de emellertid i regel icke behandlats som dylika. Det är väl möjligt men icke troligt, att det finnes björnar som huvudsakligen leva på kött. Tillgången på självdöda djur måste nämligen betraktas såsom ganska begränsad — även om vissa år mycket renar dö — och det är så många som livnära sig därav: rävar, korpar och allehanda rovfåglar, att en björn, som blivit köttätare, för att kunna leva måste anställa betydande härjningar bland hemdjur och renar. Om dylika »massmord» hör man emellertid sällan talas: i de fall av björnskador som sedan mitten av 1932 föranlett begäran om ersättning är det allenast i ett, nämligen det som avsåg den björn eller möjligen björnfamilj, som på eftersommaren 1932 härjade i trakten av Purnu by i Gällivare socken och som torde ha dödat inemot ett hundratal får, där man kan tala om skadegörelse i stort. Om vidare en björn slagit en häst eller några får och även lyckats gömma kadavren, så kunna dessa i allt fall icke räcka hur länge som helst, utan han måste efter en tid taga nya djur. Vad som framkommit rörande björnskadorna visar emellertid icke hän på en dylik fortlöpande skadegörelse, angreppen på hemdjur och renar uppträda tvärtom tämligen sporadiskt såväl i fråga om tid som plats. Man torde av det ovan anförda kunna draga den slutsatsen, att den traditionella indelningen av björnarna i slagbjörnar och gräsbjörnar icke håller streck, utan att björnen håller till godo med den föda som bjuds och att således den omständigheten, att en björn dödar tamdjur som regel icke kan tillskrivas några speciella egenskaper hos densamma. I detta sammanhang kan såsom anmärkningsvärt påpekas, att björnen mera sällan förgriper sig på nötkreatur, medan han däremot gärna tager hästar.

Vad härefter angår björnarnas farlighet för människan läser nog åsikten, att björnen är ett utpräglat fredligt djur som sällan av egen drift anfaller människor, i regel hålla streck. Under vissa omständigheter innebär dock ett sammanträffande med björn fara. Därjämte får det nog sägas att björ-

nen i mindre grad än andra rovdjur skyr människan och hennes inrättningar. — En björnhona som åtföljes av ungar måste alltid betraktas som farlig. Väl torde man, om man på behörigt avstånd upptäcker björnfamiljen och drager sig ifrån den, icke behöva riskera ett anfall, men dels äro terrängförhållandena i »björnlanden» sällan sådana, att de medgiva fri sikt på längre håll, vadan man löper fara att oförmodat stöta på björnarna, dels händer det, att honan och ungarna gå något åtskilda, med påföljd, att man, då man skall avlägsna sig, kan råka ut för att gå rätt mot antingen honan eller någon av ungarna. Terrängbeskaffenheten i björnlanden medför en annan risk, nämligen den att man oförhoppandes stöter på och skrämmer upp en sovande björn. Även om björnen i de flesta dylika fall söker fly undan, måste man dock räkna med att han, i likhet med många andra djur, går till anfall mot det föremål som skrämmt honom. Och har han ej hunnit utröna, från vilket håll den skrämmande kommer, kan det ju ock lätt inträffa, att han vid sitt flyktförsök rusar rätt på denne. — Ingen meningsskiljaktighet torde råda om, att en sårad björn är synnerligen farlig. Härvidlag är det ju ej i främsta rummet eller ens alls björnjägarens egen risk som kommer i betraktande, ty denne får naturligen stå sitt kast om han skjuter fel, utan den fara, som en skadskjuten björn utgör för andra skogsvandrare. Den händelse som föranledde Kungl. Maj:t att den 22 september 1933 besluta om ersättning åt renvårdaren Eskil Granberg från Arjeplogs socken för skador, tillfogade honom av en björn, är härvidlag belysande. — Man måste vidare räkna med, att försök av vallhjon eller andra att hindra en björn att attackera kreatur kunna medföra anfall å den, som vill skydda djuren. — Slutligen är att nämna, att björnens uppträdande under parningstiden är mycket oberäkneligt.¹

Mot den nu lämnade redogörelsen för björnens levnadsvanor och farlighet för människan kan för vissa invändas, att densamma utgör en uppräknings av alla de fall, där skador av björn visserligen äro möjliga, men att därav icke följer att de också måste inträffa. En sådan invändning är riktig, men det må dock erinras om, att klagomål över den skada och det obehag björnarna orsaka samt yrkanden på åtgärders vidtagande framställt från samtliga tre län, där björnar förekomma. Från de på ort och ställe företagna undersökningarna har utredningsmannen också medfört det bestämda intrycket, att klagomålen, även om de ibland äro överdrivna, ingalunda sakna berättigande och att befolkningens vilja att respektera gällande fridlysning kommer att sättas på allt för hårda påfrestningar, därest från det allmännas sida inga åtgärder vidtagas för lindring i den »björnplåga», om

¹ En jägare från Ammarnäs i Sorsele socken berättade sålunda, att han vid ett tillfälle hösten 1934, då han var ute på jakt, blivit överraskad av fyra björnar, som slog ring om honom. Tack vare att han hade sinnesnärvaro nog att ej skjuta hände det ingenting, utan björnarna avlägsnade sig efter en stund. Han sade sig icke tro att dessa björnar hade någon fientlig avsikt, ehuru en av dem betedde sig ganska hotfullt. Även om man delar hans tro därutinnan, synes det dock uppenbart, att möjligheten att bli föremål för en dylik »uppvaktning» måste skapa känslor av otrevnad och otrygghet hos dem, som uppehålla sig i de trakter, där björnen är talrik.

vars förefintlighet man där icke hyser tvekan. Denna befolkningens åsikt måste tillmätas stor betydelse, ty det lärer ytterst vara befolkningens inställning som är avgörande för möjligheten att hävda det renodlade naturskyddsintresse som skyddandet av björnen utgör.

De uppgifter angående förekomsten av björnar, som från skilda trakter föreligga, utgöra väl icke tillräcklig grund för att därpå bygga ett slutgiltigt uttalande angående björnstammens storlek. Härför erfordras undersökningar av större omfattning och med noggrannare planläggning än de hittills utförda.¹ En sammanställning av förefintligt material lärer dock icke sakna värde.

Från *Jämtlands län* föreligga inga bestämda uppgifter. Det antages, att å och omkring Sonfjället finnas 15 à 20 björnar. I Frostvikens revir torde, jämlikt av utredningsmannen införskaffade uppgifter, man böra räkna med en björnstam på inemot ett 50-tal djur.

Beträffande *Västerbottens län* hava av revirförvaltarna jägmästarna i Dorothea och Vilhelmina revir uppskattat björnantalet inom reviren till respektive omkring 12 och 15 djur. Från Västra Stensele revir föreligga inga uppgifter av revirpersonalen. Björnstammen synes vara fåtalig; det kan emellertid anmärkas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 21 december 1934 biföll ansökan om ersättning för får, slagna i augusti samma år av björn i trakten söder om Järvfjället, samt att, enligt uppgift till utredningsmannen, en björn år 1933 förföljde en kringvandrande försäljare i trakten mellan Lövfjället och sjön Virisen. I Sorsele revir synes man, enligt av utredningsmannen inhämtade uppgifter, böra räkna med åtminstone 30 björnar.

Vidkommande *Norrbottens län* skall, enligt av domänverkets tjänstemän lämnade uppgifter, i vartdera av Pärälvens och Gällivare revir finnas ett 20-tal björnar, varav dock förmodligen hälften leva inom nationalparkerna, ävensom i Råneträsks och Jukkasjärvi revir en 4 à 5 djur inom vartdera reviret. Härutöver är emellertid känt, att inom Arjeplogs socken företrädesvis i trakterna mellan Skellefte- och Piteälvarnas sjösystem samt i Laisdalen finnas björnar, ehuru uppgift om antalet icke stått att vinna.

Redan nu befintliga uppgifter utvisa således, att antalet björnar inom landet uppgår till omkring 200. Det torde vara att förvänta, att vid en mera grundlig undersökning denna siffra kommer att ökas något. En jämförelse mellan det nu angivna antalet och de antaganden angående björnstammens storlek, som gjordes i 1922 års förslag, synes tyda på icke endast att faran för björnens utrotande är avlägsnad utan även att stammen befinner sig i tillväxt, och detta i trots av den hemliga beskattning av densamma, som av åtskilliga tecken att döma årligen äger rum.

Det vill därför synas som om utan risk för björnstammens fortbestånd åtgärder kunna vidtagas, åsyftande att genom gallring bland björnarna å

¹ Resultatet av utav Kungl. Maj:t anbefalld björnräkning inom Västerbottens län samt Jokkmokks socken i Norrbottens län är då detta skrives (i sept. 1936) icke bekant.

trakter, där de äro särskilt talrika, ernå en lindring i den skadegörelse och det obehag, som enligt vad ovan sagts otvivelaktigt orsakas den å dessa trakter varande befolkningen.

Innan beskaffenheten av dessa åtgärder närmare angivas, torde böra till granskning upptagas några av de argument som i den hittills förda diskussionen andragits mot påståendena om björnarnas skadegörelse och kraven på minskning av björnstammen.

Med utgångspunkt från de relativt fåtaliga fall, där staten utbetalat ersättning för av björn dödade renar och hemdjur, har man dragit den slutsatsen, att den skada björnen orsakar kvantitativt är obetydlig, helst om man tar i betraktande de väldiga arealer det här är fråga om, och man har förty funnit ytterligare åtgärder från det allmännas sida icke erforderliga.

Under förutsättning att samtliga fall av björnskador också föranleda begäran om ersättning — vilket emellertid *icke* torde vara fallet — är den nämnda slutsatsen utan tvivel berättigad rent objektivt sett. Man förbiser emellertid då en del omständigheter: Först och främst är det relativa värdet av till exempel ett får, en get eller en häst större i fjälltrakterna än å sydligare eller i allt fall mer jordbruksbetonade orter. Förlusten av ett enda djur är mycket mer kännbar för fjällbon än för djurägaren i andra delar av landet. Härtill kommer att avsaknaden av djuret innefattar skada som icke kan anses gottgjord genom den ersättning med djurets värde, som senare må bliva utbetald. Vidare åsamkar själva proceduren för ersättningens utbekommande den skadelidande besvär och ibland även kostnader, exempelvis för anskaffande av intyg, och det har uppgivits, att de senare kunna uppgå till nästan lika stort belopp, som erhålles i ersättning. Slutligen är att nämna de känslor av otrygghet och obehag som otvivelaktigt börjat vinna insteg hos befolkningen på de platser, där björnarna nu uppträda mera allmänt. Visserligen synes man ingalunda kunna tala om någon björnskräck. Uppgifterna om särskilt lapparnas rädsla för björnen innebära, i den mån de förekomma, förty i regel en påtaglig överdrift, måhända orsakad av den tillspetsade form, diskussionen i björnfrågan beklagligtvis erhållit.¹ Det kan förtjäna anmärkas, att icke ens i Ammarnäs i Sorsele socken, i vilken trakt björnarna dock äro ganska aggressiva, från vare sig nomader eller bofasta framställts krav på utrotning av björnarna. Men att det börjar »bliva för mycket björn», därom är man på det hela taget ense. Den gryende animositeten gentemot björnarna är naturligen i första hand orsakad av, att risken ökats för att bärplockare, vallhjon och andra som ha att uppehålla sig i markerna skola råka ut för björnar, men den får nog också tillskrivas en känsla hos befolkningen av att få sitta emellan vid naturskyddsintressets tillgodoseende.

Det har vidare framhållits, att i gamla tider, då björnarna voro talrika och följaktligen deras skadegörelse bör ha varit vida större, några klagomål

¹ Ett undantag torde trakterna väster om de stora nationalparkerna utgöra, i det, enligt uppgift, lapparna där verkligen frukta björnarna.

liknande de nu förekommande ej försports eller i allt fall björnarna icke då synts utgöra något hot mot befolkningens försörjning, och man har härav dragit den slutsatsen, att den nutida fjällbefolkningens klagan över björnarnas härjningar är sakligt oberättigad. Man synes emellertid härvidlag förbise, att det förr stod envar fritt att icke endast döda utan även tillgodogöra sig björnarna, vilkas värde i skinn och kött helt visst uppgick till värdet av åtskilliga dödade tamdjur. Saken ställer sig annorlunda med nuvarande bestämmelser i jaktlag och jaktstadga.

I fråga om lapparna har man mot björnens skadegörelse å renarna uppställt den massdöd av renar som orsakas vid skogsavverkningarna ävensom den dödlighet som normalt förefinnes bland de späda renkalvarna. Att lapparna i vissa fall tillfogas skador som äro svårare än de björnarna orsaka synes emellertid icke vara ett skäl att bagatellisera de sistnämnda. Ett sådant betraktelsesätt kunde möjligen vara befogat, därest ifrågakomna skador hade sin grund i vårdslöshet vid renarnas omhändertagande. Så torde emellertid icke vara fallet. Icke heller lär förekomsten av så kallade strövrenar i fjällen kunna läggas lapparna till last på sådant sätt, att, därest björnen river dylika, lapparna få stå sitt eget kast. Stora ansträngningar göras att samla ihop även strövrenarna och i regel lyckas detta också.

Det har slutligen gjorts gällande, att den i 2 § 2 mom. i 1927 JS åt länsstyrelsen lämnade möjlighet att medgiva dödande av björn som anfallit människa eller tamdjur, skulle göra ytterligare åtgärder för reglering av björnstammen överflödiga. I denna del torde följande var att erinra: Under åren 1933, 1934 och 1935 hava, såvitt utredningsmannen känner, bifallits framställningar om ersättning för skador av björn i 18 fall, därav 8 från Norrbottens, 7 från Västerbottens och 3 från Jämtlands län. Av dessa ha 3 från Norrbottens län avseende å skada, orsakad av samma björn eller björnfamilj, och i fråga om 2 av ansökningarna från Västerbottens län bör man kanske utgå ifrån, att det är samma björn som varit skadegörare. Endast beträffande 2 björnar har tillåtelse att få döda desamma begärts och erhållits. Det ena tillståndet avsåg den förut omnämnda björnen som härjade i trakten av Purnu by, men såvitt man vet har denna björn, om vars karaktär av mycket svår skadebjörn väl ingen tvekan behöver råda, icke blivit dödad, åtminstone icke med åberopande av tillståndet. Den andra tillåtelsen gällde den ävenledes förut omnämnda björn som angrep renvårdaren Eskil Granberg. Denna björn hittades, som känt är, sedermera död i närheten av platsen för överfallet och det får anses sannolikt, att den icke påskjutits efter det tillåtelsen meddelades. Övriga 13 björnar hava emellertid otvivelaktigt anfallit tamdjur eller renar, och en tillämpning å dem av lagrummet skulle förty varit formellt berättigad. Det inses lätt att skulle lagrummet givas en så vid tolkning, björnstammen skulle löpa risk att decimeras ända till utrotning. Att sådan tillämpning icke heller ifrågasatts lär visa, att lagrummet, trots ordalydelsen, ansetts åsyfta allenast fall av mera svårartad skada och icke den så att säga normala skadegörelse, med vilken man alltid måste räkna i trakter, där det förekommer köttätande djur.

Av vad som hittills anförts lär framgå att åtminstone på vissa trakter björnarnas uppträdande nödvändiggör vidtagandet av åtgärder i syfte att förhindra att befolkningen tillfogas onödig skada och obehag, att dessa åtgärder måste gå ut på ett nerehållande av björnstammen, samt att bestämmelserna i 2 § 2 mom. i 1927 JS icke äro tillfyllest härför.

Minskning av björnantalet kan uppnås antingen genom en i lagstiftningsväg företagen lättnad i fredningsbestämmelserna eller därigenom, att Kungl. Maj:t begagnar sin rätt enligt 2 § 1 mom. i 1927 JS att lämna tillstånd till jakt å björn.

I förra fallet kommer gallringen bland björnarna att ske utan varje förhandskontroll, i det senare föreligger däremot möjlighet att verkställa avjagningen under tillbörligt beaktande av naturskyddssynpunkterna.

Sistberörda förhållande borde i och för sig vara tillräckligt för att ur diskussionen avföra alternativet lättnad i fredningsbestämmelserna, men då detta alternativ förordats icke endast i riksdagens skrivelse den 19 maj 1928, nr 211, och i motion I: 61 vid 1935 års riksdag¹ utan även, låt vara i viss begränsad omfattning, i Kungl. Maj:ts proposition nr 10 till 1933 års riksdag, skall detsamma här ånyo något skärskådas.

I berörda proposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att medgiva, att renvårdande lapp skulle, utan hinder av gällande bestämmelser, å sådan annan kronomark än nationalpark, varest han enligt lagen om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige ägde jaga, utan särskilt tillstånd få döda björn, som anfallit människa eller kreatur.

Lindringen i fredningsbestämmelserna skulle alltså ej hava avseende å nationalpark, ej heller å annan Kronans mark än den, där lapparna ägde rätt att jaga. Av renbeteslagens stadganden angående lapparnas jakträtt lär emellertid framgå, att de föreslagna bestämmelserna skulle bliva tillämpliga å praktiskt taget samtliga områden där björn förekommer, med undantag för nationalparkerna. Någon utvidgning av rätten att döda björn för den övriga fjällbefolkningens del föreslogs däremot icke, det uttalades tvärtom att dylik jakträtt icke syntes av behovet påkallad.

Beträffande de följder för björnstammens fortbestånd som en dylik rätt för lapparna kan tänkas få, lär man först och främst kunna förutse, att i regel varje björn, som verkligen anfallit renar kommer att bliva föremål för jakt. Detta, som vid ett hävande av fridlysningen väl får anses åsyftat, innebär ett avsteg från hittills tillämpade principer. Men man får vidare taga i beräkning lapparnas traditionella och i och för sig förståeliga inställning mot allt vad rovdjur heter och det kan fördenskill antagas, att jakträtten kommer att användas mot varje björn som påträffas ätande av renar, oberoende alltså av om dessa dödats av björnen eller icke, liksom det är att förutse, att i de ganska vanliga fall, då skadegörelsen å renarna förorsakas av en av ungar åtföljd björnhona, icke endast den sistnämnda utan även

¹ Jfr bilaga C punkt 2.

ungarna komma att utan vidare dödas. Faran för björnarnas utrotning å ifrågasavarande områden torde förty vara påtaglig, helst försök att beivra omförmälda, otillåtna utövanden av jakträtten icke lära ha stora utsikter att lyckas.

Härtill komma ytterligare ett par omständigheter av beskaffenhet att böra tillmätas betydelse. Den lapparna tillkommande rätten till jakt och fiske å vissa kronomarker är enligt renbeteslagen icke avsedd för varje person av lapsk härkomst utan är förbehållen de lappar som äga rätt till rensköttsel. Det lærer emellertid icke saknas exempel på, att denna distinktion icke alltid så strängt upprätthållits. Den i nämnda proposition och senast i motionen I: 61 1935 ifrågasatta utvidgningen i rätten att döda björn skulle visserligen tillkomma allenast »renvårdande lapp», varmed väl får förstås dels renskötande lapp i renbeteslagens mening, d. v. s. en sådan lapp, som själv eller genom medlemmar av sitt hushåll driver rensköttsel, dels ock den lapp, som handhar själva vården av renarna. Man lærer emellertid hava fog för antagandet, att, jämväl då fråga uppstår om jakt å björn, vederbörandes egenskap att vara av lapsk härkomst kommer att träda i förgrunden. — Man får vidare ej bortse från den möjligheten, att personer, tillhörande den svenska befolkningen, komma att begagna sig av den omständigheten, att jakten å björn i vissa fall frigivits, till att själva — antingen ur sport- eller förvärvsintresse — bedriva björnjakt. Risker att de skola bli ertappade lærer få anses ringa och skulle ändock så ske, torde de med framgång kunna skylla på lapparna.

Det nu sagda lærer giva vid handen, att en uppmjukning av gällande fridlysningsbestämmelser skulle medföra synnerligen menliga följder för björnstammens fortbestånd. Då det tillgodoseende av fjällbefolkningens intressen som man därmed skulle vilja åstadkomma synes kunna ernås på annan väg, utan att man samtidigt offerar naturskyddsintresset, torde det ur alla synpunkter vara lyckligast om nuvarande fredningsbestämmelser få kvarstå i sak oförändrade.

Man skulle förvisso kunna ifrågasätta, huruvida icke fridlysnings- utsträckande till att gälla jämväl enskild mark skulle befordra enkelhet och reda i lagtillämpningen. Då emellertid i björntrakterna de under enskild äganderätt liggande områdena, åtminstone i Västerbottens och Norrbottens län, äro, fränsett vissa allmänningsskomplex, obetydliga och björnjakten å dem icke torde spela större roll samt en ytterligare skärpning av fridlysningsbestämmelserna kunde tänkas skapa irritation och missförstånd och således vara psykologiskt oklok, lära även härutinnan gällande bestämmelser böra bibehållas.

Enligt vad ovan sagts är man, därest lättnad i fridlysningsbestämmelserna ej anses böra ifrågakomma, beträffande möjligheten att ernå en minskning av björnstammen hänvisad till den rätt för Kungl. Maj:t att tillåta jakt å björn, varom bestämmelser givas i 2 § 1 mom. 1927 JS. Såsom förut antytts och nedan skall närmare utvecklas kan vid den jakt å björn som så-

lunda kommer till utförande åt naturskyddssynpunkterna lämnas tillbörligt utrymme. Olika metoder kunna härvidlag komma till användning.

Ett sätt är att, såsom förutsatts i underdåniga framställningar från länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län, Kungl. Maj:t lämnar tillstånd till dödande inom angiven tidrymd av visst antal björnar. Mot ett dylikt tillvägagångssätt läser emellertid kunna invändas, bland annat, att, såsom även ovan framhållits, tillgängliga uppgifter angående förekomsten av björnar icke utgöra tillräcklig grund för en slutgiltig uppskattning av björnstammens storlek, men att kannedom härom dock synes vara en oeftergivlig förutsättning för ett avgörande om det antal björnar som bör dödas. Liksom man vidare kan förutse, att vid bifall till dylik framställning det högsta antalet björnar tillståndet avser kommer att få släppa till livet, förefaller det troligt, att efter utgången av den angivna tiden krafter komma att sättas i gång för att erhålla tillåtelse till ytterligare decimering av björnstammen. Den prägel av extra ordinär åtgärd som otvivelaktigt vidlåder dylika framställningar kommer att då orsaka en ny strid i björnfrågan och den avspänning mellan de stridiga intressena som väl är ur alla synpunkter önskvärd kommer att utebliva.

Nu antydda olägenheter synas emellertid kunna undgås, därest i stället förfares sålunda, att i de fall skadegörelse eller obehag är att tillskriva utvecklingen av björnstammen Kungl. Maj:t medgiver, att uppsikt må hållas över och erforderliga åtgärder vidtagas för att med hänsyn till fjällbefolkningens intressen björnstammen icke uppnår större talrikhet än som kräves för att björnen skall bibehållas som en del av fjälltrakternas fauna. Ett dylikt medgivande bör då förknippas med det villkor, att, innan jakt å björn företages, så vitt möjligt fullständig utredning rörande björnstammens storlek inom respektive områden verkställs.

Utövningen av de sålunda medgivna befogenheterna torde böra tillkomma länsstyrelserna. För att emellertid de hithörande ärendena må bliva behandlade under medverkan av i fråga om desamma speciellt sakkunniga, böra länsstyrelserna hava att träffa avgörande i samråd med vederbörande överjägmästare.

Med det nu föreslagna förfarandet, varom stadgande meddelas i första stycket av 2 mom. i förevarande paragraf, kommer efterhållandet av björnarna att ingå som ett led i den regelmässiga förvaltningen av de ifrågavarande områdena och ett beslut att döda en eller flera björnar följaktligen att mista sin nuvarande karaktär av exceptionell åtgärd. Den fortlöpande tillsynen över björnarnas förehavanden kommer att underlätta fattandet av erforderliga beslut. För befolkningen skall vetskapen, att dess intressen i saken äro föremål för myndigheternas ständiga uppmärksamhet, helt visst bidra till att förjaga de nuvarande känslorna av otrygghet och otrevnad och sålunda leda till en förändrad inställning i björnfrågan. Även torde man kunna räkna med, att myndigheternas sysslande med björnarna kommer att verka minskande å den olaga jakten å björn, dels så att personer som hittills bedrivit björn jakt huvudsakligen till försvar för egna, genom björnarna hotade

intressen icke längre komma att finna detta nödvändigt, men dels och framför allt även så, att å dem, vilka ur förvärvssyfte eller av skadelust idka tjuvskytte å björn, den på grund av myndigheternas ifrågavarande verksamhet ökade risken för upptäckt skall verka avhållande. För naturskyddsvännerna slutligen lärers vetskapen om, att avgörandena i fråga om björnarna komma att träffas under vederbörligt hänsynstagande till av dem företrädda synpunkter innebära tillfredsställelse.

Sedan alltså björnantalet så gott sig göra låter fastställt, hava länsstyrelse och överjägmästare att avgöra huru stor beskattning stammen tål vid. Den härvid framkomna siffran utvisar det högsta antal, som *må* dödas, men därmed är ingalunda sagt, att detta antal omedelbart eller ens alls *skall* dödas. Det är ju icke den omständigheten, att det å en trakt förekommer ett visst antal björnar som i och för sig bör vara avgörande för huruvida minskning av stammen skall anses nödvändig, utan dessa björnars skadegörelse eller uppträdande i övrigt. Avjagningen bör förty koncentreras till de platser, där björnarna förekomma inpå bebyggelsen och där de haft för vana att göra skada, och det kan således mycket väl hända, att det inom stora områden icke kommer att skjutas en enda björn. Vid bestämmandet av det antal björnar som å viss trakt skola skjutas bör jämväl företagas undersökning om förekomsten av olaga jakt. Omsorgen om björnstammens fortbestånd får nämligen anses kräva, att man i möjligaste mån söker undvika att stammen utsättes för beskattning från flera håll.

Liksom, i enlighet med vad här föreslagits, regleringen av björnantalet skall komma att ingå som ett led i förvaltningen av de ifrågavarande områdena, bör ock själva avjagningen handhas av den i och för nämnda förvaltning befintliga personalen. Bland domänverkets och lappväsendets tjänstemän finnas många erfarna jägare med kunskap i fråga om björnarna, vadan man ej behöver befara svårigheter, då det gäller att skaffa kompetent folk för avjagningen. Som regel bör således björnjakten icke få ekonomiskt utnyttjas. Det kan visserligen förutsättas, att sportjägare komma att vilja betala icke obetydliga belopp för nöjet att få nedlägga en björn och att man genom att begagna sig härav och således utfärda licens för björnjakt får inkomster som kunna tänkas nedbringa de med regleringen av björnstammen förenade kostnaderna. Vissa betänkligheter synas dock kunna resas mot ett sådant system. Den forna allmänt utdömda handeln med björnringar skulle återupstå om ock i förklädd skepnad. Då licensavgiften av lätt insedda skäl måste sättas ganska hög, skulle björnjakten bliva ett privilegium för de ekonomiskt väl situerade. Härtill kommer att de medel som genom licenserna skulle inflyta troligen komma att åtgå till täckande av utgifter, föranledda just av denna jakt, i det övervakningen av att de med jaktillståndet förknippade villkoren följdes och att jakten bedreves på ett i allo lämpligt sätt skulle förorsaka, förutom besvär, kostnader vilka komme att ytterligare ökas därigenom, att förekomsten av privata björnjägare nödvän-

diggjorde skärpt bevakning i ändamål att tillse, att fridlysningen i övrigt respekterades.

För det fall att viss björn orsakat avsevärd skadegörelse eller anfallit människa ges i andra stycket av 2 mom. regler i syfte att möjliggöra ett snabbt ingripande mot sådan björn.

Ehuru väl ett genomförande av de ovan föreslagna åtgärderna för nedbringande av björnstammen få antagas medföra åsyftad verkan i fråga om björnarnas skadegörelse och denna således skall komma att avsevärt minska, måste man dock räkna med, att angrepp av björn å tamdjur och renar även framgent skola föranleda krav på ersättning av allmänna medel.

De bestämmelser som för närvarande reglera rätten till sådan ersättning återfinnas *dels* i 10 § i 1927 JS, som efter däri genom kungörelsen den 2 juni 1933 vidtagen ändring stadgar, att, därest skada förorsakas av björn å tamdjur inom område dit djuren må för betning inkomma och skadan icke är att tillskriva vårdslöshet vid djurens bevakning, sådan skada skall ersättas av statsverket, *dels ock* i 2 § i lagen den 25 juni 1909 angående nationalparker, enligt vilket lagrum i dess lydelse enligt lagen den 25 november 1927 skada som inom nationalparks område av björn förorsakas å renar, vilka där må föras å bete, skall ersättas av statsverket, om den ej är beroende av vårdslöshet vid renarnas bevakning.

I den ovan omförmälda motionen I: 61 vid 1935 års riksdag framhölls det oberättigade i att rätten till ersättning gjorts beroende av, huruvida vårdslöshet vid djurens bevakning ligger ersättningssökanden till last, och det föreslogs, att den sålunda stadgade inskränkningen i ersättningsrätten måtte borttagas. Även hos befolkningen i de björnrrika trakterna synes den uppfattningen vara allmän, att det krav på anordnande av bevakning som tillvaron av sagda villkor förmenas medföra i många fall avhållit skadelidande att begära eljest fullt motiverad ersättning. Man synes emellertid härvid hava förbisett, att åtminstone i de efter den 1 januari 1933 avgjorda ärendena angående ersättning för björnskador påstådd vårdslöshet vid djurens bevakning icke i något fall, vare sig det gällt hemdjur eller renar, åberopats som skäl för avslag, ehuru väl vid ett par tillfällen underordnad myndighet satt detta i fråga. Jämväl beträffande bevisningen om att skadan förorsakats av björn har man förfarit med stor liberalitet och således utbetalat ersättning blott det varit känt, att björn uppehållit sig i närheten och omständigheterna i övrigt gjort det sannolikt, att denne varit skadegöraren. Därvid har förekomsten av björnsår eller -spillning ävensom det sätt varpå det dödade djuret behandlats tillagts avgörande betydelse. Även i de fall där de enligt uppgift björntagna djuren icke kunnat återfinnas har, därest nyssnämnda indicier talat för att skadan kunnat orsakas av björn, ersättning utbetalats, därvid denna dock begränsats till att omfatta hälften av de bortkomna djurens värde.

Av företagen undersökning rörande de omständigheter under vilka hemdjuren hållas å bete i trakterna ovan odlingsgränsen har framgått, att det i

regel allenast är i fråga om nötkreaturen, som bevakning anordnas, och att vanligen minderåriga tjänstgöra som vallhjon (»getare»). Det synes uppenbart, att en dylik »getare» icke är i stånd att avvärja angrepp mot de honom anförtrodda djuren av t. ex. en björn. Det enda som torde vara att göra för honom i en dylik situation är att springa hem och rapportera angreppet. Då hjälp hinner anlända har måhända skadan redan skett, d. v. s. resultatet har blivit detsamma, som om ingen bevakning alls förekommit. Byarnas hästar pläga de tider då de icke användas för körslor i allmänhet gå fritt på bete och hästflockarna, som kunna vara av betydande storlek, ströva då vida omkring. I fråga om fåren och getterna händer det väl, att de ibland åtfölja nötkreaturen, men oftast gå de för sig själva utan särskild tillsyn. Det synes i betraktande av dels naturförhållandena dels ock befolkningens ofta svåra ekonomiska ställning uteslutet att en ändring i de sålunda hävdvunna bruken skall kunna genomföras.

Vidkommande åter renarna äro väl dessa i regel föremål för bevakning, men det säger sig självt, att det är omöjligt att i fråga om hjordar på kanske ett 1 000-tal djur vilka sprida sig över betydande, svåröverskådliga och ofta otillgängliga arealer hålla den uppsikt som kräves för att ett angrepp av en björn skall kunna förhindras. I regel lära väl renarna genom att taga till flykten undandra sig ett dylikt angrepp, men denna möjlighet står ju icke de kalvtunga renkorna och framför allt ej de späda kalvarna till buds och det är ju huvudsakligen beträffande dessa som svårigheter att avvärja anfall av björnar visat sig vara förhanden.

Det ovan anförda lärer förty berätta till det uttalandet, att ifrågavarande villkor för utbekommande av ersättning eller att skadan icke är att tillskriva vårdslöshet vid djurens bevakning har ringa anknytning till förhållandena, sådana de i verkligheten äro. Då förefintligheten av villkoret, på sätt förut framhållits, orsakar en viss irritation och dess värde som korrektiv mot ohemula ersättningsanspråk torde vara ringa, vill det synas, som kunde detsamma utan olägenhet ersättas med en bestämmelse av innebörd, att ersättning ej må utgå, där *uppenbar* vårdslöshet visats vid djurens bevakning eller desamma *utsläppts* å område, där de icke må för betning inkomma. Ty att helt uppgiva kravet på aktsamhet från kreatursägarens sida lärer ej vara tillrådligt. Det finnes nämligen notoriskt vårdslösa och likgiltiga renvårdare och man får beträffande den bofasta befolkningen icke bortse från, att fall kunna förekomma, då en djurägare, ehuru underrättad om förekomsten av björn inom ett betesområde, i förlitan på sin rätt till ersättning underlåter att vidtaga någon som helst åtgärd till kreaturens skyddande.

Med den sålunda föreslagna ändringen skulle alltså en anledning till missnöje med de nuvarande ersättningsbestämmelserna undanröjas. Av vad ovan anförts torde emellertid framgå, att i sak ändringen icke kommer att innebära annat än att respektive bestämmelser i jaktstadgan och nationalparkslagen bringas i överensstämmelse med redan antagen praxis. De principer, som härutinnan kommit till uttryck, synas dock fullt ut motsvara de krav i fråga om ersättningsärendenas avgörande i materiellt hänseende, som

den bofasta befolkningen skäligen kan uppställa. I viss mån annorlunda ställer det sig med avseende å lapparna.

Frågan huru man skall kunna bereda lapparna ersättning för björnarnas skadegörelse å renarna, framför allt kalvarna, utgör ett av de svåraste men tillika viktigaste problemen i denna sak. Man lär rentav kunna säga, att det är denna skadegörelse samt svårigheterna att i det särskilda fallet kunna pretera tillräcklig bevisning om densamma, som för lapparnas del aktualiserat hela björnfrågan. Följande yttrande av en lappordningsman torde kunna tjäna till belysning härutinnan: »Kunde vi lappar bara garanteras ersättning för de skador björnarna göra oss, finge det gärna vara hur mycket björn som helst.» De förhållanden under vilka renskötseln bedrivs medföra, att icke heller omförmälda praxis vid tillämpningen av ersättningsbestämmelserna nämnvärt bidragit till problemets lösning. Det beror säkerligen icke av en tillfällighet, att under förutberörda tid icke en enda ansökning om ersättning för dödade renkalvar blivit föremål för myndigheternas prövning.

För att en lapp nämligen skall hava utsikt att få ersättning för en av björn dödad ren så måste han först och främst hava återfunnit kadavret. Man får nämligen utgå ifrån, att de fall där björnen så att säga tages på bar gärning äro relativt sällsynta. Detta innebär redan i fråga om fullvuxna djur stora svårigheter och blir i fråga om renkalvarna oftast omöjligt. Enligt trovärdiga personers utsago bruka nämligen björnarna, som ju på våren få antagas vara tämligen utsvultna, äta upp kalvarna helt och hållet eller åtminstone så mycket av dem, att det är omöjligt att med ledning av resterna identifiera dem. Kalvarna äro för övrigt då omärkta. Lyckas han emellertid finna kadavret och framgår även, att björn ätit av densamma, så är därmed ingalunda visat att björnen också dödat djuret. Dödligheten bland renarna är nämligen alltför stor för att man skall våga utan vidare antaga, att döden orsakats av ett björnangrepp. Alltså måste av andra omständigheter såsom märken å kadavret, spår i marken eller dylikt kunna slutas, att sådant angrepp verkligen förekommit. Men även om angreppet får anses styrkt, återstår att identifiera renen, och detta torde jämväl i fråga om fullvuxna djur ofta vara hart när omöjligt, särskilt om kadavret legat någon tid och utsatts för påhälsningar av andra rovdjur eller -fåglar.

Man måste således i fråga om de fullvuxna renarna räkna med, att de fall, då djurägaren på grund av omöjligheten att förebbringa erforderlig bevisning nödgas avstå från en i och för sig välgrundad begäran om ersättning, äro talrikare än då det gäller hemdjur. Emellertid torde björnarnas skadegörelse å de fullvuxna renarna i själva verket icke vara så stor, att den kan anses nödvändiggöras särbestämmelser för lapparnas del. Det får nämligen ej förglömmas, att även den bofasta befolkningen, särskilt då det gäller mindre djur, ej så sällan måste av nyss anförda orsaker underlåta att begära ersättning.

Vad åter beträffar renkalvarna lär av det ovan anförda framgå, att det i regel är ogörligt att säga vare sig hur många sådana som falla offer för

björnar eller vilka renägare de dödade kalvarna tillhört. Rättvisa och billighet torde dock kräva, att icke dessa omständigheter få hindra, att lapparna åtminstone i någon form komma i åtnjutande av ersättning för de skador de i förevarande hänseenden tillfogas. Längre än till en skälighetsprövning lär man emellertid ej kunna sträcka sig. Ehuru man har anledning förvänta, dels att lapparna skola inse att myndigheternas avsikt att komma dem till hjälp i förevarande sak icke kan förverkligas därest icke lapparna å sin sida vinnlägga sig om sanningsenlighet vid uppgivandet av liden skada, dels ock att lappväsendets tjänstemän komma att underkasta uppgifterna all möjlig kontroll, torde nämligen risk förefinnas, att ersättning kan bliva utbetalad i fall, då sådan icke bort komma i fråga. Man synes därför få inskränka sig till, att till de lappbyar, inom vilkas kalvningsland björnar uppträtt och enligt uppgift gjort skada, utbetala visst starkt reducerat belopp, som skall anses motsvara värdet av de renkalvar, vilka kunna antagas verkligen hava blivit dödade av björn. Det sammanlagda ersättningsbeloppet för alla tre länen torde med ett dylikt förfaringssätt icke behöva överstiga 1 000 kronor om året, motsvarande 200 renkalvar à 5 kronor.

I samband med ovan föreslagen ändring i reglerna om ersättning för skada å tamdjur har föreslagits en bestämmelse om rätt till ersättning i det fall, att björn anfaller och skadar människa utan att detta kan läggas den skadelidande till last.

Ett genomförande av det ovan skisserade förslaget till åtgärder för reglering av björnstammen torde även möjliggöra en förenkling i proceduren vid ersättningsfrågornas behandling. I fråga om de därutinnan tillämpade principerna har, på sätt ovan anförts, en stadgad praxis utvecklats och det kan förty förutsättas, att om i framtiden tveksamhet om det berättigade i en ersättningsbegäran kommer att uppstå, denna i regel skall hava sin grund allenast i oklarhet rörande de faktiska omständigheterna i det särskilda fallet. Genom den fortlöpande uppsikt över björnarna som enligt förslaget förutsättes skola ske av lokala myndigheter lära emellertid dessa bli i stånd att snabbt och med säkerhet avgöra huruvida och i vad mån en begäran om ersättning är befogad. Det nuvarande systemet enligt vilket även i enkla fall en ansökan om ersättning har att passera lappfogden, ibland även landsfiskalen, revirförvaltaren, överjägmästaren, länsstyrelsen och domänstyrelsen synes förty komma att innebära onödig omgång och torde kunna ersättas med följande förfaringssätt: Ansökan om ersättning som ju som hittills bör vara åtföljd av intyg av en eller flera personer insändes till vederbörande revirförvaltare. Denne låter verkställa den utredning han anser erforderlig, därvid lappfogdens yttrande givetvis bör inhämtas, samt översänder ansökningsakten direkt till domänstyrelsen vilken i sin tur överlämnar densamma jämte eget underdånigt yttrande till Kungl. Maj:t. I betraktande av vad ovan sagts angående ersättningsärendenas troligen förenklade beskaffenhet vore det måhända i och för sig motiverat,

att beslutanderätten tilldelades domänstyrelsen. Det utsiktslösa för en ersättningssökande i att, sedan längre tid förflutit, söka skaffa utredning av något som helst bevisvärde, torde emellertid göra den rätt att klaga över ett domänstyrelsens eventuella avslagsbeslut som givetvis skulle tillkomma honom helt illusorisk. Det synes därför lämpligast, att ärendenas avgörande fortfarande får ankomma på Kungl. Maj:t, som ju då har möjlighet att utan tidsutdräkt infordra den ytterligare utredning som tilläventyrs kan anses erforderlig.

Fridlysning av andra rovdjur och rovfåglar å kronomark.

För närvarande åtnjuter lodjuret samma skydd å kronomark som björnen och är dessutom jämlikt kungörelsen den 26 juni 1936 (nr 406) angående tillfälliga fridlysningstider för vissa djurslag tillsvidare intill utgången av år 1940 fridlyst jämväl å annan mark. Den ständiga fridlysningen av lodjuret å kronomark lärer böra i fortsättningen bestå. Lodjurens ringa antal torde visserligen utgöra ett skäl för att den tillfälliga fridlysningen utbytes mot ständig sådan, men då det ju icke är helt uteslutet, att stammen kan komma att ökas under de återstående fyra åren av fridlysningstiden, synes man i allt fall böra vänta till dennas utgång med att taga frågan om sådant utbyte under närmare övervägande.

Jämväl örn och berguv äro enligt 1927 JS ständigt fridlysta å kronomark samt dessutom enligt ovannämnda kungörelse å annan mark, örnen i hela riket tillsvidare intill utgången av år 1940 samt berguven i Värmlands, Örebro, Västmanlands, Uppsala, Stockholms och Södermanlands län tillsvidare från och med den 1 mars till och med den 31 augusti ävensom i de söder om dessa belägna länen och å Gotland tillsvidare intill utgången av år 1940. Beträffande den ständiga fridlysningen innehåller förslaget allenast den ändringen, att berguven, som för närvarande tillhör de i 3 § 2 mom. i 1927 JS uppräknade fåglar för vilka eljest i samma moment stadgade fridlysning icke är gällande, föreslås skola utgå ur denna grupp och alltså enligt huvudregeln i nämnda moment bliva å enskild mark i hela riket fridlyst från och med den 1 mars till och med den 31 augusti.

Mård och utter äro i förutberörda kungörelse tillfälligt fridlysta, mården i hela riket tillsvidare och uttern i Värmlands län tillsvidare intill utgången av år 1936. En framställning gående ut på tillfällig fullständig fridlysning av uttern under fem år i hela riket, dock med visst undantag, har överlämnats till utredningsmannen, men till densamma tager förslaget i detta sammanhang icke hänsyn. Emellertid synes det utredningsmannen som om den fara för utrotning som mångenstädes får anses hota dessa båda värdefulla pälsdjur utgör skäl att låta dem komma i åtnjutande av ständig fridlysning å kronans mark och förslaget innehåller ock föreskrift härom. Genom att sålunda låta kronans mark bilda reservat för dessa djur kan man måhända vinna ökning och spridning av desamma, vilket med hänsyn till deras värde som villebråd lär vara eftersträvansvärt, trots att åtminstone mården gör en del skada å småvilt.

Av de till falksläktet hörande arterna återfinnes för närvarande stenfalken bland de ovan omförmälda fåglar vilka icke åtnjuta något skydd, medan övriga falkarter äro fridlysta från och med den 1 mars till och med den 31 augusti. Såsom vid behandlingen av 12 § i förslaget till lag om rätt till jakt närmare utvecklats synes emellertid samtliga falkarter, alltså jämväl stenfalken, förtjänta av utsträckt skydd och som ett steg i riktning mot sådant föreslås därför, att de å kronomark skola vara ständigt fridlysta.

I 40 § 1 mom. av förslaget hava sammanförts bestämmelserna om ständigt fridlysning å kronans mark av såväl björn som lo och övriga här ovan behandlade däggdjurs- och fågelarter. Icke endast björnen utan även de övriga rovdjuren och rovfåglarna kunna emellertid orsaka skada eller obehag. De till förhindrande härav i 40 § 2 mom. föreslagna bestämmelserna synas emellertid icke med fördel kunna tillämpas beträffande annat djur än lodjuret. I den händelse skadegörelse eller, vilket torde vara det vanligaste, hinder för andra djurarters utveckling är att hänföra till annat av de ifrågavarande djuren än björn eller lo, bliva därför särskilda bestämmelser till förhindrande av dylik skadegörelse eller hinder erforderliga. Sådana bestämmelser, vilka föreslås skola vara tillämpliga i fråga om varje å en ort helt fridlyst djurart, återfinnas i 45 § 1 mom., enligt vilken Konungen skall kunna medgiva jakträttsinnehavaren att till undanröjande av skadegörelse eller hinder döda det antal djur av ifrågavarande slag som för ändamålet prövas oundgängligen nödvändigt, medan för det fall att skadegörelsen är orsakad av visst djur det skall ankomma på länsstyrelsen att lämna tillstånd till att döda eller fånga detsamma.

41 §.

1 mom. är lika lydande med 1 mom. första stycket av 3 § i 1927 JS.

I 2 mom. föreslås i förhållande till vad som för närvarande gäller enligt 3 § 2 mom. i 1927 JS den ändring, att berguv och stenfalk skola på förut anförda skäl utgå ur gruppen icke skyddade fåglar, medan till densamma skall föras nötskrika, vilken fågel måste betecknas såsom övervägande skadlig.

42 §.

Såsom i den allmänna översikten anförts uppvisa de i denna paragraf intagna ständiga fridlysningstiderna för de i egentlig mening jaktbara djuren vissa jämkningar i förhållande till vad som därutinnan gäller enligt 1927 JS, därvid utredningsmannen sökt beakta vad angående behov i det särskilda fallet av sådan jämkning framgått ur de årligen utfärdade bestämmelserna angående tillfälliga fridlysningstider för vissa djurslag. Det bör emellertid understrykas att i regel förevarande paragraf icke behandlar sådan fridlysning, som kan vara betingad av rent lokala skäl och att genom denna del av förslaget alltså icke tages ställning till lämpligheten i olika hänseenden av för närvarande gällande tillfälliga jaktförbud. Om de sålunda föreslagna fridlysningstiderna är följande att andraga.

Älg. Enär Kungl. Maj:t numera bland annat för att tillmötesgå önskemål från kyrkligt håll faställer tiden för den allmänna jakten efter älg så, att densamma såvitt möjligt icke skall få äga rum å söndag, inträffar så gott som varje år att jakten kommer att äga rum å andra dagar i månaden än de i 1927 JS bestämda. Det har därför synts utredningsmannen lämpligt att i jaktstadgan icke bestämma sagda dagar i vidare mån än att det föreskrives, att jakt efter älg skall få under respektive månader idkas under högst sex dagar, som årligen bestämmas.

Kronhjort. Sedan på sätt och av skäl som nedan under 44 § närmare utvecklas det befunnits lämpligt att för jakten efter kronhjort medgiva särskild jakttid i huvudsaklig överensstämmelse med vad som för närvarande gäller för jakt efter älg, har tiden för den allmänna jakten efter kronhjort ansetts kunna inskränkas till samma tid som å varje särskild ort gäller för den allmänna jakten efter älg, dock att jakt efter kronhjort skall vara tillåten allenast i de län där fast stam av detta djur förekommer. I samband med att tiden för jakten efter älg årligen bestämmas bör alltså föreskrivas, varest och under vilken tid jakt efter kronhjort skall under samma år få bedrivas.

Rådjur. Den ur biologisk synpunkt för rådjuret mest lämpliga jakttiden synes vara årets fyra sista månader och under nämnda tid bör alltså i trakter med god rådjursstam jakt efter detta djur vara tillåten. Att, såsom det föreslagits, utsträcka tiden för rådjursjakten till att omfatta jämväl januari månad synes däremot ej tillrådligt, enär denna jakt då i regel kommer att äga rum då snöförhållandena äro sådana, att jakten blir förbunden med djurplågeri. Visserligen torde nu mångt rådjur under den snörika tiden bliva hetsat till döds av stövare som övergivit hardrevet för att följa rådjurets spår, men denna omständighet läser dock icke utgöra något skäl för att medgiva en ur humanitär synpunkt olämplig jakttid.

Emellertid kan det, såsom ock för närvarande i vissa län är fallet, till följd av att rådjursstammen där i allmänhet är svag bliva nödigt att stadga inskränkning i nämnda allmänna jakttid, men det bör då vara möjligt för den som å sina marker har god tillgång på rådjur att erhålla tillstånd till särskild jakttid, och har förslag härom upptagits i 44 §. Ett permanent behov av sådan inskränkning i den allmänna jakttiden synes föreligga i Kristianstads och Malmöhus län, för vilka län nämnda jakttid föreslås till tiden från och med den 25 till och med den 31 oktober.

Fjällräv. Enligt gällande kungörelse angående tillfälliga fridlysningstider är fjällräven tillsvidare fridlyst under hela året. Härutinnan föreslås nu ingen ändring. Emellertid vill det synas som om fjällräven visade en tendens att öka och för den händelse denna ökning kommer att fortsätta och således någon jakt efter detta djur i framtiden bliva möjlig, har fjällräven upptagits i denna paragraf med en för densamma med hänsyn till skinnvärdet lämplig jakttid.

Vanlig räve. Frågan om viss fridlysning av den vanliga räven har aktualiserats genom en framställning från kommunalfullmäktige i Sorsele socken

om sådan fridlysning, i vilken framställning instämt de kommunala myndigheterna i åtskilliga andra lappmarkskommuner inom Västerbottens län. Som skäl för en sådan fridlysning som tänkts skola omfatta hela året med undantag av december och januari månader har åberopats, att räven utgör det för lappmarksbefolkningen värdefullaste villebrådet, att ett helt tillgodogörande av detta värde icke är möjligt under annan tid än då rävskinden äro fullhåriga, men att rävjakt av allehanda personer idkas jämväl under annan tid och framför allt på våren genom utgrävning av lyorna i syfte att åtkomma ungarna som sedan försäljas till rävgårdar. Utredningsmannen har på ort och ställe förvissat sig om att nämnda åsikter fortfarande utan undantag omfattas av ifrågavarande befolkning, och man har därvid ytterligare framhållit, att det ingalunda är för att öka rävsstammen som kravet på fridlysning framkommit utan blott en önskan att erhålla största möjliga utbyte av jakten. I fråga om rävens skadegörelse har från den bofasta befolkningens sida gjorts gällande, att sådan icke förekommer, medan däremot lapparna i denna del varit tveksamma, i det de ifrågasatt om icke räven under på sork och lemmel fattiga år kan tänkas komma att förgripa sig på renkalvarna.

Vid övervägande av denna fråga har utredningsmannen kommit till det resultatet, att ett tillmötesgående i viss utsträckning av det ifrågavarande önskemålet kan komma att resultera i större utbyte av den av fjällbefolkningen idkade jakten och sålunda bidra till att förbättra densamma utkomstmöjligheter, utan att ett sådant förbud skall behöva i nämnda trakter medföra olägenheter i vare sig jaktvårds- eller annat hänseende. Utredningsmannen föreslår därför, att i Norrbottens och Västerbottens län ovan odlingsgränsen vanlig räv skall vara fridlyst under tiden från och med den 1 mars till och med den 31 oktober.

Det saknas ingalunda förespråkare för tanken att jämväl i sydligare trakter införa sådan fridlysning. Därvid synes emellertid det bakomliggande motivet vara hänsyn till sportjakten, men det bör enligt utredningsmannens mening i betraktande av rävens egenskap av skadegörare å såväl tamdjur som villebråd icke komma i fråga att av dylika hänsyn genomföra en fridlysning.

Ekorre. Ekorren är för närvarande tillfälligt fridlyst i Norrland samt i Kopparbergs och Värmlands län ävensom landskapet Dalsland från och med den 1 februari till och med den 30 november samt i övriga delar av riket — med undantag för Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län — från och med den 16 februari till och med den 31 oktober.

Den stora skada som ekorren, företrädesvis i de mellersta och sydliga delarna av landet, orsakar å skogen synes emellertid böra giva anledning till övervägande huruvida icke denna fridlysning bör upphöra. Ett undantag torde dock därvid få göras för de delar av landet, där på grund av ekorskinnens goda kvalitet jakten efter ekorre verkligen spelar någon roll som inkomstkälla och där det således kan anses befogat att, på sätt ovan anförts om räven, genom viss fridlysning söka åstadkomma att utbytet av jakten

blir det största möjliga. Det föreslås därför, att bestämmelse om fridlysning av ekorre i den nordliga jaktzonen, d. v. s. i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västerorrlands län samt Särna och Idre socknar av Kopparbergs län, intages i förevarande paragraf och att fridlysningstiden bestämmas att omfatta tiden från och med den 1 mars till och med den 31 oktober.

Järpe, tjäder, orre och ripa. I fråga om jakttiden för ripa i fjälltrakterna, d. v. s. i Norrbottens och Västerbottens län ovan odlingsgränsen, i Jämtlands län ovan skyddskogsgrensens samt i Särna och Idre socknar av Kopparbergs län har från den där bosatta befolkningen framställts önskemål, att jakttiden skulle framflyttas och alltså få taga sin början först den 1 september i stället för såsom nu den 21 augusti. Man har därvid åberopat dels att sena år ripkycklingarna icke äro utväxta den 21 augusti, dels och framför allt att den tidiga sportjakten medför minskat utbyte av den av befolkningen själv, huvudsakligen med snara idkade förvärvsjakten.

Att sena år ripkycklingarna den 21 augusti ännu äro alltför små för att jakt efter ripa då kan anses ur humanitär synpunkt försvarlig är visserligen sant, men att på detta blott undantagsvis förekommande förhållande grunda ett *ständigt* förbud mot jakt å ripa före den 1 september synes icke erforderligt i betraktande av bland annat, att det övervägande antalet av dem som idka denna sportjakt torde frivilligt ålägga sig den begränsning i jaktutövningen som kan betingas av dylika humanitära hänsyn.

Vad åter det andra skälet angår eller att sportjakten menligt inverkar på utbytet av den av befolkningen själv i förvärvssyfte idkade jakten synes det samma icke bärande och dess åberopande torde helt vara att tillskriva att vederbörande icke satt sig in i hur det i verkligheten härutinnan förhåller sig. I denna sak kan utredningsmannen inskränka sig till att hänvisa till vad som därom förekom vid 1931 års riksdag¹ med tillägg, att riktigheten av de då avgivna yttrandena, i vilka avkortning av jakttiden så gott som undantagslöst avstyrktes, på intet sätt blivit motsagt av vad som framkommit vid de överläggningar i saken vilka utredningsmannen på ort och ställe hållit.

Morkulla. Beträffande jakten efter morkulla hänvisas till vad därom anförts i den allmänna översikten.

Ängsknarr (kornknarr). Denna fågel är tillfälligt fridlyst tillsvidare. Behovet av ständig fridlysning, som med hänsyn till ängsknarrens forsatta, med intensifieringen av jordbruket sammanhängande minskning torde böra göras fullständig, synes emellertid påtagligt, varför fågeln upptagits i förevarande paragraf.

Grågås, sädgås, fjällgås. Den genom tillfällig fridlysning åstadkomna fredningen av de olika gåsarterna under våren torde böra för framtiden bestå och har därför fridlysningstiden för desamma här upptagits i enlighet med vad som gäller enligt förutnämnda kungörelse.

Ejder. Jämväl beträffande ejdern hava de sedan några år tillbaka inom de olika kustzonerna gällande tillfälliga fridlysningstiderna befunnits lämpa-

¹ Se jordbruksutskottets utlåtande nr 70 i anledning av väckt motion angående begränsning i jakttiden för områdena ovanför odlingsgränsen i lappmarken.

de att göras ständiga. I fråga om kustens indelning i jaktzoner har det, då frågan om den under våren efter sjöfågel i allmänhet bedrivna jakten, såsom i den allmänna översikten anförts, torde bliva föremål för internationell överenskommelse, icke syntes lämpligt att, såsom från fiskarebefolkningen i Stockholms norra skärgård begärts, nu föreslå någon ändring i den ständiga indelningen.

Bergand och övriga dykänder. I fråga om dykänderna hava ock gällande tillfälliga fridlysningstider befunnits väl avvägda och de hava alltså såsom ständiga upptagits i förslaget, dock med ett betydelsefullt undantag, nämligen såvitt angår vatten inne i landet. Det förhåller sig därvid icke så, att det från biologisk synpunkt finnes något att erinra mot den där för dessa fåglar gällande fridlysningstiden, som omfattar tiden från och med den 16 november till och med den 10 augusti, tvärtom torde denna tid vara den från nämnda synpunkt mest lämpliga. Det är emellertid en bland alla jägare känd sak, att svårigheten att hastigt avgöra om en uppflygande fågel tillhör gräsändernas och de därmed jämnställda andfåglarnas kategori eller utgöres av en dykand är avsevärd och att det till följd därav varje år under de första dagarna av den vanliga andjakten begås en mängd oavsiktliga överträdelse av gällande förbud mot jakt efter dykänder, på så sätt att sådana i misstag fällas. Detta förhållande är särskilt framträdande i fråga om vatten inne i landet. Det har synt utredningsmannen angeläget att söka undanröja anledningen till dylika ofrivilliga lagöverträdelse varför alltså föreslås, att i fråga om vatten inne i landet fridlysningstidens slut skall för dykänderna bli densamma som gäller för gräsand. Utredningsmannen har därvid icke förbisett, att särskilt i fråga om en dykandsart, nämligen småskraken, jakten blir tillåten medan ännu ungarna äro mycket små och helt beroende av moderns skydd, men han har ansett sig kunna utgå ifrån, att ingen jägare med någon känsla av ansvar ger sig till att skjuta vare sig på småskrahonan eller på ungarna, vilka vid denna tid alltid åtfölja henne.

Vid avpassandet av fridlysningstiderna för de i 1 mom. upptagna djurarterna hava såsom förut är anfördt biologiska skäl i regel varit bestämmande. I en del fall har dock därjämte tagits hänsyn till att jakt under viss tid av året erfarenhetsmässigt visat sig ödesdiger för stammens framtida bestånd. Slutligen har i några fall jämväl önskan att i allmänhet skydda eller upphjälpa stammen fått sitt direkta uttryck i fridlysningstidens längd. Att i vidare mån än som skett genom bestämmelserna om särskild jakttid ifråga om älg, kronhjort och rådjur i den särskilda jakträttsinnehavarens intresse medgiva undantag från de sålunda bestämda fridlysningstiderna torde icke annat än i de sistnämnda fallen böra komma i fråga. Annorlunda ställer det sig med de tillfälliga fridlysningstiderna. Dessas syfte är ju i regel att å ort, där stammen av en villebrådsart visat sig särskilt svag, genom inskränkning av jakten upphjälpa stammen. Vid prövningen av huruvida sådan tillfällig fridlysning skall anses erforderlig är det villebrådstillgången å orten i allmänhet som tillmättes betydelse. Intet hindrar alltså att inom näm-

da ort särskilda jaktvårdade områden kunna uppvisa sådan stam av den ifrågavarande villebrådsarten, att den medger jakt utan risk för fortbeståndet. För den å sådant område jaktberättigade, som alltså genom egna åtgärder drivit upp villebrådstillgången, måste det te sig obilligt att bliva berövad möjligheten att draga nytta av sitt jaktvårdande arbete allenast därför, att andra jakträttsinnehavare i orten bedrivit sin jakt utan hänsyn till villebrådsstammens fortbestånd, och hans intresse att fortsätta sitt jaktvårdande arbete kan nog befaras slappna. Därför har i 2 mom. av förevarande paragraf det stadgandet föreslagits, att därest å område, där ordnad jaktvård bedrivs — sådant område kan självfallet utgöras jämväl av jaktområde, bildat i enlighet med bestämmelserna i 17 § i lagen om rätt till jakt eller eljest genom sammanslutning av flera ägares mark — stammen av någon av de i 1 mom. upptagna villebrådsarterna, med undantag dock för älg, kronhjort eller rådjur, nått sådan utveckling, att stammen får anses tåla större beskattning än som med den för samma art bestämda fridlysnings-tiden kan beräknas äga rum, länsstyrelsen skall kunna för dylikt område medgiva utsträckt jakttid. Det synes utredningsmannen som om tillvaron av ett dylikt stadgande skall i hög grad verka stimulerande på jaktvårds-intresset och att man alltså i en framtid skall kunna komma därhän, att tillfällig fridlysning som korrektiv mot överdriven beskattning av villebrådet mera sällan skall behöva tillgripas.

I 3 mom. av paragrafen har intagits en erinran om tillvaron av de särskilda författningar vilka komplettera jaktstadgans bestämmelser om fridlysning och naturskydd.

43 §.

I syfte att på ett mer i ögonen fallande sätt understryka det tyvärr ofta förbisedda faktum, att fridlysningen av en fågel omfattar jämväl dennas ägg och bo, ha de i 4 § i 1927 JS härom meddelade stadgandena sammanförts i denna paragraf, vilket syntes lämpligt även på den grund, att deras rätta plats torde vara i nu behandlade avdelning av jaktstadgan. Med den avfattning som givits det föreslagna stadgandet blir detta tillämpligt å alla fridlysta fåglar och således även om fridlysningen grundas på någon av de i 42 § 3 mom. omförmälda eller andra författningar.

44 §.

Såsom i den allmänna översikten anförts bygga de i förevarande paragraf föreslagna bestämmelserna i huvudsak på förordningen den 18 juli 1931 med vissa bestämmelser angående jakt efter älg. Ifråga om jakten efter älg ha emellertid föreslagits vissa ändringar i syfte att ändamålet med den genom nämnda förordning tillskapade särskilda rätten till jakt, nämligen att möjliggöra bedrivandet av rationell älgvård, skall bliva bättre tillgodosett. Sålunda har i 1 mom., som reglerar de allmänna förutsättningarna för och omfattningen av nämnda rätt, föreslagits, att tillstånd till jakt under sär-

skild jakttid skall kunna meddelas även om älg i allmänhet är å den ifråga-
varande orten helt fridlyst. Angående skälen härför hänvisas till vad ovan
anförts vid 42 § 2 mom. Vidare har emellertid föreslagits, att i sådant till-
stånd skall kunna inbegripas även rätt att fälla årskalv. Förbudet mot fäl-
lande av årskalv har ju tillkommit för att skapa garanti mot att älgstam-
mens fortbestånd äventyras genom den okontrollerade allmänna jakten och
erfarenheten visar, att förbudet i stort sett kan sägas fylla denna uppgift,
ty såsom tidigare anförts är det tack vare bland annat kalvförbudet som
älgstammen kunnat tåla den stora, år från år stegrade beskattningen. När
det emellertid är fråga om s. k. licensjakt förefinnes uppenbarligen icke sam-
ma skäl att upprätthålla ett kalvförbud. Vid licensjakten är ju *antalet* älgar
som å ett visst område skola få fällas på förhand bestämt och för stammens
framtid spelar det tydligen liten roll ur vilka åldersklasser detta antal fyller.
Snarare torde det mången gång vara ur nämnda synpunkt fördelaktigt om
t. ex. i stället för en ko en tjurkalv fälles. Härtill kommer att för den älg-
vårdare som även lägger vikt vid stammens kvalitet det kan vara av be-
tydelse att kunna utgallra svaga kalvar.

Vad åter angår längden av den särskilda jakttiden, varom bestämmelser
givas i 2 mom., visar erfarenheten, att, så snart det blir fråga om att ned-
lägga ett större antal älgar, nu gällande tid av fjorton dagar är alldeles för
kort. Å de större älgvårdade områdena har numera älgstammen uppnått
avsevärd storlek. Detta förhållande är visserligen ur jaktvårdssynpunkt
mycket glädjande men det medför tyvärr även den nackdelen, att skadorna
av älg å dessa områden bliva mycket omfattande. Åtgärder för att hålla
stammen inom rimliga gränser lära därför på många håll bliva erforderliga.
Äro då älgmarkerna stora, finnes ingen möjlighet att inom en så begränsad
tid som fjorton dagar medhinna nedläggandet av tillräckligt antal älgar
utan att jakten kommer att bedrivas under hets och utan möjlighet att beakta
de humanitära synpunkterna. Även för den älgvårdare som väl icke har att
nedlägga ett särskilt stort antal älgar men som i stället vill söka höja älgstam-
mens kvalitet kan behov förefinnas att till sitt förfogande hava en mera
rundlig tilltagen tid än för närvarande är möjligt. För längre tid än en
månad synes emellertid tillstånd till jakt icke böra meddelas, så framt ej
särskilda omständigheter föranleda annat, och nämnda tid skall då omfatta
jämväl tiden för den allmänna älgjakten i orten.

Den jakt efter viss djurart som direkt avser att nedbringa stammen till
förhindrande av skador å, bland annat, åker skall, då den sker efter före-
läggande eller förordnande, såsom ovan vid 24—26 §§ anförts jämlikt sär-
skilt medgivande av länsstyrelsen kunna äga rum å annan tid än som ur
biologisk eller hushållssynpunkt kan anses lämplig, därvid då förutsättes
att man genom att fälla djuren i omedelbart samband med deras skadeut-
övning skall lättare kunna utmönstra de individer som äro direkta skade-
görare. Emellertid synes det innebära uteslutande fördel, om en jakträtts-
innehavare beredes tillfälle att själv förebygga skadegörelse av älg, och därför
har i 2 mom. föreslagits, att den särskilda jakttiden skall, när skäl därtill

äro, kunna uppdelas på perioder med iakttagande likväl av att till samma period skall hänföras hela tiden för den allmänna älgjakten. Utredningsmannen har därvid utgått ifrån, att, därest det t. ex. är fråga om att förhindra skadegörelse av älg å åker, dylikt fällande av älg i uteslutande skyddssyfte skall i nödfall få äga rum till och med under sommaren. Då det alltså här icke är fråga om ordinär jakt efter älg, vilken under inga omständigheter bör få äga rum under annan än den biologiskt lämpliga jakttiden, som är på hösten, lärer vid meddelandet av ett dylikt tillstånd det villkoret böra uppställas, att jakten får ske allenast å eller i omedelbar närhet av åker och förtagas endast å sådana djur, som självmant växla ut för att å åkern söka sin föda; och torde ur humanitär synpunkt därvid såsom ytterligare villkor böra uppställas, att, därest av kalv åtföljd ko fälles, det skall åligga jakträttsinnehavaren att jämväl fälla kalven.

Utredningsmannen föreslår emellertid, att de för den särskilda jakten efter älg gällande bestämmelserna skola i tillämpliga delar avse jämväl jakten efter kronhjort och rådjur och ovan vid 42 § hava skälen för att licensförfarandet skall kunna tillämpas å rådjursjakten angivits. Vidkommande de skäl som ligga till grund för förslaget att ifråga om kronhjorten införa bestämmelser om särskild jakttid må följande anföras:

Kronhjorten, som är ett rent svenskt djur med urgamla anor, torde väl näst älggen vara att betrakta såsom vårt vackraste och ståtligaste villebråd. Den har emellertid varit mycket nära att utrotas och att den fortfarande existerar i landet beror på enskilt initiativ. Numera förekommer den allenast inom ett begränsat område i södra Skåne, där den har fast tillhåll i skogarna till en del större gods. Kronhjorten är emellertid en stor skadegörare, men hans skadegörelse drabbar förnämligast skogen främst genom att han skalar barken av granen, dock försmår han icke heller plantor och ungskog. Hans fortsatta existens är därför helt avhängig av att innehavarna av nämnda gods skona honom, trots den skada han gör. Nu rådande förhållanden tvinga emellertid till möjligast rationella utnyttjande av alla ett gods produkter och det må därför ej väcka undran, om nämnda godsinnehavares intresse att å sina marker tåla ett så svårt skadedjur kommer att slappna, därest de såsom för närvarande är fallet icke få själva utnyttja kronhjorten såsom villebråd. Den nuvarande jakttiden, november månad, gör nämligen all jaktvård omöjlig. Under november månad ströva de stora hjortarna ut från skogarna och besöka då kringliggande åkrar för att äta av bet- eller rotfruktsblasten. Här bli de påskjutna, huvudsakligen nattetid och så gott som alltid med hagel, och om de icke bli dödligt träffade bli de i allt fall betydligt nedsatta genom skottskadorna. Innehavaren av den mark som utgör kronhjortens regelmässiga tillhåll går alltså oftast miste om djuren och han vågar ej heller spara de kraftigaste hjortarna, då han med visshet kan säga, att dessa snart komma att falla offer för skyttar, för vilka allt jaktvårdsintresse är främmande.

Det synes dock utredningsmannen som vore det ur såväl historisk som naturskydds- och jaktvårdssynpunkt angeläget att detta ursvenska villebråd

bevarades åt framtiden och det med en kvalitativt högstående stam. Då en total fridlysning är utesluten på grund av kronhjortens skadegörelse, synes ingen annan utväg att nå detta mål finnas än att jämväl beträffande kronhjorten införa systemet med jakt efter särskilt tillstånd.

Ehuruväl kronhjortens huvudsakliga skadegörelse drabbar skogen, förorsakar han även en del skada å gröda och med hänsyn härtill lär man, på det att innehavarna av de åkrar å vilka skada förövas skola bliva i tillfälle att genom jakt skaffa sig ersättning för skadorna, böra bibehålla en allmän jakttid, som emellertid kan vara ganska kort. I övrigt skall jakten få bedrivas allenast efter särskilt tillstånd, som då må meddelas den, som å sin mark har fast stam av kronhjort. Den särskilda jakttidens längd bör i regel icke få överstiga två månader och i likhet med vad som föreslagits beträffande älgen bör densamma omfatta jämväl tiden för den allmänna jakten. Då de skäl som föranlett förslaget om rätt att uppdelas den särskilda jakttiden efter älg å flera perioder icke föreligga i fråga om kronhjorten, synes sådan rätt icke böra medgivas.

Att någon avgift utöver vanlig stämpel- och lösenavgift för tillståndsresolutionen icke skall uttagas, då det är fråga om tillstånd till rätt att å särskild tid jaga kronhjort och rådjur, synes uppenbart vid det förhållande, att det ju här icke blir fråga om utbetalande av ersättning för dessa djurs skadegörelse.

Bestämmelser om avgift för tillstånd att under särskild jakttid fälla älg ävensom för under allmän jakttid fällt sådant djur samt om älgskadefonden synas icke böra intagas i jaktstadgan. Med hänsyn till senaste årets erfarenheter lära de härutinnan gällande bestämmelserna vara i behov av omarbetning, varom utredningsmannen framdeles kommer att avgiva förslag.

45 §.

I fråga om innehållet i 1 mom. hänvisas till vad därom anförts vid 40 §.

Första stycket av 2 mom. motsvarar 9 § 2 mom. i 1927 JS. Genom hänvisningen till 1 mom. avses att understryka, att därest å någon ort fågel, tillhörande enligt 41 § 2 mom. fridlyst art, är helt fridlyst det skall ankomma på Konungen att meddela tillstånd till den jakt å densamma som till förhindrande av skadegörelse eller hinder kan befinnas erforderlig.

Det har då och då inträffat, att älgar visat sig folkilskna och att det alltså blivit nödvändigt att låta döda dem. Tvekan har emellertid rått om vem som beslutanderätten i sådant avseende rätteligen skall tillkomma. I andra stycket av 2 mom. har nu föreslagits att denna rätt, som synes böra avse alla enligt 42 § 1 mom. fridlysta däggdjursarter, skall utövas av länsstyrelsen.

47 §.

I denna paragraf hava sammanförts dels det återstående stadgandet i 4 § av 1927 JS dels ock stadgandena i 1, 3 och 4 mom. av 9 § i samma författning.

Vidkommande det föreslagna 2 mom. har i syfte att förhindra, att åt

detsamma gives sådan tolkning, att där omförmäld rätt skall anses tillkomma jämväl den som t. ex. såsom alléträd planterar fruktträd, det i 1927 JS förekommande ordet fruktträdsplantering utbytt mot anläggning för fruktodling.

1936 års riksdag har anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning av frågan om skyddsåtgärder mot skada av hare på fruktträd samt vidtaga av utredningen föranledda åtgärder och har Kungl. Maj:t genom beslut den 29 maj 1936 uppdragit åt utredningsmannen att upptaga omförmälda spörsmål till behandling. Sådan utredning har ännu icke kunnat verkställas, men det synes dock utredningsmannen föga antagligt att densamma skall kunna resultera i någon utvidgning i den allmänna befogenheten att under angivna förutsättningar döda skadehare varom i detta moment är fråga.

Gemensamt för de föreslagna 2—4 mom. är, att det i förtydligande syfte utsagts, att där omförmälda befogenheter allenast skola tillkomma jakträttsinnehavaren.

48 §.

1 mom. av paragrafen motsvarar 1 mom. av 6 § i 1927 JS och den innehåller i förhållande till denna följande ändringar. Bland de förfaranden som skola vara förbjudna har upptagits icke blott *till salu utbjuda* och *köpa* utan även *sälja*. Sistnämnda ord förekommer redan nu i 2 mom. av 6 § i 1927 JS i detta moments lydelse enligt kungörelsen den 4 december 1931 (nr 406) och det har där insatts med anledning av, att detsamma förekommer i texten till den överenskommelse mellan Sverige och Danmark om vissa bestämmelser till skydd för flyttande jaktbara fåglar som avslutades den 9 oktober 1931 och som föranlett vidtagandet av de ändringar i 1927 JS, varom nyssnämnda kungörelse innehåller föreskrifter. Enligt dansk uppfattning kan man nämligen sälja en sak utan att hava utjudit den till salu, en uppfattning som icke torde sakna fog, varför ock ävensom i syfte att i detta avseende ernå överensstämmelse mellan de olika momenten i förevarande paragraf ordet *sälja* införts i texten såväl till 1 mom. som till 3, 4 och 5 mom. — De gällande bestämmelserna angående märkning i ändamål att möjliggöra handel med samt emottagande och transport av villebråd hava allenast avseende å matnyttigt villebråd och gälla alltså icke i fråga om skinn av fridlysta icke matnyttiga djur. Sedan emellertid bland andra ekorren blivit fridlyst, vilken fridlysning i Norrland omfattar större delen av året, har behov visat sig föreligga att beträffande dessa djur kunna tillämpa reglerna om märkning icke endast för att därigenom möjliggöra kontroll över fridlysningens efterlevnad utan ock för att skydda de som handla med skinn mot misstankar om olovlig åtkomst. Vad sålunda sagts om ekorren och handeln med dess skinn har tillämplighet även ifråga om andra fridlysta skinnbärande djur. Med hänsyn härtill har utredningsmannen dels i 5 mom. upptagit bestämmelser om märkningstvång beträffande vissa sällsynta pälsdjur, dels ock i förevarande moments andra stycke föreslagit ett stadgande, att föreskrifterna i stycket skola äga tillämpning ifråga om skinn av andra djur än de i 5 mom. avsedda. — I samband med företagna redaktionella ändringar i momentet har gäl-

lande bestämmelse om förfaringssättet vid märkning av matnyttigt villebråd som införes till riket överflyttats till 49 §.

I 2 mom. upptagas föreslagna undantag från bestämmelserna i 1 mom. — alltså icke såsom enligt ordalagen i 3 mom. av 6 § i 1927 JS från stadgandena i den förevarande paragrafen över huvud. Därvid har bland medgivna undantag icke upptagits »fridlysta fåglar som pläga hållas i bur». Vad som skall förstås med detta i 1927 JS förekommande uttryck synes utredningsmannen oklart. Det förefaller vidare icke vara sympatiskt att direkt understryka en företeelse som väl endast bör vara tillåten i musealt intresse. Här-till kommer att stadgandet är obehövt, då de tidigare i momentet förekommande uttrycken »levande djur som bevisligen lovligt fångats» samt »djur som innehavas med stöd av 50 §» torde täcka vad som med det uteslutna uttrycket kan vara åsyftat. Bland nämnda undantag har däremot upptagits villebråd, som fälles eller fångas vid jakt varom i 25 § i lagen om rätt till jakt förmäles, och har i samband härmed den nu i form av ett råd meddelade föreskriften om bland annat förverkat villebråds förseende med bevis eller intyg ändrats till att innefatta en formlig förpliktelse.

Åtskilliga metoder komma till användning för att trygga avsättningen av på förbjuden tid åtkommet matnyttigt villebråd. En sådan är att saluföra fågelvilt i plockat skick, varigenom kontrollen över, att fridlysningstiderna för olika slag av sjöfågel samt för hönor av skogsfågel och fasaner efterlevas, försvåras eller omöjliggöres. Ett medel mot denna trafik som kan väntas medföra åsyftat resultat samtidigt som det icke torde vålla den lojala handeln svårighet eller avbräck synes man erhålla genom att föreskriva, att handel med samt emottagande och förslande av matnyttigt fågelvilt icke under någon tid av året skall få ske med mindre huvud, hals, ben och fötter med tillhörande fjäderbeklädnad äro fastsittande vid kroppen, och ett stadgande av sådant innehåll har ock intagits i 4 mom. Enligt sin ordalydelse blir stadgandet tillämpligt jämväl på från utlandet infört fågelvilt. Ej heller detta synes behöva vålla den lojala handeln någon svårighet, då den import av plockat fågelvilt som möjligen äger rum kan antagas vara ganska obetydlig och avsedd för lyxkonsumtion och det, därest vederbörande exportörer icke gå med på att leverera fågeln i härstädes laggillt skick, för importören alltid finnes möjlighet att låta tullmyndigheten före utlämnandet förse fågeln med i 49 § omförmålt märke för att dymedelst styrka den lagliga åtkomsten.

Den möjlighet att öva kontroll över fridlysningsbestämmelsernas efterlevnad, som stadgandet i 1 mom. om märkning avser att giva, kan emellertid såvitt angår fågelvilt göras illusorisk genom sådan plockning av detsamma, att märket avlägsnas. Den som under fridlysningstid saluför villebråd utan att detsamma är försett med fastställt märke lär visserligen bliva bevisskyldig för den lovlige åtkomsten, men i det fall han invänder, att dylikt märke funnits men borttagits vid plockningen, lär denna invändning få tagas för god till dess motsatsen kan bevisas, vilket emellertid torde få betraktas såsom i de flesta fall utförbart. Därför har i förevarande moment föreslagits

den bestämmelsen, att beträffande fågelvilt, varå bestämmelserna i 1 mom. äro tillämpliga, i nämnda moment omförmält märke icke må avlägsnas förrän anrättning av fågeln skall ske. Ett sådant stadgande synes icke heller behöva innebära någon olägenhet för den lojala handeln, enär det i praktiken icke kommer att medföra annat, än att fågelns vänstra vinge eller eventuellt allenast den del av densamma, där märket är anbragt, behöver vara kvarsitande vid kroppen. Det kan för övrigt i fråga om de i detta moment föreslagna bestämmelserna sägas, att därest de vilka till avsalu föra vilt visat mera förståelse för vikten av att iakttaga redan gällande föreskrifter, vilket emellertid vid upprepade inspektioner befunnits icke vara fallet, så hade säkerligen behovet av de nu föreslagna skärpningarna icke varit så trängande som nu är förhållandet. Att förbudet mot borttagande av märke begränsats till att avse allenast fågelvilt beror på praktiska hänsyn och på att förbudet just ifråga om sådant vilt visat sig mest påkallat.

Effekten av en beslutad fridlysning är i hög grad beroende på dels möjligheten att kontrollera dess efterlevnad och att beivra eventuellt åsidosättande av densamma, dels på den grad av frestelse till överträdelse som kan vara förbunden med möjligheten att ekonomiskt utnyttja begången sådan. Ifråga om de fridlysta sällsynta pälsdjuren såsom björn, lo, fjällräv och mård är det givet, att de höga värdena på dessa djurs skinn inbjuda till överträdelse av förbuden, och då det dessutom visat sig, att påföljd av dylik olaga jakt lätt kan undgås genom att giva sken av att djuret införts från utrikes ort, är det givet, att frestelsen att åsidosätta fridlysningen blir mången övermäktig.¹ De björnhudar och fjällrävsskin som i hemlighet föras över gränsen särskilt till Norge för att sedan öppet återföras till riket äro flera än vad man i allmänhet tror, och det har för utredningsmannen av i nämnda trakter hemmastadda personer framhållits, att vad fjällrävsstammen beträffar orsaken till, att den trots långvarig fridlysning icke bättre repat sig, är att söka i den olaga jakten. För att i möjligaste mån försvåra denna trafik och sålunda giva ökad effekt åt fridlysningen av ifrågavarande djur har utredningsmannen i 5 mom. upptagit ett stadgande av innehåll, att, därest till riket införes skinn av djur som härstädes är helt fridlyst eller som jämlikt lagen om rätt till jakt skall tillfalla kronan, skinnets skall till bevis om att det införts från utrikes ort föras med i 49 § avsett märke, varjämte denna föreskrift kompletterats med ett förbud mot handel med samt emottagande, forslande och beredande av sådant omärkt skinn, såvida det icke är i färdigt skick, varmed då skall förstås, att detsamma skall vara färdigt att användas för sitt slutliga ändamål. I andra stycket gives därutöver föreskrift om vissa andra fall, då skinn av dylikt djur skall behandlas som om det införts från riket.

Medan bestämmelserna i de hittills behandlade delarna av 48 § till huvudsakligt ändamål hava att underlätta kontrollen över att fridlysningsbestäm-

¹ Frestelsen minskas naturligen icke genom att skinnuppköpare icke akta för rov att i sina kringstända offerter uttryckligen ange sig såsom köpare av t. ex. fjällrävsskin.

melserna efterlevas, äro föreskrifterna i 6 mom. avsedda att tjäna som medel att försvåra avsättningen jämväl av genom olovlig jakt åtkommet villebråd. Behovet av bestämmelser som göra det möjligt att följa spåret av ett salufört tjuvskjutet villebråd bakåt till den i första hand skyldige är så allmänt erkänt, att något vidare därom icke torde vara att anföra. Av den förpliktelse att redogöra för åtkomsten av det för avsättning innehavda villebrådet, som förevarande moment ålägger den som handlar med villebråd eller bedriver däri närmare angiven verksamhet, lär emellertid också följä, att dessa personer skola bliva angelägna att förvissa sig om, att de till dem för det ena eller andra ändamålet överlämnade djuren, skinnen etc. verkligen lovligen åtkommit. Man synes därför hava anledning att förvänta att ett genomförande av förslaget i denna del skall bidra till att göra slut på nu rådande förhållanden, som ifråga om möjligheten att vinna tryggad avsättning för villebråd bereder samma förmåner åt den som jagar olovligt som åt den laglige innehavaren av jakträtten.

49 §.

De i 1 mom. föreslagna metoderna för märkning hava utarbetats efter företagen granskning av vad i nämnda avseende gäller i de övriga skandinaviska länderna samt Tyska riket och utredningsmannen har till sitt förfo-gande haft prov på därstädes nyttjade lacksigill och plomber. Det har mot metoden att märka fågelvilt medelst lackstämpel anförts, att densamma är otillförlitlig, i det att lacket spricker sönder och faller av samt att i allt fall märkena ofta bliva otydliga. Detta synes emellertid hava sin grund i den dåliga beskaffenheten av det härstädes använda lacket och någon gång även på olämplig placering av märket. I Norge anbringas märket alltid å fågelns vänstra vinge, ett tillvägagångssätt som i förening med det där använda goda lacket medfört, att liknande klagomål icke framkommit i nämnda land.

Vidkommande bestämmelserna i 2 mom. vill utredningsmannen utan att framlägga något formligt förslag påpeka det lämpliga i att länsstyrelsen vid förordnandet av personer, vilka skola äga utföra märkning, i den mån så låter sig göra tager hänsyn till behovet i de nordliga delarna av landet att hava sådan tillgång till förrättningsman, att det blir ekonomiskt möjligt att få även mindre partier fågel märkta. Det har nämligen framhållits, att turister, sportfiskare och andra som sommartid besöka fjällbygderna ofta avtala med ripjägare om leverans av mindre partier ripor, för vilka då i allmänhet erhålles något högre pris än eljest, men att det till följd av det stora avståndet till närmaste förrättningsman i regel blir förenat med sådana kostnader att få dessa partier märkta, att den påräknade förtjänsten helt utblir, och det har satts i fråga om icke t. ex. lantbrevbärarna skulle kunna utrustas med befogenhet att verkställa märkning.

Att villebråd, ehuru det under tillåten tid inlagts i kylhus eller annan lag-ringslokal, icke må sedan fridlysningstiden inträtt därifrån uttagas för för-säljning med mindre det är vederbörligen märkt framgår direkt av stadgan-

det i 48 § 1 mom. Denna märkningskyldighet läser emellertid i regel fullgöras så, att vederbörande vilthandlare låter märka de olika villebrådspartierna allteftersom desamma uttagas och följaktligen kommer i lagringslokalen ständigt att finnas omärkt villebråd. Givet är att kontrollen över att icke olagliga partier villebråd inläggas i lagringslokalen härigenom försvåras. I syfte att undanröja denna olägenhet föreslås därför i sista punkten av första stycket i 2 mom. ett stadgande om skyldighet för den som i sådan lagringslokal förvarar till försäljning avsett villebråd, som icke förut behörigen märkts, att inom viss tid efter fridlysningstidens inträde ombesörja märkning.

50 §.

Förevarande paragraf är av i huvudsak samma innehåll som 8 § i 1927 JS och grunden till de ändringar som föreslagits och vilka dels äga samband med den föreslagna jaktvårdsorganisationen samt dels förestavats av en önskan att kunna något kontrollera den i vetenskapligt syfte bedrivna jakten torde utan vidare framgå av författningstexten.

51 och 52 §§.

Sedan på sätt framgår av 15 § 2 mom. i förslaget till lag om rätt till jakt kronans rätt till fallvilt av älg, hjort och rådjur, som påträffas under förbjuden tid, utsträckts till att omfatta jämväl vildren och bäver, läser det bliva nödvändigt att göra bestämmelserna i 11 och 12 §§ av 1927 JS tillämpliga jämväl å sistberörda djurarter, vilket skett genom de i förevarande paragraf föreslagna stadgandena.

Åtgärderna enligt 52 § synas vara av den natur att de av desamma föranledda utgifterna böra bestridas med jaktvårdsmedel, varav i sin tur torde följa att den behållning som må uppkomma vid försäljning av djur eller fallvilt, som tillfalla kronan, bör tillgodoföras jaktvårdsfonden. Detta föranleder behov av ändring i de rörande omhändertagande för kronans räkning av dylikt djur eller fallvilt gällande bestämmelserna¹, varom dock utredningsmannen icke ansett erforderligt att för närvarande framlägga särskilt förslag.

Ett förfarande, som står nära dödandet av humanitära skäl av påträffad sårad älg, hjort eller rådjur, utgör upptagandet av älg-, hjort- eller rådjurskalv, som anträffas övergiven av modern, och det kan ifrågasättas, om icke stadgandena i 51 och 52 §§ böra göras tillämpliga på sådant upptagande. Praktiska skäl tala emellertid häremot. Den som å sin mark upptager sådan kalv och sedan föder upp den gör det väl i allmänhet i avsikt att återgiva kalven friheten, sedan den blivit stor nog att kunna reda sig själv. Det synes emellertid vara ägnat att vålla offentlig myndighet uteslutande besvär och bryderi, om redan på ett så tidigt stadium som vid upptagandet sådan myndighet skall nödgas taga ställning till hur med kalven

¹ Se Kungl. kungörelsen den 28 september 1928 (nr 355) angående omhändertagande för kronans räkning av dödade eller fångade djur samt fallvilt av vissa djurslag.

skall förfaras. Allenast om upptagaren icke själv vill uppföda kalven eller om han vill försälja eller bortgiva den, synes saken böra dragas under myndighets prövning. Så lärer ock för närvarande ske och någon uttrycklig bestämmelse i saken synes vid sådant förhållande icke erforderlig. Icke heller torde särskilt stadgande angående förfarandet med köpeskillingen för försåld sådan kalv vara erforderligt. Det kan visserligen anses befogat att i enlighet med grunderna för ifrågavarande paragrafer anse, att med köpeskillingen skall förfaras på sätt i omförmälda kungörelse nr 355/1928 bestämmes, men då den som uppfött en dylik kalv under alla förhållanden lärer kunna göra anspråk på gottgörelse för besväret, vilkens storlek icke kan på förhand fixeras, synes det böra ankomma på den beslutande myndigheten, som väl skall vara Kungl. Maj:t, att i varje särskilt fall pröva, om köpeskillingen skall få av uppfödaren behållas eller icke.

53 §.

I fråga om rätten till ersättning för skada av lo å tamdjur och renar gäller för närvarande enligt lagen om nationalparker samma regler som beträffande ersättning för sådan skada av björn. Enligt 10 § i 1927 JS är ersättningsrätten begränsad till de fall då skadegörelsen sker å kronomark, men enligt 2 § 2 mom. i gällande kungörelse angående tillfälliga fridlysningstider för vissa djurslag har rätten till ersättning utvidgats till att avse skada å all mark.

Det synes utredningsmannen lämpligast att redan i jaktstadgan fastslå, att rätten till ersättning för av lo orsakad skada icke skall vara beroende av å vilket slag av mark densamma inträffar, och synes jämväl i övrigt de för skada av björn å tamdjur och renar föreslagna bestämmelserna böra vara tillämpliga ifråga om skada av lo.

Även örnen gör emellertid skada å tamdjur och ehuruväl svårigheten att i ett visst fall avgöra, om skada verkligen orsakats av örn, är betydligt större än beträffande björn och lo samt sålunda jämväl risken att ersättning för skada av örn kan komma att obehörigen utbetalas större än i fråga om de båda andra djurslagen, har det synts utredningsmannen angeläget att genom medgivande av rätt till ersättning jämväl i fråga om skada av örn undanröja en av anledningarna till missnöje med fridlysningen av denna fågel, varför bestämmelse om sådan rätt upptagits i förevarande paragraf.

54 §.

Första stycket av 1 mom. innehåller straffbudet för vad som enligt förslaget skall betecknas såsom olaga jakt, d. v. s. det förfarande varigenom någon åsidosätter gällande bestämmelser om fridlysning antingen så att han jagar, dödar eller fångar djur under tid, då det är fridlyst, eller ifråga om fåglar tager eller förstör ägg eller bo av fågel som är fridlyst. Straffet föreslås till dagsböter och något särskilt minimum har icke ansetts böra förekomma i det fall, att den olaga jakten avsett helt fridlyst djur, utan torde

det kunna överlämnas åt domstolarna att härvidlag verkställa erforderlig differentiering.

I andra stycket föreslås straffskärpning för vissa kvalificerade former av olaga jakt. Beträffande dessa hänvisas till vad som anförts vid 27 § i förslaget till lag om rätt till jakt. Då emellertid överträdelse av en fridlysningsbestämmelse, som ju är tillkommen i allmänt intresse, i princip bör bedömas strängare än ett intrång i annans jakträtt, har det normala straffet för ifrågavarande kvalificerade överträdelser föreslagits skola utgöra fängelse med ett år som maximum, och skall bötesstraff ej få förekomma annat än vid synnerligen mildrande omständigheter. Såsom en vid olaga jakt efter älg försvärande omständighet har såsom ovan vid 36 § anförts upptagits, att jakten ägt rum under skidlöpande.

Ett fall av olaga jakt har emellertid ansetts påkalla särskild behandling i bestraffningshänseende, nämligen det fall då någon under eljest tillåten jakt efter älg dödar, sårar eller påskjuter årskalv. Sådant fällande av årskalv kan givetvis vara uppsåtligt, men i de allra flesta fall är det beroende på, att den jagande misstager sig beträffande djurets egenskap att vara årskalv. Detta misstag är som en var vet mycket lätt att begå, medan det däremot ofta är förenat med betydande svårighet att avgöra, huruvida misstaget skall anses vara ursäktligt eller icke, ett förhållande som givit upphov till besvärliga och tidskrävande rättegångar vilkas utgång ofta varit beroende på rena tillfälligheter. Skyddandet av årskalvarna är såsom förut i olika sammanhang framhållits av vital betydelse för älgstammens vidmakthållande. Överträdelse av årskalvförbudet måste därför vara belagt med kännbart straff, men straffet bör å andra sidan icke vara sådant, att det sammans ådömande kommer att på grund av de med överträdelsens begående i regel förknippade omständigheterna betraktas såsom uppenbart obilligt. Utredningsmannen föreslår därför, att för ifrågavarande överträdelse icke skall tillämpas någon av de för olaga jakt i allmänhet avsedda straffformerna utan i stället ett omedelbart i penningar ådömt bötesstraff, vars minimum emellertid synes böra sättas förhållandevis högt, nämligen femtio kronor.

Därest den som beviljats tillstånd att under särskild jakttid jaga älg faller större antal älgar än tillståndet avser, skall det enligt gällande bestämmelser anses som om han jagat under förbjuden tid. Det vill emellertid synas som om ett dylikt betraktelsesätt står i strid mot grunden till att dylikt tillstånd beviljats honom, vilken ju utgöres av hans egenskap att vara älgvårdare. Ett överskridande vid jakten av det tillåtna antalet älgar lärer därför ur principiell synpunkt vara att betrakta närmast såsom en ordningsförseelse. Naturligen kunna fall av uppsåtlig förbrytelse förekomma, vilket emellertid då visar, att antagandet om vederbörandes egenskap av älgvårdare varit oriktigt, och därför bör ha till följd, att tillstånd en annan gång förvägras honom. Till ovan anförda skäl kommer, att även ett överskridande av det tillåtna antalet älgar kan vara beroende på misstag eller annan oberäknelig omständighet, som medför att förseelsen icke skäligen bör stämpas såsom olaga jakt.¹ Ut-

¹ Ett belysande sådant fall finnes refererat i Svenska Jägareförbundets tidskrift 1936 sid. 216.

redningsmannen föreslår därför, att jämväl i detta fall straffet bestämes till omedelbart i penningar ådömda böter, därvid dock minimum synes böra sättas så högt som till ett hundra kronor.

Enligt 28 § i förslaget till lag om rätt till jakt skall såsom för olovlig jakt straffas bland annat den som olovligen tillägnar sig dödad björn, lo eller örn eller fallvilt av dessa djur eller som olovligen tillvaratager fallvilt efter älg, hjort, vildren, rådjur eller bäver, då fallviltet anträffas under tid då detsamma skall tillfalla kronan. I överensstämmelse härmed borde den som under fridlysningstid påträffar djur av sistnämnda arter så illa sårat, att det befinnes nödigt döda detsamma, och sedan olovligen tillägnar sig djuret straffas såsom för olaga jakt. Då emellertid straffet för olaga jakt är strängare än för olovlig sådan, leder ett dylikt förfaringssätt till att ovannämnda sinsemellan likartade förbrytelser komma att förskylla väsentligt olika straff. För att undgå denna ur materiell synpunkt stötande inkonsekvens synes man därför böra i bestraffningshänseende likställa sådan överträdelse av stadgandet i 51 § varom nu är fråga med nyssnämnda förbrytelser mot lagen om rätt till jakt och har förslag härom intagits i tredje stycket av förevarande moment.

Förut är anfört hurusom frestelsen att åsidosätta bestämmelserna om fridlysning ofta influeras av förefintlig möjlighet att vinna avsättning av det olagligt åtkomna villebrådet och bestämmelserna i 48 § hava ju ock till syfte att i möjligaste mån förhindra, att bland annat handel med på förbjuden tid fäلت eller fångat villebråd äger rum. Ur moralisk synpunkt synes skillnaden ej vara stor mellan den som idkar olaga jakt och den som sedan för sin vinning utnyttjar det vid denna jakt åtkomna villebrådet. Det torde därför icke möta någon betänklighet, om man i bestraffningshänseende med olaga jakt jämnställer sådant salubjudande, säljande, köpande, emottagande, forslande och införande till riket som enligt 48 § är förbjudet. Även ur en annan synpunkt kan ett dylikt likställande vara lämpligt. Straffbudet för olovligt forslande etc. får ofta tjäna som en reservparagraf som tillgripes i sådana fall, då den för olaga jakt åtalade utnyttjar de ofta föreliggande bevisvärigheterna och sålunda genom att neka undandrager sig det straff för olaga jakt som rätteligen bort honom ådömas. Visserligen är det en var åtalads rätt att neka, men det synes dock utredningsmannen icke kunna anses otillbörligt av lagstiftaren att söka minska vinsten av detta nekande, förutsatt nämligen att ett dylikt förfarande är ur annan materiell synpunkt motiverat, vilket ju, såsom av det ovan anförda framgår, i detta fall är förhållandet. Utredningsmannen föreslår därför, att sådant forslande etc., beträffande vilket ovan anförda synpunkter göra sig särskilt gällande och detta torde vara fallet med de ifrågavarande förfaranden som enligt 48 § 1 eller 5 mom. äro förbjudna skall straffas såsom olaga jakt efter ty i första eller andra styckena av 1 mom. i förevarande paragraf är stadgat. Bestämmelserna här om återfinnas i 2 mom. av paragrafen.

För överträdelse av övriga i 48 § meddelade bestämmelser föreslås straffet till dagsböter, på sätt framgår av 3 mom. av förevarande paragraf.

Rörande innehållet i 2 mom. i 55 § hänvisas till vad därom yttrats vid 31 §. I 3 mom. föreslås straffbestämmelser för den som i strid mot vad i 37 § är stadgat vid jakt brukar motorfordon, motorbåt, annat maskindrivet fartyg eller bogserad farkost. Straffet för sådan förseelse i allmänhet föreslås skola vara dagsböter, dock att lägsta straffet skall vara tio dagsböter. Det föreligger nämligen ett uppenbart behov att understryka, att förbudet mot användande av ifrågavarande transportmedel vid jakt riktar sig icke endast mot den illojala jägaren utan även mot den som idkar eljest tillåten lovlig jakt.

Sin största och mest ödesdigra användning hava emellertid nämnda transportmedel vid olovlig eller olaga jakt och i 27 § i förslaget till lag om rätt till jakt har såsom en kvalificerad form av olovlig jakt upptagits sådan som sker med användande av dylika transportmedel. Nämnda stadgande föreslås nu skola få sin motsvarighet vid olaga jakt genom stadgandet i andra stycket av 3 mom., att, därest vid jakt varom nu är fråga fridlyst villebråd fällts, sårats, påskjutits eller fångats, straffet skall vara fängelse i högst ett år. I motsats till vad som eljest kan vara förhållandet vid förbrytelser mot jaktförfattningarna synes det nämligen ifråga om jakt från t. ex. bil eller motorbåt efter *fridlyst villebråd* icke gärna kunna uttänkas fall, då sådana förmildrande omständigheter äro förhanden, att behov föreligger att vid straffets utmätande hava tillgång till en straffskala som medger ådömande av annat straff är frihetsstraff.

I fråga om övriga i förevarande paragrafer föreslagna stadganden torde icke annat vara att nämna, än att i fråga om de överträdelser, vilka föreslås skola bestraffas med omedelbart i penningar ådömda böter, som straffmaximum upptagits det för sådana böter lagligen gällande maximum eller tre hundra kronor. Härigenom gives det tillfälle att bättre än vad för närvarande är möjligt anpassa straffet efter förhållandena i det särskilda fallet, ett förhållande som torde vara ägnat att bidra till ökad respekt för lagstiftarens påbud.

57 §.

Jämväl beträffande jaktstadgan har utredningsmannen ansett ett sammanförande i en paragraf av bestämmelserna om förverkande befordra reda och överskådlighet.

I materiellt avseende innebär förslaget, att i förhållande till gällande rätt förverkandepåföljd stadgats i betydligt större omfattning, på sätt framgår av förevarande paragraf. Det synes nämligen icke finnas något skäl, varför t. ex. den som fångar djur medelst otillåtet redskap skall i fråga om rätten att behålla det sålunda åtkomna villebrådet sättas i en bättre ställning än den som fångar det på olaga tid. Likaledes synes det ligga nära till hands att beträffande den som använder ett otillåtet jaktredskap stadga den påföljd, att han skall vara redskapet förlustigt. I det sistnämnda fallet tillkommer

ytterligare, att man därigenom minskar möjligheterna till upprepad förbrytelse.

I 1927 JS stadgas för vissa överträdelser jämväl den påföljden, att där jaktpass för den jagande utfärdats detsamma skall vara förbrutet. Ett uppdragande i förslaget av sådan påföljd lärer då medföra, att densamma måste drabba även den som löst jaktkort, när ju motsatsen skulle innebära en icke tillåtlig diskriminering av utländska undersåtar. Emellertid synes det utredningsmannen som om denna påföljd överhuvud kan komma att innebära en obillighet, även om man begränsar den till att såsom nu avse allenast olaga jakt i inskränkt mening. Den som t. ex. vid skogsfågeljakt råkar skjuta en fridlyst höna eller vid klappjakt fridlyst fasanhöna eller som skjuter en stenfalk i tro att det var en sparvhök kan visserligen icke undgå att bliva straffad och att få utgiva det fällda djuret eller dess värde, men att därjämte beröva honom hans jaktkort eller jaktpass synes dock vara att gå för långt. Emellertid torde det icke låta sig göra att i nämnda avseende draga gränsen mellan de överträdelser som skola medföra förlust av jaktkort eller jaktpass och de som icke skola göra det, varför utredningsmannen icke upptagit något förslag om sådant förverkande.

58 §.

Då den i förevarande paragraf medgivna fråntaganderätten skall tillkomma en var, har det synts nödigt att, för att densamma ej skall kunna utövas i chikanöst syfte, stadga skyldighet för den som utövat nämnda rätt men ej vill anställa åtal att överlämna det i beslag tagna till polismyndighet eller personal vid domänverket, vilka ju hava åtalsplikt. Skulle det därvid befinnas, att fråntagandet skett obehörigen, torde nämnda myndigheter hava att, därest den jagande så påfordrar, till honom utlämna vad som tagits i beslag.

60 §.

Den plikt att åtala som enligt andra stycket skall åvila där omförmäld personal vid domänverket bör naturligen hava avseende allenast på vars och ens tjänstgöringsområde. Utanför detta har nämnda personal i detta hänseende samma rätt som enligt tredje stycket tillkommer en var, men kan vid ett sådant åtal givetvis icke åberopa sin tjänsteställning.

62 §.

Därest ett jämlikt denna stadga otillåtet jakt- eller fångstredskap förklarats förverkat, synes det mindre lämpligt att detsamma genom försäljning å offentlig auktion skall kunna komma i händerna på någon som åter använder det vid jakt. Därför har det föreslagits att sådant redskap skall, innan det försäljes, göras otjänligt att användas vid sådan jakt eller fångst, och att, om så ej kan ske, länsstyrelsen skall hava att bestämma om huru med detsamma skall förfaras.

Jämväl i fråga om jaktstadgan föreligger behov av vissa bestämmelser om övergången till den nya jaktvårdsorganisationen. För att lättare exemplifiera hur enligt utredningsmannens mening denna övergång skall ske, har viss dag utsatts för stadgans ikraftträdande.

Genom de i 39 § 2 mom. och 42 § 3 mom. givna hänvisningarna till vissa andra författningar rörande fridlysning m. m. lär den nya stadgans ikraftträdande icke komma att rubba giltigheten av dessa författningar, förrän desamma uttryckligen ändrats eller upphävts.

I likhet med vad som varit fallet vid utfärdandet av såväl 1912 JS som 1927 JS synes ej heller nu någon ändring böra vidtagas i fråga om rätten att idka jakt å Stora Karlsö eller beträffande de åtgärder till skydd för ejdern och dess ägg, som kunna hava vidtagits på grund av Kungl. breven till skogsstyrelsen den 12 februari 1869 och den 3 maj 1870.

För...

1) S...

2) S...

3) S...

4) S...

5) S...

6) S...

7) S...

8) S...

9) S...

10) S...

11) S...

12) S...

BILAGOR

THE A. G. O. B.

Förteckning över till utredningsmannen överlämnade framställningar i jaktlagstiftningsfrågor, anmärkta i statsrådsprotokollet den 30 december 1932.

- 1) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 20 augusti 1926 med begäran om vidtagande av begränsning i den innehavare av järnvägs- eller kanalaneläggning tillkommande jakträtten å område, som upptages av sådan anläggning;
- 2) Svenska jägareförbundet i skrivelser den 22 augusti 1921 och den 20 april 1922 med begäran om åtgärder mot villebrådsstammarnas tillbakagång därvid ifrågasatts fullständigande av 9 § jaktlagen i syfte att möjliggöra genomförande av beslut om bildande av gemensamt jaktområde även gentemot tredskande markinnehavare;
- 3) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 20 augusti 1926 med begäran om åtgärder för minskande av den fara för viltbeståndet som låge i pågående styckning av kronans jordbruksdomäner ävensom av prövning om ej åtgärder kunde vidtagas för att överhuvud söka undanröja den ännu större fara för villebrådsstammarna som vore förenad med den starka uppdelningen av jorden i allmänhet;
- 4) bygmästaren And. Persson i Baskemölla i skrivelse den 29 januari 1932 med förslag om jaktvårdsavgift;
- 5) konsulenten Carl Lindquist i Stora Forssa i skrivelse den 16 november 1932 med förslag om jaktvårdsavgift;
- 6) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 31 augusti 1932 med förslag om införande av obligatorisk ansvarsförsäkring vid jakt;
- 7) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 28 maj 1932 med begäran om förbud mot sådana fångstmedel som grop, stock, flak och andra dylika giller;
- 8) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 27 maj 1931 med begäran om förbud mot jakt nattetid;
- 9) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 12 maj 1931 med begäran om viss inskränkning av tiden för rätt att vid jakt bruka drivande hund;
- 10) Värmlands läns jaktvårdsförening i skrivelse den 23 maj 1931 med begäran om fridlysning av räv under tiden från och med den 1 mars till och med den 15 oktober;
- 11) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 7 januari 1929 med begäran om införande av bestämmelse, att fågelvilt icke under någon tid av året skall få till salu utbjudas, köpas, emottagas eller från ort till annan forslas i ploc-

kat skick med mindre huvud, hals, ben och fötter med tillhörande fjäderbeklädnad äro kvarsittande vid kroppen;

12) ledamoten av Riksdagens första kammare Ernst Jonsson i Lycksele i skrivelse den 16 maj 1931 med begäran om övervägande, huruvida tillstånd må kunna medgivas den som under tillåten tid jagar älg å enskild mark att mot viss avgift utsträcka jakten till det allmännas skogsmarker;

13) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 11 september 1932 med förslag angående vissa lättnader i avseende å sättet för fullgörande av deklARATIONSSKYLDIGHETEN vid jakt efter älg;

14) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 30 juni 1928 med begäran om åtgärder för en allmän skärpning i bestraffningen av jaktförbrytelser; samt

15) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 27 maj 1931 med begäran om införande av bestämmelser att minst två tredjedelar av de för förseelser mot jaktförfattningarna utdömda böter och beslagsandelar måtte ställas till förfogande för jaktvårdsföreningarna eller, där sådan förening ej finnes, för länsstyrelsen att användas till jaktvårdens främjande och därvid särskilt till belöningar åt personer, som verksamt bidragit till beivrandet av överträdelser av jaktförfattningarna.

Bilaga B.

Förteckning över till utredningsmannen överlämnade framställningar i jaktlagstiftningsfrågor, anmärkta i statsrådsprotokollet den 1 februari 1935.

- 1) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 10 februari 1933 med erinran om en av förbundet den 27 maj 1931 gjord framställning om förbud mot jakt nattetid (upptagen i Bil. A under punkt 8) samt begäran att berörda framställning snarast måtte bli föremål för åtgärd;
- 2) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 14 mars 1933 med begäran om generellt förbud mot jakt från motorbåt eller annat maskindrivet fartyg;
- 3) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 7 mars 1934 med begäran om införande av bestämmelse innefattande förbud att inom visst avstånd från gränsen till annans jaktområde uppsätta fångstburar för fångande av småvilt;
- 4) juris kandidaten Jarl Hemberg i Stockholm i skrivelse den 12 mars 1934 med begäran om förbud mot all giftutläggning utomhus, alternativt om tillägg till 3 § 2 mom. i 1927 JS, att enligt nämnda lagrum under ingen del av året fridlysta fåglar ej få dödas medelst gift;
- 5) J. P. Dahlberg i Skansholm i skrivelse den 9 september 1932 med begäran om ändring av vissa bestämmelser i jaktstadgan angående fridlysnings-tider och fångstätt, vilka innebure fara för viltbeståndet i Västerbottens lappmarker;
- 6) Sorsele kommun i skrivelse den 23 november 1932 med begäran om förbud i Norrland mot jakt efter vanlig rävar under tiden från och med den 1 mars till och med den 30 november;
- 7) Svenska viltskinnshandlareföreningen i skrivelse den 25 april 1934 med begäran om ändrad tid för jakt efter ekorre;
- 8) Stockholms läns fiskareförening i skrivelse den 20 januari 1934 med begäran om ändrad tid för jakten efter sjöfågel inom viss del av Stockholms skärgård samt om vidtagande av åtgärder för sjöfågeln skyddande;
- 9) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 14 mars 1933 med begäran om införande av bestämmelser i jaktstadgan om märkning i kontrollsyfte av till riket införda skinn av björn, lodjur, fjällräv, skogsmård och bäver;
- 10) Jämtlands läns jaktvårdsförening i skrivelse den 23 november 1932 med begäran om sådan ändring av bestämmelserna om älgskadefonden, att från nämnda län inflytande avgifter måtte komma jaktvårdsarbetet inom länet tillgodo;

11) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 27 juni 1933 med begäran om utsträckning av den särskilda jakttiden för jakt efter älg till en månad efter den allmänna jakttidens utgång;

12) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 15 juni 1934 med begäran dels om förbud mot användande vid jakt efter älg av helmantlade kulor, dels ock om lindring i gällande straffbestämmelser ifråga om licensjakt å sådant villebråd; samt

13) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 23 september 1932 med begäran om anordnande av effektivare bevakning och tillsyn över kronans marker i övre Norrland till förhindrande av därstädes i stor utsträckning bedrivet tjuvskytte.

Bilaga C.

Förteckning över framställningar i jaktlagstiftningsfrågor vilka till utredningsmannen överlämnats efter den 1 februari 1935.

1) Riksdagen i skrivelse den 22 februari 1935, nr 48, med anhållan att åt jaktlagstiftningsutredningen måtte uppdragas att upptaga till behandling jämväl de spörsmål som beröras i nedannämnda motioner, nämligen

dels motion i AK nr 381 av Herman Andersson i Grimbo vari hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande sådan ändring av jaktlagen, att bildandet av jaktvårdssammanslutningar underlättades exempelvis på så sätt, att om två tredjedelar av samtliga delägare i ett sammanhängande jord- och skogsområde, lämpligt att utgöra ett jaktvårdsområde, vilka delägare samtidigt representerade viss del, förslagsvis minst hälften, av den sammanlagda arealen, beslutade att bilda en jaktvårdsklubb, övriga delägare icke skulle kunna hindra detta utan vara skyldiga att låta sina marker ingå i det sålunda bildade jaktvårdsområdet,

dels likalydande motioner i FK nr 59 av Erik von Heland m. fl. och i AK nr 132 av Arthur Heiding och Otto Wallén vari hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande skärpta straffbestämmelser för tjuvskytte samt om läggande under allmänt åtal av mål angående tjuvskytte, även om de blott rörde enskild persons rätt,

dels ock motion i AK nr 351 av E. Thorell och Ernst V. Olsson i Staxäng vari hemställts att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående sådan skärpning av bestämmelserna mot olovligt utövande av jakt i strafflagens 24 kap. 12 och 13 §§, att brott mot dessa paragrafer måtte kunna på ett effektivt sätt beivras;

2) Riksdagen i skrivelse den 25 maj 1935, nr 246, med anhållan att åt jaktlagstiftningsutredningen måtte uppdragas att till behandling upptaga de spörsmål, som beröras i nedan omförmälda motion, nämligen i FK nr 61 av Nils Gabrielsson, vari hemställts om beslut *dels* att även i de fall, där björn å annan mark än kronan tillhörig förorsakade skada å tamdjur, vilka för betning finge dit inkomma, sådan skada måtte ersättas av statsverket, *dels ock* att renvårdande lapp måtte utan hinder av gällande bestämmelser å sådan annan kronomark än nationalpark, varest han enligt lagen om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige äger jaga, utan särskilt tillstånd få döda björn, som anfallit människa eller tamdjur;

3) Riksdagen i skrivelse den 7 juni 1935, nr 273, vari riksdagen *dels* anmält, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition med förslag till bland

annat lag om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin, *dels ock* med anledning av inom riksdagen väckta motioner, nämligen i FK nr 108 och AK nr 230 samt i FK nr 133 och AK nr 603 anhållit, att å jaktlagstiftningsutredningen måtte uppdragas att till behandling upptaga frågan om lämpligaste sättet att bekämpa vildkaninen;

4) Jöns Johansson i Snogarp, Lilleröd, i skrivelse den 7 februari 1935 med begäran om inskränkning i rätten att vid försäljning av fastighet undantaga jakträtten;

5) Riksdagen i skrivelse den 13 maj 1936, nr 231, med anhållan, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning av frågan om skyddsåtgärder mot skada av hare på fruktträd, vilken fråga närmare behandlades i motion i AK nr 25 av A. De Geer och N. Hammarlund.

6) De svenska djurskyddsföreningarnas centralförbund i skrivelse den 9 februari 1935 med begäran om förbud under hela året mot allt saluhållande, köpande, emottagande, forslande, import och infångande av sådana fåglar, som voro skyddade jämlikt kungörelsen den 8 november 1912 (nr 292) angående skydd å för lantbruket nyttiga fåglar;

7) Karl E. Viberg i Kattarp i skrivelse den 30 januari 1936 med begäran om ändrade jakttider inom Kristianstads och Malmöhus län för jakten efter hare och gräsand;

8) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 18 mars 1936 med begäran om fridlysning tillsvidare under fem år vid sötvatten inom landet av utter, dock med undantag för fiskdammar och andra anstalter för fiskodling;

9) *dels* Sveriges rävuppfödarens riksförbund i skrivelse den 7 mars 1934 med begäran om tillstånd att få från Nordamerika importera högst tjuu par bisamrättor samt i och för bedrivande av försök få inplantera djuren i högst tre sjöar i Norrland, helst i Jämtland; *dels ock* Bror E. Isaksson i Dikanäs i skrivelse den 20 november 1933 med begäran om tillstånd att få från Canada eller Finland importera högst tio par bisamrättor;

10) Värmlands läns jaktvårdsförening i skrivelse den 9 maj 1936 med begäran om sådana bestämmelser för jakten efter älg inom Näs härad av Värmlands län, att sådan jakt skall få bedrivas endast efter av länsstyrelsen lämnat tillstånd;

11) Västernorrlands läns jaktvårdsförening i skrivelse den 28 november 1935 *dels* med begäran om fridlysning tillsvidare inom länet av rådjur, *dels* med tillkännagivande från Norrbottens läns jaktvårdsförening att denna ej hade något att erinra mot att fridlysningen utsträcktes att gälla även Norrbottens län;

12) Mellersta Roslags, Uppsala läns och Västmanlands läns jaktvårdsföreningar i gemensam skrivelse den 24 april 1936 med begäran att för Stockholms, Uppsala och Västmanlands län måtte *dels* bestämmas gemensam jakttid för jakt efter hare och rådjur, vilken lämpligen borde omfatta tiden från och med den 1 september till och med den 31 januari, *dels ock* måtte stadgas, att lösa hundar icke få förekomma i markerna efter utgången av januari månad till tiden för skogsfågeljaktens början;

13) Professorn Einar Lönnberg i skrivelse den 31 januari 1934 med begäran om förbud mot användande av sax vid vargfångst:

14) Överjägmästaren i Skellefteå distrikt Sune Hederström i skrivelse den 2 februari 1935 med begäran att bestämmelserna om märkning av matnyttigt villebråd måtte göras tillämpliga jämväl å skinn av ekorre;

15) Landsfiskalen i Lycksele norra distrikt A. Lindow i skrivelse den 4 juni 1935 med begäran om sådan ändring av bestämmelserna i 4 § i förordningen den 18 juli 1931 med vissa bestämmelser angående jakt efter älg, att skyldighet stadgas för den som avger i nämnda paragraf avsedd deklARATION att i denna lämna uppgift om jakt- eller slaktplatsen;

16) A. Karlsson i Södra Vi i skrivelse den 26 januari 1936 med vissa önskemål om åtgärder till förhindrande av djurplågeri m. m. vid jakt efter älg;

17) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 22 april 1936 med begäran om ändrade bestämmelser ifråga om tillvägagångssättet vid utfärdande av jaktpass för utländska undersåtar;

18) Svenska jägareförbundet i skrivelse den 22 april 1936 med begäran om vissa lättnader för jägare från de övriga nordiska länderna i föreskrifterna om rätt att till riket medföra jaktvapen och jaktammunition; samt

19) Domänstyrelsen i skrivelse den 13 februari 1936 med begäran om sådan ändring av 2 punkten av kungörelsen den 25 november 1927 (nr 437) angående grunder för tillgodogörande av kronans jakträtt, att jakt å de i punkten nämnda områden, med undantag av dem som äro ställda till Konungens egen disposition och där Konungen själv om jakten särskilt förordnar, må få idkas av chefen för domänverket eller den som i hans ställe och på hans uppdrag företager inspektionsresa jämte den domänverkets förvaltningspersonal som vid dylika tillfällen beordrats vara vederbörande inspektionsförrättare följaktig.

Beräkning av inflytande jaktvårdsavgifter och dessas fördelning.

Län och jaktvårdsförening	År 1934 deklare- rade vapen	Antal jakt- korts- inneha- vare	Infly- tande jakt- vårds- av- gifter	Jaktvårdsavgifternas fördelning			
				Till K. M:ts för- fogande	Svenska jägare- förbun- det	Till- utjäm- nings- ändamål	Jakt- vårds- för- eningen
1	2	3	4	5	6	7	8
Stockholms stad och län	25 600	11 520	52 000	2 600	7 800	5 200	33 900
Uppsala	7 800	3 510	15 700	800	2 300	1 500	10 200
Södermanlands	10 400	4 680	21 000	1 000	3 100	2 100	13 700
Östergötlands	16 000	7 200	32 400	1 600	4 800	3 200	21 000
Jönköpings	14 900	6 700	29 100	1 400	4 300	2 900	18 900
Kronobergs	10 300	4 630	20 700	1 000	3 100	2 000	13 400
Kalmar	16 700	7 510	33 700	1 700	5 000	3 300	21 900
Gotlands	4 400	1 980	8 900	400	1 300	900	5 800
Blekinge	7 100	3 190	14 300	700	2 100	1 400	9 300
Kristianstads och Malmöhus . .	31 200	14 040	63 400	3 100	9 500	6 300	41 200
Hallands	8 200	3 690	16 600	800	2 500	1 600	10 800
Göteborgs och Bohus	12 000	5 400	24 300	1 200	3 600	2 400	15 800
Älvsborgs	18 200	8 190	36 850	1 800	5 500	3 700	23 900
Skaraborgs	13 600	6 120	27 500	1 300	4 100	2 700	17 900
Värmlands	19 200	8 640	38 800	1 900	5 800	3 900	25 200
Örebro	13 600	6 120	27 500	1 300	4 100	2 700	17 900
Västmanlands	9 300	4 180	18 810	900	2 800	1 900	12 200
Kopparbergs	18 700	8 410	37 800	1 900	5 600	3 800	24 600
Gävleborgs	16 600	7 470	33 600	1 600	5 000	3 300	21 800
Västernorrlands	16 400	7 380	33 200	1 600	4 900	3 300	21 500
Jämtlands	10 900	4 900	22 000	1 100	3 300	2 200	14 300
Västerbottens	14 700	7 060	31 700	1 500	4 700	3 100	20 600
Norrbottens	13 900	6 250	28 100	1 400	4 200	2 800	18 200

Anmärkningar: Siffrorna i kol. 2 samt 4—8 äro avrundade till jämna 100-tal och siffrorna i kol. 3 till jämna 10-tal.

Beloppet i kol. 4 har erhållits sålunda, att av antalet jaktkortsinnehavare i kol. 3 $\frac{1}{30}$ -del antagits lösa rikskort, $\frac{1}{6}$ -del länskort och återstoden sockenkort.

Lika belopp som i kol. 5 disponeras för gäldande av indrivningskostnader.

Statens offentliga utredningar 1936

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande med förslag till lag om behandling av förbrytare, hemfallna åt alkoholmissbruk, m. m. [4]
Förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen m. m. [17]
Utredning ang. revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten. [37]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande om socialstyrelsens organisation. [29]

Kommunalförvaltning.

Förslag till vissa ändringar i kungl. byggnadsstyrelsens normalförslag till gatukostnadsbestämmelser enligt 49 § stadsplanlagen. [33]

Statens och kommunernas finansväsen.

Undersökningar rörande det samlade skattetrycket i Sverige och utlandet. [18]
Promemorier ang. ändring av bestämmelserna rörande kommunernas underställningsfria lånerätt. [35]

Politi.

Betänkande med förslag ang. revision av lagstiftningen rörande tillverkning, beskattning och försäljning av maltdrycker. [6]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Utredning med förslag rörande bidrag åt barn till ånkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. [6]
Socialiseringsproblemet. Allmänna synpunkter. [7]
Ur socialiserings- och europeiska idékrets. [8]
Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunionen. 1. [9]
Betänkande ang. förlossningsvården och barnmorskeväsendet samt förebyggande mödra- och barnavård. [12]
Betänkande ang. familjebeskattningen. [13]
Betänkande ang. dels planmässigt sparande och dels statliga bosättningslån. [14]
Betänkande ang. moderskapspenning och mödrahjälp. [15]
Arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1935. [21]
Betänkande ang. åtgärder för avhjälpande av de inom vissa delar av Norrbottens läns lappmark yppade missförhållanden samt rörande de kostnader som därav kunde förämlas m. m. [23]
Svensk arbetslöshetspolitik åren 1914—1935. [32]

Hälso- och sjukvård.

Betänkanden rörande serafimerlasarettets ekonomi samt 2 rörande lasarettets ställning och verksamhet. [1]

Allmänt näringsväsen.

Ang. kontrollen över elektriska starkströmsanläggningar. [27]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande med förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjölk. [3]
Sociala jordutredningens betänkande med förslag till revision av lagstiftningen ang. avstyckning m. m. [26]
Betänkande med förslag rörande jaktlagstiftningsfrågor 1. Förslag till lag om rätt till jakt samt jaktstadga ävensom andra därmed sammanhängande författningar. [38]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till lagstiftning ang. skyddsskogar m. m. [19]
Betänkande med förslag till lagstiftning ang. skogar å städer och enskilda tillhöriga flygsandsfält i Hallands län. [30]

Industri.

Handel och sjöfart.

Statligt kaffemonopol. [10]
Den svenska sjöfartsnäringen. Statistisk-ekonomisk undersökning. [22]

Kommunikationsväsen.

Utredning rörande förhållandet mellan land- och sjötrafikmedel. [16]
Betänkande med förslag i anledning av verkställd granskning av 1932 års trafikutrednings förslag till förordning ang. allmän automobiltrafik. [20]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Betänkande med förslag till lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker m. m. [25]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Förslag till psalmbok för svenska kyrkan. [11]
Kyrkogodset i Skåne, Halland och Blekinge under dansk tid. [28]
Betänkande med utredning och förslag ang. åtgärder för särskild undervisning och utbildning av psykiskt efterblivna i barn- och ungdomsåren. [31]
Utredning rörande de svenska universitets- och högskolestudenternas sociala och ekonomiska förhållanden. Bilaga till betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. [34]
Psalmbok för svenska kyrkan. Förslag avgivet den 29 febr. 1936, övertaget av inom ekklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga. [36]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Förslag till konvention mellan Sverige och Schweiz om erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar m. m. [2]
Betänkande med förslag till lag om internationella rättsförhållanden rörande arv, testamente och boutredning m. m. [24]